

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

**KENTSEL DİRENÇLİLİK BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE BELEDİYE
BİRLİKLERİNİN ROLÜ: TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ**

DOKTORA TEZİ

Sevil SEZGİN HATİPOĞLU

TEMMUZ-2023

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

**KENTSEL DİRENÇLİLİK BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE BELEDİYE
BİRLİKLERİNİN ROLÜ: TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ**

DOKTORA TEZİ

Sevil SEZGİN HATİPOĞLU

Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

TEMMUZ - 2023

TRABZON

ONAY

Sevil SEZGİN HATİPOĞLU tarafından hazırlanan “Kentsel Dirençlilik Bağlamında Türkiye’de Belediye Birliklerinin Rolü: Türkiye Belediyeler Birliği” adlı bu çalışma 01/08/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı’nda **doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Mithat Arman KARASU	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL	Üye	☐	☐	
Doç Dr. Hayriye ŞENGÜN	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Tülay İLHAN NAS
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ – Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Sevil SEZGİN HATİPOĞLU

10/07/2023

ÖNSÖZ

Çalışmanın amacı, yerel iş birliği modeli olarak belediye birlikleri özelinde iş birlikçi uygulamaların kentsel dirençlilik oluşturma sürecine etkisini araştırmaktır. Bu bağlamda yerel iş birliği modeli olarak belediye birliklerine odaklanılmış ve kentsel dirençliliğin artırılmasında belediye birliklerinin yarattığı imkanların var olup olmadığı, var ise imkanların neler olduğu tartışılmıştır. Çalışma, yerel yönetimlerin iş birlikçi uygulamalar ile sunduğu hizmetlere ve bu hizmetlerin kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde etkisine yoğunlaştığı, bu açıdan kentsel dirençliliğin değerlendirilmesi yapıldığı için, özellikle son on yılda gelişim gösteren kentsel dirençlilik literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın hazırlanma sürecinde her an desteğini ve kıymetli bilgilerini esirgemeyen, önerileriyle bana yol göstererek bu çalışmayı gerçekleştirmemi sağlayan, her aşamada bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, her zaman örnek aldığım ve almaya devam edeceğim değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Suna ERSAVAŞ KAVANOZ'a yürekten teşekkür eder, sevgi ve minnetlerimi sunarım.

Kıymetli bilgileri ve örnek kişiliği ile her anlamda ufku açan Sayın Hocam Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL'a, değerli bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen Sayın Hocam Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ'ye ve akademik süreçte bana katkılar sunan tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Temmuz, 2023

Sevil SEZGİN HATİPOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
GİRİŞ	1-4

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KENTSEL DİRENÇLİLİK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5-41
1.1. Kentsel Dirençlilik	6
1.1.1. Dirençlilik Kavramı	6
1.1.2. Kentsel Dirençlilik Kavramı	10
1.2. Kentsel Dirençlilikle İlişkili Kavramlar.....	17
1.2.1. Sürdürülebilirlik.....	17
1.2.2. Risk	19
1.2.3. Kırılganlık.....	20
1.3. Dirençlilik Kavramının Kentler ile İlgili Kullanımına Yönelik Eleştiriler	20
1.4. Kentsel Dirençlilik Alanları Olarak Dirençlilik Türleri.....	22
1.4.1. Ekolojik Dirençlilik	22
1.4.2. Sosyal Dirençlilik.....	26
1.4.3. Bölgesel Ekonomik Dirençlilik.....	29
1.4.4. Afet Dirençliliği	31
1.4.5. Kentsel Altyapı Dirençliliği	33
1.4.6. Göç Dirençliliği	35
1.4.7. Kurumsal Dirençlilik	38

İKİNCİ BÖLÜM

2. KENTSEL DİRENÇLİLİK BAĞLAMINDA YEREL İŞ BİRLİKLERİ	42-77
2.1. Yönetişim Kavramı	43
2.1.1. Yerel Yönetişim	44
2.1.2. Yerel Yönetişimin Aktörleri	46
2.1.3. İş Birlikçi Yönetişim	48
2.2. Yerel Yönetimler Arası İş Birliği	50
2.2.1. Yerel İş Birlikleri	52
2.2.2. Yerel Yönetimlerin Ulus-altı İş Birliği Modelleri	57
2.2.3. Yerel Yönetimlerin Ulus-üstü İş Birliği Modelleri	59
2.3. Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri: Belediye Birlikleri	62
2.3.1. Yerel Yönetim Birlik Türleri	62
2.3.2. Belediye Birliklerine Dair Mevzuat	66
2.3.2.1. Uluslararası Mevzuat	68
2.3.2.2. Ulusal Mevzuat	70
2.3.2.2.1. 5355 Sayılı Mahalli İdareler Kanunu Öncesi Belediye Birlikleri ..	70
2.3.2.2.2. 5355 Sayılı Mahalli İdareler Kanunu Sonrası Belediye Birlikleri ..	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI: TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ (TBB)’NİN KENTLERİN DİRENÇLİLİĞİNE ETKİSİ.....	78-138
3.1. TBB’nin Genel Yapısı	78
3.1.1. TBB’nin Tarihsel Gelişimi	78
3.1.2. TBB’nin Teşkilat Yapısı	80
3.1.3. TBB’nin Gelir ve Giderleri	83
3.2. TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Sunmuş Olduğu Hizmetler	85
3.2.1. TBB’nin Ulus Altı İş Birlikleri Yoluyla Gerçekleştirdiği Proje ve Hizmetler	87
3.2.2. TBB’nin Ulus Üstü İş Birlikleri Yoluyla Gerçekleştirdiği Proje ve Hizmetler	88
3.2.3. TBB’nin Sunmuş Olduğu Hizmetlerin Belediyelere Katkıları	92
3.3. Kentsel Dirençlilik Oluşturma Sürecinde TBB’nin Sunmuş Olduğu Hizmetlerin Değerlendirilmesi	95
3.3.1. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi	96
3.3.2. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi	101
3.3.3. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi	107
3.3.4. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi	111
3.3.5. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi	117

3.3.6. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi	124
3.3.7. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi	129
3.4. TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Sunduğu Hizmetlerin Kentsel Dirençlilik Türlerine Göre Belediyelere Sunduğu Katkıların Genel Değerlendirilmesi	138
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	141
KAYNAKÇA	144
ÖZGEÇMİŞ.....	167

ÖZET

Günümüzde artan kentleşme, giderek kentleri bir dizi şok ve stres karşısında daha savunmasız hale getirmektedir. Çoklu tehlike riskleri ile karşı karşıya kalan kentsel alanlarda bu risklerin azaltılmasına yönelik çabalar her geçen gün artmakta, bütünleşik, kapsamlı ve iş birlikçi yönetim anlayışına dayalı bir yönetim yaklaşımının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kent yönetimleri bu zorlu koşullar karşısında kentlerin maruz kaldığı kalacağı riskler için altta yatan etmenleri tespit etme, kent halkının ve kentsel varlıkların gelecekteki savunmasızlığını azaltma, bir dizi şok ve stresi hafifletme, bunlara hazırlıklı olma, uygun kaynaklar ile kapasite geliştirme amaçlı kentsel dirençlilik oluşturmaya çalışmaktadırlar. Kentsel sorunların daha etkin ve hızlı bertaraf edilmesine olanak sağlayan yerel iş birliklerine olan ihtiyaç bu noktada artmaktadır. Kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde yerel yönetimlerin kuracakları iş birlikleri, tüm bilgi ve güce tek bir yerel aktörün sahip olmadığı durumlarda karşılıklı çıkar ve gönüllülük esasına göre kurulduklarından ortak amaçların müzakere edilmesi, kaynakların değiştirilmesi veya bölüşmesi, bilginin artırılması, sorumluluğun paylaşılması noktalarında yerel yönetimlere olumlu katkılar sunmaktadır.

Çalışmanın temel amacı kentsel dirençliliğin sağlanmasında yerel iş birliği modeli olarak belediye birliklerinin rolünü değerlendirmektir. Bu doğrultuda kentlerin dirençliliğinin artırılmasında belediye birliklerinin yarattığı imkanların var olup olmadığı, var ise neler olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye Belediyeler Birliği örneği alan araştırması olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada niteliksel içerik analiz yöntemi, veri analiz aracı olarak kullanılmıştır. Alan yazınında araştırmacı tarafından elde edilen bilgiler doğrultusunda kentsel dirençlilikte yerel yönetimlerin kuracakları iş birliklerinin, yerele ait birden fazla aktörün olabildiğince ortak bir paydada, ortak sorunlar etrafında karşılıklı iletişim ve yardımlaşma içinde hareket etmesine olanak verdiğinden kentsel dirençliliği artırdığı görülmüştür. Yerel iş birliği modellerinden biri olan belediye birliklerinin hem ulus-altı hem ulus-üstü iş birlikleri ile etkin yürüttüğü uygulamaların, 'eğitim faaliyetleri', 'deneyim paylaşımı', 'lobicilik faaliyetleri', 'danışmanlık hizmetleri', 'maddi destek' kategorileri yönünde belediyelere sağladığı katkılarla kentsel dirençliliği artırdığı görülmüştür. Bu sonuçlar, Türkiye Belediyeler Birliği'nde uygulanan alan araştırması sonucu elde edilen bulgularla desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dirençlilik: İş Birlikçi Yönetişim: Belediye Birlikleri: Türkiye Belediye Birliği.

ABSTRACT

Increasing urbanization today makes cities more vulnerable to a series of shocks and stresses. Efforts to reduce these risks in urban areas facing multiple hazard risks are increasing day by day, and the necessity of a management approach based on an integrated, comprehensive and collaborative governance approach emerges. City governments are trying to identify the underlying factors for the risks that cities are exposed to in the face of these challenging conditions, to reduce the future vulnerability of urban people and urban assets, to mitigate a series of shocks and stresses, to be prepared for them, to build urban resilience with appropriate resources and capacity building. At this point, the need for local collaborations that enable urban problems to be eliminated more effectively and quickly is increasing. Collaborations to be established by local governments in the process of building resilience provide positive contributions to local governments in terms of negotiating common goals, changing or sharing resources, increasing information, and sharing responsibility, as they are established on the basis of mutual interest and voluntariness when a single local actor does not have all the knowledge and power.

The main purpose of the study is to evaluate the role of municipal unions as a local cooperation model in providing urban resilience. In this direction, an answer has been sought to the question of whether there are opportunities created by municipal unions in increasing the resilience of cities, and if so, what they are. Within the scope of the research, the example of the Union of Municipalities of Türkiye was evaluated as a field study. Qualitative content analysis method was used as a data analysis tool in the study. In the literature, it has been seen that the cooperation of local governments in urban resilience in line with the information obtained by the researcher increases urban resilience as it allows more than one local actor to act on a common denominator, around common problems, in mutual communication and cooperation. As one of the local cooperation models, the practices that the municipal unions carry out effectively with both sub-national and supra-national cooperation are presented to the municipalities in the categories of 'educational activities', 'experience sharing', 'lobbying activities', 'consulting services' and 'financial support'. It has been seen that it increases urban resilience with the contributions it provides. These results were supported by the findings obtained as a result of the field research conducted in the Union of Municipalities of Turkey.

Keywords: Urban Resilience: Collaborative Governance: Municipal Union: Union of Municipalities of Türkiye.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Sosyal Bilimlerde Dirençlilik ve Kentsel Dirençlilik Tanımları	11
2	Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerel Yönetim Birlik Türleri ve Sayısı.....	65
3	Türkiye’de Faaliyet Gösteren Coğrafi Bölge Belediye Birlikleri.....	67
4	12 Eylül 1980 Öncesi Kurulan Belediye Birlikleri’nin Merkezi, Kuruluş Tarihi ve Üye Sayısı	72
5	TBB Meclis Üyeleri Dağılımı	82
6	TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Bütçe Gelirleri	83
7	TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Bütçe Giderleri	84
8	TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Sunmuş Olduğu Hizmetler	85
9	TBB Tarafından Yıllara Göre Eğitim İstatistikleri	93
10	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Ekolojik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	98
11	TBB Tarafından Ekolojik Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	100
12	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	103
13	TBB Tarafından Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	106
14	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	108
15	TBB Tarafından Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	110
16	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Bölgesel Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	113
17	TBB Tarafından Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	116
18	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	119

19	TBB Tarafından Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	123
20	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	126
21	TBB Tarafından Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	128
22	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Belediyelerin Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Girişimler\Çözüm Önerileri	130
23	TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Kurumsal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	132
24	TBB Tarafından Kurumsal Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı	136

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Dirençliliği Sağlayan Dört Alan	15
2	TBB Teşkilat Yapısı	81

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	TBB'nin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	101
2	TBB'nin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	106
3	TBB'nin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	111
4	TBB'nin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	116
5	TBB'nin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	123
6	TBB'nin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	128
7	TBB'nin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi.....	137
8	TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Sunduğu Hizmetlerin Yedi Kentsel Dirençlilik Alanına Göre Beş Kategoride Belediyelere Sunduğu Katkılar	140

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: European Union-Avrupa Birliği
ABD	: United States of America- Amerika Birleşik Devletleri
AECID	: Spanish Agency For Cooperation And Development- İspanya İş Birliği ve Kalkınma Ajansı
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: The United Nations- Birleşmiş Milletler
CEMR	: Council of European Municipalities and Regions- Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CRF	: Cities Resilience Framework- Kentsel Dirençlilik Çerçevesi
ÇDK	: Çocuk Dostu Kentler
EUROCITIES	: Eurocities- Avrupa Şehirler Birliği
GIZ	: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit- Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu
ICMA	: International City/County Management Association- Uluslararası Kent Yönetimleri Derneği
IULA	: The International Union of Local Authorities- Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
İSKEP	: İstihdam İçin eğitim ve Koordinasyon Programı
KDV	: Katma Değer Vergisi
LAR	: Local Administration Reform Project- Yerel Yönetim Reformu Projesi
OECD	: Organisation for Economic Co-Operation and Development- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
RESLOG	: Resilience of Local Governance-Yerel Yönetişimde Dirençlilik Projesi
SALAR	: Swedish Association of Local Authorities and Regions- İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği
SIDA	: Swedish International Development Cooperation Agency- İsveç Kalkınma Ajansı
SKA	: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
STK	: Non-Governmental Organisation-Sivil Toplum Kuruluşu
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TBD	: Türkiye Belediyeler Derneği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TUSELOG	: Turkish-Swedish Partnership for Local Governance-Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı
TUSENET	: Turkish-Swedish Network for Local Governance- Türk- İsveç Belediye Ortaklık Ağları Programı
UCLG	: The United Cities and Local Governments- Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı
UN-Habitat	: United Nations Human Settlements Programme- Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund- Birleşmiş Milletler Çocuk Yardım Fonu
UNISDR	: United Nations International Strategy for Disaster Reduction- Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Stratejisi
UTO	: United Towns Organization- Birleşmiş Kentler Örgütü
Vd.	: Ve diğerleri
YBYK	: Congress Of Local And Regional Authorities Of The Council Of Europe- Avrupa Yerel Bölgesel Yönetimler Kongresi
YEVDES	: Belediyeler ve Üniversiteler İçin Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Teknik Destek Projesi
100RC	: 100 Resilient Cities- 100 Dirençli Kent

GİRİŞ

18. yüzyılda biyolojik bilimlerin doğuşuyla birlikte ortaya çıkan ‘bir organizma olarak kent anlayışı’, kentlerin sadece bir makine gibi farklı unsurlardan ve süreçlerden oluşmadığını yaşayan bir organizma olarak kendini ilk halinden farklı bir şekilde sürekli değiştirebilen, yeniden düzenleyen karmaşık, dinamik bir sistem olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlayış, canlı bir organizma olarak kentleri belirli alanda birlikte yaşayan, fiziksel çevre ile etkileşime giren tüm organizmaları içeren bir ekolojik sisteme benzetmiştir. Ekolojik sistemler sabit nesneler olmayıp sürekli değişim gösteren, kendi kendini organize eden, sistemi oluşturan türler arasında etkileşimli süreçlerin yaşandığı canlı yapılardır. Bu yapılar bazı durumlarda işlevlerinde meydana gelen ani, travmatik veya kronikleşen durumlar sonucu kademeli değişikliklere uğrarlar. Ekolojik sistemlerdeki bu rejim değişiklikleri sistemin içerdiği esneklik boyutuna göre öngörülemez bozulmalara neden olurlar. Sistemin bu bozulmalar sonucu en az hasarla tekrar kararlı bir noktaya geri dönmesi sistemin genel dirençliliği ile ifade edilir ki ekoloji bilimindeki bu dirençlilik tanımı kentlerin de birer ekolojik sistem olarak açıklanmasıyla kentsel dirençlilik kavramının doğuşuna kaynaklık etmiştir.

Dirençli bir kent, farklı zorluklara farklı tepkiler verebilen çeşitli unsurlarla karakterize edilir. Kendi kendini organize eden, ani veya kronik stresler karşısında uyum sağlayabilen, herhangi bir rahatsızlık sonucunda işlevlerini yitirmeden hızlı şekilde toparlanabilen veya değişime uyum sağlayabilen kentler dirençli olarak düşünülür. Kentler daha karmaşık hale geldikçe, geleceğe dair belirsizlikler arttıkça kentlerdeki sosyal, ekonomik ve ekolojik sistemlerin sürdürülebilir kılınması giderek zorlaşmaktadır. Günümüzde sürekli artan nüfusu, hızlı ve sınırsız büyümesi, yapılı ve doğal çevresi, sosyal dinamikleri, iklim koşulları, yerel halkı, yeni teknolojileri ile çeşitli ilişkiler içinde bulunan kentler birçok risk, belirsizlik, zorlukla karşı karşıyadır. Özellikle son zamanlarda, iklim değişikliği, salgınlar, terörizm, çevresel felaketler vb. tehlikeler arttıkça bu tehditlere yönelik ilgi ve endişeler kentsel dirençlilik oluşturma gerekliliğine olan ilgiyi de artırmıştır. Kentlerin kırılganlıklarını azaltmak, dirençliliği her alanda artırmak, dirençlilik oluşturmada ne tür önlemlerin etkili olduğunu keşfetmek, bunların en iyi nasıl tasarlanabileceği, uygulanabileceği, sürdürülebileceğini anlamak adına yapılacak kentsel dirençlilik çalışmaları kentlerin bugününe ve geleceğine önemli katkılar sağlayacaktır.

Kentsel dirençlilik, geniş bir yelpazede birbiri ile sürekli iletişim halinde olan birden fazla kentsel aktörün rol aldığı çeşitli ilişkiler dizisini içerir. Kentsel dirençliliği artırmaya yönelik plan ve politikalarda daha fazla kentsel aktörün söz sahibi olması, farklı kesimlerin bir araya gelerek

ortak bir menfaat etrafında koordineli bir şekilde hareket edebilmesi, iş birliğine dayalı uygulamaların yaygınlaştırılması önem kazanmaktadır. Bu aktörlerden yerel halka en yakın olan, yerel halk ile en fazla etkileşim halinde bulunan yerel yönetimlere kentsel dirençlilik oluşturmada diğer yerel aktörlere oranla daha fazla sorumluluk ve görev düşmektedir. Yerel yönetimler artan kentsel sorunlar karşısında sınırlı kaynakları ile giderek daha da karmaşılaşan bu sorunlar karşısında yetersiz kaldıkları durumlarda yerel iş birliklerine olan ihtiyaçları da artmaktadır. Yerel iş birlikleri, güçlerin verimli olarak birleştirilmesi, ortak çıkarlar etrafında bütünlük sağlanabilmesi, yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli yerine getirilmesi vb. avantajları ile kentsel dirençlilik sağlamada etkin uygulamalardan biri olmaktadır.

Yerel iş birliği modellerinden biri olan yerel yönetim birlikleri arasında belediye birlikleri, üye yerel yönetim birimleri ile bir çeşit güç ortaklığı ve kentsel sorunların çözümüne yönelik iş birliği şeklinde oluşan kamu tüzel kişileridir. Belediye birlikleri temel olarak dayanışmayı, anlaşmayı, ortak bir çıkar, fikir, proje, değer etrafında birlikteliği içerdiğinden yerel yönetim uygulamalarında etkin bir role sahiptirler. Gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde kurulan belediye birlikleri, belediyeler arası iş birliklerini artırarak yerel ortak hizmet sunumu anlayışına katkı sağlamaktadırlar. Belediyelerin sürekli iletişim halinde olduğu, organik bağlarının güçlü olduğu kuruluşlardan biri olarak, sahip oldukları yasal yetkiler ve belediyelere sundukları çeşitli hizmetlerle belediye birlikleri kentsel dirençlilik oluşturma sürecine önemli katkılar sağlayabilecek özelliğe sahiptirler.

Çalışmanın temel amacı, kentsel dirençliliğin sağlanmasında yerel iş birliği modeli olarak belediye birliklerinin rolünü anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır. Bu doğrultuda çalışmada “kentlerin dirençliliğinin artırılmasında belediye birliklerinin yarattığı imkanların var olup olmadığı, var ise bu imkanların neler olduğu” sorgulanmaktadır. Çalışma sorusundan hareketle “yerel yönetimler iş birlikleri ile kentsel dirençliliği artırabilirler”, “belediye birliklerinin iş birliği ile etkin yürüttüğü uygulamalar kentsel dirençliliği artırır”, “belediye birliklerinin ulus ötesi iş birlikleri ile etkin yürüttüğü uygulamalar kentsel dirençliliği artırır” şeklinde üç adet hipotez geliştirilmiştir.

Uluslararası literatürde kentsel dirençlilik kavramına ilişkin çalışmalar 1970’lerden itibaren varlığını göstermesine rağmen Türkiye’de bu kavramın akademik alanda yer alması 2000’li yıllar itibarı ile olmuştur. Kavramın akademik yazında yeni olması ile birlikte kentsel dirençlilik araştırmalarının çoğu iklim değişikliği ve afetler bağlamında ele alınmıştır. Kentsel dirençlilik bir kente bütün yönleri ile birlikte bakmayı gerektirir. Kentin fiziksel çevresinden sosyo-politik yapısına kadar tüm bileşenlerinin iç içe geçmiş bir yapıda olması sadece afetler, salgınlar, iklim değişiklikleri üzerinden değerlendirilecek kentsel dirençlilik için yeterli olmayacaktır. Bu bağlamda kentsel dirençliliği tüm bileşenleri ile çevreleyen pratik bilgiyi, bilginin hayata geçirilmesini sağlayacak eylemleri anlamak adına yapılacak akademik çalışmalar literatürde kentsel dirençlilik

kavramına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu açıdan çalışma kentsel dirençlilik kavramının diğer çalışmalara oranla daha geniş açıdan ele alınması noktasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın özgün değeri, kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin etkisi üzerine yoğunlaşması ve alan araştırması doğrultusunda teorik bulguların uygulamadaki sonuçlarının incelenmesidir.

Çalışma kapsamında, ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) araştırma alanı olarak seçilmiştir. TBB'nin örneklem olarak seçilmesinde, Türkiye genelinde tüm belediyelerin doğal üyesi olduğu tek birlik niteliğinde olması, Türkiye'de kurulan en eski birliklerden biri olması, sahip olduğu görev ve sorumluklar ile tüm belediyelerin çatı kuruluşu niteliğinde olması, sürekli gelişen bir kurumsal yapıya, geniş uluslararası ağlara sahip olması etkili olmuştur. Literatürde kentsel dirençlilik kavramına ilişkin çalışmalar özellikle son on yılda önemli ölçüde arttığından TBB'nin 2010 yılı itibarı ile yayınladığı faaliyet raporları çalışma kapsamında incelenmiştir.

Çalışmada niteliksel içerik analiz yöntemi veri analiz aracı olarak kullanılmıştır. İçerik analizi süreci dört aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama olan verilerin kodlanmasında araştırma örneklemini olarak TBB'nin resmi web sitesinde yer alan 2010-2021 yılları arası 11 faaliyet raporu incelenmiştir. 12 faaliyet raporunda yer alan TBB tarafından sunulan hizmetler 'önceden belirlenmiş kavramlara göre kodlama' ile bölümlere ayrılmıştır. Alan yazınında araştırmacı tarafından belirlenen 7 kentsel dirençlilik türü altında TBB'nin sunduğu hizmetler sınıflandırılmıştır. İkinci aşama olan temaların bulunmasında, TBB'nin faaliyet raporlarında sunulan hizmetlerden yola çıkılarak bu hizmetlerin belediyelere sağladığı katkılar 5 kategoriye ayrılmıştır. Üçüncü aşama olan verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesinde, veriler daha önce oluşturulan 7 kentsel dirençlilik türünün her biri için 5 temaya göre değerlendirilip sonuçlar tablo haline getirilmişti. Ve son aşama olarak bulguların yorumlanmasında, ortaya çıkan bulgular ilişkilendirilerek anlamlı sonuçlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, kentsel dirençlilik kavramsal çerçevede ele alınmış, kavramın gelişimsel sürecinin açıklanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle dirençlilik kavramı tanımlanmış ardından kentsel dirençliliği oluşturan etmenler, kavrama ilişkin farklı tanımlamalar ve uluslararası alanda gelişim süreci ile birlikte kavramsal çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Ardından kentsel dirençlilik ile ilişkili kavramlara ve kavrama ilişkin eleştirilere yer verilmiştir. Daha sonra, kentler için dirençlilik çeşitleri sınıflandırılarak incelenmiş ve her bir dirençlilik türünün kentsel alanlar ile ilişkisi açıklanmıştır. Böylece bu bölümde kentsel dirençlilik kavramının alt başlıklara ayrılarak daha detaylı tanımlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, kentsel dirençlilik bağlamında yerel iş birlikleri incelenmiştir. Bu bölüm yerel yönetimler arası iş birliğinin ve buna bağlı olarak yerel yönetimler arası iş birliği modeli olarak belediye birliklerinin incelendiği iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, yerel yönetim modeli olarak iş birlikçi yönetim kavramına değinilmiş, kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde önemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda yerel iş birliklerini gerektiren etmenler ve yerel yönetimlerin iş birliği modelleri açıklanmıştır. İkinci kısımda, Türkiye’de yerel yönetim birlik türlerinden olan belediye birlikleri incelenmiştir. Belediye birliklerinin tarihsel süreç içerisinde gelişimi ve hukuki dayanakları detaylandırılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, TBB özelinde yapılan alan araştırmasına yer verilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak araştırmanın örneklemini oluşturan TBB’nin genel yapısına ilişkin bilgiler ele alınmıştır. TBB’nin tarihsel gelişimi, kurumsal yapısı, kaynakları, sunduğu hizmetler tanıtılmıştır. Daha sonra TBB’nin 2010-2021 yılları arası faaliyet raporlarında sunulan hizmetler ulus-altı ve ulus-üstü işbirliklerine vurgu yapılarak sınıflandırılmış ve bu hizmetlerin belediyelere sağladığı katkılar açıklanmıştır. Devamında ise birinci bölümde oluşturulan kentsel dirençlilik alt alanları olarak, ekolojik dirençlilik, sosyal dirençlilik, bölgesel ekonomik dirençlilik, kentsel alt yapı dirençliliği, afet dirençliliği, göç dirençliliği, kurumsal dirençlilik bağlamında TBB’nin sunmuş olduğu hizmetlerin kentsel dirençlilik oluşturma sürecine etkisi ayrı başlıklar altında değerlendirilmiş araştırmada elde edilen bulgular detaylı bir şekilde yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KENTSEL DİRENÇLİLİK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yirmi birinci yüzyılın karmaşık çevresel, sosyal, ekonomik ve politik zorlukları kentleri sürekli bir mücadeleye maruz bırakmakta ve sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sağlamak amaçlı kentsel dirençlilik fikri küresel bir anlatı olarak ele alınmaktadır. Dünya çapında hızlanan kentleşme ile birlikte sürekli büyüyen bir nüfusu barındırması gereken kentler, temel hizmetlerin sağlanması ve bunun için artan miktarda kaynağa ihtiyaç duymaları yanında, güvenli yaşam alanları, gelişmiş altyapı mekanizmaları, artan gıda güvenliği, yeşil alan planlaması ve bakımı, kentsel atık ve su yönetimi gibi zorluklarla da yüzleşmeye devam etmektedirler. Aynı zamanda kentler, iklim değişikliği, insanların göçü, ekosistemlerin mal ve hizmet üretme kapasitesindeki değişiklikler nedeniyle de artan belirsizliklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu süreçte gittikçe daha da karmaşıklaşan ve hatta karmaşık uyarlanabilir sistemler olarak tanımlanmaya başlanan kentlerin sorunlarına yönelik yeni bir bakış açısı kazandırmak amaçlı kentsel dirençlilik çalışmaları öne çıkmaktadır.

Çağdaş kentleşmeyle birlikte özellikle afetlerin kentsel yapıyı çevrede oluşturduğu hasar ve yıkımlar bölge ve ülke ekonomilerine gittikçe daha fazla zarar vermeye başlamıştır. Gelişen ülkelerde afet sonrası hasarların giderilmesinde ayrılan ödeneklerin afetlerin kayıplarını azaltmada yetersiz kaldığı anlaşıncı afet öncesi alınabilecek önlemlerin daha karlı olduğuna dikkat çekilmiştir. İlk olarak Birleşmiş Milletler (BM) tarafından afet ve kalkınma arasındaki ilişki gündeme getirilmiş ve Yokohama Birleşmiş Milletler Konferansı'nda alınan kararlar 'Uluslararası Afet Zararlarını Azaltma 10 Yılı (1990-1999)' ilan edilmiştir (Taylan, 2007: 24). Yokohama Konferansı ile ortaya çıkan ilkeler önemli bir dönüşümü başlatmıştır. Afet yaralarını iyileştirmek yerine afete yol açan ekonomik, sosyal ve yönetsel süreçleri tespit etmek, afet risklerini azaltmak önem kazanmıştır. 2005 yılında Japonya'da düzenlenen Afet Risklerini Azaltma Dünya Konferansı'nda ortaya konulan Hyogo Eylem Planı (2005-2015), kalkınma planlarında risk azaltmaya önem verilmesi, dirençlilik-risk azaltma kültürünün bireyselden uluslararasına kadar tüm düzeyde artırılmasına dikkat çekmiştir (Özer, 2018: 28-29). Bunu takiben 2015 yılında Hyogo Eylem Planı'yla alına yolu ve eksiklikleri gidermek üzere Japonya'nın Sendai kentinde Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 168 ülke temsilcileri Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi (2015-2030)'ni imzalamışlardır. Afet risklerinin azaltılması konusunda bütün devletleri sorumluluk almaya ve afet riski azaltmaya yönelik eylem planları geliştirmeye davet eden bu çerçeve, dikkatlerin afetlere olan direnci artırmaya çevrilmesinin önünü açmıştır (Bilik, 2021: 69). Böylece ülkeler afetle ilişkili

düzenleyecekleri veya uygulayacakları her türlü eylemlerde oluşabilecek riskleri azaltma bağlamında dirençlilik kavramını gündemlerine almaya başlamışlardır. Dirençlilik kavramı zaman içerisinde kademeli bir yayılma göstererek sadece afet alanında değil kentlerin baş etmek zorunda kaldıkları diğer risk ve sorunlarla da başa çıkma kabiliyeti olarak kentsel politika alanına girmiştir.

1.1. Kentsel Dirençlilik

Kentler, zaman içinde birçok büyüme döngüsü yaşayan, dinamik ve sürekli değişen sosyo-ekolojik sistemlerin hem bir parçası hem de onlardan bir tanesidir. Sosyo-ekolojik bir sistem olarak kentler, kentsel yapılı çevresi ve kentsel toplumları ile bir çok kentsel aktörün karşılıklı iletişim içinde olduğu yapılardır. Kentsel yapıyı çevreye ve/veya kentte yaşayan insan topluluklarına gelecek herhangi bir tahribat kentte ki istikrarlı dengenin bozulmasına neden olduğunda kentsel sistem hasar görmekte kentlerin hem fiziki hem de sosyo-ekonomik yapıları değişikliğe uğramaktadır. Kentler üzerinde oluşabilecek bu tahribatlara karşı önlem almak, olası hasarları en aza indirmek, gelecekteki belirsizlikler ve zorluklarla başa çıkmak adına dirençlilik kavramı kentsel çalışmalarda giderek daha fazla tercih edilir hale gelmiştir.

1.1.1. Dirençlilik Kavramı

Dirençlilik kavramını bir kentin karmaşık sosyal yapısına uyarlarken tam olarak ne anlama geldiğini belirtmek gerekir. Bu kavramın kentler için kullanımı kentlerin fiziksel yapısından kentlerde ki farklılaşmış sosyal yapılara kadar birçok etmeni içinde barındıran, iklim değişikliği gibi geniş çaplı küresel olumsuzluklardan toplumsal gelişim, öngörülemez olaylara hazırlık gibi durumlara kadar önemli sonuçları doğuracak olguları içine alır (Vale, 2014: 192).

Geri esneme anlamına gelen Latince “resi-lire” kökünden gelen dirençlilik, ilk olarak fizik bilimciler tarafından bir yayın özelliklerini belirtmek ve malzemelerin stabilitesini ve dış şoklara karşı direncini tanımlamak için kullanılmıştır. 1960’larda sistem düşüncesinin yükselişiyle birlikte dirençlilik, her biri farklı dünya görüşlerine ve bilimsel geleneklere dayanan birden çok anlamının ortaya çıktığı ekoloji alanına girmiştir. Bu gelişmeyi harekete geçiren 1973’te Kanadalı ekolojist Crawford Stanley Holling tarafından yayınlanan bir makaledir; Holling’in bu çalışması dirençlilik kavramı için mühendislik dirençliliği ve ekolojik dirençlilik olarak ayırım yapılmasının önünü açmıştır (Davoudi vd., 2013: 300-301). Holling (1973: 14), mühendislik dirençliliğini, bir sistemin sel, deprem gibi doğal afet veya sosyal bir çalkantı gibi bozulmalardan sonra denge veya durağan duruma geri dönme yeteneği olarak tanımlarken; ekolojik dirençliği, bir ekosistemin kendi kendini organize eden süreçleri, yapıları değiştirmeden dayanabileceği rahatsızlık miktarı olarak tanımlamıştır. Bu perspektifte bozulmaya karşı direnç ve sistemin dengeye dönme hızı dirençliliğin ölçüsüdür. Sistem ne kadar hızlı geri dönerse o kadar esnek olacağından vurgu geri dönüş süresi üzerinedir. Dolayısıyla belirli bir malzemenin elastik olarak deforme olduğunda enerjiyi absorbe

etme ve orijinal durumuna geri döndüğünde bu enerjiyi geri kazanma özelliği olarak ifade edilen dirençlilik bozulmadan sonra kendini toparlayan sistemlerin kararlılık özellikleriyle uyumludur. Yani, sahip olunanları korumak ve bulunulan yere geri dönmek için bir tampon kapasite olarak dirençlilik anlayışı mevcuttur (Folke vd., 2010). Aynı ilke psikoloji ve psikiyatride yaşam seyri geçişleri sırasında değişiklikler ve olaylarla başa çıkma kapasitesi olarak tanımlanan bireysel dirençlilikten bahsederken de kullanılır (Kaplan, 1999: 19-20). Folke (2006: 259), mühendislik dirençliliğinin büyük ölçüde ‘geri sıçramaya’ odaklandığını, gerçeklikten ziyade bireysel ve kolektif bellekte var olan (hayali) istikrarlı bir duruma geri dönme, bu dönüşün en son yaşanan yer yani sisteme yönelik en son tehdit veya şoktan önceki duruma geri dönüş olduğunu belirtmiştir. Folke, ekolojik dirençlilik kavramı için ise sistemlerde ki genel bir rahatsızlığı giderme, rahatsızlık öncesi dengeye geri dönme yeteneğine ek olarak; uyum, öğrenme ve kendi kendine örgütlenme yeteneklerini içeren bir tanımlama yapmıştır.

Bilimde kullanılan tüm kavramlar gibi ‘dirençlilik’ kavramı da iki ek boyuta sahiptir: Temel bir anlam ve operasyonelleştirici modellerin bir boyutu olan anlam. Bilimsel bakış açısındaki genellenebilir çekirdek dirençlilik tanımlaması iki farklı anlama sahip olduğu için karmaşıktır. Klasik olarak dirençlilik, çevresi ile dengede olan bir sistemin bir miktar rahatsızlıktan sonra aynı denge seviyesine dönme kabiliyeti olarak tanımlanmıştır (Peterson vd., 1998: 10-11). Bu esneklik görüşü denge paradigması olarak bilinen geleneksel bir ekolojik varsayımlar setinin bir özelliğidir (Pickett vd., 1992: 67). Ayrıca kavram literatürde ‘mühendislik’ sıfatı olmaksızın yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin Ahern (2011: 342), dirençliliği “sistemin temel durumunu değiştirmeden değişime veya bozulmaya yanıt verme kapasitesi” olarak tanımlar. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı’nın dirençlilik tanımı da bu kategoriye girer: “Dirençlilik, insan yerleşimlerinin herhangi bir olası tehlikeye dayanma ve bu tehlikelerden hızla kurtulma kabiliyetidir” (UN-Habitat, 2012).

Dirençlilik kavramı hem anlam hem de uygulama açısından kademeli bir yayılma ve sadeleşme sürecine girmiştir (Chelleri vd., 2015: 182). Kavram olarak dirençlilik, önemli siyasi, sosyal çağrışımlara sahip olan sürdürülebilirlik gibi zorlayıcı bir metafor olarak ele alınmaktadır (Brand ve Jax, 2007). Dirençli bir sistem iyi bir geri bildirim ile elde edilen sonuçları deneyimleme ve bunları sistemin kendi özelliklerini değiştirmek için kullanma yeteneği ile karakterize edilir; neden-sonuç zinciri devreye girer, sistemden eylemlerinin sonuçlarını hızlı bir şekilde algılayabilmesi ve etkilerini geri alması beklenir. Burada travmatik bir olayın ardından sistemin işlevlerini sürdürme becerisine vurgu yapılır. Bu perspektifte dirençlilik, sistemin var olmaya devam ederken tolere edebileceği rahatsızlığın büyüklüğüne göre ölçülür. Bununla birlikte dirençlilik kavramı sistemin bir bozulmaya direnme yeteneğine ek olarak belirli bir zamanda bozulmayı takiben yeni bir denge durumuna geri dönme yeteneğini içermektedir (Pimm’dan aktaran: De Keersmaecker vd., 2015: 393). Dirençliliğin bu yorumundan yola çıkarak kavrama aşağıdaki üç özelliği atfetmek mümkündür: Bunlardan ilki, aynı yapıyı ve aynı işlevleri korurken

sistemin geçebileceği değişimin kalitesi, ikincisi, sistemin kendi kendini organize edebilme derecesi, üçüncüsü, sistemin öğrenme ve uyum sağlama yeteneğini geliştirme becerisidir. Kendi kendine örgütlenme ve karmaşıklık seviyelerindeki artış sistemin dış streslere yanıt verme yeteneğini geliştirmesine dolayısıyla risk karşısında uyum sağlamasına, dönüşmesine olanak tanır (Gunderson, 2000: 427). Bu yaklaşımdan bakıldığında iki özel dirençlilik söylemi tanımlanabilir. Birincisi, terimin ekolojik bilimlerdeki ve afet yönetimindeki köklerinden kaynaklanan bir ‘hayatta kalma’ söylemidir. Bu söylem, belirsizlik, kırılganlık ve iyileşme vurgusu içerdiğinden savunmasız bireyler, gruplar veya kuruluşların bir krizden sonra toparlanma yeteneklerini ortaya koyar. Buna alternatif bir söylem, sadece hayatta kalmayı değil yaşam olasılıklarıyla ilgilenmeyi de içeren umut, yenilenme ve dönüşüm merkezli iyimser alternatiflerin olasılığını ortaya koyar (Leach, 2008: 15). Dolayısıyla dirençlilik esneklik ölçüsü olarak ‘geri sıçrama’ yanında yeni şeyler yapmak için gerekli olan adaptasyonu ve devam eden süreçte sürekli yeniden keşif sağlayan dinamik bir ‘ileri sıçrama’ sürecini de içermektedir.

Direnç, çok geniş bir alanda kullanılmasına rağmen ne evrensel olarak kabul edilmiş bir kavramdır ne de coğrafya alanı için bile evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı vardır. Afet riski azaltma, iklim değişikliğine uyum, insani yardım, mekânsal planlama, güvenlik konuları direnç kavramının sıklıkla kullanıldığı alanlardır (Ersavaş Kavanoz, 2020: 8). Dirençlilik, geleneksel olarak ayrı bir dizi alanda disiplinler arası entegrasyon için bir metafor olarak giderek daha fazla kullanılmaktadır (Coaffee, 2013a, 2013b; Wilkinson, 2012; Pickett vd., 2004; Vale, 2014). Bununla birlikte dirençlilik anlayışlarının kavramsal nitelendirilmesi teorik ve doğası gereği yukarıdan aşağıya olduğuna, pratikte yeterince temellendirilmediğine dair artan bir kabul de mevcuttur (Davoudi, 2012; Coaffee ve Clarke, 2015). Daha yakın zamanlarda evrimsel dirençlilik olarak da bilinen sosyal-ekolojik dirençlilik perspektifi, karmaşık sistemlerin sürekli değişim içinde olduğunu ve bir rahatsızlığın ardından sistemlerin geri dönebileceği herhangi bir denge durumunun olmadığını gündeme getirmiştir (Davoudi, 2012; Kim ve Lim, 2016; Davoudi vd. 2013; Mehmood, 2016). Bu anlamda dirençlilik kavramı karmaşık sosyo-ekolojik sistemlerin stres ve şoklara yanıt olarak değişme, uyum sağlama ve en önemlisi dönüşme yeteneği olarak da ele alınmasının önünü açmıştır. Kavramın farklı açıklamalarının ve tanımlarının varlığı ile birlikte dirençlilik söyleminde dirençliliği açıklamaya dair belli boyutların da ön plana çıktığı söylenebilir.

Bruneau vd. (2003: 737-738)’ye göre dirençliliğin dört boyutu bulunmaktadır. Bunlar:

- **Sağlamlık:** Sistemlerin, elemanların ya da var olan birimlerin çeşitli şiddet seviyeleri karşısında bozulmadan, fonksiyon kaybı olmadan varlıklarını sürdürebilme kabiliyetini ifade eder.
- **Yedekleme:** Sistemde tüm önlemlere rağmen bir bozulma, parçalanma ya da işlev kaybı gerçekleşmesi durumunda var olan elemanların düzenlenerek sistem devamlılığı için ihtiyaç duyulan fonksiyonel gereksinimleri karşılama kapasitesini ifade eder. Diğer bir

ifade ile sistemin amaca ulaşılabilmesi için alternatif fonksiyonların kullanımına izin vermesi olarak tanımlanabilir.

- **Başa Çıkma:** Gerekli kaynakların kullanımına imkân tanıma olarak ifade edilebilir. Önceden belirlenen temel gereksinimler gözetilerek sistem veya birimlere yönelik bir tehdit meydana geldiğinde diğer kaynakları harekete geçirip kaynakları efektif kullanma kapasitesidir.
- **Çabukluk\Hız:** Belirlenen hedeflere zamanında ulaşılmasını ifade eder. Hizmet ve mal gibi önceliklerin minimum yavaşlama ile veya yavaşlama olmadan sonuçlandırılmasıdır.

Chelleri (2015)'nin ifade ettiği gibi başlangıç koşullarına hızlı bir şekilde geri dönebilen sağlam ve kararlı bir sistem üretmek için dirençlilik önemli bir kavramdır. Dirençlilik, öngörülemeyen durumlar için uyum sağlama, dönüştürme ve öğrenme yeteneğine sahip karmaşık sistemlerin genel özelliklerini dikkate almaya olanak sağlar. Dirençlilik düşüncesi planlamacılar karmaşık sistemlerin doğrusal olmayan, belirsiz, dinamik karakterini açıklayan dil, fikirler ve yöntemler sunar (Goldstein vd., 2015: 1286). Bu açıdan bakıldığında dirençlilik, sistemin yapısını, işlevlerini sürdürecektir şekilde olası şoklara yanıt verme kapasitesi olarak da tanımlanabilir. Başka bir deyişle dirençlilik, daha sürdürülebilir bir gelecek için tahminde bulunmak, geleceği planlamak yerine belirsizliği vurgular ve de beklenmeyen gelecekteki değişikliklere dayalı sistemlere uyulanabilir kapasite inşa eder (Meerow vd., 2015).

Dirençlilikle ilgili literatürde atıfta bulunulan başka kavramsallaştırmalar da vardır. Ancak çoğu (henüz) ayrıntılı olarak tanımlanmamıştır. Örneğin, Angeon ve Bates (2015: 146), 'istikrarlı' ve 'istikrarsız' dirençlilik arasında ayrım yapmaktadır. Burada istikrarlı dirençlilik, dirençlilik kapasitesinin kırılmalık kaynaklarından daha ağır bastığı ideal durumu tasvir ederken, istikrarsız dirençlilik kırılmalık kaynaklarının güçlükle yönetilebildiği bir yönetim düzeyini ifade eder. İstikrarsız dirençlilik geçici bir durumdur oysa istikrarlı dirençlilik uzun bir süre geçerli olduğundan sistemin hızlı bir şekilde kırılmalık seviyesine düşme olasılığını azaltmaktadır. Vale (2014: 194), kentsel politikalarda daha bütünsel yaklaşımları ve gelecekle ilgili beklentilerde dirençlilik uygulamalarını tartışırken 'öngörülü' ve 'tepkisel' dirençliliği ele almaktadır. Öngörülü dirençlilik güvenlik, ekonomi, çevreye yönelik tehditler, sel, kasırga ve depremlere kadar her şeye hazırlıklı olmayı içerirken tepkisel dirençlilik zorunlu olarak daha acil hasarlar karşısında güçlü kalmayı içermektedir. Vale (2014)'ye göre iki yaklaşım arasındaki temel fark, daha acil eylemlere yol açan reaktif dirençlilik biçimleri ve gelecekteki sorunları sınırlamayı amaçlayan eylemlere yol açan beklenti biçimleriyle birlikte eylemin zaman ölçeğidir. Ve son olarak, Anderies vd. (2013: 4), "öğrenme ve adaptasyon kapasitesi oluşturma ve artırma yeteneği gibi daha geniş sistem düzeyinde niteliklere" atıfta bulunarak 'genel direnç' terimini vurgulamaktadırlar.

Dirençlilik çalışmaları son yıllarda önemli ölçüde artış göstermektedir. Ekoloji ve sistem analizi köklerinden gelen dirençlilik kavramı artık afet yönetimi, yönetim araştırmaları, ekonomi, iklim değişikliğine uyum, mekansal planlama, kentsel sosyal araştırmalar ve diğer birçok alanda kullanılmaktadır. Dirençlilik kavramını toplumların hedeflerine ulaşmasının önemli bir parçası olarak gören ve bu anlayışı yerleştirmeyi amaç olarak üstlenen uluslararası kurum ve kuruluşlar da son yıllarda kavramın genişlemesine önemli katkı sağlamaktadırlar.

1.1.2. Kentsel Dirençlilik Kavramı

Kentsel dirençlilik¹, şehirlerin karşılaştığı birçok karmaşık sorunla başa çıkmanın bir yolu olarak kentsel politika yapıcılar ve bilim insanları arasında popüler bir kavram haline gelmektedir. Olumlu çağrışımları olmasına ve kentsel gündemlerde oldukça bahsedilir olmasına rağmen ne anlama geldiği ve dirençliliğe hangi faktörlerin katkıda bulunduğu her zaman açık değildir. Kavrama ilişkin literatürde üzerinde mutabık kalınmış bir tanım bulunmamaktadır. Kavram teknik bir terimken sosyal bilimler alanına uygulanması ekolojik yaklaşımlarla mümkün olmuş, özellikle sürdürülebilirlik bağlamında afet riskleri ve iklim değişikliği kapsamında kent planlaması çerçevesinde ele alınmıştır (Ersavaş Kavanoz, 2020: 6). Dirençlilik kavramının olumlu-olumsuz çağrışımları olmasına rağmen ‘dirençlilik düşüncesi’ ve ‘kentsel dirençlilik’ kavramı hem akademik hem de politik arenada normatif, arzu edilen hedefler olarak ortaya çıkmıştır (Cote ve Nightingale, 2011; Vale, 2014). Kavramın farklı kullanımları dirençliliğin ne anlama geldiği, sürdürülebilirlik, kırılganlık ve uyum gibi diğer temel kavramlarla nasıl ilişkili olduğu konusunda çok sayıda tanımlamaya ve kafa karışıklığına yol açmıştır (Meerow vd., 2015: 40). Zamanla dirençlilik söylemi kentsel araştırma ve politikada etkili bir küresel söyleme dönüşmüş, bazı araştırmacılar için dirençlilik, kentler dahil olmak üzere sosyo-ekolojik sistemlerin öngörülemeyen ve değişen geleceklerini yönetmek için birincil düzenleyiciler olarak sürdürülebilirlik, kırılganlık, adaptasyon ilkelerini gölgede bırakmıştır (Davoudi, 2012; O'Hare ve Beyaz, 2013). Güncel yaklaşımlarda dirençlilik kavramının bir sistemin farklı risklerle mücadele etme kapasitesinden, yaşanan şoklara dayanmasından da öte uyum yanıtlarının ve uzun dönemli dönüşümlerin de sistem tarafından gerçekleştirilebilmesini içerecek biçimde geliştiği görülmektedir (Tuğaç, 2019: 989). Kentsel dirençlilik kavramının popüleritesi arttıkça kullanım şekillerini de sorgulamak giderek daha önemli hale gelmiştir. Beilin ve Wilkinson (2015), kentsel dirençlilik için her şeyi kapsayacak kadar geniş, tutarlı, kullanışlı bir tanım formüle etmenin zorluğuna dikkat çekerken Davoudi (2012), kavramın nasıl tanımlandığı ve kullanıldığı konusunda kesin bir netlik eksikliğine dikkat çekmektedir. Kentsel dirençliliğin kim için, ne zaman, nerede, neden ve ne için önemli olduğu sorularını gündeme getiren çalışmalar (Carpenter vd., 2001; Friend ve Moench, 2013; Vale, 2014; Meerow ve Newell, 2016; Pendall vd., 2010) olduğu gibi; kentsel dirençliliğin nasıl uygulandığı ve

¹ Bu çalışmada kavram “süreç” olarak açıklanmaya çalışıldığı için “Kentsel dirençlilik” kavramsallaştırması tercih edilmiştir.

uygulamanın nasıl anlaşıldığı konusuna değinen çalışmalar (Coaffee ve Clarke, 2015; Coaffee vd., 2018) da mevcuttur. Kavram üzerine çalışanlar uygulama boşluğunu kapatmaya yardımcı olmak amaçlı kentsel dirençlilik teorisi ve uygulaması arasında daha iyi bağlantılar geliştirme ihtiyacına dikkat çekmektedirler.

Ribeiro ve Gonçalves (2019: 9-11), yapmış oldukları çalışmada Tablo 1’de gösterildiği gibi farklı bilimsel alanlarda çeşitli dirençlilik tanımlarını derlemiştir. Bu tablodan da anlaşılacağı gibi kavram ile ilgili ortak mutabık kalınmış bir tanım olmadığından kavramın operasyonel hale getirilmesi ve genelleştirilebilir göstergeler/ölçütler oluşturulması oldukça zordur.

Tablo 1: Sosyal Bilimlerde Dirençlilik ve Kentsel Dirençlilik Tanımları

Bilimsel Alan	Dirençlilik ve Kentsel Dirençlilik Tanımları	Yazar(lar)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Dirençlilik, bir sistemin değişen koşullara uyum sağlama yeteneğidir.	Pickett vd. (2004)
Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik, bir şehrin yıkımdan kurtulma yeteneğidir.	Campanella (2006)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik, dirençlilik kavramını teknik sistemlerden sosyal sistemlere özellikle şehirlere kadar genişleterek afetler, tehlikeler ve diğer durumlar karşısında yaşam, ticaret, sanayi, hükümet ve sosyal toplanma gibi temel işlevlerin yerine getirilebilmesi ve sürdürülebilmesi anlamına gelir.	Hamilton (2009)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Dirençlilik, bir rejimi sürdürmek ve iyileştirmek veya o sistemde tercih edilen başka bir rejime geçmek için önermeli toplu bir eylem olarak düşünülebilir.	Ernstson vd. (2010)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Dirençlilik, sistemlerin arızaya uğraması durumunda, diğer durumları değiştirmeden, değişiklik ve kesintileri organize etme ve kurtarma yeteneğidir.	Ahern (2011)
İşletme Yönetimi ve Ekonomi Mühendislik; Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik genellikle bir kentin veya kentsel sistemin çok çeşitli şoklara ve gerilimlere direnme yeteneğidir.	Leichenko (2011)
Dünya ve Gezegen Bilimleri; Sosyal Bilimler	Dirençliliğe dayalı bir yaklaşım, kentlerin iklim değişikliklerine uyum sağlamada, öngörülebilir veya hesaplanamayan şoklardan kurtulmak amaçlı yenilik ve değişimi düşünme şeklidir.	Tyler ve Moench (2012)
Mühendislik; Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik, sel baskını açısından bir şehrin sel baskınına tolere etme, fiziksel hasar ve sosyoekonomik rahatsızlıklar meydana geldiğinde ölüm ve yaralanmayı önleme, mevcut sosyo-ekonomik kimliği koruma amaçlı yeniden düzenleme yeteneğidir.	Liao (2012)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik genellikle işlevleri ve yapıları sürdürme becerisine atıfta bulunsa da, dayanıklılık (sistem kalıcılığı), geçiş (artan sistem değişikliği) ve dönüşüm (sistem yeniden yapılandırması) vizyonlarının çerçevesindedir.	Chelleri (2012)
Sosyal Bilimler	Dirençlilik, bir kentsel varlığın ve/veya sistemin öngörülebilir performans sağlama yeteneğidir.	Brugmann (2012)
İklim Bilimi; Sosyal Bilimler	İklim değişikliğine dirençli bir kent, iklim stresine direnebilen, iklimle ilgili risklere etkin bir şekilde yanıt verebilen ve olumsuz etkilerden hızla kurtulabilen bir kenttir.	Henstra (2012)
İşletme Yönetimi ve Ekonomi; Sosyal Bilimler	Dirençlilik, bir bireyin, topluluğun veya kurumun değişen iklim koşullarına dinamik ve etkili bir şekilde yanıt verme, kabul edilebilir bir düzeyde çalışmaya devam etme yeteneğidir.	Brown vd. (2012)

Tablo 1: Devamı

Bilimsel Alan	Dirençlilik ve Kentsel Dirençlilik Tanımları	Yazar(lar)
Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler	Afetlere dirençli bir kent, bireyleri, toplulukları ve kurumları aşağıdaki amaçlarla güçlendirmeye yönelik önlemleri başarıyla destekleyebilen bir kent olarak anlaşılabilir: (a) gelecekteki riskleri azaltmak veya önlemek; (b) risklere direnmek için mevcut ve gelecekteki kırılganlığı azaltmak; (c) afet müdahalesi için mekanizmalar ve işlevsel yapılar oluşturmak; ve (d) felaketten kurtarma için işlevsel mekanizmalar ve yapılar oluşturmak.	Wamsler vd. (2013)
Sosyal Bilimler	Dirençlilik, yıkıcı zorluklara direnme ve bunlardan kurtulma yeteneğidir.	Coaffee (2013)
Enerji; Mühendislik; Sosyal Bilimler	Kentlerde dirençlilik, genellikle kentsel sistemdeki değişiklikleri özümseme, uyum sağlama ve bunlara yanıt verme yeteneğini ifade eder.	Desouza, ve Flanery (2013)
İşletme Yönetimi ve Ekonomi; Sosyal Bilimler	Direnç, nüfusların ve kentsel sistemlerin çok çeşitli tehlikelere ve streslere direnme yeteneğidir.	Romero-Lankao Ve Gnatz (2013)
Tarım ve Biyolojik Bilimler; Çevre Bilimi; Sosyal Bilimler;	Kentsel dirençlilik, bir şehrin, rahatsızlıklara rağmen yapısında ve işlevinde niteliksel değişiklikler olmaksızın varlığını sürdürme yeteneğidir.	Wu, ve Wu (2013)
Mühendislik ve Sosyal Bilimler	Dirençli bir kentin kapsamlı tanımı, bir topluluğun strese dayanma, hayatta kalma, bir kriz veya felaketten sonra uyum sağlama, iyileşme ve hızlı bir şekilde ilerleme konusundaki genel yetenek ve becerisini vurgular.	Wagner, ve Breil (2013)
Sosyal Bilimler	Kentsel dirençlilik, bir kentsel sistemin ve onun tüm sosyo-ekolojik, sosyo-teknik ağlarının bir rahatsızlık karşısında istenen işlevleri sürdürme, hızla geri dönme, değişime uyum sağlama, kapasiteyi uyarlayabilme ve kapasiteyi sınırlayan sistemleri hızla dönüştürme yeteneğini ifade eder.	Meerow vd. (2016)

Kaynak: Ribeiro ve Gonçalves, 2019: 9-11

Çeşitli akademik disiplinlerden yola çıkarak kentlere uygulanabilecek farklı kentsel dirençlilik tanımları belirlemek mümkündür. Meerow vd. (2015: 44), kentsel dirençliliği “bir kentsel sistemin -onu oluşturan tüm sosyo-ekolojik, sosyo-teknik ağların zamansal ve mekansal ölçeklerde- bir rahatsızlık karşısında istenen işlevleri sürdürme veya hızla geri dönme, değişime uyum sağlama, mevcut ve/veya gelecekteki uyarlanabilir kapasiteyi sınırlayan sistemleri dönüştürme yeteneği” olarak tanımlamışlardır. Coaffee (2013a: 325) ise “tehlikelerden kaynaklanan strese uyum sağlama ve kentin felaketten kaynaklanan etkilerden hızla kurtulma kapasitesi” olarak tanımlamıştır.

Literatüre dair genelleme yapılacak olursa, kentsel dirençlilik konusunda geniş çapta tartışılan en az üç alan vardır. Bunlar; mühendislik, ekoloji ve sosyo-ekoloji alanlarıdır. Mühendislik perspektifinden bakıldığında kentsel dirençlilik, bir şehrin değişimi veya stresi absorbe etme, önceki durumuna geri dönme kapasitesini tanımlar (Holling, 1973: 7). Ekolojik bir perspektiften kentsel dirençlilik, bir şehrin mevcut yapıları, ilişkilere ciddi zarar vermeden bir şoka veya felakete uyum sağlama kapasitesini ifade eder (Holling, 1996: 32 ; Pickett vd., 2014: 154). Sosyo-ekolojik veya evrimsel perspektiften kentsel dirençlilik, bir kentin değişim veya şoka tepki olarak uyum sağlama, dönüşme kapasitesini tanımlar (Davoudi, 2012; Folke vd., 2010; Wilkinson, 2012). Dirençlilik, karmaşık kentsel zorluklarda yüksek düzeyde belirsizlikle başa çıkabilen bir

yaklaşım veya yaklaşımlar kümesi olarak ele alınmaktadır (Wardekker vd., 2010: 990). Kavram kısmen çok çeşitli kentsel risklere ve sorunlara potansiyel olarak uygulanabilirliği nedeniyle özellikle kentsel planlama ve acil durum yönetimi gibi kentsel çalışmalarda da ilgi görmüştür (O'Hare ve White, 2013; Stump, 2013; Meerow vd., 2015). Kentsel dirençlilik, bir kentin ve kentsel sistemlerinin ilk hasarları karşılama, bozulmalardan kaynaklanan etkileri azaltma, değişime uyum sağlama, mevcut veya gelecekteki uyum kapasitesini sınırlayan sistemleri hızla dönüştürme kapasitesinden oluşmaktadır (Ribeiro ve Gonçalves, 2019: 26). Bir kentin sistemlerindeki her türlü afet ve bozulmayı dikkate alan kentsel dirençlilik çalışmaları, toplulukları aşırı olaylarla karşı karşıya kaldıklarında daha dirençli hale getirmek için önemlidir. Son yıllarda 'kentsel dirençlilik' veya 'dirençli kent' gibi kavramları kullanan yayınlanmış çalışmaların sayısındaki büyük artışın gösterdiği gibi dirençlilik ve kentler arasındaki bağlantılara dair bilimsel araştırmalar oldukça artmıştır.

Kentsel dirençlilik literatürü incelenirken çeşitli özellikler ön plana çıkmaktadır. Sanchez vd. (2018:1-12), bu özellikleri dörtlü bir sınıflandırmaya tabi tutmuşlardır. İlki, kentsel dirençliliğe ilişkin tek bir tanım bulunmamasıdır. Yapılan tanımlamalar yaşanan afet deneyimine bağlı kısa vadeli odak noktasına sahip çok dar tanımlardan farklı yönleri ve potansiyel tehditleri kapsayan çoğunlukla iklim değişikliklerine hazırlanmakla ilgili uzun vadeye odaklanan tanımlamalara kadar uzanır. İkincisi, kavramın odak noktasına ilişkindir. 1970'lerden beri kentsel dirençlilik üzerine yazılan politikalar ve yönetim stratejileri sonuç odaklılıktan süreç odaklı yorumlara doğru kaymıştır. Üçüncüsü, kentsel dirençlilik için uyarlanabilirlik, esneklik, dış şoklara tepki verme, acil bir durumda çalışmaya devam edebilme veya nispeten kısa bir süre içinde acil durum öncesi duruma geri dönebilme düşüncesine bağlı bir fikir birliği oluşmasına ilişkindir. Son olarak, kentsel dirençliliğin anlaşılmasına ve kavramsallaştırılmasına ayrıca iklim değişikliklerine karşı dirençlilik politikalarına, yönetimine eleştirel yaklaşan bir literatürün varlığıdır.

Sonuç olarak, dirençlilik bir sistemin karmaşık, belirsiz ve sürekli değişen bir gelecek karşısında hayatta kalma ve gelişme yeteneğidir; hem kısa vadeli döngüler hem de uzun vadeli eğilimler hakkında düşünmenin bir yoludur. Yani dirençlilik, şoklar ve stresler karşısında aksaklıkları en aza indirmek, meydana geldiklerinde hızla iyileşmek, koşullar değişmeye devam ettikçe daha iyi gelişebilmek için istikrarlı bir şekilde uyum sağlamaktır. Kentsel dirençlilik yaklaşımı, risk yönetimine proaktif ve bütüncül bir yanıt olarak kentlerin küresel forumda rekabet gücünü korumaları için bir yol geliştirmektir. Son on yılda önemli ölçüde büyüyen kentsel dirençlilik çalışmaları, özellikle ekoloji ve sistem dinamiklerindeki köklerinden gelen dirençlilik kavramı ile yönetim araştırmaları, ekonomi, iklim değişikliğine uyum, afet yönetimi, mekansal planlama, kentsel sosyal araştırmalar ve diğer birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır.

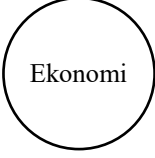
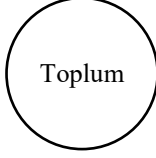
Kentsel dirençlilik kavramının uluslararası alanda kullanımına baktığımızda, yirmi birinci yüzyılın başlarında artan ekonomik güvensizliği, terörist tehditleri, güvenlik ihtiyacını ve iklim değişikliğinin artan etkisini azaltmak için geliştirilmesi gereken risk toplumu fikrine dayanan bir kavram olarak uluslararası politikada kullanıldığını söyleyebiliriz. Hükümetler ve kurumlar; çevresel tehlikeler, teknolojik kazalar, iklim değişikliği ve terör saldırıları gibi tehditlerle yüzleştikçe dirençliliğin temel bir politika yanıtı olarak hizmet edebileceğini düşünmeye başlamışlardır (Coaffee, 2013: 241). BM, Avrupa Birliği (AB), Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, uluslararası devlet kurumları ve departmanları, uluslararası sivil toplum kuruluşları ve topluluk grupları dahil olmak üzere birçok kurum ve kuruluş kentsel dirençliliği ani ve kronik sorunların yönetimi ile ilişkili olarak programlarına almıştır. Kavram dünya kentleri ve dünya çapındaki kentlerin ağ organizasyonları tarafından da benimsenmiştir. Benzer şekilde dirençlilik, Avrupa Birliği Kentsel Gündem, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), COP21 Paris Anlaşması, Afet Riskini Azaltma için Sendai Çerçevesi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Habitat III Yeni Kentsel Gündem gibi hükümetler arası çerçevelerde de oldukça önem kazanmıştır.

Kentsel dirençliliğe ilişkin farklı uluslararası kuruluşlarca yapılan tanımlamalar mevcuttur. BM Örgütü dirençliliği, “her türlü tehlikeden etkilenme olasılığına sahip yerleşimlerin, toplumların ve bütün sistemlerin kendilerini koruma, sistemin sürdürülebilirliğini güvence altına alma, kısa sürede yeniden yapılanma, değişime uyum sağlama için gerekli kaynaklara sahip olması ve bu kaynakları etkin bir şekilde kullanabilme becerisi” olarak tanımlamaktadır (United Nations, 2017). Benzer şekilde Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (UN-Habitat) “dirençliliğin küresel gündemlerde anahtar kavram olduğunu sürdürülebilir ve dirençli kentler için yapılan çağrılarının cevapsız kalmaması gerektiğini” belirtmektedir (UN-Habitat 2018). Yine BM Afet Riskini Azaltma Ofisi (UNISDR) dirençlilik için “tehlikelere maruz kalan bir sistemin veya topluluğun tehlikelere karşı temel yapılarını koruma, zamanında ve etkili bir şekilde dayanma, tehlike sonrası etkileri absorbe etme, uyum sağlama, dönüştürme ve geri kazanma yeteneği” tanımlaması yapmaktadır (UNISDR, 2013). Yerel Çevresel İnisiyatifler İçin Uluslararası Konsey (ICLEI) ise kentsel dirençliliği temel işlevlerini, yapılarını ve kimliğini korurken, sürekli değişim ve gelişim karşısında uyum sağlayan, herhangi bir şok ve stresin üstesinden gelmeye hazır olan kent olarak tanımlamaktadır (ICLEI, 2018). Bu tanımlamalarda görüldüğü üzere dirençli bir kentin odak noktasının şoklara ve streslere uyum sağlamak olduğu yani uyum kapasitesinin ortak bir unsur olarak vurgulandığı görülmektedir.

Gelecekteki şokları (ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal) absorbe etme, iyileştirme ve bunlara hazırlanma yeteneği olarak kentsel dirençliliği tanımlayan Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD), dirençli kentlerin sürdürülebilir kalkınmayı, refahı ve kapsayıcı büyümeyi teşvik ettiğini ifade etmektedir (OECD,

2016). Kentlerin dirençliliğinin nasıl artırılabilceğini araştıran OECD dirençlilik artırıcı göstergeleri 4 alanda toplamıştır. Aşağıda ki Şekil 1 bu alanları ve alt başlıklarını göstermektedir.

Şekil 1: Dirençliliği Sağlayan Dört Alan

	Kişi Başına Düşen Gelir İşsizlik Oranı Yeni Girişimlerin Başarı Oranı Yaş Ve Cinsiyete Bağlı Çalışan Sayısı Ve Bunların Toplam Nüfus Oranı		Yaş ve Cinsiyete Bağlı Göç Oranı Yoksulluk Seviyesi Hane Geliri Hizmetlere Erişimde 500 m.Den Daha Uzak Olan Nüfus Yüzdesi
	Yeşil alana erişimi olan nüfus yoğunluğu yerleşik alanların yüzdesi Terk edilmiş endüstriyel alan yüzdesi açık alanlara doğrudan erişimi olan vatandaşların yüzdesi Toplu taşıma noktalarına yakın yeni yerleşimlerin yüzdesi		Toplum Kuruluşlarının gelirleri kamu kuruluşlarının gelirleri yerel yönetim gelirleri

Kaynak: OECD, “Resilient Cities”, <https://www.oecd.org/regional/resilient-cities.htm>

2013’te Rockefeller Vakfı, 100 milyon dolarlık Vakıf fonuyla desteklenen 100 Dirençli Kent (100RC) adlı yeni bir girişim başlatmıştır. Vakıf, 100RC girişiminin amacını “21. yüzyılın büyüyen bir parçası olan dünyanın dört bir yanındaki kentin fiziksel, sosyal ve ekonomik zorluklara karşı daha dirençli hale gelmesine yardımcı olmaya adanmış” olarak açıklamaktadır. Dünyayı kapsayan ve büyüklükleri 10 milyon nüfuslu mega kentlerden 100.000’den biraz fazla nüfusa sahip daha küçük kentlere kadar değişen 100 katılımcı kentin her birine dirençlilik stratejileri geliştirmede hizmet veren danışmanlık firmaları aracılığıyla birer milyon dolar tahsis edilmiştir (100 Resilience Cities (t.y.), <https://www.rockefellerfoundation.org/100-resilient-cities>). 100RC, kentsel dirençliliğin anlamını “bir kentteki bireylerin, toplulukların, kurumların, işletmelerin, sistemlerin ne tür kronik stresler ve akut şoklar yaşarlarsa yaşasınlar hayatta kalma, uyum sağlama ve büyüme kapasitesi” olarak tanımlamaktadır (Rockefeller Vakfı, 2019). Bu tanımda kronik stresler bir kentin dokusunu günden güne veya döngüsel olarak zayıflatan streslerdir. Örnekler arasında yüksek işsizlik, verimsiz toplu taşıma sistemleri, endemik şiddet, kronik gıda ve su kıtlığı sayılabilir. Buna karşılık akut şoklar ise depremler, sel, hastalık salgınları ve terör saldırıları gibi ani olaylardır.

100RC, aşağıdaki stratejiler aracılığıyla dünya genelindeki kentlerde dirençlilik politikaları oluşturmayı amaçlamaktadır (Leitner vd., 2018: 4).

- Bir kentin dirençliliğini değerlendirmek için hazır araçların ve bir dirençlilik stratejisi geliştirmeye yardımcı olacak stratejik ortakların sağlanması
- Finansal kaynak sağlamak amaçlı kentsel dirençlilik inşa etme stratejisini uygulamakla görevli Rockefeller tarafından belirlenen ‘platform ortakları’ ile özel sektör ve kamu-özel ortaklıklarının teşvik edilmesi

- Kentsel dirençlilik stratejisinin uygulanmasını denetlemekten ve 100RC ağındaki kentlerle bağlantı kurmaktan sorumlu olan iki yıllık bir Baş Esneklik Görevlisi (CRO) işe almak
- Dirençlilik temettü beklenti vaadi ve oranı belirleme
- 100RC kentsel ağındaki bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşımı

100RC'nin dayanak noktası dirençliliği değerlendirmek ve bir dirençlilik stratejisi oluşturmak için en iyi uygulama aracını geliştirmektir. İngiliz danışmanlık firması ARUP ile birlikte Rockefeller Vakfı bir tekerlek şeklinde görselleştirilen "Kent Dirençlilik Çerçevesi (CRF)" veya "Dirençli Kent İndeksi" geliştirmiştir. Çerçeve, dört alt sistemi içerecek şekilde kentsel dirençliliğin ekolojik yönlerinin ötesine geçen bir kentsel sistemler yaklaşımına dayanmaktadır. Sağlık ve Refah, Ekonomi ve Toplum, Altyapı ve Ekosistemler, Liderlik ve Strateji dört alt sistemi oluşturmaktadır. Bu alt sistemlerin her biri için de ayrıca bir dizi hedef mevcuttur (Rockefeller Vakfı, 2015). CFR'in amacı kentleri farklı alt sistemlerden oluşan bir sistem şeklinde görselleştirmek, bu farklı alt sistemlerin karşı karşıya olduğu şokları, stresleri belirlemek, dirençliliği ölçmek ve izlemek için göstergeler kullanmaktır.

Kentsel dirençlilikle ilgili çalışan bir diğer uluslararası kuruluş Dünya Bankası'dır. İklim değişiklikleri ve afet riskleri temel alınarak dünyadaki bazı kentlerin daha kırılgan olduklarının, kontrolsüz kentleşme gibi sorunlarla başa çıkabilmede kaynak yetersizliği problemi yaşadıklarının, teknik uzmanlığa sahip olmadıklarının altını çizen Dünya Bankası bu amaçla Kentsel Dirençlilik Programı (City Resilience Program) yürürlüğe koymuştur. Bu program kapsamındaki projeler ile kaynak yetersizliği sorunu olan kentlere finansman sağlama, bu kentler için teknik uzman yardımında bulunma, afet riskleri konusunda kent yönetimlerini bilinçlendirme gibi faaliyetlerle kentsel dirençliliğin artırılması amaçlanmıştır.

AB'nin doğrudan olmasa da dolaylı olarak kentlerin dirençliliğini arttırıcı iş birliği temelli yaklaşımlarla düzenlediği toplantılar kentlerin dirençli hale gelmesine katkı sağlayacak belgelere aracılık etmektedir. Avrupa 2020 ve HORIZON 2020 gibi belgelerde kentlerin ortak sorunlarına değinilerek AB politikalarında kentsel boyutun güçlendirilmesi ve buna dair hukuki, idari düzenlemelerin yapılması ve bu amaçla kaynak oluşturulması hedeflenmektedir.

Kentsel dirençlilik alanında faaliyet gösteren bir diğer ve önemli kuruluş BM'dir. BM'in tüm dünyayı ilgilendiren sorunların tartışıldığı platformlar oluşturarak özellikle iklim değişikliği ile ilgili sözleşmeler gibi kentsel dirençliliği arttırıcı önemli çalışmaları bulunmaktadır. Sendai Risk Azaltma Çerçevesi 2015-2030, BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş ve bu çerçeve ile afet risklerini azaltmak, yönetebilmek, afet risk yönetişimini güçlendirmek, dirençlilik oluşturmak için afetlere hazırlıklı olmak gibi önemli konularda bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşların

öncelikli iş birliği yönünde çaba göstermeleri amaçlanmıştır. Aynı şekilde BM'in 'Binyıl Kalkınma Hedefleri' ile uyumlu 'Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Gündemi' de risklerin azaltılması, yoksulluğun, açlığın önlenmesiyle kentsel dirençliliğin artırılması önemine vurgu yapmaktadır. Yine BM'in düzenlediği 'Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konferansı' sonucunda ortaya çıkan HABİTAT III- Yeni Kentsel Gündem; özellikle gelişmekte olan ülkelere dikkat çekerek bu ülkelerin tüm afetlerin etkilerinden daha fazla olumsuz etkilendiklerini ve kırılgan olduklarını tespit etmiştir. Bu gündemde dirençli, güvenilir, akıllı, kapsayıcı kentlerin ortaya çıkması ve özellikle dirençli kent oluşturabilmek için planlama süreçlerinin önemi üzerinde durulmuştur. BM'in kentsel dirençlilik alanında ki bir diğer faaliyeti 'Making Cities Resilience 2030 (MCR2030)' afet yönetimi programıdır. Bu program bilgi ve deneyimlerin paylaşılması, kentler arası öğrenme ağlarının karşılıklı olarak güçlendirilmesi, teknik uzmanlık sağlanması, iş birliği ve ortaklıklar kurma yoluyla yerel dirençliliği artırmaya yönelik bir çapraz paydaş girişimidir (Özer, 2018: 27-33). Ankara Büyükşehir Belediyesi de 2022 yılında bu programa üye olmuştur. Ankara Büyükşehir Belediyesi program sayesinde diğer ülkelerin kentleri ile birlikte çalışarak açık, şeffaf, etkili ve kapsayıcı bir anlayışla afet yönetiminde yol haritası çizmeyi hedeflemektedir.

Kentsel dirençlilik kavramının giderek artan bir şekilde uluslararası politikada kullanılması, bu kavramın küresel anlaşmalar ve ulus üstü yapılanmalar tarafından geniş çapta onaylanması, uluslararası projelerle dirençlilik çalışmalarına katkı sağlaması kavramın bir süre ulusal ve uluslararası kent çalışmalarında mevcut ve muhtemelen sık kullanılacağı göstermektedir.

1.2. Kentsel Dirençlilikle İlişkili Kavramlar

Kentsel dirençlilik, kentsel araştırma ve politikalarda etkili bir söyleme dönüştükçe kavramın farklı kullanımları ile birlikte dirençliliğin ne anlama geldiği, sürdürülebilirlik, kırılganlık ve risk gibi diğer temel kavramlar ile nasıl ilişkilendirildiği de önem kazanmaktadır. Söz konusu kavramların tümü kentsel araştırma ve politikalarda yaygın olarak kullanılmakta fakat kentsel dirençlilik söylemi içerisindeki yerleri ve kentsel dirençlilik ile ilişkileri her zaman açık olmamaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, risk ve kırılganlık kavramların ayrıca ele alınması anlamlı olacaktır.

1.2.1. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik dirençlilik ile yakın ilişkide olan bir kavram olup aralarındaki ilişki çoğu zaman karışıktır. Bruntland Raporu'nda sürdürülebilirlik, "bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılayabilme" olarak tanımlanmaktadır (Bruntland Report, 1987). Bazı durumlarda sürdürülebilirlik ve dirençlilik birbirinin yerine kullanılmakta bazı durumlarda ise dirençlilik daha geniş sürdürülebilirlik

hedeflerinin önemli bir bileşeni olarak sunulmakta, yeni ve geliştirilmiş bir paradigma olarak da ifade edilmektedir (Derissen vd., 2011: 1122). Folke vd. (2002: 438), sistem esnekliğinin sağlanması için sürdürülebilirliğin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Sürdürülebilirlik temel olarak bir sistemi tercih edilen bir duruma yönlendirmekle ilgili normatif karar süreci ile ilgiliyken dirençlilik bir sistemin bozulma ve şoklara direnme kapasitesi ile ilgilidir. Tanımlayıcı bir kavram olarak dirençlilik sürdürülebilirlikle çelişmemektedir. Farklı teorik miraslar nedeniyle çevresel etmenler ve yönetim paradigması olarak düşünüldüğünde iki kavram arasında dikkate değer farklılıklar mevcuttur (Meerow vd., 2015: 41).

Zhang ve Lie (2018: 142-143), yapmış oldukları çalışmalarında iki kavram üzerine yapılan çalışmaları referans alarak aralarındaki farkları şu şekilde ele almaktadır.

- Küresel ölçekte, kentsel dirençlilik çalışmaları krizlerle başa çıkmak için ekolojik sistemlerin kendini koruma ve restorasyonuna daha fazla önem verirken; kentsel sürdürülebilirlik araştırmaları ise ekolojik kaynakların kullanımına ve korunmasına daha fazla önem vermektedir.
- Bölgesel ölçekte, kentsel dirençlilik çalışmaları bilinmeyen riskler ve oluşabilecek zorluk ve baskılar üzerinde dururken; kentsel sürdürülebilirlik çalışmaları yerel ekonominin kendi kendine yeterliliğine öncelik vermekte ve ekonomik faaliyetlerin çevresel faydaları üzerinde durmaktadır.
- Kent ölçeğinde, kentsel dirençlilik çalışmaları politika yönetimine daha fazla önem vermekte ve kentlerin direnç kazanması için esnek kentsel yapının kurumsal düzenlemesini güçlendirmeyi önermektedir; kentsel sürdürülebilirlik çalışmaları ise sürdürülebilir kentsel gelişmeyi gerçekleştirmek için gereken kentsel arazi kullanım planlaması gibi idari konuları dikkate almaktadır.
- Topluluk ölçeğinde, hem kentsel dirençlilik hem de kentsel sürdürülebilirlik çalışmaları kent sakinleri için yeterli su, sağlık hizmeti ve konut gibi temel maddi koşulların sağlanmasını önermektedir; buna karşılık kentsel dirençlilik istihdam edilen kişilerin sigorta şartlarının, çalışma koşullarının, çalışma ortamlarının sağlıklı olması gibi durumlara daha fazla önem vermektedir.
- Yapılı çevre ölçeğinde, kentsel dirençlilik çalışmaları mikro düzeyde yeşil binaların tasarımına ve inşaatın sismik gereksinimlerine çok daha fazla vurgu yapmakta, acil durumlar anında kullanılabilirliklerini sağlamak için trafik ve iletişim altyapısının sağlamlığı üzerinde durmaktadır; buna karşılık, kentsel sürdürülebilirlik çalışmaları her zaman altyapıya, mimari planlamaya ve yerleşime daha fazla önem vermektedir.

Yukarıdaki farklılıklar da göz önüne alınarak bakıldığında; kentsel dirençlilik ekosistem ve insan refahı arasındaki ilişkiyi uyumlu bir çabayla izleme, kolaylaştırma, sürdürme ve iyileştirmeye yönelik pasif bir süreçtir. Kentsel sürdürülebilirlik ise bir kenti oluşturan alt sistemler arasında

çevredeki alanların gelişme olanaklarından ödün vermeden ve bu yolla kalkınmanın biyosfer üzerindeki zararlı etkilerini azaltmaya katkıda bulunan aktif bir süreçtir. Sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin refah gereksinimlerini karşılama yeteneklerini aksatmadan mevcut kuşağın yaşam kalitesini destekleme kapsamında değerlendirilirken, olumsuz bir olayın öncesi ve sonrasındaki benzerlik üzerinden hareketle bozulmadan kalabilen ya da hızla toparlanabilme dirençlilik kapsamında değerlendirilmektedir.

1.2.2. Risk

Risk kelimesinin kökeni Fransızca bir kavram olup, 'risque' kelimesinden gelmektedir. Sözlük anlamı 'zarara uğrama tehlikesi, riziko' (Türk Dil Kurumu [TDK], t.y.) olan risk kavramı çeşitli bilim dallarında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Risk kavramının özellikle 1970'li yıllardan itibaren finans, çalışma ekonomisi, sosyal psikoloji, tıp, iş yaşamı, hukuk, ekoloji vb. alanlarda öne çıkmaya başladığı görülmektedir. Genel olarak tanımlandığında "amaçlara ulaşılması üzerinde etkisi olacak bir olayın meydana gelme olasılığı" olan risk kavramı kullanım alanlarına göre farklı çeşitlerde yorumlanmaktadır (Bozkurt, 2010: 17). Risk kavramı bir olay ve sonuç içerdiğinden 'insan' ile birlikte anlam kazanmakta ve kavram riskin söz konusu olduğu her durumda doğuracağı sonuçlar itibarı ile insan için önemli olan nelerin kaybedileceğini sorgulamaktadır (Kalkan ve Deniz, 2013: 47).

Günümüzde yerel, bölgesel ve küresel risklerin artması toplumları 'risk toplumu' haline getirmektedir. Kentlerde gündelik yaşamın bir parçası haline gelen risklere karşı toplumların direnç gösterebilmeleri başarılı risk yönetim süreçleri ile olabilmektedir (Ekşi, 2020: 2). Bu bağlamda risk, tehlikenin zaman ve etkisini vurgulayan bir kavram olarak afet yaratma potansiyeline sahip durumların mevcudiyetine vurgu yapmaktadır (Özler, 2021: 903). Risklerin her geçen gün çeşidi ve miktarı artmakta, çözüm üretme ihtiyacı bir zorunluluk olarak kurumların karşısına çıkmaktadır. Gerekli önlemlerin alınmaması durumunda toplumlar çeşitli felaketlerle karşı karşıya kalmaktadır (Kızılböğ, 2012: 303). Bu bağlamda kişiler ve/veya kurumların oluşabilecek riskleri minimize ederek optimum güven aralığında faaliyetlerini sürdürmesi için risk yönetimine ait teknikleri kullanmaları ve uygulamaları gerekmektedir (Emhan, 2009: 218).

Dirençlilik kavramı gelecekteki olası şokları içerdiğinden risk kavramı ile yakından ilişkilidir. Meydana gelebilecek risklerin hesaplanması ve doğru yönetilmesi dirençlilik için uygulanacak ön koşullardan birini oluşturmaktadır. Hassler ve Kohler (2014: 159), dirençlilikte amaç uzun vadeli kalıcılık ise kentlerin hem maddi hem de kültürel bileşenlerinin dikkate alınması ve bu bağlamda risk faktörlerinin değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu açıdan politika yapıcılar dirençlilik oluşturma sürecinde kentlerin kalıcı olma kapasitelerini geliştirmek isiyorlarsa farklı zaman ölçeklerindeki riskleri azaltmaya yönelik proaktif yaklaşımlar benimsemek zorundadırlar. Kısa, orta ve uzun vadede çeşitli açılardan kentsel sistemi etkileyen veya etkileyecek

olan krizlerin yönetilmesinde risk azaltma yöntemlerinin etkin kullanılması gerektiğinden risk kavramı da dirençlilik ile yakından ilişkili olacaktır.

1.2.3. Kırılğanlık

Dirençlilik ile ilişkili bir diğer kavram kırılğanlıktır. Kırılğanlık kişilerin, malların veya çevrenin bir tehlikenin etkisi nedeniyle kayıp, yaralanma ve hasara maruz kalma seviyesidir (Kadıoğlu, 2008: 4). Daha geniş bir tanımla; bireylerin, toplulukların, kurumların ya da ülkelerin tehlikeye maruz kalmaları ve tehlikeyle başa çıkma, tehlikenin etkilerini azaltma konularında gerekli özellik ve kaynaklara (kapasiteye) sahip olmamalarıdır (AFAD, 2014: 216). Benzer şekilde kırılğanlık bireyin, topluluğun veya sistemlerin tehlikelerin etkilerine duyarlılığını, hassasiyetini artıran fiziksel, sosyal, ekonomik veya çevresel etmenlerdir (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017: 2). Kırılğanlık kavramının ‘savunmasızlık’, ‘zarar görebilirlik’ ve ‘hassasiyet’ gibi farklı ifade edilmiş biçimleri de mevcuttur. Kırılğanlık kavramına ilişkin birçok tanım ve yaklaşım kaynaklara erişim, zarara yatkınlık, yoksulluk ve bunların kalıcılığı gibi sorunların çok yönlü doğasını ortaya koymaktadır (Hinkel, 2010: 202). Kırılğanlık genellikle doğal afet, kıtlık veya salgın gibi büyük olaylarla birlikte her türlü afet karşısında belirli grupların, bölgelerin veya sektörlerin bu etkilere karşı savunmasız olduğu durumlarla ilgilidir.

Kırılğanlık ve dirençlilik farklı hızlarda değişen birçok özelliği ve çoklu stresleri içeren dinamiklerdir. Topluların coğrafi konumları, özgün yapıları ve gelişmişlik düzeyleri gibi parametreler kırılğanlığı yüksek düzeyde taşıdığından ani travmalar ve afetler sonrasında normale dönme, değişime uyum sağlama ile ilişkili olarak bu parametreler dirençliliği de etkilemektedir (Gökalp Yılmaz, 2021: 128). Kentlerin kırılğanlığını etkileyen etmenlere; yoksulluk, az gelişmişlik, yüksek nüfus artış oranı, hızlı ve denetimsiz kentleşme, sanayileşme ve aşırı kaynak tüketimi, ormanların ve çevrenin tahribi, bilgisizlik, bilinçsizlik, eğitim eksikliği, yaşam tarzındaki belirgin değişimler, savaşlar ve sivil kargaşalar örnek verilebilir. Her bir etmen kentler için riskler içermekte, her bir risk oluşabilecek tehlikeleri beraberinde getireceği için kentlerin kırılğanlık seviyelerini artırmaktadır. Dolayısıyla kırılğanlık ve dirençlilik arasında birbirinin tersi yönünde bir etkileşim oluşmaktadır. Kırılğanlık yüksek olduğu durumlarda dirençlilik azalmakta, kırılğanlık düşük olduğu durumlarda dirençlilik artmaktadır.

1.3. Dirençlilik Kavramının Kentler ile İlgili Kullanımına Yönelik Eleştiriler

Kentsel dirençlilik üzerine kavramsal ve analitik literatür, tanımlar, sistem ilkeleri, yönetim ilkeleri, kriterler ve göstergeler, dirençliliğin ne anlama geldiğini ortaya koymada son on yılda çok ilerleme kaydetmiştir. Ancak son zamanlarda ortaya çıkan eleştirel literatür çeşitli bilimsel alanlarda dirençliliğin farklı yönlerinin vurgulandığını, kentsel uygulamada tanımların ve işlevlerin genellikle örtük bırakıldığını öne sürmektedir. Dirençliliğin hızlı yükselişi ile nasıl inşa edilmesi

gerektiği, kavramı operasyonel hale getirmek için farklı uygulama ve yaklaşımların nasıl bir araya gelmesi gerektiği konusunda belirsizlikler mevcuttur.

Kentsel dirençlilik kavramının artan yaygınlığı bazı keskin eleştirilere yol açmıştır. İlk olarak, kavramın kullanımının giderek artan yaygınlığına ve çeşitliliğine rağmen kavramın pratik uygulamasının sınırlı olması, çoğu zaman tam olarak anlaşılamamış olması ve ölçülmesinin zor olması nedeniyle eleştirilmiştir (Meerow vd., 2019; Chelleri vd., 2015; Leitner vd., 2018; Brand ve Jax, 2007; Davoudi, 2012; Vale, 2014). Meerow vd. 2015 yılında kentsel dirençlilik için 25 farklı tanım belirlemiştir ve literatür hala genişlemeye devam etmektedir. Bu çeşitlilik kavramın disiplinler arasında köprü kuran bir sınır nesnesi olarak işlev görmesini sağlasa da değişen tanımlar çelişkili yorumlar da yaratabilmektedir (Brand ve Jax, 2007: 146). Örneğin, dirençlilik ‘geri sıçrama’ olarak tanımlanırsa doğası gereği muhafazakar bir hedef haline gelebilir (Davoudi, 2012: 304). Buna karşılık evrimsel bir dirençlilik anlayışı benimsenirse daha radikal dönüşümleri kapsayabilir (Chelleri vd., 2015: 189). Bunun yanında dirençlilik çok çeşitli disiplinlere ve politika sektörlerine uyarlandığından anlamını yitirip ‘boş bir gösteren’ haline gelebileceği yönünde endişe de mevcuttur (Weichselgartner ve Kelman, 2015). Dirençlilik kavramı insan yerleşimlerinde kullanımı nedeniyle de eleştirilmiştir. Bu eleştiri, dirençlilik yaklaşımının “insan içerikli sistemlerden çok maddenin fiziksel hali için daha kabul edilebilir” olabileceği, “sosyo-ekolojik sistemler için değişen gerçekliği yakalamadığı gibi, bir felaketin yol açtığı değişiklikleri ve bu değişiklikler sonucu yeni olasılıkları kapsamadığı” argümanına dayanmaktadır (Manyena vd., 2011: 418).

Diğer bir dirençlilik eleştirisi, dirençlilik konusundaki baskın kavramsallaştırmaların – kökleri mühendislik ve ekolojik teorilere dayanan – politika ve sosyal adaleti yetersiz bir şekilde ele aldığını savunmaktadır (Clark vd., 2010; Meerow ve Newell, 2019; Ziervogel vd., 2017). Dirençlilik tanımları alanlar ve sektörler arasında farklılık gösterse de kentsel dirençlilik planlaması genellikle güvenlik açıklarını azaltmaya veya uyarlanabilir kapasiteyi artırmaya odaklanır. Tamamen araçsal olan bu dirençlilik görüşleri genellikle kırılganlıkları tetikleyen veya pozitif uyumu kısıtlayan eşit olmayan güç ilişkilerini ve yapısal eşitsizlik gibi temel faktörleri gözden kaçırmaktadır (Béné vd., 2018; Harris vd., 2017’den aktaran: Meerow, 2019: 42). Dirençlilik çalışmalarının doğası gereği muhafazakar ve neoliberal bir gündemi desteklediğini, sistemik dönüşümleri engellediğini, güce, politikaya ve adalete yeterince dikkat etmediğini savunan çalışmalar da mevcuttur (Joseph, 2013; Slater, 2014; Meerow vd., 2015; DeVerteuil ve Golubchikov, 2016). Söz konusu çalışmalar kavram ve uygulamasının, devletin kemer sıkma politikaları tarafından yönlendirilen riskin vatandaşlara kaydırılması için bir neo-liberal hile olduğunu ileri sürmektedirler. Daha eleştirel olarak Joseph (2013: 38), dirençliliğin bir yönetimsellik biçimi olduğunu, toplum üyelerinin zihniyetlerinin, normlarının, özelemlerinin ve eylemlerinin manipülasyonu olarak vatandaşları ‘araçsallaştırmaya’ çalışan gizli bir gündem olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte, bir topluluğun direncinin yalnızca en zayıf halkası

kadar güçlü olduğunu, sosyal kırılabilirlik de dahil olmak üzere birbiriyle bağlantılı hususların ele alınması gerektiğini, bu nedenle bütüncül dirençlilik yaklaşımlarının gerekliliğini savunan çalışmalar da mevcuttur (Coaffee, 2013b; Boshier, 2014). Dirençlilik, ‘geri dönüş’ içeriği nedeniyle statükoyu destekleme biçimi ve daha ilerici, özgürleştirici veya dönüştürücü kentsel gündemleri ele alma konusundaki sınırlı yeteneği nedeniyle de rahatsız edici bir fikir olarak da görülmektedir.

Kentsel dirençlilik konusundaki tartışmalarda kavramın siyasetten arındırıldığı konusunda geniş bir görüş birliği ve bu görüş birliğine eleştirel bir bakış açısı da vardır (Coaffee, 2013a, 2013b; Joseph, 2013; Mackinnon ve Derickson, 2011; Vale, 2014). Mackinnon ve Derickson (2011: 258), kavramın siyasetten arındırılmasının sosyal eşitsizliklerin ‘gizlenmesine’ yol açabileceğini öne sürmüşlerdir. Dirençlilik girişimlerinin geniş kapsamlı bir eşitlik için hayati önemde olduğunu savunan Vale (2014), dirençlilik hedeflerinin doğası gereği politik olduğunu, siyasetten arındırılmasının sosyal eşitsizliklerin artması yönünde etki edebileceğini tartışmıştır. Kavramın artan kullanımı göz önüne alındığında haklara ve adalete daha fazla vurgu yapılarak dirençliliği yeniden kavramsallaştırmak için alanlar açmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

1.4. Kentsel Dirençlilik Alanları Olarak Dirençlilik Türleri

Literatürde kentsel dirençlilik çalışmalarında dirençliliğin ölçülmesine yönelik uygun bir analitik birimin oluşturulması noktasında halen bir anlaşmazlık olmasına rağmen kentsel dirençliliği belli alanlar üzerinden dirençlilik türlerine göre ayırarak tanımlamak mümkündür. Bu çalışmada kentsel dirençlilik alanları olarak yedi farklı dirençlilik türü değerlendirilmiştir.

1.4.1. Ekolojik Dirençlilik

C. S. Holling, ekosistemlerde gözlemlenen doğrusal olmayan dinamikleri anlamaya yardımcı olmanın bir yöntemi olarak dirençlilik kavramını ekolojik literatüre entegre ederken, ekolojik dirençliliği, “sistem yapısını değiştirmeden önce absorbe edilebilecek rahatsızlığın büyüklüğü” olarak tanımlamıştır (Holling, 1973). Burada dirençlilik yalnızca sistemin bir şoktan sonra geri dönmesinin ne kadar sürdüğüne göre değil aynı zamanda ne kadar bozulma alabileceğine ve kritik eşiklerde ne kadar kalabileceğine göre tanımlanmaktadır. Sistem yapısındaki değişikliklerin erken tespiti eşikler hakkında bilgi gerektirir ki burada bahsedilen ‘eşik’ de sistemin farklı bir yörünge boyunca yani farklı bir çekiciye doğru kendi kendini organize etmesine neden olan kritik bir geri beslemede meydana gelen değişikliğin seviyesi veya miktarıdır (Folke vd., 2010: 6).

Ekolojik dirençlilik, “adaptasyon ve uyum sağlama yeteneği” ne odaklanmaktadır (Adger, 2003: 1). Mühendislik dirençliliğinden farklı olarak ekolojik dirençlilik tek, istikrarlı bir dengenin varlığını reddetmekte ve bunun yerine çoklu dengelerin varlığını ve sistemlerin alternatif kararlılık alanlarına dönüşme olasılığını kabul etmektedir. Bu farklılıklarına rağmen her iki kavramın

temelini besleyen şey, ister esnek bir sistemin geri döndüğü (mühendislik) önceden var olan bir sistem olsun isterse yeni bir sistem olsun sistemlerde dengenin varlığına olan inançtır (Davoudi vd., 2013: 311). Genel dirençlilik denge temelli bir yaklaşım olmasına rağmen ekolojik dirençlilik ‘tek, istikrarlı bir dengenin varlığını reddeden’ ve bunun yerine ‘çoklu denge’ ve ‘alternatif kararlılık alanları’ fikrine dayanan bir yaklaşımdır. Burada dirençlilik bir denge durumuna (önceki durum olabilir veya olmayabilir) geri dönme hızı ve bir ‘kritik eşik’ (tampon kapasitesi) içinde kalırken absorbe edilebilecek rahatsızlığın yoğunluğu ile açıklanır (Davoudi, 2012: 301). Bu bakış açısı stres altındayken işlevsel ve kontrollü devam eden sistem ilişkilerine odaklanmaktadır.

Ekolojik dirençlilik ve mühendislik dirençliliği farklı özellikleri yansıtmaktadır. Ekolojik dirençlilik karşılıklı olarak birbirini güçlendiren bir dizi yapı ve sürecin varlığını sürdürme yeteneğine odaklanırken, mühendislik dirençliliği küçük bozulmaları takiben geçici getiri oranı ölçümlerinin yapıldığı sabit bir duruma yakın koşullara odaklanmaktadır (Peterson vd., 1998: 9). Ekolojik dirençlilik dengeye (tek istikrarlı duruma) odaklanmak yerine odağını çoklu dengelere ve bir sistemin bozulmaya dayanma kapasitesinin sınırlarına veya eşiklerine kaydırır. Benzer şekilde Gunderson (2010), ekolojik dirençliliği “karmaşık sistem dinamiklerini açıklamak için geliştirilmiş kavramlar veya fikirler demeti” olarak tanımlarken Walker ve Salt (2012) ise “sistemlerin birlikte nasıl kavramsallaştırıldığını ve nasıl ilişkide olduğunu açıklamak için çerçeve oluşturan tutarlı kavramlar kümesi” olarak tanımlamaktadırlar.

Gunderson (2010)’a göre ekoloji, ekolojik metaforlar ve ekolojik dirençlilik kentsel-ekolojik sistemleri, kentsel değişim ve dönüşümü ifade etmek için geliştirilmiş bir teorik çerçeve ve kelime dağarcığı sunmaktadır. Holling (1973) tarafından kentler ve kentsel mekanlar ekolojik sistemler olarak kavramsallaştırıldığından insanlar da bu kentsel ekolojinin bir parçasıdır. Yani kentsel mekan sosyal, ekonomik ve diğer güçlerin organize ettiği ve üzerinde değişimlerin gerçekleştiği bir tür platform olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dolayısıyla karmaşık uyarlanabilir sistemler olarak kentlerde, kentsel mekanlarda kentsel değişimin ve kentsel mekânın yeniden üretilmesinde aracı olan ekolojik dirençlilik bir anahtar olarak ele alınmaktadır.

Ekolojik dirençlilik literatüründe, aşırı iklim olayları, kademeli iklim değişiklikleri kentleri ve kentsel ağları etkileyen şoklar veya stres faktörleri (hızlı veya yavaş hareket eden değişkenler) olarak kabul edilmektedir (Ernstson vd., 2010; Maru, 2010). Kentlerin inovasyon merkezleri olarak oynadığı kritik role dikkat çeken Ernstson vd. (2010: 532), kentlerin bu yenilik potansiyelini iyi bir şekilde kullanabilmeleri, şoklara ve stres faktörlerine dayanma kapasitelerini, belirsizlik karşısında ekosistem hizmetlerini sürdürebilme yeteneklerini geliştirmede ekolojik dirençliliğin dikkate alınması gerekliliğini öne sürmektedirler.

Wilkinson (2012: 105), ekolojistlerin ekolojik rejim değişimlerini tespit etme ve bunlardan kaçınma aracı olarak ekolojik dirençliliğe odaklandığını, fakat bu dirençlilik türünün karmaşık

sistemleri yönetmek için uygun politika süreçlerini göz ardı edebileceğini bunun da dolaylı olarak adaleti azaltabileceğini ifade etmektedir. Yani, ekolojik dirençlilik çalışmaları sistem odaklı olduğundan topluluklar üzerinde genellikle eşit olmayan etkiler yaratabilmekte ve ekolojik sistemin unsuru olan insan bileşenini çoğu zaman göz ardı edebilmektedir. Ekolojik dirençliliğin topluluklar üzerindeki bu etkisi süreci sosyo-ekolojik dirençliliğe kaydırmaktadır.

Ekosistemlerin insan toplumlarını etkilediği gibi insanların da ekosistemleri insan yararına yönetmeye ve yönlendirmeye çalıştığı açıktır. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı arayışında ekolojik ve sosyal sistemlerin tercihen entegre sosyo-ekolojik sistemler olarak incelenmesi ve yönetilmesi gerektiği giderek daha açık hale gelmektedir (Berkes vd., 2000: 9). Sosyo-ekolojik sistemler bağlamında dirençlilik, sistemin kendi kendini organize etme, öğrenme ve adapte olma derecesi ile ilgilidir (Cumming ve Peterson, 2017: 672). Bu yaklaşım içinde sosyo-ekolojik dirençlilik, bir sistemin değişimle başa çıkma ve bu arada gelişmeye devam etme kapasitesi olarak tanımlanır (Sterk vd., 2017: 109).

Holling (1996) çalışmasında, farklı denge noktalarının bir sistem hiyerarşisi içinde entegre edilebileceğini ve iç içe geçebileceğini öne sürmüştür. Bu görüş tek bir küresel çevresel dengeye ilişkin baskın görüşe meydan okuyarak dirençlilik teorisi içindeki sosyal ve çevresel sistemler arasındaki karşılıklı bağlantılara ilişkin daha fazla farkındalığın oluşmasının önünü açmıştır (Gunderson, 2000: 429). Çevre ve toplum arasındaki karşılıklı bağlantılara ilişkin artan farkındalığın bir sonucu olarak sosyo-ekolojik dirençlilik disiplinler arası dirençliliğin teorik olarak gelişmesiyle ana akıma girmiştir (Folke, 2006: 254). Sosyo-ekolojik dirençlilikte sosyal ve ekolojik sistemler refah, ekonomik faaliyetler ve çevresel koşullar arasındaki bağlantılar aracılığıyla birbirine bağlı ve birbirine bağımlı olarak kabul edilir (Adger 2000; Walker ve Salt 2012). Bu bağlantılar aracılığıyla sosyal ve çevresel sistemler birbirine ters çalışabildiği gibi karşılıklı yarar için de çalışabilmektedir. Örneğin, bir sosyal sistemin gelişimi çevresel sistemin zararına inşa edilebildiği gibi tam tersi şekilde yararına da inşa edilebilir. Sonuç olarak sosyo-ekolojik dirençlilik sosyal ve ekolojik sistemler arasındaki bağlantıları anlamak, küresel çevre krizlerine hazırlanmak, bu krizlere karşı önlem almak, afete hazırlık ve müdahale için bir çerçeve olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (MacKinnon ve Derickson, 2013: 261).

Sistem yaklaşımı sosyo-ekolojik sistemlerin temelde üç yönünü ele almaktadır: Bunlar, normal veya kabul edilebilir bir durumda kalırken bozulmaları absorbe edebilme, kendi kendini organize etme, öğrenme ve uyum için kapasite oluşturabilmedir (Folke vd., 2002: 438). Bu nedenle sosyo-ekolojik dirençlilik de sistemleri “sistemin işlev ve yapısı bozulmadan absorbe edebileceği değişiklik miktarı”, “sistemin kendi kendini organize etme yeteneğinin derecesi”, “öğrenme ve uyum kapasitesini oluşturma ve artırma yeteneği”nden ele alınmaktadır (Berkes, vd., 2003: 13). Sosyo-ekolojik dirençlilik, kentlerin genellikle öngörülemeyen bir şekilde sürekli değişen karmaşık sistemler olduğunu kabul eder, aynı zamanda kentlerin planlı müdahalelerle yönetilemeyeceğini

bunun yerine uyum sağlama ve hayatta kalma kapasitelerine güvenmeleri gerektiğini de içerir (Davoudi, 2016: 2018).

Dirençlilik teorisinin farklı yorumlarını anlamak için önemli olan iki unsur; uyarlanabilir kapasite ve dönüşümdür. Bu iki kavram sosyo-ekolojik dirençlilik içinde karmaşık sistemlerin nasıl davrandığının ve zorluklara nasıl yanıt verdiğinin unsurları olarak ortaya çıkmaktadır (Pickett vd., 2014: 149). Dirençlilik çalışmaları, kritik eşik parametreleri içinde bir sistemi sürdürmek için değişimi içeren davranış kalıplarına ve süreçlerine atıfta bulunur (Walker vd., 2004; Folke, 2006). Bu süreç aksaklıklardan ve geçmiş deneyimlerden ders çıkarma ve bunlardan ders alma kapasitesini, belirsizlik ve değişime hazırlanma, bunlara uyum sağlama becerisini içermektedir (Engle, 2011: 625). Kendi kendini organize etme, belirsizlikle yaşama, rahatsızlıklara etkili tepki verme ve kaynakları verimli sürdürmenin tümü, uyumlu kapasite oluşturma'nın önemli yönleri olarak kabul edilir (Walker ve Salt, 2012: 42). Disiplinler arası bir alan olarak sosyo-ekolojik dirençlilik düşüncesi dünyanın düzenlenebilir, tahmin edilebilir ve kontrol edilebilir bir saat gibi olduğu fikri olan Kartezyen bilimsel modernizme bir alternatif sunar. Sosyo-ekolojik sistemler karmaşık, süresiz, doğrusal olmayan ve öngörülemez olup, insan ve doğa olaylarını çoklu mekânsal ölçekler ve zaman dilimleri arasında bütünleştirir (Folke, 2006: 260). Sosyo-ekolojik dirençlilik ise küreselleşme, sosyal huzursuzluk, ekolojik sınırlar çağında çağdaş bir belirsizlik, güvensizlik duygusuyla yankılanan kavram ve endişeleri paylaşılan alanların disiplinler ötesi bir ittifakıdır (Kinzig vd., 2006: 128).

Dirençliliğin özü, aynı şeyi daha hızlı ve daha iyi yapmaya devam etmek yerine koşullar değiştikçe değişime uyum sağlama ve en önemlisi dönüşme yeteneğidir. Sosyo-ekolojik sistemler var olan koşullarla tek bir dengeyi sürdürmek yerine birçok olası alternatif sistem durumundan birini seçerek dengeye tekrar ulaşırlar (Folke, 2006: 262). Sosyo-ekolojik sistemlerdeki değişimin dinamikleri 'uyarlanabilir döngü' adı verilen devam eden bir yenilenme süreci olarak tanımlanır (Goldstein vd., 2015: 1292). Dönüşüm, sistem parametrelerindeki bir değişiklik ile tanımlandığı gibi sistemin bir durumdan diğerine geçtiği daha kapsamlı bir yol gerektirir (Nelson vd., 2007: 399). Sosyo-ekolojik sistemler içinde mevcut sistem devam edemez duruma geldiğinde veya istenmeyen hale geldiğinde dönüşümün gerçekleştiği düşünülmektedir (Folke, 2006: 262). Burada sosyo-ekolojik bir sistem içinde dönüşümün ön koşullarının, değişime hazırlık, değişim seçenekleri ve değişim kapasitesi olduğu görülmektedir (Walker ve Salt, 2012: 48). Dolayısıyla sosyo-ekolojik dirençlilik dönüşümün de bir parçası olan bir değişim potansiyelini içermektedir (Norris vd., 2007: 132).

Özetle, sosyo-ekolojik sistemlerin kaçınılmaz karmaşıklığı genellikle beklenmedik ve öngörülemeyen olaylara yol açar. Dirençlilik yaklaşımı sosyo-ekolojik sistemlerde beklenmedik ve öngörülemeyen olaylara karşın sürdürülebilirliği sağlamak adına toplumda değişimin nasıl yönetilebileceğinin daha iyi anlaşılması ihtiyacından doğar. Bu perspektiften bakıldığında sosyo-

ekolojik dirençlilik, değişimin sosyo-ekolojik sistemlerin doğal bir özelliği olduğunu, her zaman olumsuz bir sonuç içermediğini, öğrenme ve iyileştirme için bir fırsat olarak ele alınması gerekliliğini savunur.

1.4.2. Sosyal Dirençlilik

Ekolojide ortaya çıkan dirençlilik analizinin önemli bir bileşeni ekosistemlerin insan dünyasından izole bir şekilde var olmadığının kabul edilmesidir. Bu nedenle dünyadaki ekosistemlerin çoğunun istikrarı ve dirençliliği insan kullanımına sıkı sıkıya bağlıdır (Adger, 2014: 95). Sosyo-ekolojik sistemlerde dirençlilik, grupların veya toplulukların sosyal, politik veya çevresel stresler ve rahatsızlıklar karşısında uyum sağlama yeteneği ile bağlantılı olduğundan insan failliğini içerir ve aynı zamanda kolektif eylemin gerekliliğini de vurgu yapar (Adger, 2000: 348). Bireylerin ve toplulukların kriz kaynaklı değişimlerle nasıl başarılı bir şekilde başa çıkabildiğini ve değişimlere nasıl uyum sağlayabileceğini anlamak hem hükümet politikaları açısından hem de yönetsel açıdan giderek daha önemli hale gelmektedir. Direnç kavramının merkezini, zorluklarla başa çıkma fikri oluşturduğundan insani yardım ve kalkınma çalışmalarında dirençliliğe dayalı yaklaşımlar insanları yalnızca hayatta kalmaları, mevcut krizlerden kurtulmaları için değil aynı zamanda gelecekteki tehditler karşısında savunmalarını güçlendirmeleri için de desteklemeyi amaçlar. Dirençlilik oluşturmak refahı artırmayı, hakları gerçekleştirmeyi, riski azaltan kaynaklara, faaliyetlere ve sosyal ilişkilere yatırım yapmayı içermektedir.

En geniş anlamda sosyal dirençlilik, bir sosyal varlığın zorluklar karşısında ‘geri dönme’ veya ‘olumlu tepki verme’ kapasitesidir (Saul ve Landau, 2004; Almedom, 2005). Daha spesifik olarak sosyal dirençlilik, insanların afetlere nasıl tepki verdiklerini içeren üç özelliğe sahiptir; direnç, iyileşme ve yaratıcılık kapasitesi (Kimhi ve Shamai, 2004: 441). Yüksek dirençli bir topluluk, bu özelliklerin her birini gösterme yeteneğine sahiptir.

Maclean vd. (2014), yapmış oldukları çalışmada sosyal dirençliliğin altı özelliğe sahip olduğunu belirtmektedirler;

- **Bilgi, beceri ve öğrenme:** Yerel ihtiyaçlara ve sorunlara yanıt vermek için birey ve grup kapasitesine atıfta bulunur. Bilgi ortaklıkları bireyin ve toplumun değişimle başa çıkma, değişime uyum sağlama yeteneği için esastır. Becerilerin pekiştirilmesi ve geliştirilmesi ihtiyacı yönetişim, iletişim, iş ve mali yönetim, iyileştirilmiş doğal kaynak verimliliği ve yerinde koruma yönetimi ile ilgilidir.
- **Topluluk ağları:** Topluluk ağları özelliği ağırlıklı olarak sosyal sermaye kavramından gelir ve bir yerdeki insanları, grupları destekleyen sosyal süreçleri, faaliyetleri kapsar. Değişim zamanlarında bu ağlar temel destek sağlar, topluluk kapasitesini işler hale getirir, fırsatları belirler ve yenilenen iyimserlik, umut için bir odak sağlar.

- **İnsan-çevre bağlantısı:** Bu nitelik, insan-çevre karşılıklı bağımlılıklarını ve bağlantılarını kabul eder. İnsanların biyofiziksel ortamlarıyla olan yakın bağları değişimle başa çıkmak için uyum sağlama kapasitelerini oluşturmaya, geliştirmeye yönelik dirençlerini artırır.
- **Topluluk altyapısı:** Topluluk ihtiyaçlarını ve eylemlerini desteklemek için gerekli olan insani hizmetleri, toplum merkezlerini, gençlik rekreasyon tesislerini, uygun ulaşım seçeneklerini, yerel sanatları, müzik ve gıda pazarları gibi çeşitli hizmet ve tesisleri içerir.
- **Farklı ve yenilikçi ekonomi:** Bu özellik, bir dizi endüstri ve hizmetten oluşan yeni, heyecan verici fırsatları destekleyen bölgesel bir ekonominin önemini vurgulamaktadır. Değişimin yeni istihdam fırsatları yaratabileceğini kabul ederek tüketicilerin değişen talep ve çıkarlarına ayak uydurma ihtiyacını kabul eder.
- **İşbirlikçi yönetim:** Bu özellik ise bölgesel karar vermeye yönelik işbirlikçi yaklaşımlar üzerinde durur. Bu tür yaklaşımlarda dikkate alınması gereken kilit unsurlar, bir konuyla potansiyel olarak ilgilenen veya bu sorundan etkilenen kişilerin o konuda odak noktası olması, bu konu etrafında etkili, adil karar vermeyi kolaylaştıran süreçleri içermesidir. İlgili özel, kamu ve topluluk sektörü paydaşlarının gerçek katılımı, etkili problem çözme için esas olarak kabul edilir. Özellikle sektörler arası ortaklıkların, çapraz ölçekli ağların ve bilim/hükümet iş birliğinin geliştirilmesi, yerel ve bölgesel zorlukların çözülmesi için büyük önemdedir.

En basit topluluklar bile birden fazla sosyal grup içerirler. Gruplar sosyo-ekonomik durumları, coğrafi izolasyon dereceleri veya psikolojik travmaya karşı savunmasızlıkları açısından farklılık gösterirler. Bu grup farklılıkları bir toplumdaki farklı grupların bir felakete karşı az veya daha çok dirençli olabileceği anlamına gelir (Buckle vd., 2000: 10). Yaşlılar, çocuklar, kadınlar veya ekonomik açıdan dezavantajlı gruplar gibi savunmasız sosyal gruplar krizlerle başa çıkmak için daha az kaynağa sahip olabilmektedirler. Oluşabilecek şok ve krizlerin etkisi varlıklı ve yoksullar için çok farklı olmakla birlikte ayrıca cinsiyet, yaş, kast ve kimliğin diğer yönlerine göre de farklılık gösterebilir. Neye karşı dirençlilik? İncelenen tehdit veya risk nedir? soruları toplum içinde her birey veya topluluk için farklı cevaplar gerektirir. Aynı zamanda riskler çevresel (örneğin toprak kayması), bireysel (örneğin şiddet mağduru), toplum temelli (örneğin, suç oranlarının artması), yaşam olayı türü (örneğin, yakın bir kişinin ciddi hastalığı veya ölümü) veya uzun süreli (örneğin, sürekli gıda kıtlığı) de olabilir. Bu risklere karşı direnç oluşturmada grupların veya dezavantajlı grupların risklerin üstesinden gelebilme kapasitelerinin farklılık gösterdiği açıktır. Bu nedenle sosyal dirençlilik oluşturulurken risk ve kapasite anlayışlarının ve yargılarının bağlamlar, gruplar ve aktörler arasında değişebileceğini akılda tutmak önemlidir (Obrist vd., 2010: 288).

Sosyal dirençlilikte toplum içindeki kırılgan gruplar önemli yer tutmaktadır. Bu kırılgan gruplardan biri olan kadınlar, sosyal dirençlilik anlayışına toplumsal cinsiyet perspektifinden bakmayı, hane içindeki farklılık ve eşitsizlik gerçeğini kabul etmeyi gerektirir. Sosyal dirençlilik oluşturmada kadınların hanelerde, topluluklarda liderlik rollerini üstlenme ihtiyacını gidermek, haklarını savunmak için hane içi ilişkiler hakkında bilgi sahibi olmak oldukça önemlidir. Çünkü sosyal direnç, hanenin kriz veya zorluk zamanlarında dayanması gereken kaynakları nasıl koruyabileceği, üretebileceği ve çeşitlendirebileceğini içermektedir. Hayatta kalmak için elzem olan çalışma alanlarına ilişkin farklı sorumluluklar kadın ve erkeklere paylaştırılmış olmasına rağmen, haneler her zaman bu sosyal normlara uymamakta ve bu durum özellikle kriz zamanlarında önemli zorlukları beraberinde getirmektedir. Örneğin, dünya çapında çoğu toplumda hâlâ erkeklerin hanenin tek geçimini sağlayan kişiler olduğu varsayılmaktadır. Ancak günümüzde kadınlar da bu rolü yerine getirirken aynı zamanda ailelerine ücretsiz bakım sağlama sorumluluğunu da üstlenmektedirler. Bu da kadınlara hane içinde erkeklere göre daha fazla iş yükü yüklediğinden kadınların kırılganlık seviyelerini arttırmaktadır. Hane, kadın erkek katkılarının nesnel olarak değerlendirilmediği cinsiyet, yaş ve hanedeki konuma göre farklı değerde algılandığı bir iş birliği çatışması alanı olarak nitelendirildiğinde bu eşitsizliğin hane halkının uzun vadeli dirençliliğini azalttığı dolaylı olarak topluluk direncine de olumsuz etki yaptığı varsayılmaktadır (Smyth ve Sweetman, 2015: 407). Toplumsal cinsiyet dinamiklerini ele almak yalnızca hanelerin direncini artırmak için değil aynı zamanda kadınların ve kız çocuklarının yakın ve gelecekteki refahını korumak için de gereklidir. Şoklar ve başa çıkma mekanizmaları kadınları ve erkekleri farklı şekillerde etkilediğinden politika yapıcıların dirençlilik artırıcı programlar tasarlarken bu farklılıkları dikkate almaları gerekmektedir (Kumar ve Quisumbing, 2014, 4).

Kentlerde yaşamlarını sürdüren dezavantajlı gruplara, işsizlere, engellilere, madde bağımlılarına, evsizlere, yaşlılara, kadınlara, çocuklara, yoksullara, kronik hastalara, göçmenlere, kent ve toplumla bütünleşemeyen kesimlere yerel hizmetlerin sunulmasında zaman içerisinde klasik belediyeçilik anlayışı yetersiz kalmakta onun yerine sosyal içerikli bir belediyeçilik anlayışı gelişmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler sosyal konut, sosyal hizmet, sosyal yardım, sosyal danışmanlık, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması gibi değişik sosyal alanlara ve özellikle dezavantajlı gruplara özel programlar hazırlayarak uygulamaktadırlar (Çelik, 2014: 3-6). Kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde kentlerde önemli bileşenlerden oldukları düşünülen bu gruplara dair oluşturulacak sosyal dirençlilik sadece yerel yönetimleri değil, resmi, gayri resmi tüm kurumları içine alan bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Aynı zamanda dezavantajlı grupların eşitsizliklere meydan okumak için yeterli haklara, kaynaklara ve kurumsal desteğe sahip olmaları, geleceğin bir parçası olan stres ve şoklara dayanabilecekleri kadar dirençli olmaları sosyal dirençlilik için gereklidir.

1.4.3. Bölgesel Ekonomik Dirençlilik

Dirençlilik kavramının ekonomik ölçümlerine artan ilgiye paralel olarak kentsel ve bölgesel ekonomilerin dirençliliğine ilişkin ortaya çıkan bir literatür bulunmaktadır (Rose, 2007: 390). Ekonomik coğrafya ve kentsel-bölgesel planlamaya dayanan bu literatür, kentsel-bölgesel ekonomik sistemlerin evrimini incelemek için karmaşık, çeşitli ve kendi kendini organize eden sistemler gibi ekolojik dirençlilik teorisinin fikirlerini ve terminolojisini kullanmaktadırlar (Martin ve Sunley, 2007; Pendall vd., 2010; Pike vd., 2010). Bu doğrultudaki son araştırmalar, dirençliliğin bölgeler ve mekanlar arasında neden eşit olmadığını açıklayan etmenleri tespit etmekte (Pike vd., 2010) ve dirençlilik ile uzun vadeli büyüme arasındaki bağlantıları incelemektedir (Simmie ve Martin, 2010).

Dirençlilik kavramının bölgesel ekonomik çalışmalarda nasıl tanımlanabileceğini ana hatlarıyla belirleme girişiminde bulunan bazı çalışmalar ortaya çıkmıştır (Martin ve Sunley, 2007; Hill vd., 2018; Foster, 2007; Pendall vd., 2010). Foster (2007: 14), bölgesel ekonomik dirençliliği “bir bölgenin herhangi bir bozulmayı öngörme, bozulmaya hazırlık yapma, tepki verme ve bozulmadan kurtulma yeteneği” olarak tanımlarken Pendall vd. (2008: 4), ekonomik dirençliliği “bir bölgenin ekonomisini büyüme yolundan çıkaran ya da büyüme yolundan sapma potansiyeline sahip şoklardan kurtulma yeteneği” olarak tanımlamaktadır. Ancak bu oldukça geniş tanımlamaların ötesinde belirsizlikler de mevcuttur. Örneğin, kavram bir bölgesel veya kentsel ekonominin kendisine gelen şoka veya rahatsızlığa rağmen yapısını ve işlevini koruma yeteneğini mi yoksa bir bölge veya kentsel sistemin bir şoka tepki olarak hızlı ve başarılı bir şekilde toparlanma yeteneğini mi tanımlamaktadır? Ancak ekonomik olarak dirençli olan ve olmayan bölgeler belirli bir zaman dilimindeki ekonomik performansları incelenerek tanımlanabilir, negatif bir ekonomik şok için şok öncesi-sonrası büyüme oranları ve ekonomik performans seviyeleri ölçülebilir. Şok sonrası büyüme hızı en az şok öncesi büyüme hızı kadar yüksek olan ve belirli bir zaman diliminde şok öncesi ekonomik performans düzeyine ulaşan bir bölge dirençli olarak kabul edilirken olumsuz bir şok yaşayan ve bu kriterleri karşılayamayan bölge dirençli olarak kabul edilmez (Hill vd., 2008: 5).

Ekonomik coğrafyada dirençlilik analizinin görevi, önce bölgelerin ve yerel toplulukların şoklardan nasıl etkilendiğini belirleme, sonra bulguları ilgili çeşitli etmenler ve süreçler açısından tam olarak açıklama ve son olarak bu dirençliliği sosyal, davranışsal, kurumsal ve politik konularla ilişkilendirmektir (Lang, 2012; Evans ve Karecha, 2014’den aktaran Martin ve Sunley, 2015: 9). Hill vd. (2008: 4), bölgesel ekonomik dirençliliği bir bölgenin ekonomisine gelen ve onu büyüme trendinden çıkaran veya çıkarma potansiyeline sahip şoklardan başarılı bir şekilde kurtulma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda bir bölgenin büyüme trendi, şoklara karşı dirençliliği değerlendirmek için kullanılan referans standardıdır. Ancak, bir bölgenin şok öncesi büyüme trendi bölge nüfusu için tam istihdam, makul ve artan reel gelirler sağlama anlamında elverişli

olmayabilir. Bu nedenle, bölgesel ekonomik dirençliliğin daha kapsamlı bir tanımını Martin ve Sunley (2015: 13), “bölgesel veya yerel bir ekonominin önceki ekonomik yapısını korumak veya eski haline getirmek için gerekirse ekonomik yapılarında, sosyal, kurumsal düzenlemelerinde uyarlanabilir değişikliklere uğrayarak rekabetçi ve çevresel şoklara dayanma veya bu şoklardan kurtulma kapasitesi” olarak yapmaktadırlar. Yani özetle, bölgesel ekonomik dirençlilik bir bölge ekonomisinin şoklara ve rahatsızlıklara verdiği tepkiyle hem şekillenir hem de şekillendirilir; dirençlilik hem bölgesel ekonomilerin evrimini etkiler hem de kendisi gelişir.

Bölgesel ekonomik dirençlilik kavramını çevreleyen belirsizlik, kavramın belki de en çok tartışıldığı ekolojik literatürde iki tanımının bulunmasıyla ilgilidir. Mühendislik esnekliği olarak adlandırılan ilk ve daha geleneksel tanım, önceden var olan dengeye dönüş hızının kullanıldığı bir denge veya sabit duruma yakın bir sistemin kararlılığına odaklanır. Burada dirençlilik kavramı bir sistemin büyük yapısal dönüşüm veya çöküş yaşamadan düzensizliği absorbe etme, barındırma yeteneği olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu tanım kapsamında bölgesel ekonomik dirençlilik, bölgenin şok öncesi yapısının ve işlevinin korunması anlamına gelecektir. Ekolojik dirençlilik olarak adlandırılan ikinci tanım, rahatsızlıkların ve şokların bir sistemin başka bir davranış rejimine geçmesine neden olup olmadığına odaklanır. Bu durumda dirençlilik, sistem yapısını ve işlevini değiştirmeden, farklı bir dizi süreç tarafından şekillendirilmeden önce absorbe edilebilen bozulma şokunun büyüklüğünü ifade eder. Bu tanımlamadan ekonomide kullanılan çoklu denge kavramında bir ekonominin tek bir benzersiz denge durumu veya yolu olmadığı ancak birkaç olası durum veya yol olduğu, bir ekonominin bir şokla farklı bir denge durumuna kaydırılabileceği fikrine ulaşılır. O halde dirençli bir bölgesel ekonomi muhtemelen başarılı bir şekilde uyum sağlayan ve uzun vadede dengeli büyümeyi sürdüren bir ekonomi olacaktır (Simmie ve Martin, 2010: 29-30).

Ekonomiler her zaman büyük karışıklıklara ve şoklara eğilimli olmuştur: Durgunluklar, büyük politika değişiklikleri, para krizleri, teknolojik atılımlar vb. durumlar ekonomik büyümenin gidişatını ve modelini bozmuş veya istikrarsızlaştırmıştır. Bu tür şoklar ve rahatsızlıklar etkilerini ve sonuçlarını bölgesel, kentsel, yerel ekonomiler ve topluluklar içinde gerçekleştirmiştir. Ulusal veya küresel rahatsızlıklara ek olarak büyük bir işyerinin kapatılması, yerinin değiştirilmesi veya tüm bir endüstrinin yerel olarak kapatılması gibi yerel kaynaklı spesifik aksaklıklar da nadir değildir. Bu nedenle dirençlilik kavramı bölgelerin ve yerel toplulukların şoklara nasıl tepki verdiğini ve şoklardan nasıl kurtulduğunu analiz etmek ve dolayısıyla bu tür şokların ekonomik büyüme ve kalkınmanın mekânsal dinamiklerini şekillendirmede oynayabileceği rolü anlamak için oldukça önemlidir (Martin ve Sunley, 2015: 2-3).

Hill vd. (2008: 7)’ye göre bölgesel dirençliliğin üç ana potansiyel alanı vardır;

- **Yönetişim;** özellikle yerel, bölgesel veya eyalet düzeyinde gerçekleştirilen kamu politikası eylemleri, kamu-özel işbirliği çabaları, kamu düzeyinde organize edilen özel

sektör çabaları (örneğin, bölge için stratejik bir vizyon oluşturan ve uygulayan bir CEO organizasyonu, bölgenin ekonomik kalkınma programını işletmekle görevli bir ticaret odası, bölgesel bir stratejik vizyon yaratmaya yönelik bir vakıf öncüsü).

- **Bölgedeki endüstriler tarafından yönlendirilen sektörler veya firmalar;** bireysel firmaların kendilerini geliştirmelerine yönelik stratejik planları da dahil olmak üzere rekabet edebilirlik veya bir sektördeki firma grupları tarafından o sektördeki tüm firmaların rekabet gücünü artırma çabaları.
- **Kurumsal yapı;** kurumsal tarih ve girişimciliğe ne ölçüde değer verildiği, emek-yönetim ilişkilerinin işbirlikçi mi yoksa düşmanca mı olduğu gibi kurumsal kültür de dahil olmak üzere ekonomik şoklara yanıt vermek için etkili eylemi koşullandıran, kısıtlayan veya teşvik eden kurumsal özellikler.

Bölgesel ekonomik dirençliliğin bir diğer ilgi alanı da doğal afetler sonrası ekonomik dirençliliğidir. Doğal afetlerin insan kayıplarına ek olarak refahı da etkileyen ekonomik sonuçları vardır. Ekonomik açıdan doğal afet, varlıklar, üretim faktörleri, çıktı, istihdam, tüketim üzerinde önemli olumsuz etkisi olan, ekonomik sistemin işleyişinde bozulmaya neden olan doğal bir olay olarak tanımlanabilir. Herhangi bir şok veya stres ekonomik sistemi varlıkların ani kaybının ve hasarlı mülkün yerine konması için yapılan parasal harcamaların ötesine geçecek şekilde etkiler. Çıktı ve üretim kaybı, gelir ve geçim kaybı, istihdam ve vergi gelirleri kaybı bu etkilere örnek gösterilebilir (Hallegatte, 2014: 3). Afetlerden kaynaklanan ekonomik kayıpların boyutunda ekonomik dirençliliğin rolü azaltma ve kurtarma stratejileri ile bağlantılıdır. Bu stratejilerin her ikisi de doğuştan gelen ekonomik dirençliliği artırdığı gibi başarısızlık olasılığını ve aynı zamanda geliştirilmiş direnç yoluyla kırılganlığı azaltmaya yöneliktir (direnç burada ‘geri tepme’ veya ‘sabit bir önlem’ olarak tanımlanır). Kurtarma stratejisi ise genellikle işletmelere ve hanelere felaketten etkilenme sonrası kurtarma süresini kısaltması açısından dışarıdan yardım sağlamaya yöneliktir (Rose, 2007: 384). Özetle, afetler bağlamında ekonomik dirençlilik, afetlerden kaynaklanan potansiyel kayıpları azaltmak için afet öncesi önlemlere ek olarak afet sonrası koşullara ve müdahaleye de atıfta bulunmaktadır.

1.4.4. Afet Dirençliliği

Afet, bir topluluk veya toplumun işleyişinde ciddi bir bozulmaya neden olan, topluluk veya toplumun bu olay ile baş etmede imkanlarının yetersiz kaldığı, fiziksel, sosyal, ekonomik, çevresel kayıplar ortaya çıkaran durumlar olarak tanımlanmaktadır. Afetlerin mülkün zarar görmesi, varlıkların tahribi, hizmetlerin kesintiye uğraması, sosyal, ekonomik, çevresel bozulma ile birlikte insanın fiziksel, zihinsel ve sosyal refahı üzerindeki olumsuz etkileri mevcuttur. Afet riski ise belirli bir gelecek zaman diliminde belirli bir toplulukta veya toplumda meydana gelebilecek yaşam, sağlık durumu, geçim kaynakları, varlıklar ve hizmetlerdeki potansiyel afet kayıplarıdır

(UNISDR, 2009). Afet riski genellikle sayısallaştırılması zor olan farklı türdeki potansiyel kayıpları da içerir. Dolayısıyla afet kavramının tanımı mevcut risk koşullarının sonucu olarak afet riski kavramını da yansıtır.

Afet direncinin tek bir tanımı bulunmamakla birlikte bu kavram literatürde genellikle afet riski olan bir olayın istenmeyen sonuçlarıyla ilgili olarak ifade edilmektedir. Afet direnci, büyük veya küçük ölçekli olumsuz sonuçlar doğuran/doğuracak olaylar için bu olayların olumsuz sonuçlarını azaltacak ‘kalkan’, ‘amortisör’ veya ‘tampon’ olarak görülmektedir (Manyena, 2006: 438). Dirençliliği afetler açısından tanımlayan kuruluşlardan olan UNISDR (2009), afet dirençliliğini: “Tehlikelere maruz kalan bir sistemin, topluluğun veya toplumun temel yapılarının ve işlevlerinin korunması ve restorasyonu da dahil olmak üzere tehlikelerin etkilerine direnme, absorbe etme, uyum sağlama, zamanında ve verimli bir şekilde bunlardan kurtulma yeteneği” olarak tanımlamıştır. Coaffee ve Bosher (2008: 75), afet dirençliliğini “sosyal birimlerin karşılaşılabilecekleri tehlikeleri azaltma, afetler meydana geldiğinde etkilerini kontrol altına alma, sosyal bozulmayı en aza indirecek ve gelecekteki afetlerin etkilerini hafifletecek şekilde kurtarma faaliyetlerini yürütme yeteneği” olarak tanımlamaktadırlar. Bu yaklaşımın geleneksel afet planlamasından farklılığı, afet dirençliliğinin afet sonrası yönetimden ziyade tehlikeyi azaltma ve hazırlıklı olmaya odaklanması, güvenlik sorunları ve kazalar gibi doğal olmayan tehlikeleri içermesi, altyapı sistemlerinin korunmasına odaklanan kurumsal boyutu da içermesidir (Bosher, 2014: 242). Afet öncesi ve afet sonrasını kapsayan bütünsel bir yaklaşım olarak afet dirençliliğinde hükümetin ve bireylerin rolüne ilişkin bir kavramsallaştırma söz konusudur. Risk farkındalığı, hazırlıklı olma, afet sonrasında hızlı bir kurtarma müdahalesi afet dirençliliği için temel unsurlardır. McEvoy vd. (2013: 285), dirençlilik kavramının özellikle doğal afet çalışmaları tarafından benimsendiğini çünkü doğal afet riskleri karşısında sosyal sistemlerin çevreye etkilerinin değerlendirilmesinde fiziksel bilimlerin egemen olduğu bir yaklaşımın ötesine geçilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Genel olarak afet dirençliliği üç boyutlu olarak ele alınmaktadır; bunlar sırasıyla uyum sağlama, direnme ve dış etkenlerden hızla kurtulma yeteneğidir. Kentsel afet dirençliliği ise ana araştırma nesnesi olarak bir afete dayandırılırken kentsel sistemlerin işlevsel durumu göz önünde bulundurularak kentlerin afetlere yanıt verme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır (Boyd ve Juhola, 2015: 4).

Kentlerin küreselleşmesinin hızlanmasıyla birlikte, kentler ekonomik ve sosyal kalkınmada öncü rol oynarken gittikçe sıklaşan doğal afetler ve kazalar kentsel sistemin istikrarını ciddi şekilde tehdit etmektedir. Herhangi bir afet sonrası adaptasyon yeteneğinin, direncin ve kentsel iyileşmenin nasıl geliştirileceği afet yönetimi alanında dikkat çekici bir konu olmaya devam etmektedir. Kentlerin afet için hazırlık ve kurtarma kabiliyetine daha fazla vurgu yapılması nedeniyle geleneksel doğal afet yönetim modelinden farklı olan ve kentsel güvenlik yönetimi için yeni bir

teorik çerçeve sağlayan kentsel dirençlilik çalışmaları zaman geçtikçe çoğalmaktadır (Chen vd., 2020: 2). İklim değişikliği ve doğal afetler, kentsel alanların karşılaştığı direnç oluşturulması gereken birçok tehditlerinden biri olarak ele alınmaktadır. İklim değişikliğiyle ilgili şoklar tipik olarak diğer çevresel, ekonomik ve politik streslerle birlikte ortaya çıkmaktadır. İklim değişikliğine karşı mücadelede dirençliliğin desteklenmesi kentlerin daha geniş bir etkileşim halindeki şok ve streslere karşı dirençli olmasını sağlayacaktır (Leichenko, 2011: 165). Doğal afet araştırmacıları, belirli bir dereceye kadar bir bölgede belirli bir büyüklükteki bir felaketin olasılığını, afet türlerini analiz edebilmekte, afetlerin sıklık döngülerini tahmin edebilmektedir. Ancak iklim değişikliği risk anlayışına yeni bir belirsizlik perspektifi getirmekte, ani sağanaklar, uzun süreli kuraklık dönemleri, düzensiz hava sistemleri gibi olumsuz iklim değişikliği sonuçları kentler için oldukça büyük afet riskleri içeren potansiyel bir tehdit olmaktadır. Dolayısıyla iklim değişikliği ve doğal afetler alanında kullanıma giren dirençlilik kavramı, kent planlamacılarına afetlerin birçok etkisini aydınlatma, toplulukların belirsiz risklere uyum sağlama, bunlarla başa çıkmada kentlerin uzun vadeli kapasitelerini artırma amaçlı yardımcı olmaktadır (Gaillard, 2007: 523).

Afet risk yönetimi, kent planlamasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Belirsizliklerin hâkim olduğu çağımızda kentsel risklerin yönetilebilmesinde dirençlilik kavramının kapsayıcı özelliği afet risk yönetiminin bu alana kaymasına neden olmuştur. Özellikle iklim değişikliği sonucu küresel ısınmanın bilimsel olarak ve uluslararası düzeyde kabulü sonrası küresel ısınmanın sınırlandırılmasının uluslararası anlaşmalara bağlanması gibi önemli gelişmeler, risk azaltımı ve uyumuna yönelik acil, kapsamlı değişimlerin olması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dirençlilik bu anlamda öngörülemez tehditleri yönetmede risk odaklı yaklaşımlardaki boşlukları doldurmaktadır.

1.4.5. Kentsel Altyapı Dirençliliği

Kentsel altyapı sistemleri, modern toplumun ve ekonomisinin işleyişi için hayati öneme sahiptir. Elektrik güç sistemleri, telekomünikasyon, doğal gaz ve petrol, bankacılık ve finans, ulaşım, su tedarik sistemleri, devlet hizmetleri ve acil durum hizmetleri gibi kritik altyapı sistemlerinin normal işleyişi olmadan ekonomik kalkınma, sosyal refah, halk sağlığı ve güvenliğini sağlamak oldukça güç olacaktır. Bu sistemler kaçınılmaz olarak farklı türde arıza ve tehlikelere maruz kalırlar, çoğu zamanda bu arızalara karşı savunmasızdırlar. Bu nedenle oluşabilecek arızaların meydana gelme nedenlerini ve etkilerini anlamak amacıyla geleneksel risk senaryolarını, varsayımsal tehlikeleri kullanan sistem güvenliği analizlerinden farklı olarak tehlikelerin veya kazaların kaçınılmazlığını kabul eden dirençlilik kavramı kentsel altyapı sistemleri için kullanılır olmuştur. Dirençlilik analizleri tehlikelerin veya kazaların kaçınılmaz olduğunu kabul ederek farklı olası tehlikelere göre sistem dirençliliğini iyileştirmeye odaklanır. Kentsel altyapı sistemleri için zamana bağlı bir dayanıklılık ölçütü önerisi dirençlilik literatüründe tartışılmaya devam etmektedir.

Altyapı en genel anlamıyla iktisadi ve sosyal altyapı olarak sınıflandırılabilir. Fakat bu ayrım analizi kolaylaştırmak içindir ve bu faaliyetlerin etkileri her zaman bu keskin ayrım içinde gerçekleşmez. İktisadi altyapı, ticaret ve sanayiye ara hizmet sunarak verimliliğin artmasına katkı sağlaması beklenen demiryolu, karayolu, tünel, köprü, havalimanı, enerji ve telekomünikasyon gibi faaliyetlerdir. Sosyal altyapı, vatandaşlara sunulan temel hizmetlerde kullanılmak üzere okul, hastane, konut, kanalizasyon, içme suyu, hapishane ve huzur evi gibi faaliyet alanlarıdır (Emek, 2009: 15). Günlük hayatta aynı yolun farklı kurumlar tarafından temiz su veya kanalizasyon boruları için kazıldığı sık sık görülmekte, bu durum yolların kapanmasına, çevrenin olumsuz etkilenmesine ve dolayısıyla yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Yani planlama iyi yapılamamakta, aksaklıklara geç müdahale edilmekte, ilgili kurumlar arasında yeterli bilgi alışverişi ve koordinasyon sağlanamamakta, çağdaş hizmetler de sağlıklı işlememektedir (Karataş ve Bıyık, 2008: 5).

Kritik altyapı sistemlerinin hem değeri hem de savunmasızlığı konusunda artan farkındalık bu sistemlerin verimli, güvenilir ve sürdürülebilir planlamasına, tasarımına, işletilmesine, bakımına yönelik uzun vadeli bir stratejiye odaklanan yeni, çok disiplinli yaklaşımlar gerektirir. Sürdürülebilir kentsel altyapı gelişimi gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal ve yapılı kaynak çevrelerini korurken mevcut insan ihtiyaçlarını da karşılamalıdır. Bu entegre yer üstü ve yer altı kaynak kullanımı ve yönetimi bir sistem perspektifi gerektirir. Dirençlilik oluşturma bağlamında bu perspektif maliyet etkinliği, uzun ömür, işlevsellik, güvenlik, estetik, yaşam kalitesi, uyulanabilirlik ve çevresel faydaların en üst düzeye çıkarılmasını hedeflerken tüm olumsuz etkilerin en aza indirilmesini dikkate alır (Nelson ve Sterling, 2012: 3200). Bir ülkenin altyapı sistemleri, tartışmasız ekonominin en temel ve kritik itici güçleridir. Altyapı sistemleri ayrıca herhangi bir doğal veya teknolojik felaketten sonra kurtulmayı da sağlar. Bu sistemlerin dirençliliği yalnızca kentlerin planlanması açısından değil bölgelerin ve ulusların planlama ve politika değerlendirmeleri açısından da önem taşımaktadır (Sterling vd., 2012: 242). Fiziksel altyapı sistemleri, güvenilen ve beklenen hizmetleri sunan dağıtım ve iletim sistemleridir. Genellikle özel kuruluşlar tarafından yönetilmelerine rağmen kamu yararına katkıda bulunurlar. Başlangıçta basit, doğrusal ve bağlantısız sistemler olarak tasarlanıp kurulmalarına rağmen de günümüzde bağlantılı, doğrusal olmayan, karmaşık sistemler haline gelerek özellikle kriz ve afet koşullarında aktif çalışması gereken, mutlak anlamda kontrole ihtiyaç duyan sistemler olmuşlardır. Kritik altyapı sistemleri yanında kent ve bölge ölçeğindeki çalışmalarda ekosistemlerin sağlığını korumak amaçlı ekosistem hizmetlerini teşvik ederek insanlara fayda sağlayan yeşil altyapı da stratejik olarak planlanmış ve yönetilmiş doğal yaşam alanları, parklar, yeşil yollar ve koruma alanlarını içermektedir. (Tülek ve Mirici, 2019: 2). Bu nedenle kritik altyapı planlaması gibi yeşil altyapı planlaması da bilimsel ve çok aktörlü temellere dayalı yöntemlerle analiz edilmeli, kentsel alanda vatandaşlara daha iyi hizmet vermesi için tasarlanmalıdır. Kentte yaşayan insanların bu altyapı sistemlerini ve kamu mekanlarını rahat bir biçimde kullanması mekansal yaşanabilirlik kalitesinin göstergesi olarak kentsel dirençlilik araştırmalarında yerini almaktadır.

Kentsel altyapı dirençliliği, beklenmedik durumlar veya afetlerle karşı karşıya kalındığında teknik, ekonomik ve yönetim önlemlerinin kombinasyonları yoluyla kentsel altyapının başlangıç durumuna geri dönebilme yeteneğini ifade etmektedir (Attoh-Okine vd., 2009: 147; Wang vd., 2018: 1; Shaker vd., 2019: 2). Olası tehlikeler ve riskler sistemlerin düzgün ve verimli çalışmasını etkileyebilir. Aynı zamanda süreç, strateji ve/veya koordinasyon değişikliği gerektirebilir. Kentsel altyapı sistemleri çoğu durumda birbirine bağlıdır, dirençlilik çalışmaları da bu güçlü karşılıklı bağımlılığın özelliklerini dikkate almaktadır. Birbirine bağlı altyapı sistemlerinin belirgin üç özelliği şöyledir: Bu sistemlerin büyük ölçekli dinamikler olması, doğrusal olmamaları ve çeşitli bileşenlerle uzamsal olarak dağıtılmış ‘sistemler sistemi’ olmalarıdır. Bu sistemler çoğu zaman çatışan ve rekabet eden hedeflere sahip birçok farklı kurum tarafından yönetildiğinden her birinin kendine özgü bir araştırma alanı mevcuttur (Attoh-Okine vd., 2009: 148).

Wang vd. (2018), yapmış oldukları çalışmada kentsel altyapı dirençliliğinin oluşturulmasında değerlendirme standartlarının önceliğine vurgu yaparak altyapı dirençliliğinin üç boyutu içermesini önermektedirler. İlki kentsel altyapı yaşam döngüsündeki tüm teknik unsurları içeren teknik boyut, ikincisi kentsel altyapı için restorasyon süreçlerinde ekonomik faktörleri içeren ekonomik boyut ve son olarak kentsel altyapının işletim ve yönetim aşamalarında sosyal ve organizasyonel önlemleri içeren yönetim boyutudur. Aynı zamanda Wang vd. (2018), kentsel altyapı dirençliliğini geliştirmenin faydalarını da şu şekilde açıklamaktadırlar: Yüksek güvenilirlik, kentsel altyapının afetler sonrasında daha düşük işlevsel kayıplar yaşaması, hızlı iyileşme, afetler meydana geldikten sonra kentsel altyapının hızla normal durumuna geri dönebilmesi, düşük sosyo-ekonomik sonuçlar, kentsel altyapının iyileşme sürecini hızlandırarak toplum ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak.

Bir kentin insan-ekosistem dengesine yönelik ilerlemesi altyapı dirençliliğine bağlıdır. Altyapı insan-çevre sisteminin altında yatan temel ağ olarak yorumlanabilir. Bu birleşik sistemi sürdürmek için kamu işleri, yapılar, ekipman, personel gibi varlıkların süresiz olarak devam etmesi ve yerinde olması gerekir. Kentsel altyapının iyileştirilmesi dirençlilik oluşturulmak istenen kentler için bir zorunluluk olduğundan planlama ve mühendislik alanlarında dikkatlerin çoğu altyapının yeniden tasarımı yoluyla kaynak tüketimini en aza indirme ve verimliliği en üst düzeye çıkarma ile ilgili sorunlara odaklanmalıdır (Shaker, 2015: 305).

1.4.6. Göç Dirençliliği

Yerel yönetimler, giderek çok katmanlı hale gelen toplumsal ve kentsel sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Yerel yönetimlerin karşılaştığı bu sorunlardan biri de göç sonrası kentsel mekanlarda ikamet etmek durumunda kalan göçmenleri\mültecileri\sığınmacıları karşılamak ve bu kırılgan nüfusa yönelik insani yardım hizmetlerinin yereldeki eşgüdümünü sağlamaktır. Göç sürecinin doğal bir sonucu olarak farklı dillere ve kültürlere sahip göçmenler iş piyasasının ve

gündelik hayatın bir parçası haline gelmektedir. Bu da yerel yönetimleri, hem giderek artan nüfus için altyapı planlaması hem de farklı kültürlerin bir arada yaşamak zorunda kalmasından ötürü toplumsal uyumu sağlama, devam ettirmede gerekli hizmetlerin sunulması gibi sorunların çözümünde ana aktör haline getirmektedir.

Uluslararası kitlesel göç de dahil olmak üzere göç olgusunun her çeşidi kentsel mekânları demografik, ekolojik, kültürel, toplumsal ve ekonomik açılardan önemli bir şekilde değiştirmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin bu çok katmanlı ve karmaşık süreçleri yönetebilmek, göç kaynaklı kentsel sorunlara yanıt verebilmek, kentleri planlamak için bugüne kadar kullandığı geleneksel araçlar, düşünce biçimleri artık yeterli olmamaktadır. Yerel yönetimler artık yenilikçi çözümlere olanak sağlayacak yeni bilgi, beceri ve uygulama araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar (Tuçaltan, 2021: XIX). Güncel tartışmalarda göç olgusunun sadece politik ve demografik değil, kentsel bir mesele olduğunun da altı çizilmektedir (Güngördü ve Bayırbağ, 2019: 190). Göçmenler/mülteciler göç ettikleri ülkelerde kentsel alanlara yerleşmekte, buralarda yerleşik nüfusla aynı kentsel koşullara tabii olmakta, kendi sosyal, kültürel ve mekânsal pratiklerini sürdürmeye çalışırken yeni bir coğrafyada mevcut topluluklar ile bir arada yaşamının yollarını ve yöntemlerini aramaktadırlar (Altay Kaya, 2021: 116). Bir topluluğun ve onu oluşturan bileşenlerinin değişime uyum sağlama ve tepki verme kapasitesi -yeni kaynakları harekete geçirme, yeni fırsatlara erişme ve daha üst düzey süreçleri etkileme kapasitesi- daha geniş sosyopolitik bağlam içindeki konumundan güçlü bir şekilde etkilenmektedir. Göç, ekonomik refahı, topluluk yapısını değiştirerek ve doğal kaynak tabanını etkileyerek dirençlilik oluşturma bağlamında çeşitli sosyal, ekonomik, demografik sonuçlar ve etkiler yaratmaktadır. Göç olgusu, hem göç edilen yerin hem de göç alan yerin gelirini, zenginliğini, bilgi tabanını, işgücü arzını etkilemekte ve aynı zamanda doğal kaynakların kullanımını, teknolojinin mevcudiyetini, kaynak oluşturma zorluklarını da içermektedir (Adger, 2002: 358).

Kentsel dirençlilik araştırmalarının hakim olduğu göç ile ilgili literatür incelendiğinde, çalışmaların psikolojik boyutu ile ilgili savunmasız çocukların ve ailelerinin dirençliliğini (Wild vd., 2013; Chorn-Pond ve Ungar, 2012; Molina ve Alcántara, 2013) ele alan çalışmalar olduğu gibi toplulukların entegrasyon ve güvenlik endişelerini ele alan çalışmalar (Leitner vd., 2018; Falicov, 2005; Gray vd., 2015) da mevcuttur. Bazı çalışmalar uluslararası göçmenlerin uygun istihdam, eğitim, barınma ile ilgili zorlukların üstesinden gelmek ve sosyal uyumu sağlamak için bireysel, toplumsal kaynaklarını nasıl kullandığını incelemektedir (Mythen, 2012; Cardoso ve Thompson, 2010; Michail, 2013). Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde birçok Latin kökenli göçmen, kayıt dışı göçmenler olarak klişeleştirmeye bağlantılı psikolojik stresin üstesinden kendi toplulukları içinde seslerini duyurarak gelmektedir (Michail, 2013: 174). İngiltere'de birçok Müslüman göçmen, aile ve toplum ilişkilerini güçlendirerek kurumsal ırkçılıkla mücadele etmektedir (Mythen, 2012). Göçmenlerin kültürel olarak uygun hizmetler talep ederek, oy haklarını kullanarak ve eğitim alarak dışlanmaya direnme çabaları da bir dirençlilik biçimi olarak

tartışılmaktadır (Maiter ve Stalker, 2011; Owens ve Lynch, 2012; Voicu ve Comşa, 2014). Bu çalışmalar göçmenlerin aile, arkadaş ve diğer sosyal bağlantılar ile kaynaklara erişim üzerindeki önemli etkilerini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, yapısal kısıtlamalar ve hükümet dışı kurumların rolleri büyük ölçüde dirençliliğin belirleyicileri olarak ifade edilmektedir.

Göç ve hareketlilik genel olarak ulusal hükümetlerin ulusal/kentsel politikalarına ve özel olarak kentsel planlama pratiğine meydan okuyan küresel sorunlardandır. Hareketlerin kökenini, göçün ve hareketliliğin ölçeğini, kentsel etkilerini ve bunların yeniden dağıtım mekanizmaları üzerindeki etkilerini tamamen izlemek oldukça zordur. Güngördü ve Bayırbağ (2019: 189), yapmış oldukları çalışmalarında bu zorlukları şöyle sıralamaktadırlar: İlk zorluk, göçmenlerin tanımını, göçün mekânsal boyutlarının/dinamiklerinin tam olarak kavranmasını ve sosyopolitik bağlamda göçün hem göçmenler hem de alıcı taraftaki topluluklar için etkilerinin tanımlanmasını içermektedir. İkinci zorluk ise, ulus devlet düzeyinde A ve B ülkeleri arasındaki hareket açısından küresel göç kalıplarının iyi belgelenmesine rağmen yurt içi göç kalıpları (özellikle kırdan kente, kırdan kıra, kentten kente) hakkında sınırlı bilgi bulunmasıdır. Bu bağlamda uluslararası göçün dinamiklerini açıklamak için yalnızca birincil analiz birimi olarak ulus devlet üzerinde durmak göçün/mülteci sorununun mekânsal dinamikleri ve dolayısıyla siyasi/sosyal/ekonomik/kültürel sonuçları hakkında ayrıntılı bir anlayış geliştirilmesine izin vermeyecektir. Diğer bir zorluk, kentsel politikalarda ve yeniden dağıtım mekanizmalarının tasarımında hareketliliklerin tanınmasıyla ilgilidir. Irk, etnisite, gelir ve cinsiyete ilişkin geleneksel sınıflandırmaların yaşam tarzları, alışkanlıklardaki bireysel farklılıkları içerecek şekilde parçalanması nedeniyle 'göçmenler' ve 'mülteciler'in ayrı birer sosyal grup olarak nitelendirilmesi giderek zorlaşmaktadır. Bu durum, uzmanlaşmış politikalara ihtiyaç duyan farklı gruplar olarak 'göçmenler' ve 'yerliler' arasındaki farklılıkların geçerliliğini yitirmesine neden olmaktadır. Tüm bu zorluklar dikkate alındığında göç politikaları ve göçmenler üzerinden oluşturulacak dirençlilik politikaları önemli zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Göç dirençliliği oluşturulmaya çalışılırken bu alanın sosyal dirençlilik ile iç içe geçmiş geçirgen bir yapısı olduğu unutulmamalıdır. Sosyal kurumlar genellikle yeni gelen savunmasız nüfuslar için önemli sosyal dayanışma ve sığınak kaynakları oluştururlar. Sosyal dirençlilik açısından, göçmenlere hizmet veren okullar, yerel ticaret odaları, sosyal destek merkezleri gibi kurumlar, yeni gelenleri desteklemeye, temsil etmeye, güçlendirmeye yardımcı olan bu kurumların hizmetleri, göçmenlerin dirençliliklerini arttıran, onların seslerini duyuran dinamiklerdir. Bireylerin kendi arasındaki, kurumlar ve bireyler arasındaki ilişkilere yaptığı vurgu ile sosyal dirençlilik, son derece marjinal ve savunmasız olanlar da dahil olmak üzere bireylerin failliğini vurgulamaktadır. Bu nedenle sosyal dirençlilik, göçmenlerin dirençlilik kapasitelerine ve onlara hizmet eden yerel kurumlara eşit derecede vurgu yaparak yerel kurumların entegrasyonu kolaylaştırma potansiyelini, göçün bir kriz veya tehdit olarak görüldüğü göç dirençliliği alanına geçiş yapar (Preston, 2021). Dolayısıyla sosyal dirençliliğin kurumsal bağlam ve yanıtları, yeni gelenlerin hayatlarını yeni bir

yerde kurma çabalarını kolaylaştırmada ve toplumsal katkılarını artırmada kritik rollere sahip olduğundan göç dirençliliği oluşturulurken de bu yanıtlar oldukça önem taşımaktadır.

1.4.7. Kurumsal Dirençlilik

Kentsel sistemlerin ve kentsel mekanların temel unsurlarından biri de kurumlardır. Kurumlar, insanlara ve örgütsel davranışlara rehberlik eden resmi ve gayri resmi kurallardır. Yönetişim sistemlerinde istikrar ve esneklik arasında üretken bir denge sağlama zorluğunun merkezinde yer alan kurumlar sosyal etkileşimlere istikrar ve öngörülebilirlik sağlarlar (Beunen vd., 2017: 11). Kurumlar genellikle yüksek sabit maliyetler, öğrenme etkileri, koordinasyon ve uyarlanabilir yönetim beklentileri üretir, bireyleri ve kuruluşları özel becerilere yatırım yapmaya, diğer kişi ve kuruluşlarla ilişkileri derinleştirmeye, belirli siyasi, sosyal kimlikler geliştirmeye teşvik edebilirler (Pierson, 2000: 477). Yere ve zamana bağlı olarak kurumsal ortamlar kentsel dirençlilik için güçlü bir referans çerçevesi işlevi görür. Daha önceki deneyimlerin bir sonucu olarak yaratılırlar ve yerel karar verme süreçlerinin yapılandırılmasına yardımcı olurlar. Özellikle kolektif veya paylaşılan normlar, rutinler ve uygulamalar, yerel politika ve değişime tepkiyi yerleşik davranış biçimleri haline getirir (Lang, 2008: 58). Bu nedenle kurumsal yapının dirençliliğini analiz ederken sadece kurumların sürdürülebilirliğine odaklanmak yerine kurumların yeni zorluklar karşısında uyum süreci yeteneğine de odaklanmak son derece önemli hale gelmektedir. Kurumsal boyut, bir toplumun uzun vadeli dirençliliğini değerlendirmede esastır.

Folke (2016), dirençliliği “insanların, toplulukların, toplumların ve kültürlerin sürekli değişen çevrelerde değişimle yaşama ve değişim karşısında gelişmeyi sürdürme kapasitesini geliştirme yeteneği” olarak açıklamaktadır. Bu tanımdan hareketle, kurumların dirençlilik sağlamadaki gerekliliklerini nasıl yerine getireceği soruları ortaya çıkmaktadır. Örneğin, mevcut kurumlar değişim baskılarına nasıl direniyor veya yeni kurumlar zaman içinde nasıl istikrar kazanıyor? Önemli kurumsal işlevler (örneğin, demokratik yönetim, mülkiyet hakları, hesap verebilirlik mekanizmaları vb.) değişen çevresel, sosyal, politik bağlamlara nasıl uyarlanabilir ve dönüştürülebilir hale getiriliyor? Tüm bu sorular, yeniliği kabul edebilmek ve yeni koşullara uyum sağlayabilmek için sosyal sistemleri, kurumsal ortamları daha uyumlu, daha esnek ve değişime daha açık olmaya zorlamaktadır (Berkes vd., 2003: 8). Ancak, değişim sırasında kurumsal sistemin faydalı özelliklerini kaybetmemesi için belirli bir düzeyde süreklilik ve daha yüksek seviyelerde kalıcılık da gereklidir (Folke vd., 2010). Bu süreklilik kurumsal sistem içinde veya kurumsal sistem dışında (aktörlerin kurumsal hafızası gibi) sağlanabilir. Çok fazla değişikliğe izin veren sistemler hafıza kaybıyla karşılaşabileceği gibi yüksek derecede süreklilik ile karakterize edilen sistemler ise olası şoklar karşısında kesinti yaşayacak ve kriz ortamı oluşacaktır (Herrfahrdt-Pähle ve Pahl-Wostl, 2012). Kurumlarda istikrar ve dirençliliğe ilişkin çalışmalardan bazıları kurumsal yapılarıdaki katılıklar, kilitlenmeler ve atalet nedeniyle önemli bir değişim sağlamanın zorluklarını ele alırken (Van Buuren vd., 2016; Boyd vd., 2015) bazıları da kurumların istikrarı ve

devamlılığının her durumun ve şekilde gerekliliği üzerinde durmaktadır (Ostrom, 2014; Greif, 2014).

Dirençlilik araştırmalarında toplumun yönetici alanını ifade eden sistemi tanımlamak için kullanılan kurumsal dirençlilik, insan-çevre ilişkisinin sosyal yönüdür. Kurumsal dirençlilik sadece doğal kaynaklar, ani veya kronik şoklarla ilgili soru ve endişeleri değil aynı zamanda içsel, ekonomik, politik ve kültürel de dahil olmak üzere tüm olası istikrarsızlık kaynaklarını içerir (Aligica ve Tarko, 2014: 55). Kurumsal yapı veya kurumlardan bazıları herhangi bir şok karşısında kesintiye uğradığında kurumsal aktörler artan risk, belirsizlik ve kıt kaynaklar ile karakterize edilen krizlerle başa çıkmak zorunda kalırlar. Kriz anlarındaki aşırı olaylar, kurumlara olan güveni zedelemekte ve bu krizler telafisi olmayan şekilde kurumsal yapıya zarar verip kurumları kesintiye uğratabilmektedir. Bu tür kurumsal çöküş durumlarının özellikle kurumların zaten istikrarsız ve kırılgan olduğu, hükümetlerinin temel destek ve yardım sağlama kapasitesinin sınırlı olduğu ülkelerde ani şoklar sonrasında ortaya çıkması olasıdır. İyi yapılandırılmış kurumlar dirençlidir çünkü bir felaketten sonra bile hayatta kalabilecek düzenleyici, normatif ve kültürel-bilişsel unsurları içerirler. İyi yapılandırılmamış ‘kırılgan’ kurumlar ise büyük bir rahatsızlık meydana geldiğinde dirençlilikten yoksun olacaklarından bu durumda kurumsal aktörlerin kriz durumlarında mücadele etmek zorunda olduğu birçok sorun meydana gelecektir (Barin Cruz, 2015: 2).

Kurumsal dirençlilik, kurumsal çeşitliliği içerir. Bu çeşitlilik, kolayca değiştirilemeyen ve sürekliliği sağlayan (anayasa gibi) kurumlar ile değiştirilmesi daha kolay olan (çevre politikası, su politikası gibi) ve böylece dış değişikliklere tepki vermek için gereken esnekliği sağlayan nispeten istikrarlı yönetim kuralları içeren bir dizi kurumdan oluşur (Huitema vd., 2009). Kurumlar üretilir ve potansiyel olarak dönüştürülürler. İstikrar, kurumların uygunluğunu ve etkililiğini teyit eden, kurallara bağlılığı temin eden ve altta yatan varsayımları, inançları yeniden üreten eylemlerden temel alırken, dirençlilik ise kurumların bozulabilmesinden ve yenilerinin yaratılabilmesinden temel alır. Hem istikrar hem de dirençlilik muhtemelen her yönetim sisteminin ayrılmaz parçaları olacaktır (Beunen vd., 2017: 13). Dolayısıyla kurumsal dirençlilik, paydaşların kurumsal yapıya olan güvenlerini kaybedecek kadar sık değişikliğe uğramadan kurumsal bir sistemi uyarlamak için sürekliliği ve değişimi yönetmekle ilgilidir (Folke vd., 2002: 439).

Resmi kurumlar yanında gayri-resmi kurumlar da dirençlilik düşüncesinde oldukça etkilidir. Resmi kurumlara odaklanmak yaygın olmasına rağmen birçok bağlamda resmi olmayan kurumlar politik davranışları ve çıktıları etkili bir şekilde yönlendirirler (Helmke ve Levitsky, 2004: 725). Bu nedenle, siyasi davranışları ortaya çıkaran veya kısıtlayan etmenleri anlamak için gayri resmi kurumlara da dikkat çekmek önemlidir. Gayri-resmi kurumlar, resmi kurumların çalışmalarını etkilediği gibi içsel değişim süreçlerinde de önemli bir rol oynarlar. Helmke ve Levitsky (2004), gayri-resmi kurumların resmi kurumları etkilediği dört örüntüyü şöyle tanımlamaktadır: Tamamlayıcı, uzlaşmacı, rekabet eden ve ikame edici. Gayri resmi kurumlar, resmi kurumların

performansını önemli ölçüde içsel olarak şekillendirdiğinden dirençlilik oluşturmada sosyo-ekolojik dinamiklere ve kurumsal değişim anlayışına önemli ölçüde katkıda bulunurlar. Dolayısıyla gayri resmi kurumlar sistemin temel özelliklerini sürekli olarak geliştiren belirli bir kültürle bağlantılı olduğundan kurumsal dirençlilik oluşturulurken dış zorluklara ve tehditlere yanıt vermede deneyimi, riski ve yeniliği destekleyecektirler.

Kentsel dirençliliği, gözlem altındaki belirli bir yerin doğasında bulunan zorluklarla başa çıkmak için sistemik bir kapasiteye sahip olmak olarak kavramsallaştırsak bunu yalnızca yapısal belirleyicilere odaklanmak yerine karar verme süreçleri ve kurumsal çerçevelerle ilişkilendirmemiz gerekecektir. Mekanlar, kurumsal yapılardan oluşsalarda eylemleri gerçekleştiren bireysel veya kolektif aktörlerdir ve değişimi oluşturan da onların eylemleridir. Kurumların evrimi ve performansı hem kamusal hem de özel çok çeşitli bireysel ve kolektif aktörlerin eylemleri arasındaki etkileşimden ortaya çıkar (Lang, 2011: 16). Farklı aktörler sorunları gündeme getirmek, çözümleri teşvik etmek, koalisyonlar oluşturmak ve desteği harekete geçirmek için çeşitli girişimcilik stratejilerini kullanabilirler. Bunların tümü kurumsal yapıları yaratma, bozma veya sürdürme çabalarını oluşturur. Dolayısıyla kurumsal dirençlilik olarak görülebilir. Bununla birlikte aktörler stratejik olarak hareket etseler bile kurumların tam olarak nasıl değişeceğini bütüncül olarak denetleyemezler. Kurumsal değişiklikler, kurumları kasıtlı olarak tasarlayan sadece birkaç aktörün eylemsel kararları değildir, daha çok mevcut kurumsal ve sosyal yapılar içinde yerleşik olarak çok sayıda strateji geliştiren (veya strateji geliştiremeyen) aktörler arasındaki ortak evrim tarafından şekillendirilirler (Czarniawska, 2009: 430). Bu nedenle kurumsal dirençlilik, farklı aktörler tarafından farklı düzeylerde ve zamanlarda gerçekleştirilen bir dizi eylem ve strateji arasındaki etkileşimi ve bunların kurumsal yapıların evrimi üzerindeki kümülatif etkisini dikkate almayı gerektirir (Zhang, 2015: 168).

Kurumların dirençliliğini sağlamak bir zorunluluktur. Çünkü dirençli kurumların yokluğu sosyal ve ekonomik kalkınmayı engelleyen uzun süreli kriz ortamlarına yol açabilmektedir. Dirençli kurumlara sahip olmayan kentsel sistemler ani veya kronik stresler sonucunda çökebilir veya sistemin devam etmesini engelleyen rahatsızlıktan geri dönemeyebilirler. Kurumları kırılgan olan bir kent, güçlü bilişsel temellerden yoksun olduğundan olası rahatsızlıklardan ve şoklardan daha fazla olumsuz etkilenecektir. Bu durumda meydana gelen kurumsal çöküş bir bütün olarak sistemin direncini azaltacaktır.

Sonuç olarak bakıldığında; kentsel sistemler karmaşık uyarlanabilir sistemlerdir ve bu nedenle herhangi bir kentsel sistem üzerine yapılacak ufak bir değişiklik sürekli analiz ve öğrenme gerektiren uyumlu kapasite oluşturma süreçleri ile birlikte ele alınmalıdır. Kentlerin farklı özellikteki risklerle karşı karşıya kalmaları durumunda geçirecekleri değişim çok farklı sayıda aktörün etki ettiği ve etkilediği bir çerçeveye sahiptir (Ersavaş Kavanoz, 2021a: 387).

Buradan hareketle kentlere dirençlilik perspektifinden bakıldığında, dirençlilik modellerini, çeşitlerini, dirençlilikle ilgili aktörleri birbirinden bağımsız ele almak mümkün olmayacaktır. Çalışmada açıklanan her bir dirençlilik türü geçişken bir alan içinde ilişkisel olarak birbirlerinden etkilenir ve birbirlerini yakından etkilerler. Kentler fiziksel, sosyal, ekonomik ve kurumsal alanların bütünsel bir yaklaşımla yönetilmesi gerektiği mekanlar olduğundan kentsel dirençlilik oluşturulurken de herhangi bir dirençlilik türünün zayıf olması diğer dirençlilik türlerini de olumsuz etkileyecektir. Örnekeleyecek olursak; afet dirençliliği oluşturmada kurumsal dirençlilik oldukça önemlidir. Bir doğal afet sonrası oluşabilecek hasarları hızlı bir şekilde gidermek, afet öncesinde alınabilecek tedbirlerle malî can kayıplarını en aza indirmek öncelikle afetin meydana geldiği alanlarda yer alan kurumların güçlü bir dirençli yapıya sahip olmasına bağlıdır. Aynı şekilde göç dirençliliği sosyal dirençlilik ile güçlü bir ilişki içerisinde; hem göçmenler hem de göç edilen yerlerde ki yerleşikler açısından kentsel dokuyu tahrip etmeden kente gelen göçmenleri kent mekanlarına adapte edebilmek o bölgede ki sosyal dirençliliğin yüksek olmasıyla ilgilidir. Yine benzer şekilde kentsel altyapı dirençliliği ekonomik dirençlilik ve kurumsal dirençlilik ile eş güdümlüdür; sağlam ve sürdürülebilir kentsel altyapılar oluşturmak yüksek kaynak tahsis ve uzmanlık gerektirdiğinden bölgenin ekonomisi ve ekonomik kurumlarının da güçlü ve dirençli olması gerekir. Sonuç olarak, çalışmadaki her bir dirençlilik türü birbirini tamamlayan bazen birbiri yerine geçen bazen de eş olarak hareket edilmesi gereken, aralarında güçlü bir bağın olduğu kentsel dirençlilik alt türleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KENTSEL DİRENÇLİLİK BAĞLAMINDA YEREL İŞ BİRLİKLERİ

Kentsel mekanlar üzerinde sermayenin birincil amacı azami kâr elde etmek ve sermayenin hızlı dönüşümünü sağlamak iken kentsel yapıyı çevreyi kullananlar için birincil amaç kentsel mekânın değişim değerinden önce kullanım değeri olacaktır. Kent plancılarından beklenen talep edilen de kullanım değerini artıracak mekânsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesidir. Bu bağlamda planlamaya dayalı kentsel dirençliliğin artan önemi ile birlikte kentlerin tasarımı ve geliştirilmesinde dirençliliğin nasıl teşvik edilebileceği tartışmaları gündeme gelmektedir (Bosher ve Coaffee, 2008; Coaffee ve Bosher, 2008; Davoudi, 2012; Vale, 2014). Kentsel sistemlerin birbiriyle ilişkili unsurları göz önüne alındığında uzun vadeli, kapsamlı planların oluşturulması, bütünün dirençliliğinin bireysel parçaların dirençliliğine bağlı olduğundan oldukça zorlayıcıdır. Yasal bir desteğe sahip kapsamlı planlar, kamusal alanların (cadde, meydan, park ve açık alan), temel su kaynaklarının altyapısından sürdürülebilir yerel kaynakların verimli dağıtımına, kentsel sistemin nasıl yeniden yapılandırıldığından topluluk ölçekli mekânsal hizmetlere kadar entegre hareket edilmesi gereken bir içerik gerektirir (Banai, 2020: 6).

Kentler için yapıyı çevreyi planlarken dirençliliği genel kentsel gelişim planına entegre etmek oldukça önemlidir. Dirençli planlamaya dahil edilmiş bir kentin açık diyalog, hesap verebilirlik ve iş birliği alanında kapsayıcı karar alma süreçlerine sahip bir kent olduğu varsayılmaktadır. Dirençli bir kent, özel sektör, çeşitli sosyal gruplar, topluluklar, sivil toplum ve taban örgütleri dahil olmak üzere vatandaşların ve yerel paydaşların katıldığı bir organizasyondur. Kentsel dirençlilik politikalarında kamu ve özel sektör hem önceden plan aşamasında hem de risk anında ve sonrasında harekete geçebilmeli, kentteki tüm aktörler bu konuda farkındalık sahibi olmalı, tüm sektörler ağ kurarak koordinasyon içinde hareket etmelidir (Ersavaş Kavanoz, 2021a: 382). Oluşturulan ağlar sayesinde kentler daha adil, güvenli ve sürdürülebilir bir gelişim gösterebilecek dolayısıyla daha dirençli bir toplum oluşturma temeli atılabilecektir. Özellikle afet sonrası acil yardım ve etkili müdahale gerektiren durumlarda daha hızlı normale dönüş için kurulan güçlü bağların dirençli bir toplum oluşturmada etkili olduğu gözlenmiştir (Öztürk ve Demirel, 2021: 33-34).

Kentsel dirençlilik için önemli olan iş birlikçi uygulamalar herhangi bir sorundan etkilenen tüm paydaşların o sorun etrafında aktif ve etkili kümelenmesini kolaylaştıran uygulamalardır. Bu uygulamalar paydaşlar arasında çeşitli bilgi ve deneyimlerin paylaşımını kolaylaştırdığı gibi etkili

problem çözme için de temel kabul edilirler. Aynı zamanda bu uygulamalar dirençli bir toplum oluşturulmasına da kaynaklık ederler. Dirençli bir toplum için gerekli olan etkin toplumsal ilişki ağları karşılıklı bağımlılık üzerine kurulduğundan devlet dışı paydaşlarında olası bir rahatsızlık öncesi ve sonrasında sorumluluk alması kolaylaşacaktır. Bu durumda ilgili tüm paydaşların tam sorumluluk aldığı iş birlikleri de dirençlilik oluşturma sürecinde oldukça önemli olacaktır.

2.1. Yönetişim Kavramı

Yönetişim (governance) kavramı, yirmi birinci yüzyılın başında sosyal bilimler alanında özellikle kamu yönetimi alanında sıklıkla kullanılmaya başlanmış ve kavram bu alanlarda merkezi bir yer edinmiştir. 1980’li yıllar itibarıyla küreselleşme, yerelleşme olguları, yönetim alanında da birçok yeni gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu sürecin kökeninde 1970’lerin sonlarından itibaren hakimiyet kuran neoliberal politikaların 1980’lerin sonlarında bazı sorunlarla karşılaşmaya başlaması yatmaktadır. Bu süreçte neoliberal politikaların bazı eksiklikleri başta Dünya Bankası olmak üzere uluslararası finans kuruluşlarını harekete geçirmiş, yönetim kavram ve modeli neoliberalizmin eksikliklerini giderecek bir açılım olarak gündeme getirilmiştir (Kalfa ve Ataay, 2008: 229). Zaman içerisinde vatandaş ile kamu yönetimi arasındaki ilişkilerin değişime uğraması sonucu klasik yönetim anlayışından yöneten ile yönetilen arasındaki karşılıklı etkileşimi içeren “yönetişim” anlayışına doğru geçiş yapılmıştır. Bu model bir kesimin diğer kesimi yönetmesinden farklı olarak ilişkilerin karşılıklı biçimde bir bütün halinde uzlaşmacı bir tavırla, toplumun siyasi, ekonomik ve sosyal faaliyetlerini kendi iradesi ile yönetebilmesini içermektedir (Demir, 2014: 152-153).

Yeni yönetim anlayışı ve bu bağlamda yönetim kavramı, devlet merkezli yönetim yerine toplum merkezli yönetimi esas almakta, verimliliği azalan klasik yönetim yapılarının tek başlarına hareket etmeleri yerine birlikte düzenleme, birlikte yönetim, birlikte üretim ve kamu-özel iş birliğini içermektedir. Bu anlayışta, merkezi yönetim, yerel yönetim kuruluşlarının yanında sivil toplum örgütleri ve kar amacı gütmeyen kuruluşları da içeren geniş bir aktörler yelpazesi söz konusudur. Dolayısıyla yönetim, toplumu yönlendirmek ve yönetmek konusunda sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma kayması olarak da açıklanmaktadır (Ökmen vd., 2004: 24).

Yönetişim kavramı 1989 yılında Afrika’da ki durumu ‘yönetişim krizi’ olarak tanımlayan Dünya Bankası’nın bu kavramı “Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth” adlı raporda kullanmasıyla güncelleşmeye başlamış ve diğer uluslararası finans kuruluşlarınca da benimsenmiştir. Dünya Bankası, 1989’da Afrika’nın kalkınmasına ilişkin hazırladığı raporda yönetim kavramını “bir ülkenin sosyal ve ekonomik kaynaklarının yönetilmesinde politik gücün kullanılması” olarak tanımlamaktadır (Guhan, 1998: 185). Dünya Bankası yönetim kavramını kullanırken yönetişimin ekonomik boyutlarına ve ülkelerin alacakları uluslararası yardımı etkin bir şekilde kullanma kapasitelerine vurgu yapmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlamanın ana

unsurları olarak kamu yönetiminde verimlilik, şeffaflık, hukukun üstünlüğü ve hesap verilebilirlik kavramlarına odaklanarak yönetim reformunu önermiştir (Nanda, 2006: 274). Bu tarihten sonra kavram hem ulusal hem de uluslararası karar alma süreçlerinde ‘demokratik’ mekanizmaların yaşama geçirilmesini destekleyen bir politika olarak kullanılmıştır (Zabçı, 2002: 151). Kavram daha sonra OECD ve BM tarafından da kullanılarak kavramsal çerçevesi geliştirilmiştir.

Rhodes (1994: 11) çalışmasında, yönetimi genel anlamda kendi kendini organize eden organizasyonlar arası ağlar olarak ifade etmekte, yönetim kavramının beş özelliğe sahip olduğunu belirtmektedir. Bunlardan ilki, kavramın kuruluşlar arasında karşılıklı bağımlılık ifade etmesi, hükümetten daha geniş olarak devlet dışı aktörleri de kapsayan bir kavram olmasıdır. İkinci özellik, kavramın kaynak alışverişi ve ortak amaçları müzakere etme ihtiyacı nedeniyle ağ üyeleri arasında devam eden etkileşimleri kapsamasıdır. Üçüncü özellik, yönetimdeki aktörler arası etkileşimlerin güvene dayalı olması gerekliliğinden, karşılıklı müzakerelerde üzerinde anlaşmaya varılan kuralları kapsamasıdır. Dördüncü özellik, egemen bir otorite olmaması nedeniyle ağların devletten önemli ölçüde özerkliğe sahip olması sonucunda devlete karşı sorumlulukları azaldığından kendi kendilerini organize etmeleridir. Son özellik ise, ağların piyasalara ve hiyerarşilere alternatif bir yönetim yapısı olmasıdır. Benzer şekilde Cope vd. (1997: 445), yönetimi “farklı ve karşıt çıkarlara ve az çok bağımsız konumlara sahip birçok ayrı aktörden oluşan bir ağda birlikte yönetme süreci” olarak tanımlamaktadır. Küresel Yönetişim Komisyonu (Commission on Global Governance) ise yönetimi, “bireylerin ve kurumların kamu, özel, ortak işlerini yönetmelerinin birçok yolunun toplamı” olarak tanımlamaktadır (Neighbourhood, 1995: 4). Yine benzer şekilde yönetim kavramını Eryılmaz (2009: 27), kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan karmaşık bir sistemde bunların kendi aralarındaki ilişkilerini ve karşılıklı etkileşimlerini ifade eden bir kavram olarak açıklamaktadır.

Yönetişim kavramının dünya genelinde yaygınlaşması ve kamu yönetim modellerine alternatif olması ile birlikte bu kavramın yerel yönetimler düzeyinde uygulanabilirliği de gündeme gelmiştir. Yerel düzeyde daha geniş ve derin katılıma alan açan popüler devlet reformlarından biri olarak yerelleşme sürecinin yönetim ile girmiş olduğu ilişki yerel yönetim sürecini başlatmıştır.

2.1.1. Yerel Yönetişim

1970’lerin sonundan itibaren yerel yönetimlerdeki geniş kapsamlı değişimler, refah devleti uygulamalarının yerel yönetimlerin artan hizmet taleplerini nasıl yöneteceğine dair krizi de beraberinde getirmiştir. Bu kriz daha az bürokratikleşmiş ancak parçalanmış yerel yönetimlerin ortaya çıkmasına neden olmuş, yerel hizmetlerin sunumunda yeni kurumsal düzenlemelerin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle, yerel düzeyde kamu politikası geliştirme ve uygulama konusunda kamu-özel ortaklıklarının, gönüllü kuruluşların yükselişi kentlerin yönetiminde yeni yapılanmaları gerekli kılmıştır (Imrie ve Raco, 1999: 47). Kentleşmenin hızı ve yaygınlaşması,

yerel yönetimlerin mevcut olduğu tüm ana faaliyet alanlarını etkilemiş, temel kentsel hizmetlerin sağlanmasında, konutta, yerel ekonomik kalkınmada, çevrede, kentsel planlamada giderek daha karmaşık zorluklar ortaya çıkarmıştır. Bu hızlı kentsel büyüme kentlerde yaşayanların, yabancıların, azınlıkların giderek daha çeşitli ve çok kültürlü yaşama dahil olmasını sağlamış, şeffaflık, hesap verebilirlik konuları başta olmak üzere yerel demokrasi ve vatandaş katılımı gibi konuları içeren yeni yönetim biçimlerini gerektirmiştir (Nunes Silva, 2020: 5).

Kentteki tüm aktörleri iktidar ortağı etmeyi vaat eden ‘yerel yönetim’ kavramı yerel yönetimlerin 1980 sonrası geçirdiği yapısal değişim ve dönüşümlerin bir ürünüdür. Bu kavram, kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasındaki karşılıklı etkileşimi ifade etmekte kullanılmaktadır (Uysal ve Atmaca, 2018: 416). Yerel yönetim, temsili demokrasinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara çözüm olarak tercih edilmiş, katılımcı demokrasinin öneminin ortaya çıkmasıyla özellikle kent yönetimlerinde demokratik katılımcılık fikri ile gelişmeye başlamıştır. Kavram, yetkilerin yerel düzeyde toplanması üzerinde durmakta yerel yönetimlerin, merkezi yönetime bağlı resmi kurum ve kuruluşların doğrudan veya dolaylı rollerini içerek şekilde etkileşimini içermektedir. Bu sayede yerel yönetim kamu hizmetlerinin verimli bir biçimde sunulmasına imkân tanırken yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini de geliştirmiş olmaktadır (Demir, 2019: 208-209). Yerel yönetim uygulaması yerel, bölgesel, ulusal ve ulusüstü düzeylerde birçok devlet kurumu arasında çeşitli bağlantılardan oluşur. Her düzeyin diğer devlet kurumları, özelleştirilmiş kamu hizmetleri, özel şirketler, gönüllü kuruluşlar ve çıkar grupları ile çeşitli yatay ilişkileri mevcuttur. Bu ilişkilerde karmaşık bir dizi süreci birleştirmek ve yönlendirmek için güçlü bir rol, yerel yönetim kavramına düşmektedir (Stoker, 2011: 17).

Günümüzde küreselleşmenin tamamlayıcısı olarak yerelleşme eğilimi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin yanı sıra yerel sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin artırılmasını da kapsamaktadır. Aynı zamanda yerel medyanın desteklenmesi, yerel girişimcilerin önünün açılması, yerel halkın yönetime daha geniş ve daha etkin katılımının sağlanması, yerel düzeydeki merkezi idarenin taşra birimlerinden yerel yönetimlere yetki aktarılması, yerel yönetim birliklerinin güçlendirilip yaygınlaştırılmasını da içermektedir (Sobacı, 2007: 226-227). Yerel demokrasinin güçlenmesinde, halkın kendisini ilgilendiren siyasal karar alma sürecine katılımında ve temsilde bu anlayışı, ilkeleri harekete geçirecek yasal, kurumsal düzenlemeler uluslararası kuruluşlar ve ülkeler tarafından geliştirilmeye devam etmektedir. Bu kurumsal modeller, yerel yönetimin uygulanabilirlik kapasitesini artırmaktadır (Doğan, 2016: 90). BM tarafından 1992 yılında Brezilya’nın Rio kentinde gerçekleştirilen ‘Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı’ bunu takiben ‘Gündem 21’ planı, ülkelerin yerel kaynaklarını yönetim esaslı harekete geçirmek amaçlı ‘Yerel Gündem 21’ planları bu anlayışa örnek gösterilebilir. Yine 1996’da İstanbul’da gerçekleştirilen ‘Habitat II Kongresi ve Kent Zirvesi’ de yerel yönetim uygulamalarının hayata geçirilmesinde etkin olan kurumsal düzenleme olarak örnek verilebilir.

Yönetişim, toplumların gücü paylaştığı yapıları ve süreçleri, bireysel ve kolektif eylemleri şekillendirdiği gibi aynı zamanda yasaları, yönetmelikleri, söylemsel tartışmaları, müzakereyi, arabuluculuğu, çatışma çözümünü, seçimleri, halkla istişareleri, protestoları ve diğer karar alma süreçlerini de içerir. Bu süreçlerin her biri farklı paydaşların katılımı ile gerçekleşir. Bu farklı paydaşlar farklı kentsel hizmetlere ve risklere farklı değerler kattığından bir kentsel sistemi yönetme yeteneği, aktörlerde, sosyal ağlarda ve kurumlarda bulunur (Lebel vd., 2006: 3). Bu yetenek kendi kendine organize olma, uyum sağlama, öğrenme ve belirsizlikler, ani şoklarla başa çıkma kapasiteleri ile de uyumludur. Belirsizlikler ve ani şoklarla başa çıkma yeteneği, öğrenmeye açık olma, değişimin kaçınılmazlığının kabulü uyarlanabilir yönetim becerisini de beraberinde getirir (Adger ve Vincent, 2005: 400).

2.1.2. Yerel Yönetişimin Aktörleri

Yönetişim yaklaşımı çoklu aktörlerin rol aldığı bir yaklaşım olup iş dünyasından gönüllü kuruluşlara, aktif vatandaşlara kadar birçok yeni aktörü odak noktasına getiren bir yönetim modelidir. Bu çok sayıda yeni ve farklı aktör kamu hizmet sunumunda bir arada karşılıklı iletişim içinde rol oynamakta, geniş bir yelpazede iş birliği yapmaktadırlar. Yerel yönetim birimlerinin temel aktör olarak yer aldığı yerel yönetimde genel olarak dört aktör ele alınabilir: Devlet veya yerel düzeyde devlet birimleri, vatandaş, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları.

Devletin yerel yönetim sürecindeki rolü düzenleyiciliktir, çoklu aktörlerin birbirlerini bastırmalarını engelleyerek etkileşimli bir ilişki içerisinde bulunmalarını sağlamaktır. Çünkü yönetim merkez ile yerel arasında herhangi bir hiyerarşi öngörmemektedir (Sobacı, 2007: 228). Yönetişim anlayışı ile devletin doğrudan hizmet sunması değil de bunun yerine rekabet ortamı oluşturarak hizmet sunumunu özel sektöre devretmesi böylece piyasa mekanizmalarının tercih edilmesi, klasik vatandaş anlayışından müşteri olarak vatandaş anlayışına geçilmesi, bürokrasinin yerine performansa dayalı bir yönetim oluşturulması anlayışı hakim olmuştur. Yönetim alanında yaşanan bu dönüşümler devletin rolünün değişmesine, tek hâkim aktör olmaktan uzaklaşmasına, piyasa mekanizmasının egemen olmasına neden olmuştur (Akbaş, 2015: 339). Bu dönüşüm, yönetim işlevinin artık sadece devlet tarafından yürütülmediği, yönetmenin sadece ulusal yönetimlerle sınırlanamayacağı dolayısıyla devletin rolünün de değiştiği, hizmet üretiminin kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının da dahil olduğu çoklu aktörler şeklinde koordinasyon ve iş birliği içinde yapılmasını beraberinde getirmiştir (Kalfa ve Ataay, 2008: 235). Aynı zamanda devletin yerel yönetim birimlerine, yarı özerk kamu kurum veya kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına kaynak, yetki, görev ve sorumluluk aktarımı ile yönetim faaliyetlerinin daha alt yönetsel kademelere aktarımı da sağlanmış olmaktadır (Demir, 2014: 158).

Yerel yönetim aktif yurttaş gerektirmektedir. Kamusal hizmetlerin alıcısı ve müşterisi olarak yurttaşın kamu hizmetlerinin devamlı, kaliteli, süratli olmasını talep etmesiyle yönetimde

etkin ve daha aktif bir rol alması amaçlanmaktadır (Karaçol ve Oltulu, 2011: 417). Yerel düzeyde vatandaş katılımı, sadece geleneksel dolaylı temsil biçimlerini değil vatandaşın yönetim mekanizmaları üzerindeki etkisinin ve denetiminin doğrudan yollarını da içerir. Yani vatandaşın kendi hayatlarını etkileyen kilit alanlarda politika oluşturma ve karar verme süreçlerine katılımı yerel yönetişimin önemli unsurlarındandır (Gaventa ve Valderrama, 1999: 4). Demokratik olmayan uygulamalara alternatif olarak yerel demokrasi, vatandaşların seçimler yoluyla yönetime aktif katılımı, yerel konseylerin verimli temsili gibi önemli demokratik araçlar yerel yönetişim sistemlerinin yürütülmesinde doğru bir yöntem olarak düşünülmektedir (Miller vd., 2000: 259).

Yerel yönetimler yerel hizmetleri sunarken ekonomiklik, kamu giderlerinin sınırlandırılması düşüncesi, bazı hizmetlerin uzmanlık gerektirmesi, özel kuruluşların verimli işletme yapısından yararlanma isteği gibi nedenlerden dolayı özel sektöre ihtiyaç duymaktadırlar (Usta ve Bilgiç, 2016: 264). Kaynak sıkıntısı çeken yerel yönetimlerde atıl durumdaki kaynakları harekete geçirmek amaçlı alternatif kaynak ve istihdam yaratmak için başvurulmuş kamu-özel ortaklıkları/iş birliği bu ihtiyaca örnek teşkil etmektedir (Altan vd., 2013: 16). Ayrıca kentlerin artık küreselleşen dünyada sermaye için cazip mekanlar olduğu da düşünülürse kentsel yönetişimde özel sektörün aktif bir rol alması kaçınılmaz olacaktır.

Yerel yönetişimde etkili aktörlerden birisi de sivil toplum kuruluşları ya da gönüllü vatandaş birlikleridir. Vatandaşların yönetimde daha etkin olabilmeleri için örgütlü ve planlı bir şekilde hareket edebilmeleri sivil toplum kuruluşları ile mümkün olabilmektedir. Bu kuruluşlar sorunların çözümünde bizzat taraf olarak görev yapmakta ve sürekli olarak denetim işlevini yerine getirmektedirler (Yıldırım, 2015: 79). Bexel vd. (2010: 87)'ye göre, sivil toplum kuruluşları vatandaşları belli amaçlar için harekete geçirerek sosyal hareketlerin öncüsü olmaktadır. Böylece sivil toplum kuruluşları, vatandaşların organize bir sivil toplum halinde yerel yönetişim aktörleri arasında bir aktarma kuşağı olarak işlev görmesini sağlamaktadırlar.

Yerel yönetişimde kurulacak politik ve yönetsel ilişkilerin hiyerarşik bir örgütlenmeden ziyade eşitler arasında koordinasyon şeklinde oluşması, yerel yönetim birimlerinin kararları tek başlarına almaları yerine alınan kararlardan etkilenen herkes arasında iş bölümüne dayalı yeni bir model geliştirilmesini sağlamaktadır (Doğan, 2016: 80). Açık yetkilerle donatılmış, iyi organize olmuş yerel aktörler yerel demokrasiyi ve yerel yönetişimi güçlendirmede, yerel halka hizmet sunmada daha etkili ve verimli olmaktadır. Yerel aktörler arasında iş birliği ve karşılıklı etkileşim, yerel kalkınmada verimliliği, duyarlılığı artırdığı gibi yerel topluluklar düzeyinde siyasi, ekonomik, sosyal kalkınmanın da yönetimini geliştirmektedir.

2.1.3. İş Birlikçi Yönetişim

İş birliği, kavramsal olarak çok sayıda farklı aktörün ortak amaçları yerine getirebilmek için birbirleri ile ilişkili bir şekilde çalışmaya dahil olması anlamını taşır (Ersavaş Kavanoz, 2021a: 384). İş birlikçi yönetim ise kamu yönetiminde birden fazla paydaşın amaçlarını, çıkarlarını koordine etmek, karara bağlamak, bütünleştirmek amaçlı planlama, düzenleme, politika oluşturma süreçlerinde çatışmayı çözmek, kamu kurumları, çıkar grupları ve vatandaşlar arasındaki iş birliğini kolaylaştırmak için kullanılan bir tekniktir (Ansell, 2012: 2). Bu tekniğin ana odağı, kamu politikası üretme veya sürdürmede devletin ve devlet dışı aktörlerin birlikte hareket etmesini sağlayan mekanizmalar oluşturmaktır. Paydaş katılımı, müzakere, fikir birliğine dayanma, ortak üretim ve ortaklıklar, ağ yapıları, iş birlikçi bir yönetim anlayışının odağında yer almaktadır (Uzun, 2020: 151).

Ansell ve Gash (2007: 544-545), iş birlikçi yönetim kavramını bir veya daha fazla kamu kurumunun resmi, fikir birliğine, müzakereye dayalı bir toplu karar alma sürecinde devlet dışı paydaşları doğrudan dahil ederek kamu politikası oluşturmaya, uygulamaya, kamu programlarını veya varlıklarını yönetmeyi amaçlayan bir yönetim düzenlemesi olarak tanımlamakta ve bu tanımın altı önemli kriteri olduğunu belirtmektedirler. İlk kriter, müzakerenin kamu kurumları tarafından başlatılmasıdır. İkinci kriter, müzakereye katılanlar arasında devlet dışı aktörlerin bulunmasıdır. Üçüncü kriter, katılımcıların sadece ‘danışman’ olarak değil doğrudan karar alma sürecine dahil olmasıdır. Dördüncü kriter, müzakerenin resmi ve toplu olarak düzenlenmesidir. Beşinci kriter, müzakerenin pratikte uzlaşma sağlanmasa bile fikir birliği ile karar almayı kolaylaştırmasıdır ve son kriter ise iş birliğinin odak noktasının kamu yönetimi ve kamu politikaları üzerine olmasıdır.

İş birlikçi yönetim, merkezi kontrole dayalı geleneksel kamu yönetimi teorisini reddeder ve istenen hedeflere ulaşmak için baskı yerine yardım gerektiren işbirlikçi çabaları içerir. Geleneksel olarak hükümet büyük ölçüde politika kararları, düzenlemeler ve roller aracılığıyla kontrolün baskın gücü olmaktadır. Buna karşılık iş birlikçi yönetimde devlet, diğer aktörler ile etkileşimli olarak birlikte ortaklıklar üzerinden hareket eder (Kapucu vd., 2009: 45).

Günümüzde farklı aktörler arasında kurulan ortaklıklar birçok kamu politikasının hayata geçirilmesinde önemli bir rol oynamakta ve iş birliğinin avantajlarından faydalanabilmek için ortaklıklar arasındaki güç paylaşım alanı ve bu paylaşımın etkileri önem kazanmaktadır (Ersavaş Kavanoz, 2021c: 40). Karmaşık, dinamik ve çeşitli sorunları çözmek için gerekli olan tüm bilgi ve güce tek bir aktörün sahip olmadığı durumlarda kamu ve özel sektör arasında karşılıklı bağımlılık yaratılır. Hiçbir aktör belirli bir yönetim modelinde tek taraflı hakimiyet kurarak yönetim için gerekli olan etkili araçların uygulanmasını sağlayacak yeterli bakış açısına sahip değildir. Karmaşık bir sorun olduğunda ve bu sorunla ilgili birden fazla aktör karşılıklı bağımlılık içinde olduğunda iş birliğine dayalı düzenlemeler kurulur. İş birliği gönüllü olduğu için kaynakları değiş tokuş etmek

ve ortak amaçları müzakere etmek de güvene dayanır (Cepiku, 2017: 3). İş birlikçi yönetim, merkezden yerele uygulanan politikaların başarısızlığına bir yanıt olarak düşünülebilir; bilgi ve kurumsal kapasitedeki büyüme iş birlikçi yönetime doğru eğilimi artırmaktadır. Bilginin gittikçe uzmanlık gerektirmesi ve dağılmış olması, kurumsal kapasitenin daha karmaşık ve birbirine bağımlı olmaya başlaması, iş birliklerine olan ihtiyacı artırmaktadır (Ersavaş Kavanoz, 2021c: 41).

Hükümetlerin bugün karşı karşıya olduğu sorun türlerinin, geleneksel bürokrasiler aracılığıyla etkin bir şekilde ele alınamayacağı açıktır. Yoksulluk, sağlık hizmetleri ve doğal afetler gibi sorunları çözmek, daha esnek, daha kapsayıcı, daha uyumlu olan ve geleneksel hükümet kuruluşlarından daha hızlı çalışan farklı mekanizmalar gerektirmektedir. Genellikle ‘karmaşık sorunlar’ olarak adlandırılan bu sorunların net çözümleri olmamakla birlikte yalnızca geçici ve kusurlu çözümleri vardır; bu tür karmaşık sorunlarla ilgilenen politikaların giderek daha fazla iş birlikçi yapılara ihtiyaç duyduğu görülmektedir (McGuire, 2006: 36). Özellikle teknik-bilimsel nitelikte olan bazı karmaşık sorunlarla mücadelede bilimsel araştırmalara ve uzman bilgisine dayanan -Covid-19 küresel salgın örneğinde olduğu gibi-merkeziyetçi stratejiler kullanılmaktadır (Uzun, 2020: 153). Karmaşık sorunlar arasında uluslararası düzeyde olan iklim değişikliği, küresel ısınma, yoksullukla mücadele gibi sorunlar da yer almaktadır. Bu tür zorluklar tek tek hükümetler tarafından veya yalnızca kamusal alanda ele alınamamakta üçüncü sektör kuruluşları gibi özel alanda da aktörlerin katılımını gerektirmektedir.

Günümüz kentlerinde kurumlar önemli roller oynamaktadır. Kentsel ve bölgesel planlamadan sorumlu kurumlar, kentlerin büyüme ve gelişme eğiliminde uzun vadeli önemli izler bırakmaktadır. Bir kentte uzmanlaşmış kurumların sayısı ne kadar fazlaysa koordinasyonun o kadar zor olduğu açıktır. Bugün tipik bir megakent, büyük bir şehir ve farklı ölçekte bir kent, ortak gelişme ihtiyaçları olan bir dizi çevre yerleşimden oluşmaktadır. Nerede olursa olsun bölgesel planlama aktörlerinin bu ihtiyaçları karşılaması beklenir. Bu aktörler, iyi toplu taşıma, iklime dirençli konut, her türlü hava koşuluna uygun altyapı, sürdürülebilir ekonomik yatırımlar ile desteklenmesi gereken kentlerin planlanması ve yönetilmesi için belkemiği oluştururlar. Sorunsuz işleyen kurumsal yapı, krizler sırasında verimli bir şekilde çalışmak üzere donatılmış ve çok çeşitli işlevleri yerine getiren iş birlikçi bir sistem, gelecek senaryolarıyla ilgilenen bütünsel bir kurumsal çerçeve, kentsel dirençlilik için ön koşuldur (Surjan vd., 2011: 33).

Siyaset bilimi ve kamu yönetimi disiplinlerinde gittikçe önemi artan iş birlikçi yönetim, hiyerarşik, merkezi olmayan kurum ve mekanizmaların gelişmiş yapılarıyla toplumsal sorunların etkin bir şekilde çözülmesinde iş birliğinin önemine odaklanır (Kapucu vd., 2009: 39). İş birlikçi yönetim ile yerel hizmetlerin sunumunda daha fazla aktörün söz sahibi olması, farklı kesimlerin bir araya gelerek ortak bir menfaat etrafında toplanabilmesi, sivil toplum yapısının, demokratik ilişkilerin gelişebilmesi, karar alma ve uygulama süreçlerinin yürütülebilmesi daha etkin

sağlandığından kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde iş birlikçi yönetim uygulamaları önemli yer tutmaktadır.

Dirençlilik uygulamaları hem hedefler hem de araçlar konusunda daha fazla yönetime ihtiyaç duymaktadır. Dirençlilik uygulamalarının amacı, sadece riskleri yönetmek, kentsel kalkınmanın süreçlerini desteklemek, dirençli altyapı ve kurumlar oluşturmak değil kenttaşların hakları ve yetkilerini de göz ardı etmemektir. Zaman zaman hakların ve yetkilerin gerçekleştirilmesi ve genişletilmesi bu altyapılara bağlı olsa da bunlar tek başına birer amaçlara değildir. Kamusal ve kamusal olmayan aktörler tarafından verilen sayısız kararı destekleyen, yapılandıran sosyal ve politik normlar, değerler, kurallar, ilişkiler kentsel kırılganlık dinamiklerinde oldukça önemli yer tutmaktadır. Dirençlilik uygulamalarında kentsel yönetime vurguyu artırarak yeni projeler, mevcut kurumlar, uygulamalar ve yetkiler üzerinden yönetim revizyonu gerekli görülmektedir. Bu amaca istinaden kentsel dirençlilik oluşturmada etkili olan yönetim modellerinden biri de iş birlikçi yönetim modeli olacaktır.

2.2. Yerel Yönetimler Arası İş Birliği

Kentler insanlık tarihi kadar eski olsa da modern anlamda kentleşme ve yerel yönetimler on sekizinci yüzyılın sonlarında oluşmaya başlamıştır. Avrupa'nın öncülük ettiği Avrupa belediyeçiliği denilen yapı, Avrupa'nın Fransız ve Sanayi devrimlerinden sonra tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişi ile kentlerin sanayinin merkezi olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu alanlara kırsal alandan yoğun göçlerin başlamasıyla kentleşme yeni bir döneme girmiştir. 19. yüzyılda kentler yoğun nüfus artışı, sağlıksız kentleşme, hava kirliliği, altyapı yetersizliği gibi sorunlarla karşı karşıya kalmış ve bu sorunlara çözüm arayışları başlamıştır. Bu çabalar Avrupa belediyeçiliğini derinden etkilemiş, yerel yönetimlere yeni anlamlar yüklenmeye başlanmıştır (Uyar, 2004: 31). 19. yüzyılda yönetim alanında yapılan reformlarla birlikte yerel yönetimler yerel hizmet kuruluşları olarak düzenlenmiş, devletin bir parçası olarak algılanan yerel yönetimler aynı zamanda merkezi hükümetin yerel büroları olarak hizmet vermiştir (Çiçek, 2014: 55). 20. yüzyıla gelindiğinde, bu yüzyıl yerel yönetimler için 'altın çağ' olarak adlandırılmış ve yerel yönetimlerin yerel halka hizmet verebilmek amacıyla kaynak bulabildiği, merkezi yönetimden daha çok hizmeti sunabildiği bir dönem olmaya başlamıştır (Keleş, 2019: 40).

Özellikle 20. yüzyılda Batı Avrupa'da refah devleti anlayışıyla devlete yüklenen hizmet ve sorumluluklar artmış, bu hizmetlerin altından tek başına kalkamayan merkezi yönetim refah politikalarının topluma aktarılmasında yerel yönetimlerden ve özellikle de belediyelerden önemli destek almak durumunda kalmıştır. Bu dönemde, yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde sorumlulukların aşağıya doğru aktarılmasından dolayı 1940'lardan 1970'lere kadar OECD ülkelerinde yerel yönetim harcamalarında ve idari güçlerinde hızlı bir genişleme olmuş, kamu hizmetlerinin büyük kısmı yerel tarafından sağlanır olmuştur (Şinik, 2007: 7-10). Yerel

yönetimlerin üstlendikleri görev ve sorumluluklar arttıkça birçok ülkede çeşitli düzeylerde (metropol, bölge, ülke) yerel yönetimler arası iş birliğine gidilme ihtiyacı duyulmuştur.

Bütün dünyada yaşanan küreselleşme ile birlikte ulaşım, iletişim araçlarının hızlı bir gelişim göstermesi ülkeler ve kentler arasındaki sosyal, ekonomik, kültürel ilişkileri artırmış, gerek ülke yönetimleri gerek kent yönetimleri arasında iş birliği, karşılıklı bilgi alışverişi ve ortak çalışma zorunlu hale gelmiştir (Ünlü, 1998: 4). Dünyadaki bu gelişmelere bağlı olarak kamu hizmeti çeşitlerinde, sunumlarında önemli ölçüde değişiklikler yaşanmış, bu değişiklikler yerel yönetimlerin de hizmet sunumlarını etkilemiştir. Öte yandan bütün dünyada kamu hizmetlerinin büyük çoğunluğunu üstlenmiş durumda olan yerel yönetimler karmaşık sorunların yerelde yönetilme sürecinde önemli bir aktör haline gelmişlerdir. Yerel düzeyde ele alınan karmaşık sorunlar ve bu sorunların çözümünde iş birliği farklı aktörlerin bilgi, değerlendirme ve görüşlerinin katkılarıyla sorunların ele alınması, nedenlerinin anlaşılması noktasında kolaylık sağlamıştır (Erdem, 2021: 58).

Yerel yönetimlerin iş birliği yapabilmeleri öncelikle farkındalık ve ihtiyaç gerektirir. Yani tek başına çözümü zor ya da imkansız olan ortak sorunların, iş birliği halinde, ortak akıl, emek, sorumluluk, ortak yetki kullanımı ve ortak projelerle tanımlanıp çözüme ulaştırılması önem teşkil etmektedir. Bazı kentsel hizmetlerin gerek ekonomik olarak gerekse yetki ve sorumluluk olarak birden fazla yerel yönetim ya da belediye tarafından yerine getirilme zorunluluğu, belediyeler ve yerel yönetimler arasında ortak çalışma, iş birliğinin temelini oluşturmaktadır (Zeren ve Aktulun, 2018: 5). Öte yandan maddi ve insani kaynaklar açısından kısıtlı imkanlara sahip yerel yönetimlerin hizmet ettikleri alana yönelik yatırımların aşırı maliyet gerektirmesi yerel halkın bu hizmetlerden etkin verim almasını engellemektedir. Bu nedenle yerel yönetimler, mali kaynak yetersizliği sorununu aşmak ve sunulacak hizmetlerde maliyetleri düşürmek adına tek başına gerçekleştirmesi zor olan hizmetleri diğer belediyeler ile iş birliğine giderek karşılama yolunu seçmektedirler.

Teknoloji, ulaşım, iletişim araçlarındaki gelişmeler yerel yönetimlerin ulusal ve uluslararası düzeyde diğer yerel yönetim ve kuruluşlarla bağlantılarını geliştirmiştir. Günümüzde birçok yerel yönetim ulusal ve uluslararası düzeyde diğer kuruluş ve yerel yönetimlerle iş birliği ilişkilerini geliştirmekte, uygulama ve yöntem konularında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaktadır (Sezer ve Bayram, 2014: 86). Hizmet kalitesi beklentilerinin artmasıyla birlikte kentler küresel bir kent olma yolunda rekabete girmişlerdir. Ülke sınırlarının önemini yitirmeye başlaması, ileri teknoloji ile ulaşım, iletişim araçlarının gelişmesi, artan ekonomik iş birliği ve bağımlılık, ortak sorun haline gelen çevre sorunları aynı evrende yaşayan her düzeydeki kuruluş ve kişiler arası iş birliğini ve dayanışmayı her zamankinden daha çok ortaya çıkarmıştır (Koçak, 2019a: 162-166).

İklim değışikliğı gibi küresel sorunlar, nüfus artışı gibi yerel sorunlar arttıkça kent yönetimleri artan kentsel nüfusun dirençliliğinden kendilerini daha sorumlu hissetmektedirler. Bu tür sorunlarla başa çıkma adına çok sayıda belediye kentsel dirençlilik planları geliştirme ihtiyacı duymakta, genellikle ortaklık ve iş birliklerini dirençlilik kapasitesini arttırmada kritik stratejiler olarak kullanmaktadırlar. Caughman (2022), ‘100 Dirençli Kent Projesi’ aracılığı ile ABD şehirlerinde yapmış olduğu çalışmada kentsel dirençlilikte iş birliklerinin etkisini araştırmış, kentlerin dirençlilik politikası uygulamada ortaklık ve iş birliklerine öncelik verdiklerini ancak yapılan iş birliklerinin uygulamada yetersiz kaldığını gözlemlemiştir. İş birliklerine dayalı kentsel dirençlilik çalışmalarının tutarlı bir şekilde tanımlanmadığı, bilgi ve deneyim eksikliğinin olduğu, kentsel dirençliliğı artırmaya yönelik planlanan stratejilerin uygulamada yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin ihtiyaçlara etkin ve verimli cevap vermesi, farklı konularda destek ve yardım almaları, hizmet sunum kalitesini artırmaları, her kademedede temsil edilmeleri, çeşitli alanlarda seslerini duyurmaları, farklı aktörlerin birbirleri ile kuracağı ağlar sonucunda iş birliği yönetişim anlayışına bağlı olarak artacaktır. Bu amaçla kurulacak yerel iş birlikleri de kentsel direnci arttırmaya yönelik politikalarda daha dirençli kentsel gelişim stratejileri oluşturulma amacına hizmet edecektir.

2.2.1. Yerel İş Birlikleri

1980’lerden sonra neoliberalleşme süreci merkezi hükümetin yeniden dağıtıcı politikaları aracılığı ile ulusal bağlamda gerçekleşmiş olsa da yerel yönetimlerin artan sorumlulukları ile birlikte neoliberal politikalar özellikle metropol bölgelerde, yerel düzeyde güçlü bir şekilde ortaya çıkmıştır. Kamu sektörü, mekânsal müdahale yoluyla ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma sürecinde büyük ölçekli projelere yönelmiş bu da merkezi, yerel ve özel kuruluşlar arasında ki iş birliklerini teşvik etmiştir (Gediz Oral ve Arpazlı Fazlılar, 2019: 766-767). 1992 Birleşmiş Milletler Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı sonrasında ‘Yerel Gündem 21 Eylem Planları’ yerelde ortaklık ve iş birliklerine güçlü bir vurgu yapmaktadır. Bu konferans sonrası ortaya konan ‘Gündem 21’ başlıklı eylem planında ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük kısmının yerel kaynaklı olması nedeniyle belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimler ve yapacakları iş birlikleri de gündeme gelmiştir. Bu nedenle ‘Gündem 21’ eylem planını takip eden ‘Yerel Gündem 21’ eylem planı, ekonomik, politik ve sosyal örgütlenmenin farklı ölçeklerindeki dayanışmaya ek olarak kamu-özel sektör arasında, hükümet ile sivil toplum arasındaki iş birliğine de dikkat çekmektedir. Ayrıca, iş birlikleri sadece kamu-özel sektör aktörlerini değil aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarını, dini grupları, topluluk-eylem gruplarını veya bireyler arasındaki ağları da içermektedir (Jessop, 2002: 465). Sivil toplum kuruluşları, sivil toplum ve özel sektör, resmi veya gayri resmi bir iş birliği çerçevesi altında birlikte çalışırsa yerel yönetim kurumlarının daha verimli ve etkili olacağı, vatandaşın da yerel kalkınmaya katılımının sağlanabileceğı varsayılmaktadır. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Afrika Birliği ve AB gibi uluslararası kuruluşlar özellikle 2000’li yıllardan beri gelişmekte olan dünyada yerel

yönetişimin teşvik edilmesi için bir araç olarak yerel iş birliklerini desteklemektedirler (Asaduzzaman vd., 2016: 339).

Yerel yönetimlerin iş birlikleri, ülkelerin yerel-merkezi yönetim yasalarının verdiği yetkiler, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, demokrasi kültürü ve ülkelerde var olan kentsel sorunlara göre farklılık göstermektedir. Genel olarak yerel yönetimlerin yapacakları iş birliklerinin kapsamını şu faaliyetler oluşturmaktadır (Ünlü, 1984'ten aktaran: Zengin, 2010: 68):

- Bilgi alışverişi,
- Yerel yönetim hizmetlerinde standardizasyon,
- Yerel yönetim konularında eğitim ve araştırma, yerel hizmetlerde kullanılabilir proje ve yönetim modelleri belirleme\paylaşma
- Hukuki ve idari düzenlemeler konusunda görüş almak\görüş bildirmek,
- Bölge planlarının yapılmasında yerel yönetimleri planlama çalışmalarına dahil etmek,
- Merkezi hükümet düzeyinde yerel yönetimleri ilgilendiren çalışmalara katılmak,
- Uzmanlık gerektiren konularda eğitim vermek ve danışmanlık,
- Yerel yönetimlerin mutlaka bir kaçının bir araya gelerek kuracakları tesisleri, yapacakları yatırımları ve alt yapı hizmetlerini ortaklaşa yapmak,
- Birçok yerel yönetimi ilgilendiren ama yerinde çözülmesi gereken sorunlara çözümler bulmak.

LeRoux ve Carr (2007), Michigan'da 10 kamu hizmeti üzerinden 468 yerel yönetimi incelediği çalışmasında, yerel yönetimlerin yerel kamu hizmetleri için iş birlikçi düzenlemeleri kullanma olasılığını etkileyen dört etmeni tanımlamıştır. Bu etmenler:

- Ekonomik etmenler; yerel yönetimler mevcut hizmet taleplerini karşılamak veya gerekli altyapı iyileştirmelerini yapmak için yetersiz kaynaklara sahip olduklarında yerel yönetimler arası iş birliklerine yönelmektedir. Mali stres yaşayan veya yüksek ihtiyaç sahibi nüfusa sahip yerel yönetimler kaynak bulma noktasında iş birliğine dayalı hizmet düzenlemelerini bu amaca yönelik bir araç olarak kullanabilmektedirler. Örneğin, kişi başına vergi geliri daha düşük olan kentlerin komşu topluluklarla hizmet sunumunda iş birliği yapma olasılığının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Bölgesel etmenler; bazı bölgelerin sahip olduğu olumlu\olumsuz şartlar-koşullar nedeniyle bölgede bulunan kentler nüfus artışı veya azalışı yaşayabilmekte bu da kamu hizmetlerine olan talebi etkilemektedir. Nüfustaki önemli artışlar, ihtiyaç duyulan ek hizmetleri satın almada iş birliklerine olan ihtiyacı artırırken nüfustaki azalışlar vergi artışı oranlarını düşürdüğünden yüksek hizmet maliyetleriyle karşı karşıya kalan yerel yönetimler için yerel iş birlikleri maliyetleri düşürmede alternatif bir çözüm olabilmektedir.

- Demografik etmenler; yerel topluluğun demografik bileşeni iş birliklerine olan ihtiyacı etkilemektedir. Örneğin, 65 yaş üstü ve kırılğan nüfusun yerel hizmetlere daha fazla bağımlı olduğu ve yerel hizmet taleplerinin daha yoğun olduğu düşünülmektedir. Böyle bir nüfusa sahip yerel birimlerin yerel hizmet tercihlerinin çeşitliliğini sağlamak üzere farklı yerel birimler ile iş birliğine ihtiyaç duyması muhtemeldir.
- Politika ve planlama ağları; bölgesel planlama kuruluşları, hükümet konseyleri, metropoliten planlama kuruluşları, bir bölge genelindeki kent yöneticileri ve uzmanlar arasında etkileşimi kolaylaştırabilmekte, hizmet paylaşımı düzenlemelerine girmek isteyen yerel yönetimler için aracılık işlevi görebilmektedir. Ayrıca, bu tür organizasyonlar, yerel yönetimler arası iş birliğini sağlamada güveni artırmakta, yönetim görevlileri arasında sürekli bir ilişki kurulmasını kolaylaştırmaktadır.

Benzer şekilde Warm (2011: 62) da yapmış olduğu çalışmasında, yerel iş birliklerini dört gücün teşvik ettiğini ifade etmektedir. Bunların ilki ekonomik güçtür: Yerel halkın beklentileri ve hizmet talepleri karşısında yerel gelirlerin azlığı iş birliğini gerekli kılmaktadır. İkincisi rekabet gücüdür: Kentler büyük ekonomik ve sosyal sistemlerin bir parçası olduğundan ekonomik yatırımlar için rekabet bölgeleri olmakta, bu durumda yerel toplulukları rekabet için kolektif kapasite oluşturmaya zorlamaktadır. Üçüncü güç pratikliklerdir: Trafik yönetiminden çevre korumaya, iş gücü oluşturmaya kadar yerel yönetimlerin karşı karşıya olduğu sorunların doğası ve ölçeği, iç içe geçmiş ekonomik, çevresel, sosyal sistemleri aynı anda ele alan çok yönlü stratejiler gerektirir. Son güç siyasidir: Vatandaşlar yöneticilerinin birlikte çalışmasını ve iş birliği içinde olumlu bir siyasi zemin yaratarak etkili liderlik uygulamalarını isterler.

Yerel yönetimlerin yapacakları iş birlikleri hem resmi hem de gayri resmi olabilmektedir. Resmi iş birlikleri, resmi anlaşmalardan yangınlarla mücadelede komşu yerel bölgeler arasında karşılıklı yardım anlaşmalarına, araç ve ekipman satın almak için iş birliği düzenlemelerinden kanalizasyon arıtma tesisleri ve katı atık bertaraf tesisleri gibi büyük kamu hizmetlerinin ortak inşa edilmesine kadar değişebilmektedir. Gayri resmi iş birlikleri, geçici toplantılar, gösteriler, doğal kaynakların korunması, imar ve planlama, trafik, parklar ve rekreasyon gibi hizmetleri içeren karşılıklı çıkar konuları hakkında günlük paylaşım ve bilgi alışverişi şeklinde olabilmektedir. Ve elbette, iş birliği asgari olarak en az iki yerel yönetimi ve/veya özel kuruluşu ve kar amacı gütmeyen kuruluşları içerir, ancak çoğu zaman bu tür iş birlikleri birden çok kuruluşu da içerebilmektedir (Benton, 2013: 221).

Yerel iş birliklerinin kurulmasını gerekli kılan çeşitli etmenler bulunmaktadır. Genel bir sınıflandırmaya tabi tutulursa bu etmenler belli başlıklar altında şu şekilde açıklanabilir;

Yerel Hizmetlerin Niteliğinde ve Niceliğinde Değişimler; küreselleşme ile hızla değişen dünyada ekonomik, bilimsel, toplumsal, çevresel gelişimler hem yerel hem ortak hizmetlerin nicelik\nitelik olarak artması ve çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu değişimlere paralel olarak yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları da artmış, bu yeni görev ve sorumluklar yerel birimlerin imkân ve kabiliyetini aştığından yerel yönetimleri bir araya getirerek güçlerini verimli olarak birleştirmeye yöneltmiştir (Berkün ve Durmaz, 2019: 44). Yerel yönetimlerin üstlendiği görevler, kentlerde yaşayan nüfusun yoğunlaşması, hizmet çeşidinin artması, toplumdaki ekonomik ve sosyal refahın yükselmesi, talep edilen hizmetlerin niteliğindeki değişim, teknolojik gelişme, dünyadaki diğer toplumların yaşamlarının yakından izleme fırsatı gibi nedenlerle daha üst düzeyde hizmet talebi ile büyük artış göstermiştir (Şat, 2000: 14). Bu süreçte yerel birimler üzerine düşen görevleri yerine getirebilmek amacıyla alternatif hizmet üretimi yoluna gitmişler, gerek kendi aralarında gerek farklı kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yaparak ortak çalışma anlayışını yerel iş birlikleri ile kurumsallaştırmışlardır.

Toplumsal, Ekonomik ve Teknolojik Değişimler; kentlerin yönetimi özellikle Sanayi Devrimi sonrası değişen taleplere, ihtiyaçlara yetersiz kaldığından yeni model ve uygulamalar gündeme gelmiş, yerel yönetim birimleri kentlerdeki hizmetlerde giderek daha fazla sorumluluk alan siyasal, idari kurumlar olmuşlardır. Ekonomik ve teknolojik gelişmeler, yoğun göçle kentlerin büyümesi, siyasal rejim değişiklikleri, toplumsal yapının zaman içerisinde farklılaşması gibi önemli süreçler kent yönetimleri üzerinde değişim için baskı oluşturmuştur (Oktay, 2020: 172). Bu değişimlere karşı yerel yönetimler, mali, fiziki kaynaklar, yönetsel yapı, nitelikli personel yönünden ciddi sınırlılıklar içerisinde kalmışlardır. Yerel yönetimlerin yerine getirdiği hizmetlerin bir bölümü yüksek teknoloji ve yatırım, bir bölümü ise bilgi ve uzmanlık gerektirdiğinden özellikle küçük ölçekli yerel birimler için bazı yatırımlar ve hizmetler rasyonel olmamış, aşırı maliyetlere yol açmıştır. Yerel hizmetler, yerel yönetimlerin tek başına üstesinden kalkamayacağı bir hal aldığından yerel yönetim birimleri kaynaklarını birleştirip iş birliğine gitmişlerdir (Atılğan, 2016: 24-25).

Yerel hizmetlerin zaman içerisinde ekonomik yönden zorlayıcı olması yerel yönetimler arasındaki ilişkilerde ön plana çıkan bir etmen olup bazı yerel yönetimler açısından diğer yerel yönetimlerle ilişki kurulmasının temel nedeni olmuştur. Hizmet sunumunda sınırlı kaynakların ekonomik kullanımı yanında yatırımcıları bölgeye çekerek yeni yatırımların yapılmasını sağlamak, istihdam oluşturmak, farklı sektörleri kentsel ağlara entegre etmek böylece hizmet çeşitliliğini ve etkinliğini artırmak yerel birimler için iş birliği gereksinimini ortaya çıkarmıştır (Koçak, 2019a: 168-169). Toplumsal, tarımsal, kültürel, güvenlik, eğlence ihtiyaçlarının karşılanmasında yerel yönetimlerin kuracakları iş birliklerinin maliyet düşürücü potansiyele sahip olduğu görülmüş, bu hizmetleri sağlamada da iş birliğine gidilmiştir.

Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı; iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgiye olan ihtiyacı artırmış, bilgiye ulaşımı kolaylaştırmış dünyanın bir ucundaki herhangi bir olayı veya bilgiyi anında geniş kitlelere yaymanın önünü açmıştır. Yerel yönetimler artan ve çeşitlenen hizmet talepleri karşısında daha önceden kazanılmış bilgi ve tecrübeye ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Bilgi aktarımının tek yönlü yapıldığı dönemlerden paylaşımın çoklu alanlar ile yapıldığı dönemlere gelindiğinde her bir değişen etmenin yeni bilgi gerektirdiği açıktır. Her bir yeni bilgi yeni deneyim gerektirdiğinden bilgi ve tecrübe paylaşımı çağdaş dünyada olduğu gibi yerel yönetimlerin hizmet sunum yöntemlerinde de önem kazanmıştır.

Çevre Sorunları; dünya nüfusunun hızlı artması, sağlıksız kentleşme, plansız sanayileşme, savaşlar, nükleer silahlar, gündelik yaşamda kimyasal madde kullanımlarının artması gibi nedenler dünyanın yaşadığı hızlı değişimlerin yansıması olmakla birlikte küresel çapta çevre kirliliğine neden olmaktadır. Çevre sorunlarının yapısı gereği sınır tanımamaları, getirilecek çözüm yollarının da sınır tanımamasını gerektirdiğinden gerek bölgeler arası gerek uluslararası düzeyde iş birliklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sorunların sınır ötesi bir dinamiğe sahip olması birçok uluslararası çevre anlaşmasının yapılmasına, çevre koruma örgütlerinin doğmasına ve küresel ortaklık temelinde yeni anlayışların oluşmasına neden olmuştur (Kaypak, 2013: 18). Çevre, çeşitli ölçeklerde ve miktarda bir kaynaklar bütünü olduğundan bu kaynaklar iyi yönetilemediği takdirde tüm canlıların geleceği tehlikeye girmektedir. Yerel, bölgesel, ulusal her kademedeki çevre sorunlarına çözümler, iş birliği ve koordinasyona ihtiyaç duymaktadır (Baykal ve Baykal, 2014: 12). Çevre sorunlarının çözümünde küresel iş birliği içinde çok aktörlü, katılımcı bir yaklaşımla çevresel yönetişimin yaşama geçirilmesi gerekliliği açıktır (Sipahi, 2010: 342).

Uluslararası İş Birliği Gereksinimi; yerel yönetimlerin hem ulus altı düzlemi teşkil eden diğer yerel yönetimler ile hem de ulus üstü düzlemi teşkil eden uluslararası örgütler ile yetki ve sorumluluk paylaşması, çok aktörlü yönetim mekanizmasında yer alması önem taşımaktadır (Batal ve Tuğlu, 2018: 191). Yerel yönetim birimleri, ulus ötesi iş birlikleri ile kendi yerel yönetim birimlerinin gelişimine katkıda bulunabilir ve küresel yenilikleri kolaylıkla takip edebilirler (Koçak, 2019b: 80). Aynı zamanda kentler AB üyelik sürecinde birliğin yardım ve fonlarına ulaşmak, farklı AB ülkelerinden aynı çıkarları paylaşan yerel yönetimlerle ortak hareket ederek lobi faaliyetleri yapmak için uluslararası iş birliğine de yönelmektedirler (Şinik, 2007: 69).

Etkili bir yerel yönetimin güçlü bir aracı olan yerel iş birlikleri gerek yerel düzeyde gerekse uluslararası düzeyde yerel yönetimlerin kendi ülkelerinin hukuksal ve siyasi yapılarına göre bazen kamu kuruluşu ve/veya hizmet kuruluşu, bazen de dernek statüsü şeklinde örgütlenebilmektedirler. Yukarıda ifade edilen gereksinimlerden doğan yerel yönetimler arası iş birliklerini ulus-altı ve ulus-üstü iş birliği modelleri şeklinde gruplandırmak mümkündür.

2.2.2. Yerel Yönetimlerin Ulus-altı İş Birliği Modelleri

Yerel yönetimler iş birlikçi ağlar ve düzenlemeler aracılığıyla, ölçek ekonomileri ve ortak mülkiyet kaynaklı sorunlar dahil olmak üzere her türlü sorunu çözmek, giderek daha karmaşık ve zor koşullar altında mal ve hizmet üretmek için iş birlikçi stratejileri kullanarak komşu belediye veya farklı belediyeler, özel şirketler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile bölgesel veya merkezi düzeyde koordinasyona ihtiyaç duymaktadırlar (Rubado, 2019: 21). Yerel yönetimlerin yapacakları iş birlikleri, ülkelerin siyasi, ekonomik, yönetsel yapısına göre ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genel olarak kabul görmüş modeller; birleşmeler (amalgamation), geçici iş birlikleri\ortaklıklar ve kardeş kent uygulamalarıdır.

Birleşmeler; yerel hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulması için küçük ve güçsüz yerel yönetimlerin birleşerek coğrafi alan veya nüfus bakımından büyümesi böylece optimum ölçeğe kavuşması amaçlanan bir yerel iş birliği modelidir (Şengül, 2017: 245). Belediyeler arası yapılan birleşmeler, yerel yönetimler için hizmet sunumunda verimliliği artırmanın, maliyetleri düşürmenin ve kapasiteyi artırmanın yolları olarak başvurulmuş bir modeldir. 20. yüzyılın ikinci yarısı, belediye yönetimlerinin birleştirilmesine odaklanan bölgesel reformların çoğalmasına tanık olmuştur. Bu eğilim, Kanada, Japonya, Avustralya, Yeni Zelanda, İsrail ve Batı Avrupa'daki birçok ülke gibi çeşitli ülkeler dahil olmak üzere dünya genelinde görülmektedir (Tavares, 2018: 5).

Birleşmelerin başlıca nedenleri, yerel birimlerin görevlerini etkin olarak yerine getiremeyecek ölçüde küçük olmaları, öz gelirlerinin ve devletten aldıkları payların yetersiz bulunması, yeterli düzeyde öğrenim görmüş ve deneyimi bulunan görevlilere sahip olmamalarıdır. Ve son olarak da kamu hizmetlerinin giderek karmaşıklaşması, yerel birimlerin türlü organlarında görev almış kimselerin üst düzeydeki ilişkileri kavramakta güçlük çekmeleri de eklenebilir (Keleş, 2012'den aktaran Eryiğit, 2016: 286).

Belediye birleşmelerinin önemli nedenlerinden biri de ölçek ekonomisi tezi olmuştur. Büyüklüğü verimlilikle ilişkili gören reform stratejileri, belediye birleşmeleri ile artan büyüklüğün ortalama maliyetleri düşüreceğini varsaymaktadır (Yaslıkaya, 2019: 2683). Kamu sorumluluklarının merkezi idareden daha alt düzeydeki idari birimlere desantralizasyonu, yerel yönetimlerin fonksiyonel etkinlikleri üzerindeki tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar daha çok faaliyet alanlarının küçüklüğü sebebiyle yerel yönetimlerin ekonomik anlamda etkin olmadığı ve kamusal hizmetleri yüksek maliyetle ürettiği üzerinde yoğunlaşmıştır. Çok küçük yerel yönetim birimlerinin kamusal hizmetlerin sunumu için gerekli parasal, insani ve teknik kaynakları kendi başlarına idare edemedikleriyle ilgili kanıtlardan hareket eden bu tartışmalar, iktisat literatüründeki 'Ölçek Ekonomileri'ne dayandırılmıştır (Topal, 2011: 369).

Birleştirme uygulamaları genellikle daha büyük belediyelerin ölçek ekonomileri nedeniyle yerel kamu hizmetlerini daha düşük birim maliyetle sunabilecekleri fikrine dayandığından, üretken verimlilik olarak da bilinen mal ve hizmetlerin mümkün olan en düşük maliyetle üretilmesinin en uygun yöntemi olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimlerinin ortalama büyüklüğündeki bir artışın vatandaşlara daha çeşitli ve daha kaliteli hizmetler sunma yeteneklerini artırdığı düşünülmektedir. Bunun yanında belediye birleşmeleriyle, hizmet sunma kapasitesindeki artışın yerel demokrasinin kalitesini de iyileştirdiği savunulmaktadır. Bunun anlamı, nüfus büyüklüğündeki artışın daha verimli siyasi tartışmalar, daha güçlü sivil toplum ve gelişmiş çoğulculuk yaratacağıdır. Birleşmeler hizmet sunum kalitesini artırdığından ilgili siyasi konuların sayısı ve yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen hizmet işlevlerindeki artış vatandaşların siyasete dahil olma olasılığını da yükseltecektir. Yani birleşme öncesi belediyeler, büyük ölçekli siyasi eylem yoluyla fark yaratabilecek organize çıkar gruplarını barındırmak için oldukça küçük kalmaktadırlar (Tavares, 2018: 7-8).

Geçici İş Birlikleri/Ortaklıklar; yerel yönetimlerin tüzel kişiliklerine dokunmadan onların geçici bir hukuki yapılanma içinde bir araya gelmelerini ifade eder. Yerel yönetimlerin bu tarz örgütlenmeleri hizmet ihtiyacı, ekonomik gereksinimler, ortak hizmet kolları oluşturma gibi sebeplere dayanır. Geçici iş birliği için hazırlanan ‘ortak komiteler’ ya da ‘kurullar’, yönetimler arasında çeşitli protokoller imzalanarak gerçekleştirilir. Fakat bu protokollerin çoğu kısa süreli olmakla birlikte herhangi bir kurumsal niteliği olmayan geçici iş birlikleridir (Zengin, 2013: 90).

Yerel hizmet sunumlarındaki alternatif yöntemlerin artış göstermesi ile birlikte yerel yönetimler, bir hizmeti ihale etmek (yani özelleştirme) gibi bilinen yaygın seçeneklerin yanı sıra özel veya kar amacı gütmeyen kuruluşlardan hizmet satın alma, hibeler, imtiyazlar ve ortaklıklar yolu ile iş birliğine gitmektedirler. Yerel ortaklıklar, her iki (veya daha fazla) tarafın da hizmete katkıda bulunduğu, her ikisinin de ortak faaliyetten gelecekte faydalar elde ettiği bir iş birliği modelidir (Hilvert ve Swindell, 2013: 243). Belediye ortaklıkları tek bir konu ile sınırlı kalmayıp çoklu amaçları gerçekleştirmek için de kurulabilirler. Belli bir süre ile sınırlı olmadığından uzun vadeli hizmetlerin gerçekleştirilmesinde de kullanılabilirler. Genellikle iş birliği yapan belediyelerin çalışanları kendi yerel birimlerinde aynı işi yaptıklarından bir nevi meslektaşlar arası bir dayanışma da gerçekleştirilmiş olur. Görevlerin ve sorumlulukların kurum ve kuruluşlar arasında paylaşıldığı ortaklıklar, uzun veya kısa vadeli sonuçlara odaklanan çok sayıda ortak ve çeşitli sektörleri içerecek şekilde kurulurlar. Başarılı bir ortaklık kurmak, karşılıklı güven inşa etmeyi amaçlayan tekrarlanabilir organizasyon süreçlerinin ve stratejilerinin kullanılmasını gerektirir. Aynı zamanda, bağımsız olarak ulaşılamayan ortak bir hedefe varmak için ortak sorumluluğun yanı sıra paylaşılan riskleri ve ödülleri de kabul etmeyi gerektirir (Warm, 2011: 61-62).

Kardeş Kent Uygulamaları; belediyeler arası iş birliğinin yaygın diğer bir modelidir. En genel tanımıyla, benzer sosyal, ekonomik, politik yapıları ve/veya tarihi bağlantıları paylaşan

kentlerin ekonomik, kültürel bağları desteklemek amaçlı sınır kentler veya komşu olmayan ülke kentleri arasında yapılan iş birliğidir (Joenniemi ve Jańczak, 2017: 424). Kentler – bağlı bulunduğu ülkenin mevzuatı kapsamında – kendi yerel kalkınma stratejilerine bağlı kalarak farklı girişimlerde bulunabilmekte ve coğrafi sınırlara bağlı kalmayan kardeş kent uygulaması gibi farklı iş birlikleri kurabilmektedir. Kentler, kardeş kent adı altında kurdukları iş birliklerini, tarihi ve kültürel bağlantılarını desteklemek ve bu yöntemle küresel ölçekte görünürlük kazanabilmek amacıyla kullanabilmektedirler (Ersavaş Kavanoz ve Erdem, 2019: 206).

Kardeş kent uygulamaları geniş anlamda, dünyadaki kentler arasında ‘kardeş kent’ anlaşmaları ve çok ortaklı sivil iş birliği ağları şeklinde resmi ve gayri resmi siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ilişkiler ifade ederken, dar anlamda ise birbirine bitişik iki sınır kentini ifade etmektedir (Kaisto, 2017: 460). Kardeş kent kavramı, iki taraflı resmi ziyaretler, müzik etkinlikleri, dil kursları gibi katılan iki kentin sakinleri arasında karşılıklı anlayışı geliştirmeyi amaçlayan her türlü faaliyetten, teknik uzmanlığın paylaşımı, bilgi ve tavsiye paylaşımına kadar çeşitli faaliyetleri içeren geniş bir etkileşim alanını kapsamaktadır. Kardeş kent ilişkisi kurulabilmesinde iki kentin karşılaştıkları kentsel problemlerdeki benzerlikler ve coğrafi yakınlık da önemli bir etkidir (Brakman vd. 2012: 1422).

Kardeş kent uygulamaları İkinci Dünya savaşı sonrasında Batı Avrupa’da, savaş sonrası toplumsal ve ekonomik problemleri aşmaya yönelik bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş döneminde ise Amerika’da ve diğer gelişmiş ülkelerde de farklı adlandırmalarla da olsa benzer yapılanmalar yayılmıştır. 1950-1960’lı yıllarda kardeş kent ilişkisi aynı zamanda kültürel anlamda bir iş birliğine, 1970’li yıllarda ise ağırlıklı olarak ekonomik ilişkilere dönüşmüştür. 1980’lere gelindiğinde ise ‘Üçüncü Dünya’ ve ‘Eski Doğu Bloğu’ ülkeleri de kardeş kent çalışmalarını hayata geçirmeye başlamıştır (Gezici ve Kocaoğlu, 2017: 116). Bunun yanı sıra kardeş kent uygulamasını yaygınlaştırmak amacıyla Avrupa Belediyeler Konseyi (CEMR) ve Birleşmiş Kentler Örgütü (UTO) önemli rol üstlenmiştir. Bu iki örgüt kardeş kent uygulamalarına destek vermek için Avrupa’daki yerel yönetimleri incelemiş ve birçok eşleştirme yapmıştır (Kurutçu ve Memiş, 2020: 41). Bu aynı zamanda uygulamanın Türkiye’de de ortaya çıktığı ve yaygınlık kazanmaya başladığı dönemdir. 1960’lı yıllarda başlayan kardeş kent uygulamalarının özellikle 2000’li yıllardan sonra yüksek oranda artış gösterdiği gözlenmiştir. Belediyelerde kardeş kentler ile ilgili özel birimlerin kurulması, bu birimlerde istihdam edilen personelin nitelikli hale getirilmesi, kardeş kent uygulamalarının AB ve TBB tarafından desteklenmesi bu sayısal artışın nedeni olarak ifade edilebilir (Akman ve Akman, 2017: 232).

2.2.3. Yerel Yönetimlerin Ulus-üstü İş Birliği Modelleri

Yirminci yüzyılda kentlerin giderek daha ağırlıklı rol oynamaya başlaması, ülkeler arasındaki ekonomik iş birliğinin ve karşılıklı bağımlılığın artması, ulusal alanda olduğu gibi uluslararası

alandanda yerel yönetimler arasında iş birliğine gidilme gereksinimini doğurmuştur (Ünlü, 1993: 72). Yerel yönetimlerin yetki alanı içinde olan konularda yabancı devletlerin yerel yönetimleri ile imzalanan her türlü protokol yerel yönetimlerin ulus-üstü iş birlikleri olarak tanımlanabilir (Özlü 2020: 161). Akademik literatürde, yerel yönetimlerin ulus-üstü iş birliği modellerini ifade etmek için ‘kentler arası iş birliği (city to city cooperation)’, ‘sınır ötesi iş birliği (cross-border cooperation)’, ‘uluslararası belediye iş birliği (municipal international cooperation)’ gibi kavramlar yaygın olarak kullanılmaktadır.

Ülkeler arası anlaşmalar, yerel yönetimlerin hizmet maliyetlerini korumak, maliyetlerin yayılma etkilerini en aza indirmek, sınırları aşan altyapıyı yönetmek için kullanılabilecek bir alternatif hizmet sunumu biçimidir. LeRoux (2007: 345-346)’a göre ulus-üstü yerel hizmet anlaşmaları üç farklı biçimde olabilmektedir. İlki, ülkeler arası hizmet anlaşmalarıdır: İki veya daha fazla yerel yönetim birimi arasında belirli bir hizmetin sunulması için birinin diğerine ödeme yaptığı, yasal olarak bağlayıcı olan anlaşmalardır. İkincisi, ortak hizmet anlaşmalarıdır: Bir yerel hizmetin anlaşmaya katılan tüm yerel birimlerdeki vatandaşlara ortak sunulmak üzere planlanması, finansmanı, sunumu için iki veya daha fazla ülke arasında yapılan anlaşmalardır. Bu anlaşmalarda birden fazla yerel birim iş birliği yaptığında çeşitli tarafların iş bölümü, karşılıklı sorumlulukları ve yükümlülükleri mevcuttur. Üçüncüsü, ülkeler arası hizmet transferleridir: Bir yerel hizmetin sağlanmasına ilişkin tüm sorumluluğun bir ülke biriminden diğerine devredildiği durumları ifade eder. Benzer şekilde Rubado (2019: 24), en az iki ülke arasındaki yerel etkileşimi ifade etmek amaçlı yapılan iş birliklerini “dikey ülkeler arası iş birliği” olarak tanımlamaktadır. Örneğin, bir kent planlama hizmetleri için farklı bir ülke yerel birimi ile sözleşme yapabilir veya bir alt yapı projesi için hibe fonu sağlamak amaçlı uluslararası bir kuruluş ile çalışabilir. Minca (2015: 242-243), yerel düzeyde uluslararası iş birliklerini ikili iş birliği ve çok taraflı iş birlikleri olarak ayırmakta, ikili iş birliklerini iki yerel düzeyde genellikle iki farklı ülkedeki iki kent arasındaki bağlar olarak ifade etmektedir. Çok taraflı iş birliğini ise üç veya daha fazla ülke, uluslararası kuruluş veya örgütler arasındaki yerel iş birlikleri olarak tanımlamaktadır.

Yerel yönetimler birden fazla uluslararası yerel yönetim ağlarına dahil olabilmekte bu manada bir çok uluslararası kuruluşun da üyesi olabilmektedirler. Bu kuruluşlar küresel kuruluşlar olmasının yanında bölgesel (ekonomik, enerji vb. gibi) bir alanda uzmanlaşmış kuruluşlar da olabilmektedirler. Yapıları gereği farklı ülkelerden farklı nitelikteki yerel yönetimleri çatıları altına toplayan bu ulus-üstü yapılanmalar çeşitli etkinliklerle yeni ilişkilerin kurulmasına aracılık etmektedirler. Günümüzde dünya genelinde faaliyet gösteren çok sayıda ulus-üstü yerel yönetim ağları mevcuttur.

Küresel olarak yerel ve bölgesel yönetimler için en aktif örgüt olarak tanımlanabilecek “Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG)” bu ulus-üstü yerel yönetim ağlarına örnek verilebilir. 1913 yılında kurulan “Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA)” ve 1957

yılında kurulan UTO'nun birleşmesi ile 2004 yılında Paris'te temelleri atılan UCLG'ye daha sonra Metropol Kentler Birliği (METROPOLİS) de katılmış ve bugün ki adını almıştır. Merkezi İspanya'nın Barcelona kentinde olan UCLG 150 ülkeden 1.000'in üstünde belediye ve 24.000'den fazla yerel yönetim birimini temsil etmekte ve 155 belediye birliği de bu teşkilatın doğal üyesi kabul edilmektedir. Bu nedenle UCLG'nin dünya genelindeki yerel yönetimleri temsil eden bir yapılanma olduğu söylenebilir (Akman, 2019a: 1226). UCLG, yerel yönetimleri uluslararası alanda temsil etmesi yanında üyeler arasında kurulan komiteler ve çalışma grupları aracılığıyla tecrübe ve bilgi paylaşımını da sağlamaktır. Türkiye'de bu teşkilata TBB üyedir ve birlik aracılığı ile belediyeler bu kuruluşun bölgesel ağlarına aktif katılım sağlamakta, teşkilatın faaliyetlerinden faydalanmaktadır.

Yine köklü bir geçmişe sahip yerel ve bölgesel bağlamda en geniş temsili olan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (Council of European Municipalities and Regions, CEMR) de ulus-üstü bir yapılanma olarak önemli bir örnektir. 1951'de Avrupa'nın değişik ülkelerinden bir araya gelen belediye başkanları tarafından Cenevre şehrinde kurulan Konsey ilk toplantısında Avrupa Belediye Özgürlükleri Şartı'nı kabul etmiş, konseye dahil her belediyenin ülkelerine belediyelere özerklik verilmesi ve bu özerkliklerin anayasal garanti altına alınması için çağrıda bulunmuştur. Bu konsey 1984 yılından itibaren belediyeler yanında bölgesel idarelerle de ilgilenmeye başlamıştır ve bu yıldan itibaren Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi ismiyle anılmıştır. CEMR aralarında İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Portekiz, Belçika, İsviçre ve Türkiye'nin de bulunduğu, çoğunluğunu AB'ye üye ülkelerin oluşturduğu 39 üye ülkeden oluşmaktadır. Konseyi Türkiye'de TBB temsil etmektedir. Bu haliyle Avrupa'nın en büyük yerel ve bölgesel idare organizasyonudur. Bu konseyin 1953 yılında kabul ettiği Avrupa Belediye Özgürlükleri Şartı, 1988 yılından beri yürürlükte olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın zeminini hazırlamıştır (Muratoğlu, 2011: 737-740).

AB sürecinde yerel yönetim ağlarının oluşturulması da yerel yönetimlerin bir çeşit ulus-üstü iş birliği modeli olarak gösterilebilir. AB fonlarınca desteklenen bu tür ağlar, mali destek ihtiyacındaki belediyelere ve bölgelere bilgi ve teknik yardım sağlanmasını amaçlamaktadırlar. Bunların bir örneği, yerel yönetimlerin kendi aralarında ve bölgelerle iş birliği yapmalarına olanak tanıyan bir örgütlenme olarak bilinen Avrupa Kentleri Komitesi (EUROCITIES)'dir. EUROCITIES, Hollanda ve Almanya'dan ortak coğrafi, kültürel ve tarihsel özellikleri olan 110'dan fazla belediyenin katılımıyla oluşturulmuş, sınır ötesi hizmetlerin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Yine bu ağlara örnek olarak, 1986'da Avrupa'nın büyük kentlerini birbirine bağlayan 'Eurocities Network', 1991'de bölgeler ve kentler için RECITE (Regions and Cities in Europe), sınır bölgeleri için INTERREG I ve II Programları gösterilebilir (Sezer ve Bayram, 2014: 87-88).

Bu bağlamda yerel iş birliklerinin, ulus-altı formda birden fazla yerel yönetimin yerel ortak çıkarlarını koruma amaçlı kurulduğu gibi yerel yönetimlerin uluslararası kurumlar nezdinde hak ve çıkarlarını savunma amaçlı ulus-üstü formda da kurulduğu görülmektedir.

2.3. Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri: Belediye Birlikleri

Küreselleşme-yerelleşme süreçleri dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de toplumun değişik kademelerinde, değişik siyasi anlayışlarda yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi konusunda ortak bir anlayış doğurmuştur. Kent yönetimlerinin güçlendirilmesi, yerel yönetimlere özerklik verilmesi, yerel yönetimler arası iş birliğine gidilmesi konularında oluşan bu anlayış uluslararası belgelerde ve ülkelerin anayasalarında giderek daha açık bir biçimde yer almaya başlamıştır (Ökmen, 2015: 1). Türkiye’de bu anlayıştan doğan yerel yönetimlerin iş birliği modeli olarak gün geçtikçe sayıları artan yapılanmalardan biri de yerel yönetim birlikleri olmuştur.

Yerel yönetim birlikleri en genel tanım ile yerel yönetimlerin yasalarla kendilerine verilmiş görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek için bir veya birden fazla diğer yerel yönetim birimleri ile bilgi, deneyim, teknik, mali vb. konularda isteğe bağlı olarak ayrı bir kamu tüzel kişiliği içinde birleşmeleridir (Keleş, 2019: 27). Bu birlikler il, bölge veya ülke sınırları içerisindeki yerel birimlerin birleşmesi ile oluşturulabileceği gibi uluslararası düzeyde birden fazla ülkedeki yerel yönetim birimleri veya birliklerin katılımı ile de oluşturulabilmektedir.

Yerel yönetim birlikleri gün geçtikçe çeşitli roller üstlenmektedirler. Bu roller bazen hizmet sağlamak bazen politika yapmak bazen gözlemci olmak bazen de tedarikçi olmak şeklinde değişiklik göstermektedir. Her bir rol, merkezi hükümet ve diğer aktörler arasında dinamik bir yönetişim bağlamında gerçekleştirilmektedir. Güçlü ve hesap verebilir bir yerel yönetim birliği, ülke çapında hizmet sunumunda olumlu bir etki yaratabileceği gibi yerel yönetimler için de maddi ve manevi olarak güçlü bir destekçidir. Yerel yönetimler arası bilgi transferini sağlamak, üyesi olan her birim için merkezi hükümete lobi yapmak yine her bir üyesi için yerel hizmet koşullarını iyileştirmek, üyelerine eğitimler vermek, fon ve uzman personel tedarikinde yardımcı olmak yerel yönetim birliklerinin başlıca görevlerindendir. Uluslararası alanda da yerel yönetimler arası etkileşimleri artırmak amaçlı uluslararası düzeyde birlikler kurulmaktadır. Yerel yönetimlerin ulus üstü alanda temsil edilebilmeleri ve karşılıklı bilgi alışverişi yapabilmeleri için bu birliklere üye olmaları ve aktif faaliyet içinde bulunmaları giderek önem kazanmaktadır.

2.3.1. Yerel Yönetim Birlik Türleri

Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri, Anayasa’nın 127. maddesi ile 5355 sayılı “Mahalli İdare Birlikleri Kanunu” gereğince Cumhurbaşkanının izni ile kurulan, kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlardır.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu 3. maddesi ‘Yerel Yönetim Birlikleri’ tanımını şu şekilde yapmaktadır;

“...Birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi...”

Türkiye’de yerel yönetim birlik türlerinin tasnifi konusunda çeşitli kaynaklarda farklı tasnif biçimleri olmakla birlikte bu çalışmada 5355 sayılı kanunun sistematığından hareket edilerek tasnif yapılacaktır. Yapılan her bir tasnif altındaki birliklerden bir kısmı da kendi içlerinde faaliyet alanlarına göre çeşitlilik göstermektedir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nda yer alan birlik türleri şunlardır.

Zorunlu Birlikler; 5355 sayılı kanunun 4. maddesine göre;

“Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Cumhurbaşkanı, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir”

Bu maddeden yola çıkılarak kurulacak birlik türlerine genel tasnifte zorunlu birlikler adı verilmektedir. Bu tür zorunlu birlikler, kentsel alt yapı ihtiyaçlarının karşılanması, çevre sorunlarının yönetilmesi, doğal kaynakların kullanımı, işletilmesi gibi süreçlerin yönetilmesinde ortaya çıkan zorunluluktan doğan yerel yönetimler arası iş birliği örgütlenmeleridir. Bu tür hizmetler genelde birden çok yerel yönetim biriminin hizmet alanına girdiğinden ve yerinde giderilmesi gereken hizmet ve sorunlar olduğundan yerel yönetimlerin birçoğunun ‘birlikte’ görmesi gereken hizmetlerdir. Bu gereklilik de yerel yönetimler arası iş birliğine dayanan birlikleri zorunlu kılmaktadır.

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri; 5355 sayılı kanunun 18. maddesine göre;

“İlçelerde, tarım ürünlerinin pazarlanması hariç olmak üzere, yol, su, kanalizasyon ve benzeri altyapı tesisleri ile köylere ait diğer hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere, tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliği kurulabilir.”

“Birlik başkanı merkez ilçelerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı, diğer ilçelerde kaymakamdır. Köylere hizmet götürme birliğinin meclisi, birlik başkanı başkanlığında, birliğe üye köylerin muhtarları ve o ilçeden seçilen il genel meclisi üyelerinden oluşur.”

Kanun bu birliklerin hangi amaçla kurulacağını sınırlandırmış ve bu birliklerle ilgili olarak özel hükümler getirmiştir. Örneğin köylere yönelik bakım, onarım, su, yol ve kanalizasyon gibi yatırımların giderleri sadece bakanlıklar, diğer merkezi idare kuruluşları ve il özel idarelerinin kendi bütçelerinden bu birliklere aktarmak suretiyle karşılanır. Belediyeler ve İl Özel İdareleri bu birliklere üye olamaz.

“Birlik başkanı merkez ilçelerde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı, diğer ilçelerde kaymakamdır. Köylere hizmet götürme birliğinin meclisi, birlik başkanı başkanlığında, birliğe üye köylerin muhtarları ve o ilçeden seçilen il genel meclisi üyelerinden oluşur. Köylere hizmet götürme birliğinin encümeni birlik başkanının başkanlığında, meclisin kendi üyeleri arasından gizli oyla seçeceği iki il genel meclisi üyesi ve iki köy muhtarı olmak üzere beş kişiden oluşur.”

2023 yılı itibarı ile ülkemizde 451 tane Köylere Hizmet Götürme Birliği ve 75 tane İçme Suyu Birliği bulunmaktadır.

Turizm Altyapı Birlikleri; 5355 sayılı kanunun Ek Madde 1’e göre;

“Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesini sağlamak amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile bir mahalli idare birliği kurulur.”

“Bu amaçla kurulan mahalli idare birliklerinin meclis üyelerinin üçte biri, alandaki Kültür ve Turizm Bakanlığından turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsilcilerinin kendi aralarından, birlik tüzüğünde belirlenen sayıda ve gizli oyla belediye meclis üyeliğine seçilme şartlarını taşımak kaydıyla seçecekleri üyelerden oluşur. Seçim, birlik merkezinin bulunduğu yer il özel idaresi encümenlerinin gözetiminde yapılır.”

2023 yılı itibarı ile ülkemizde ki Turizm Altyapı Hizmet Birlikleri sayısı 31, Çevre Altyapı Hizmet Birliği sayısı 67’dir.

Ülke Düzeyinde Kurulan Birlikler; 5355 sayılı kanunun 20. maddesine göre;

“Mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulabilir. Bu durum ülke düzeyinde olmaksızın bu amaçlarla başka mahallî idare birliği kurulmasına engel oluşturmaz. İl özel idareleri ve belediyeler ülke düzeyinde kurulan birliklerden kendilerine ait olanın doğal üyesidirler.”

Ülke düzeyinde kurulan birlik sayısı iki tanedir. Ülkemizde belediyeleri temsil etmek amaçlı kurulan TBB ve il özel idarelerini temsil eden Vilayetler Hizmet Birliği bulunmaktadır. Bu iki birliğe üyelik ülke düzeyinde olmaksızın başka yerel yönetim birliğine üyeliğe engel değildir. Çünkü kanun bu tür birliğe üyeliği ‘doğal üyelik’ olarak nitelendirmektedir.

Diğer Birlikler; Bu birlikler yukarıda sayılan birlik türlerine girmeyen, bir amacı veya birden fazla amacı yerine getirmek için yerel yönetimlerin kendi aralarında veya faaliyet alanındaki işletmeler arasında kurulan karma ve bölgesel birliklerdir. Coğrafi alanları, süreleri ve faaliyetleri farklı olduğundan yukarıda sayılan birlik türlerine girmemekte, tasnifteki güçlük nedeniyle diğer birlikler olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye’de 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nda belirtilen başlıca yerel yönetim birlik çeşitlerine göre 2023 yılı itibarıyla 694 yerel yönetim birliği faaliyet göstermektedir. Bu birliklerin türleri ve sayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerel Yönetim Birlik Türleri ve Sayısı

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerel Yönetim Birlik Türleri	Yerel Yönetim Birlik Türlerinin 2022 Yılında ki Sayıları
Ülke Düzeyinde Kurulan Birlikler	2
Köylere hizmet Götürme Birlikleri	451
Çevre Altyapı Hizmet Birlikleri	67
Belediye Hizmet Birlikleri	42
Turizm Altyapı Hizmet Birlikleri	31
İçmesuyu Birlikleri	75
Özel İdare-Belediye Hizmet Birlikleri	9
Kalkınma Birlikleri	5
Diğer Konularda Faaliyet Gösteren Birlikler	12
Toplam	694

Kaynak: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, (2023)

Türkiye’de yasal dayanağını Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’ndan alan yerel yönetim birlikleri tek bir faaliyet alanı için (örneğin alt yapı hizmetleri) veya aynı anda birden fazla faaliyet alanları (örneğin katı atık, sulama, turizm) için de kurulabilmektedir. İl özel idareleri kendi aralarında, köyler kendi aralarında ve belediyeler kendi aralarında birlik kurabilecekleri gibi; bu üç yerel yönetim birimi kendi aralarında karma birlikler de kurabilmektedirler (Yılmaz, 2018: 739). Yerel hizmetlerin etkin ve verimli sunulması amacıyla belediyelerde alternatif hizmet sunma yöntemleri genişlemekte, belediyeler yerel iş birliği modeli olarak yerel yönetim birliklerine daha çok ihtiyaç duymaktadır. Kentsel yaşamda önemli görev ve sorumlukları bulunan belediyelerin kendi aralarında kurdukları belediye birlikleri de yerel yönetim birlik türleri içinde önemli bir yer tutmaktadır.

2.3.2. Belediye Birliklerine Dair Mevzuat

Yerel yönetimler arasında oluşturulan kurumsal iş birliğinin örneklerinden biri olan belediye birlikleri, Türkiye’de 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nda düzenlenen yerel yönetim birlik türlerinden biri olan belediye hizmet birlikleridir². Türk yerel yönetim sisteminde bütçeleri, yetkileri ve konumları ile öne çıkan belediyelerin hizmet kapasitelerini geliştirmek amaçlı düzenlenen belediye birlikleri, Türkiye’de bölgesel ve coğrafi bölge ölçeğinde faaliyet göstermektedirler. Bunlardan bölge belediye birlikleri küçük ölçekli alanlarda (örneğin Finike Belediyeleri Hizmet Birliği), coğrafi bölge belediye birlikleri ise Türkiye’nin coğrafi bölgelerinde geniş ölçekli alanda (örneğin Marmara Belediyeler Birliği) faaliyetlerini sürdürmektedirler (Yılmaz, 2018: 732).

Belediye birliklerinin kurulmasındaki temel amaç, birden fazla belediye yönetimini ilgilendiren hizmetleri, bir araya gelerek daha az maliyetle, daha verimli sunmak ve yatırımları etkin kullanmaktır. Böylelikle belediyeler birlik kurma yoluyla yerel hizmet kapasitelerini geliştirebilmektedirler. Ayrıca birlikler aracılığı ile yerel yönetimler arası hiyerarşik olmayan yatay iş birlikleri de geliştirilmiş olmaktadır (Atılğan, 2016: 11). Özellikle birçok insana hizmet sunulmasını gerektiren çevre, su, ulaşım ve altyapı gibi yatırımlarda aynı bölgede birbirine yakın belediyelerin iş birliği ve koordinasyonu için coğrafi bölge belediye birlikleri önemli görevler üstlenmektedirler (Bıçakçıoğlu, 2010: 4). Bunlara ek olarak, ülkenin en ucra köşesinde merkezi yönetimin yakından tanıma fırsatı olmayan yerel birimler, kendi ihtiyaç taleplerini merkezi birimlere aktarma yönünde belediye birliklerine aracı kuruluş olarak başvurabilmektedirler.

Belediye birlikleri, üye belediyelerin çıkarlarını korumak, bu birliklere rehberlik etmek, belediyeler arası iş birliğini geliştirmek, teknik ve idari deneyim paylaşımını teşvik etmek, iyi uygulamaları yaygınlaştırmak gibi görevler üstlenmektedirler. Özellikle bölgesel belediye birlikleri günümüzde yerel yönetim personelinin eğitimi konusunda önemli faaliyetlerde bulunmaktadır. Kamu yönetimi reformları kapsamında hem merkezi idare kuruluşlarının hem de yerel yönetimlerin mali yönetim ve kontrol yapıları yeni baştan düzenlenmiştir. Bu bağlamda birçok belediye birliği - özellikle bölgesel birlikler- belediyelerin mali yapıları, kontrol hizmetleri, belediye bütçe ve muhasebe sistemleri gibi konularda belediye personeline eğitimler vermektedirler (Şarbak, 2007: 58-61). Bu eğitimler ile istihdam edilen personelin nitelikleri artmakta ve belediyelerin hizmet sunumunda personelinden beklentileri karşılanmaktadır.

Türkiye gibi bölgeler arası dengesizliklerin olduğu ülkelerde, bütünlüklü bölgesel politikalar ve bölgeler için yeni yönetim yapıları geliştirmek oldukça önemlidir. Türkiye’de bu dengesizliklerin giderilmesi için AB yapısal fonlarının en doğru, yapıcı ve verimli şekilde

² Bu çalışmada ‘Belediye Hizmet Birlikleri’nden ‘Belediye Birlikleri’ olarak bahsedilecektir.

kullanılmasında ve kamu reformu sürecinin uygulamada etkili hale gelebilmesinde belediye birlikleri gibi yapılanmalar önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar. Yerel ihtiyaçları karşılamada bölgesel çıkarları en iyi şekilde savunabilecek güçlü bir bölge yönetimi, bölgesel belediye birlikleri ile yapılacak iş birliğine ihtiyaç duymaktadır (Baydemir, 2007: 88). Bu kapsamda bölgesel ölçekte belediye birlikleri, bünyesinde bulunan belediyelerle birlikte yöntem, ilke ve değerler birlikteliği yaparak bölgesel kalkınmaya katkı sağlamış olmaktadır. Aynı şekilde üye belediyelerin ortak sorunlar etrafında birleşerek lobicilik faaliyetlerine de aracı olabilmektedirler.

Yukarıda Tablo 2’de gösterildiği gibi 42 tane Belediye Hizmet Birliği’nden 7 tanesi coğrafi bölge düzeyinde belediye birliğidir. Coğrafi bölge düzeyinde, Karadeniz Bölgesi dışında diğer altı bölgenin kendine ait ve bölgenin ismini taşıyan belediye birlikleri mevcuttur. Karadeniz Bölgesi için de yedi ilden üyesi olan Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği kurulmuştur. Türkiye’de coğrafi bölge düzeyinde kurulan birlikler ve üye kentleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Coğrafi Bölge Belediye Birlikleri

Birlik Adı	Birlik Merkezi	Birliğin Kuruluş Tarihi	Birliğin Üye Sayıları (Belde, belediye, büyükşehir)	Üyesi Olan Kentler
İç Anadolu Belediyeler Birliği	Ankara	1991	203	Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Artvin, Bilecik, Bolu, Burdur, Bingöl, Çankırı, Çorum, Denizli, Erzincan, Eskişehir, Gümüşhane, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Konya, Kütahya, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas, Tokat, Trabzon, Tunceli, Uşak, Yozgat, Zonguldak
Akdeniz Belediyeler Birliği	Antalya	1978	89	Antalya, Afyonkarahisar, Amasya, Aydın, Burdur, Çorum, Denizli, Isparta, Konya, Karaman, Muğla, Mersin
Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği	Diyarbakır	1991	115	Adıyaman, Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Hakkari, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Şanlıurfa, Tunceli, Van
Doğu Anadolu Belediyeler Birliği	Erzurum	2005	37	Ardahan, Ağrı, Bayburt, Bingöl, Erzincan, Elazığ, Erzurum, Gümüşhane, Kars, Iğdır, Muş
Marmara Belediyeler Birliği	İstanbul	1975	191	Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova
Ege Belediyeler Birliği	İzmir	1987	121	Afyon, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak, Isparta
Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği	Trabzon	1992	97	Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Rize, Ordu, Trabzon

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye’de belediye birlikleri, birlik tüzüğü’nün kesinleşmesinden sonra Cumhurbaşkanının izni ile kurulmaktadır. Her birliğin adı, amacı, merkezi, organları, gelir kaynakları ve giderleri, görev ve yetkileri, sorumlulukları ve diğer konular birlik tüzüğü’nde belirtilmektedir. Tüzükte yer almayan konular için 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdari Birlikleri Kanunu ve

diğer mevzuatlar geçerli olmaktadır. Her belediye birliği, tüzüğünde yer alan görevlerini yine tüzüğünde belirtmek üzere süreli veya süresiz yerine getirmekle sorumludur. Buna karşılık belediye birliklerinde üye belediyelerin de sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklardan ilki, üye belediyelerin birliğe sunacağı hizmetlerin karşılığında belirli bir kaynak aktarması; ikincisi, birliğin faaliyetlerini aksatmadan devam ettirebilmesi için birliğin işleyişini kolaylaştırması; üçüncüsü, özellikle büyük yatırımlar ve projeler gerçekleştiren birliklerde üye belediyelerin düzenli katılımları ile birliğin sürekliliğinin sağlanmasıdır (Arıkboğa, 2017: 80-81).

Belediye birliklerinin organları; birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanıdır. Birlik meclisi, birliğin karar organı olup birlik üyesi belediyelerin meclislerinin kendi üyeleri arasından tüzükte belirlenen sayıda gizli oyla seçilir. Üye her belediyenin belediye başkanı birliğin doğal üyesi kabul edilir. Birlik encümeni, birlik başkanı ile sayısı yediyi geçmemek üzere tüzükte gösterilecek sayıda meclis üyesinden oluşur. Birlik başkanı ise birlik idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Birlik başkanı birlik meclisi tarafından ve yine meclis üyeleri arasından gizli oyla seçilir (5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, md. 7-8).

2.3.2.1. Uluslararası Mevzuat

Belediye birliklerinin hukuki dayanaklarına uluslararası belgeler açısından bakıldığında Türkiye’de birlikler için önem teşkil eden dört belgeden bahsedilebilir. Bunlar;

Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi; IULA tarafından 1985 yılında düzenlenen Dünya Yerel Yönetimler Kongresi’nde kabul edilen bildirgedir. Bu bildirme ile genel olarak yerel yönetimlerin yapısı, denetimi ve korunmasına ilişkin temel ilkeler düzenlenmiştir. Bildirgenin 9. maddesinde; “...yerel yönetimler, yetkilerini kullanmada, ortak çıkarlarının savunulması ve geliştirilmesinde üyelerine belli hizmet sağlamak için birlikler kurma yetkisine sahip kılınmalıdır” ve “...diğer yönetim kademeleri, yerel yönetimlerle ilgili yasal düzenlemeler konusunda yerel yönetim birliklerine danışmalıdır” ifadeleri bulunmaktadır (Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi, 1985, md. 9). Bu ifadeler ile yerel yönetimlerin birlik kurma hakkının ve birliklerin birlik üyelerini güçlendirme yetkilerinin olduğu açıkça kabul edilmiştir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı’ndan önce kabul edildiği için her iki belgeye de kaynak teşkil eden bildirme niteliğinde olup Türkiye için de bu yönde bağlayıcılığı mevcuttur.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı; Avrupa Konseyi tarafından 1985 yılında kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı yerel yönetimlerin hak ve özgürlüklerini belirleyen ve bağlayıcı olan önemli belgeler arasındadır. Şart’ın birinci bölümünde yer alan 10. maddesinde yerel makamların birlik kurma ve birliklere katılma hakkı düzenlenmiştir. 10. maddeye göre;

- Yerel yönetimler yetkilerini kullanırken ortak çıkarlara yönelik görevleri yerine getirmek için diğer yerel yönetimlerle kanun çerçevesinde iş birliği yapma ve konsorsiyum oluşturma hakkına sahiptir.
- Yerel yönetimlerin ortak çıkarlarını korumak ve geliştirmek için uluslararası bir yerel yönetim birliğine üye olma hakkı her devlette tanınacaktır.
- Yerel yönetimler, yasanın öngördüğü koşullar altında, diğer devletlerdeki muadilleriyle iş birliği yapma hakkına sahip olacaktır (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992).

AB ve Avrupa Konseyi, katılımcı demokratik yönetim anlayışının hayata geçirildiği yönetim kademesi olarak yerel yönetimleri görmektedir. Bu amaca hizmet etmek için hazırlanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile üye ülkelerin yerel yönetim birimlerini güçlendirmek, mali ve idari özerkliklerini sağlamak ve yerel yönetimler arası iş birliğini geliştirmek hedeflenmektedir (Taştekin ve Akça, 2021: 595).

Türkiye bu Şart'ı Kasım 1988'de imzalamış, 8 Mayıs 1991'de 3723 sayılı kanun ile Şart'ın 10. maddesi olan "Yerel Yönetimlerin Birlik Kurma ve Birliklere Katılma" başlığındaki ikinci ve üçüncü bentlerine çekince koyarak yürürlüğe koymuştur. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Türkiye'de yerel demokrasinin gelişimine katkı sağlayan, yerel yönetimlerin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan bağlayıcı uluslararası bir belgedir. Ayrıca belge, yerel yönetim birliklerinin belli amaçlar doğrultusunda ortak hareket etme iradelerinin koruma altına alınmasını da sağlamaktadır.

Avrupa Kentsel Şartı: Avrupa Konseyi'nin Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından 18 Mart 1992'de kabul edilen şart ideal bir kent yönetimi için gerekli temel ilkeri içermektedir. Kentsel gelişim sürecinde kent yönetimlerin antlaşmalar, kardeşlik, uluslararası kuruluşlara üyelik aracılığıyla çeşitli iş birliği içerisine girmesini öneren şart yerel yönetimler arası iş birliğine ve dayanışmaya da vurgu yapmaktadır.

1949 yılından beri Avrupa Konseyine üye olan ve halen Konsey'in çalışmalarına doğrudan katılan Türkiye için de bu belge önem taşımaktadır.

Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arası Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (The European Outline Convention on Transfrontier Co-operation Between Territorial Communities or Authorities): Birliklerin kurulmasına ve işleyişine etki eden bir diğer uluslararası belgedir. Sözleşme 1980 tarihinde Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından Madrid'de imzalanmıştır. Üye ülkeler arasında kapsamlı bir bütünleşme ve iş birliğini desteklemek amaçlı imzalanan sözleşme, çevre, tarım, turizm, ulaştırma, kültür, eğitim, ekonomi, istihdam, sağlık gibi alanlarda

sınırötesi iş birliğini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu sözleşme, Türkiye’de 4517 sayılı kanun ile 2000 tarihinde Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.3.2.2. Ulusal Mevzuat

2.3.2.2.1. 5355 Sayılı Mahalli İdareler Kanunu Öncesi Belediye Birlikleri

Türkiye’de mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu kabul edilinceye kadar geçen sürede yerel yönetim birlikleri ile ilgili bir yasal düzenleme olmamıştır. Bu dönem yerel yönetimlerin öncelikli olarak belirli bir zemine oturtulmaya çalışıldığı zaman dilimini kapsamaktadır. 1920-1923 dönemi Türkiye’nin işgal karşısında mücadeleye odaklandığı bir dönem olduğundan yerel yönetimler için yapılacak düzenlemeler sonraki yıllara kalmıştır. 1923’ten 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun çıkarıldığı 1930 yılına kadar olan dönem ise Osmanlı’dan devralınan belediyeler ile ilgili mevzuatın dönemin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda iyileştirilmesi, yeni belediye kanunun hazırlanması, işgal sırasında harap olan kentlerin imar edilmesi gibi yerel yönetimlerde var olan temel ihtiyaçların giderilmeye çalışıldığı bir dönem olmuştur (Oktay, 2020: 176). 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu, iki veya daha fazla sayıda köyün bir araya gelip ortak hizmet üretmesini öngörmüş, bu doğrultuda yapılan iş birlikleri kısa süreli ve az sayıda köyü ilgilendiren hizmetler için geçerli olmuştur (Şengül, 2013: 71-72). Köy Kanunu’nda yer alan köyler arası iş birliği her hangi bir tüzel kişilik oluşturmadığından yerel yönetim birlikleri ile ilgili ilk açık ve doğrudan düzenlemeler 1580 sayılı Belediye Kanunu’nda yer almıştır.

1930 yılında çıkarılan mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu, birliklerle ilgili düzenlemeye Kanun’un ‘Yedinci Fası’ bölümünde ‘Birlik Tesisi’ başlığı altında 133.-148. maddelerinde yer vermiştir. Bu kanuna göre birlikler il özel idaresi, belediyeler ve köyler arasında olabileceği gibi belediyelerin kendi aralarında da olabilmekte, isteğe bağlı veya zorunlu olarak kurulabilmekteydiler. 1950 yılında kurulan Özel İdare- Belediye Hizmet Birliği olarak Antalya Lara Birliği buna örnek gösterilebilir. Bu dönem içerisinde belediye birlikleri için önemli sayılabilecek gelişme 1945 yılında kurulan ‘Türk Belediyecilik Derneği’dir. Bu dernek, farklı bir belediyecilik akımının oluşturulmasına katkı sağlama amaçlı ‘kurum’ olarak değil de ‘dernek’ olarak kurulmuştur. Dernek kurulduğu dönem itibarı ile birçok alanda yıllarca faaliyet göstermiş, 2002 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye Belediyeler Birliği olarak adı, işleyişi ve yapısı değişmiştir (Akman, 2019b: 75-77). 1960’a kadar olan dönemde yerel yönetimlerin birikleşmesi zayıf kalmıştır. Başkanlıklarını vali veya kaymakamların yaptığı elektrik, su, telefon gibi hizmetlere yoğunlaşan dar amaçlı sadece 34 birlik oluşturulmuştur (Şengül, 2017: 252).

Belediye birlikleri ilk defa 1961 Anayasası’nın 116. maddesinde mahalli idareler için getirilen esasları saydıktan sonra maddenin son fıkrasında; “Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, malîye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı

bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” ifadesi ile anayasal dayanak bulmuştur. 1961 Anayasası ile bu dönemden sonra belediye birlik sayılarının arttığı görülmektedir. 1960’lı yıllar itibari ile ‘planlı ekonomi’ dönemine geçilmiş, hazırlanan kalkınma planlarında, hızlı kentleşme ve beraberinde gelen gecekondu sorunlarının çözümünün belediyelerin sınırlı kaynakları ile çözülemeyeceği belirtilmiştir. Belediyelerle ilgili mali kaynak ve hizmet bölüşümü alanında reformlar yapılması gerektiği, belediyelerce yürütülen hizmetlerin vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamadığı, küçük belediye ölçeklerinin hizmet sunumunda yetersiz olduğu, belediyeler arası iş birliğine ihtiyaç duyulduğu, belediyelerin kendi aralarında ve merkezi yönetim birimleri ile iş birliklerinin yetersiz olduğu tespitleri bu planda yapılmıştır (Oktay, 2020: 187-188). Yerel iş birliğinin ve birlikleşmenin öneminin hissedilmeye başladığı bu yıllardan 1972 yılına kadar 12’si özel idare, 21’i belediye, 478’i köy birliği olmak üzere toplan 511 yeni yerel yönetim birliği kurulmuştur (Ünlü, 1993: 45).

1970’li yıllara gelindiğinde Türk toplumunda yeni bir yerel yönetim anlayışı gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde dünya genelinde siyasi oluşumların sol eğilimli artış göstermesi Türkiye’de de etkisini göstermiş ve büyük kentlerin belediyeleri CHP tarafından kazanılmıştır. Demokratiklik, üreticilik, kaynak yaratıcılık ve birlikçi-bütünlükçülük gibi vasıflar atfedilen bu yerel yönetim anlayışı yeni\devrimci\sosyalist\toplumcu belediyecilik olarak adlandırılmıştır (Düzenli, 2021: 225). Toplumcu belediyecilik anlayışı, birlikçi-bütünlükçü belediye ilkesini içeren bir anlayışla belediyeler arası dayanışmanın ve iş birliğinin geliştirilmesini önermiştir. Bu anlayışa paralel olarak belediye birlik sayıları artmış, birlikler küçük belediyelerin üretemedikleri hizmetleri üretmede teknik destek sağlamışlardır (Bayramoğlu, 2015: 161). Bu anlayışın ilk örneği, 1973 yılında kuruluş çalışmaları başlatılan ve 1975 yılında kurulan Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği’dir. Diğer coğrafi belediye birlikleri arasında tarihi en eski birliktir. Birlik ismi daha sonra Marmara Belediyeler Birliği olarak değiştirilmiştir. Birlik bünyesinde İstanbul, Bursa, Kocaeli, Çanakkale, Edirne gibi Türkiye ekonomisinin önemli sacayaklarını oluşturan kentlerin belediyeleri bulunmaktadır. Günümüzde oldukça aktif ve geniş ölçüde çalışmalar yapan bir birliktir (Yılmaz, 2018: 739).

1970’li yıllardan itibaren yerel yönetimlerin yaşadıkları sorunlara çözüm arayışları, 1978 yılında Yerel Yönetimler Bakanlığı’nın kurulması sonucunu doğurmuştur. Bakanlığın ömrü sadece 22 ay olmakla birlikte yerel yönetimler arası iş birliğinin gelişmesine ve büyük ölçekleri kapsayacak şekilde yerel yönetim birliklerinin kurulmasına katkı sağlamıştır (Uzun, 2012: 11-12). Birlikleşme anlayışının hâkim olduğu bu dönemde bölgesel ölçekte çok sayıda belediye birlikleri kurulmuştur. 1978 yılında coğrafi bölgesel birlik olarak ‘Akdeniz Belediyeler Birliği’ ve bunun yanında ‘Bursa Belediyeler Birliği’ gibi 12 tane bölgesel belediye birliği de kurulmuştur. 1961 Anayasası’ndaki sınırlılıklar nedeniyle büyük şehirlerdeki belediyeler ile ilgili geliştirilmeye çalışılan model girişimleri belediye birliği niteliğine sahip olmuştur (Oktay, 2020: 190). Bu dönemde ülkenin tüm kaynakları planlı kalkınma girişimlerine yöneltilmiş, yerel yönetimler de

kendi kaynak ve teşkilatları ile bu kalkınmadaki yerini almaya yönelmişlerdir. Yerel kalkınmayı sağlamak yanında hızlı kentleşme ve beraberinde getirdiği problemler, mali yönden kısıtlı olan belediyeleri birlik kurma yöntemine yöneltmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde bu dönemde kurulan belediye birlikleri, maliyetleri azaltmak veya mali kaynak elde etmek, iş birliği ve ortaklaşa çalışmalar yapmak, ortak ihtiyaçlara birlikte cevap vermek, bir araya gelerek güç birliği oluşturmak amaçlı kurulmuşlardır. Aynı zamanda yeni yerleşim alanlarının oluşumu, kentsel temizlik, toplu konut, ortak makine kullanımı, proje ve danışmalık gibi alanlarda da faaliyet göstermişlerdir (Şengül, 2017: 252).

1978-1979 yılları, ülke çapında belediyelere daha çok kaynak ve yetki sağlamak amaçlı oldukça yoğun iş birliği toplantılarının yapıldığı bir dönemdir. Bu dönemde Marmara Belediyeler ve Boğazlar Birliği'nin sekretaryalığını üstlendiği 'Belediye Birlikleri Ortak Kurulu' oluşturulmuştur. Bu kurul, çok sayıda toplantılar yapmış ve 1979 Aralık ayında Ankara'da yapmış olduğu toplantıda ülke genelinde tüm belediyeleri temsil etmek üzere TBB'nin kurulmasına karar vermiştir. Kuruluş çalışmaları tamamlanan TBB, 12 Eylül rejiminin yönetime gelmesi ile faaliyete geçmeden sona ermiş ve kuruluşu 2002 yılına kadar ötelenmiştir. Birliğin kuruluş girişimlerinin yarıda kalması, daha sonra uzun bir süre bu konuda herhangi bir faaliyet yapılmaması belediyelerin ülke genelinde hak ve çıkarlarının korunması, çeşitli düzeylerde temsil edilmeleri, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için gerekli çabaların gösterilmesi konularında önemli bir boşluk yaratmıştır (Ünlü, 1993: 53-55).

12 Eylül 1980 öncesi kurulmuş belediye birliklerinin merkezi, kuruluş tarihi ve üye sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4: 12 Eylül 1980 Öncesi Kurulan Belediye Birlikleri'nin Merkezi, Kuruluş Tarihi ve Üye Sayısı

Birliğin Adı	Merkezi	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı
Akdeniz Belediyeler Birliği	Antalya	25.10.1978	13
Çukurova ve Toroslar Belediyeler Birliği	Adana	31.10.1978	36
Doğu Anadolu Belediyeler Birliği	Kars	1978	26
Ege Belediyeler Birliği	İzmir	17.11.1978	71
Fırat Belediyeler Birliği	Malatya	27.03.1979	32
Karadeniz Belediyeler Birliği	Ordu	08.07.1978	88
Kızılırmak Belediyeler Birliği	Sivas	15.03.1978	29
Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği	İstanbul	29.05.1978	91
Orta Anadolu Belediyeler Birliği	Ankara	17.07.1978	32
Van gölü ve Çevresi Belediyeler Birliği	Van	03.11.1978	23
Konya Belediyeler Birliği	Konya	31.12.1978	55
Keban Gölü Belediyeler Birliği	Elazığ	25.09.1979	3
		Toplam	499

Kaynak: Özhan ve Yeter, 1995'den aktaran: Uzun, 2012: 14.

1982 Anayasası'nın 127. maddesinin son fıkrası mahallî idarelerin kendi aralarında birlik kurabileceklerini öngörmüştür. Söz konusu madde;

“...Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” şeklinde düzenlenmiş olup bu hüküm gereği mahalli idare birlikleri anayasal dayanak bulmuş kamu tüzel kişilerini oluşturmuştur.

1982 Anayasası yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelere 1961 Anayasası'ndan daha geniş bir şekilde yer vermiştir. Buna rağmen birliklerin kurulmasını Bakanlar Kurulu iznine bağlaması 1961 Anayasa'sına göre yerel özerklik ve demokratiklik düşüncesinden uzaklaşıldığını göstermektedir. Birliklerin üzerindeki bu katı vesayet uygulamasının o dönemde birliklerin sayısındaki artışı durma noktasına getirdiği düşünülmektedir.

1982-1988 yılları arasında az sayıda kuruluşu gerçekleşen yerel yönetim birliklerinin, 1989 yılını takiben sayılarının arttığı görülmektedir. 1992 yılında 122, 1994 yılında 110 birlik kurulması önemli bir artış olduğunun göstergesidir. 1989 yılı sonrasında kurulmuş toplam 753 yerel yönetim birliği mevcut iken bunların 343 tanesinin Köylere Hizmet Götürme Birlikleri olduğu bilinmektedir. Bu durumdan, birliklerin kuruluşunun katı vesayete tabi tutulmuş olmasına rağmen pratikte Bakanlar Kurulu'nun birlikleşme istemlerini geri çevirmediği anlaşılabılır (Atılgan, 2016: 73). Bunun yanında 1991 yılında Türkiye tarafından kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın da yerel yönetim birlik sayısına dolayısıyla belediye birliklerinin sayısının artışına olumlu etki yaptığı söylenebilir. Şart yerel yönetim yapılarının yerel özerklik bağlamında güçlendirilmesi üzerinde durmakta, yerel yönetimler arası iş birliğini desteklemekte ve 10. madde ile taraf ülkelerde yerel yönetimlerin birlik kurmasını garanti altına almaktadır.

Bu dönemde kalkınma planları da belediye birliklerinin sayısının artışına olumlu etki yapmıştır. 1996-2000 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, belediyelerin kentsel ulaşım, altyapı, katı atık, doğalgaz gibi önemli projelerin uygulanmasında koordinasyon ve iş birliğine ihtiyaç duyduğundan ve bu bağlamda belediye birliklerinin kurulmasının destekleneceğinden söz edilmiştir (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 1995).

Türkiye'de 2000'li yıllar kamu yönetimine yönelik güçlü reformların başladığı bir dönemdir. AB'ye uyum sürecinin de etkili olmaya başladığı bu dönemde kamu yönetimi ve dolayısıyla yerel yönetimler alanında yapılan bu reformların küreselleşme ile birlikte gelişen yerelleşme olgusunu güçlendirmek amaçlı olduğu söylenebilir. Bu kapsamdaki reformlarla birlikte genel yetki ve yetki ilkeleri bağlamında birçok kamusal mal ve hizmetin yerel yönetimler tarafından sunulmasının önü açılmıştır (Eryiğit, 2016: 287). Yerel yönetimlerin hizmet kapasitelerinde ki bu artış birçok yerel

düzenlemeyi beraberinde getirmiştir. 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5272 sayılı Belediye Kanunu, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5355 sayılı Mahalli İdareler Kanunu yürürlüğe girmiştir.

5272 sayılı kanun yerel yönetim birliklerine dair herhangi bir düzenleme içermemekteydi. Yerel yönetim birlikleri mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda düzenlenmişti fakat 5272 sayılı Kanun'un kabul edilmesi ve 1580 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasıyla yerel yönetim birliklerinin yasal dayanağı da kalkmış oldu. 1600'ü aşkın belediye birliği, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu yürürlüğe girinceye kadar yaklaşık altı ay yasal boşlukta kalmıştır (Uzun, 2012: 23-24).

2.3.2.2.2. 5355 Sayılı Mahalli İdareler Kanunu Sonrası Belediye Birlikleri

Türkiye'de yerel yönetim reformları kapsamında belediye birlikleri ile ilgili ilk teferruatlı düzenleme 11.06.2005 tarihinde çıkarılan, birliklerin kuruluşlarını, görev alanlarını, çalışma usul ve esaslarını düzenleyen 5355 sayılı Mahalli İdari Birlikleri Kanunu'dur. Bu kanunla belediye birlikleri yanında, özel idare birlikleri, altyapı birlikleri, turizm birlikleri gibi birçok alanda faaliyet gösteren yerel yönetim birlikleri de düzenlenmiştir. 5355 sayılı kanun, Türkiye tarihinde mahalli idare birlikleri konusunda özgün bir kanun olduğu için ilktir. Ayrıca kanun, Türkiye'de bu tarihe kadar kurulan çok sayıda ve çeşitte birliklerin bütünlük içinde ele alınıp düzenlenmesini de sağlamıştır.

Mahallî İdare Birlikleri Kanunu Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu'na göre, 5355 sayılı kanunun genel gerekçeleri şunlardır:

“Demokrasinin yaygınlaşması, refah artışı, teknolojik gelişmeler ve demografik yapıdaki değişimler, ihtiyaç ve taleplerin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu durum mahallî idarelerin mahallî müşterek hizmetleri gereği gibi yerine getirebilmek açısından kendi aralarında iş birliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Birlikler, üyelerine göre daha büyük nüfus grupları ve coğrafi alana hizmet götürmeleri nedeniyle, hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde sunulmasında önemli bir işleve sahiptir. İl özel idareleri, belediyeler ve köylerin, kanunlarla kendilerine verilen görevler kapsamında sunacakları hizmetlerden bir veya birkaçını ortaklaşa yerine getirebilmek için kendi aralarında iş birliği yapmalarına imkân veren yasal düzenlemeler ülkemizde uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen, uygulamada bunların hizmetleri kendi aralarında ortaklaşa görmelerini sağlayacak mekanizmalar yeterince gelişmemiştir (Mahallî İdare Birlikleri Kanunu Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu, 2004).”

Yine aynı şekilde raporda kanundan beklenen hedefler şu şekilde ifade edilmiştir; “Tasarı kanunlaştığında mahallî idareler arasındaki iş birliği artacak, ortak hizmet sunmaları daha kolay

hale gelecek, mahallî müşterek hizmetlerin daha verimli, etkili ve kaliteli bir şekilde sunulması mümkün olacaktır” (Mahallî İdare Birlikleri Kanunu Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu, 2004).

5355 sayılı kanuna göre belediye birlikleri, birlik tüzüğünün kesinleşmesinden sonra Cumhurbaşkanı izni ile kurulur ve tüzel kişilik kazanır. Kurulmuş bir birliğe üyelikte Cumhurbaşkanı’nın izni aranmaz, birlik meclisinin kabulü yeterlidir. Birlikten ayrılmada ise ilgili belediyenin meclisinin kararı yeterli olmaktadır (Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (MİBK), 2005: md.4).

5355 sayılı kanun belediyelerin tüm görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı birlik kurulmasını yasaklamış, kurulacak birliklerin bir veya birden fazla amaç birlikteliği yapmasını öngörmüştür. Kurulacak birliklerin hak ve yetkileri konusunda da, birlik tüzüğünde devredilmesi öngörülen mahalli müşterek hizmetler için üye mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip olduğu belirtilmiştir. Yani belediye birlikleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyeler için belirtilen hak ve yükümlülöklere, yetki ve imtiyazlara sahiptir ve dolayısıyla birliklerin hak ve yetkileri artırılmıştır.

5355 sayılı kanun ilk defa ‘zorunlu birlik’ ve ‘ölke düzeyinde birlik’ uygulamalarını getirmiştir. Kanunun 4. maddesi “zorunlu birliklerin” kurulmasının, 20. maddesi “ölke düzeyinde birlik” kurulmasının yasal dayanağını oluşturmuştur. Her belediye, kendi alanında kurulan ölke düzeyindeki birliğin doğal üyesi kabul edilmiştir. 5355 sayılı kanunla mahalli idarelerin çıkarlarını savunmak, tüm özel idare ve belediyeleri temsil etmek üzere ölke düzeyinde iki tane birlik kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Vilayetler Birliğı, bu kanun ile tüm özel idareleri temsil eden ölke düzeyinde tek birlik olma hakkını kazanmıştır. Vilayetler Birliğı’nin çalışma alanı birliğe üye il özel idareleri ile Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’dır. Aynı şekilde 5355 sayılı kanunla TBB de ulusal ve uluslararası düzeyde tüm belediyeleri temsil eden ve tüm belediyelerin doğal üyesi olduğı tek mahalli idare birliğı özelliğine kavuşmuştur. Her iki birliğin çalışma süreleri sınırsız olup merkezleri Ankara’dadır. Birlik organları, Birlik Meclisi, Birlik Encümeni ve Birlik Başkanı’dır.

Ayrıca 5355 sayılı kanun ile birliklere maddi yaptırım gücü de verilmektedir. Kanun’un 21. maddesinde;

“Birliğe karşı malî yükümlölüklerini yerine getirmeyen üye mahalli idarelerin ödemeleri gerekli miktar, birliğin başvurusu üzerine bu idarelere genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden ayrılan paydan, bu payların dağıtımını yapan kuruluş tarafından kesilerek alacaklı birliğe ödenir.” şeklinde düzenleme ile birliğe karşı mali yükümlölüğünü yerine getirmeyen belediyelerin ödemeleri gereken miktar güvence altına alınmıştır.

Söz konusu kanun, belediyelerin yapmakla mükellef oldukları ancak finansal, teknik, fiziki vb. sıkıntılar nedeniyle tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri yatırım ve/veya faaliyetler için oldukça önemli ve işlevsel bir yer tutmaktadır. Kanun ile yerel, ulusal ölçekte farklı görüş, tutumdaki tarafların amaç birlikteliği ile bir araya gelip daha etkin ve verimli sonuçlar elde edilmesi sağlanmıştır. Bu bağlamda özellikle yerel düzeyde karar alma ve uygulama kabiliyeti artmıştır (Turan, 2015: 78). Aynı zamanda bu kanun Türkiye’deki birliklerin kurumsal kapasitelerini artırmaya yönelik önemli yenilikler ve düzenlemeler getirmiş, birlikleri yeni kamu yönetimi anlayışına uygun olarak yeniden düzenlemiştir.

5355 sayılı Kanun’dan sonra sürekli bir artış içinde olan belediye birliklerinin sayısı 2014 yılında azalma eğilimi göstermiştir. Bunun nedeni, 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ”un kabul edilmesidir. İlgili kanun ile büyükşehir belediyesi kurulan illerde, il özel idarelerinin, belde belediyelerinin ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırıldığından buna bağlı olarak tüzel kişilikleri kaldırılan yerel idarelerin kurdukları yerel birliklerin de tüzel kişilikleri sona ermiştir. 2013 yılında toplam 1411 tane yerel yönetim birliği mevcutken, 2014 yılı itibarı ile bu sayı 784’e düşmüştür (Turan, 2015: 83). Bu yapılandırmanın altında yatan neden ölçek ekonomisi yaklaşımıdır. Büyük ölçekli belediyelerin daha verimli ve etkin olduğu düşünüldüğünden küçük ölçekli belediyelerin birleşme yolu ile tüzel kişilikleri sonlandırılmıştır (Eryiğit, 2016: 290).

Günümüzde Türkiye’de 697 yerel yönetim birliği faaliyetlerine devam etmektedir. Bunların 42 tanesi belediye hizmet birliği şeklinde örgütlenmişlerdir. Kentsel hizmet ihtiyaçlarında ve buna paralel olarak hizmet sunumlarındaki değişimler belediyeleri mevcut kapasiteleri ile görev yapmaları konusunda zorlamakta, belediyelerin belediye birliklerine duydukları ihtiyaç artmaktadır. Ancak günümüz Türkiye’inde belediyelerin yaşadığı sorunları benzer şekilde yaşayan belediye birlikleri, nitelsiz personel, yönetsel zayıflık, mali kaynak eksikliği veya hukuki belirsizlikler gibi sorunlarla da mücadele etmektedirler.

Belediye birliklerinin kuruluşunda Cumhurbaşkanı’nın izni aranırken birlikten ayrılma ilgili belediyenin meclis kararı yeterli olmaktadır. Bu durum ‘usulde paralellik’ ilkesine aykırı olup birlikleri zor durumda bırakmaktadır. Birlikten ayrılmadaki bu kolaylık birlik üyelerinin hızlı bir şekilde eksilmesine sebep olabileceğinden birlikler yeni üye arayışına girip asıl amaçlarından sapabilmektedirler (Koçak, 2019b: 84). Bunun yanında belediye birliklerinin üye belediyeler tarafından alınan katılma payları dışında düzenli gelirleri yoktur. Zamanında ödenmeyen aidatlar söz konusu olduğunda birliklerin hazırladıkları projelerin yürütülmesi de aksayacaktır. Bunun için merkezden birliklere aktarılacak düzenli gelir kalemlerinin ayrılması önem arz etmektedir. Diğer taraftan, bazı birlikler nitelikli personel istihdamı konusunda sorun yaşarken bazı birlikler politik nedenler kaynaklı personel fazlalığı nedeniyle kısıtlı olan birlik kaynaklarının boşa harcanmasına

sebepler olabilmektedirler (Köseoğlu, 2010: 93-94). Tüm bunların yanında, üye olan belediyelerin, ilgili resmi kuruluşların, birlik sınırları içindeki halkın birliklere karşı ilgisizliği, araç-gereç yetersizliği, siyasi çekişmeler, yönetsel zayıflık, merkezi yönetimin otoriter tavırları gibi nedenler de belediye birlikleri için sorun teşkil eden konulardandır.

Sonuç olarak bakıldığında, yukarıda bahsedilen genelde yerel yönetim birlikleri özelde belediye birlikleri için olan tarihsel süreç, Türkiye'nin yaşadığı ekonomik bunalımlar, siyasal krizler, toplumsal değişimlerden oldukça etkilenmiştir. Günümüzde kentlere yüklenen önemli vizyonlar ile birlikte kentsel hizmetler her zamankinden daha fazla öne çıkmaktadır. Halka en yakın birimlerden olan belediyeler bu zorlukların üstesinden gelebilmek için iş birliği ve güç ortaklığına ihtiyaç duymaktadırlar. Belediyeleri güçlendirmenin bir yolu olarak görülen belediye birlikleri kapsamlı ve tam donanımlı bir biçimde faaliyet gösterdiklerinde günümüz yerel ihtiyaçlarını karşılama noktasında belediyelere yardımcı olabilecek önemli yapılanmalardan biri olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI: TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ (TBB)'NİN KENTLERİN DİRENÇLİLİĞİNE ETKİSİ

3.1. TBB'nin Genel Yapısı

TBB'nin gelişmiş kurumsal yapısı ve Türkiye genelinde tüm belediyeler için çatı kuruluş olma niteliği ile kentsel dirençlilik için güçlü bir yerel iş birliği modeli oluşturduğu görülmektedir. Birlik sahip olduğu ulusal ve uluslararası yerel yönetim ağları ile hem ulus altı hem ulus üstü boyutta iş birlikleri kurarak belediyelerin ihtiyaç duyduğu önemli iş birliklerine aracılık etmektedir. TBB aracılığı ile belediyeler hem ulusal ve uluslararası yerel yönetim ağlarını genişletmekte hem de bu ağlar sayesinde dünyada ve Türkiye'de ki diğer yerel yönetim birimleri ile birlikte çalışma, bilgi alışverişinde bulunma, deneyim paylaşımı sağlama fırsatı bulmaktadırlar. Bunun yanında TBB dünyada ve Türkiye'de ortaya çıkan güncel kentsel sorunlara paralel olarak o günün şartlarında belediyelerin bu sorunlara istinaden çözüm arayışlarına gerek verdiği eğitimler gerek kurduğu iş birlikleri gerek düzenlediği konferans, kongre, seminer gibi etkinliklerle yerel hizmetlerdeki değişen durumlar karşısında alternatif stratejiler üretilmesi noktasında belediyelere destek vermektedir. Birlik yıllar içerisinde hizmet sunum kalitesini artırdığı gibi kendi kurumsal yapısını da güçlendirerek belediyelere destek olmaya devam etmektedir.

3.1.1. TBB'nin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin ilk yılları yönetsel yapılanmanın oluşturulmaya çalışıldığı, merkezi yönetim ve merkezi yönetimin taşra örgütünün şekillenmeye başladığı bir dönemdir. Merkezi yönetim hiyerarşik bir yaklaşımı benimserken yerel yönetim kurumlarında yerinden yönetim ilkesi oluşturulmak istenmiştir. Çeşitli yasalarla belediyelere ve diğer yerel yönetim birimlerine birçok kamu hizmeti aktarılmış, bu hizmetlerin sunumu için maddi gelir kaynaklarının sağlanması amaçlanmış ve demokratik belediyecilik anlayışına doğru yöneliş başlamıştır (Yaşamış, 1993: 11). Bu dönemde daha demokratik belediyecilik anlayışı adına atılan önemli adımlardan biri de Türk Belediyecilik Derneği (TBD)'nin kurulması olmuştur. TBD belediyeler arasında iş birliğini sağlamak amacıyla 17 Temmuz 1945 tarihinde kurulmuş, 1949 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kamuya yararlı dernek statüsü kazanmıştır. TBD'nin kurum yerine dernek olarak kurulmuş olması 1930 sonrası yerel yönetimler için önemli bir gelişme olarak görülebilir. O dönem belirli bir toplumsal akım oluşturulmak amacıyla hükümete yakın kurulan bu tür kuruluşlara kurum adı

verilirken bu kuruluşa dernek adının verilmesi farklı bir belediyeçilik akımının oluşturulmasına katkı sağlamıştır. TBD özellikle belediyelerin demokratikleşmesi ve özerkleştirilmesi üzerinde durmuş bu kapsamda birçok konuda düzenlemeler yapılmasını talep etmiş ve yaptığı toplantılarda bunları dile getirmiştir. Bu talepler o dönemde birçok siyasi partinin programında da yer almasına rağmen çok azının gerçekleştirildiği görülmüştür (Tekeli ve Ortaylı, 1978: 126).

1945 yılında belediyeçilik alanında faaliyet göstermek üzere kurulan TBD, belediyelerin hak ve menfaatlerini bir dernek çatısı altında korumaya yönelik olarak çalışmalarını 57 yıl dernek statüsünde sürdürmüştür. Kurulduğu yıldan itibaren belediyelere daha çok mevzuat konusunda destek olmaya çalışan TBD, 1985'ten sonra bir Alman vakfı olan Konrad-Adenauer-Stiftung³ ile iş birliği yaparak eğitim seminerlerinin büyük bir çoğunluğunu birlikte düzenlemiş ve bu iş birliği Mart 2007'de son bulmuştur (Zengin, 2010: 133). Belediyelere vergileme yetkisinin verilmesi, idari vesayetin azaltılması, saydam ve dürüst belediyeçilik gibi bugün hala tartışılan konularda dernek önemli çalışmalar yapmış ve *Türk Belediyeçilik Derneği Yayınları* ile yerel yönetimlerin gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamıştır (Akman, 2019b: 76).

1979 yılında kurulan 22 ay hizmet veren Yerel Yönetimler Bakanlığı, belediye birliklerinin gerekliliği, sayılarının artırılması üzerinde özellikle durmuş bu konuda önemli adımlar atmıştır. Bu dönemde çok amaçlı ve kapsayıcı bir belediye birliğinin olması amacıyla TBB'nin kurulması için harekete geçilmiştir fakat 12 Eylül 1980 darbesi nedeniyle bu gerçekleşmemiştir (Kızılböğâ Özaslan ve Alıcı, 2015: 356-357). 1980 sonrasında da faaliyetlerine dernek olarak devam eden TBD Türkiye'deki bütün belediyeleri tek çatı altında toplamak amacıyla Bakanlar Kurulu'nun 21 Ağustos 2002 tarih ve 2002/4559 sayılı kararıyla mahalli idare birliği statüsüne kavuşmuştur. Bu karar ile derneğin adı 'Türkiye Belediyeler Birliği' şeklini almış aynı zamanda birlik olarak yapısı ve işleyişi de değişmiştir. TBB, 11 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5355 sayılı kanun ile birlik tüzüğünü yeniden düzenleyerek 'ülke genelinde birlik' statüsüne kavuşmuştur. Böylelikle TBB, Türkiye'deki tüm belediyelerin doğal üyesi olduğu ve tüm belediyeleri temsil eden çatı bir kuruluş olarak 5355 sayılı kanunun 20. maddesine göre süresiz kurulmuştur.

Birliğin görev ve yetkileri birlik tüzüğünün 9. maddesinde detaylı bir şekilde sayılmıştır. Birliğin görevleri arasında belediyelerin menfaatlerini korumak, bütün belediyeler adına gerektiğinde dava açmak, TBMM İhtisas Komisyonları ve diğer merciler nezdinde yürütülen yasama çalışmalarına katılmak yer almaktadır. Ayrıca birlik, belediyeleri ilgilendiren kanunların iptali için Anayasa Mahkemesi'nde açılan davalarda 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre sözlü açıklamalarda da

³ Konrad-Adenauer-Stiftung Derneği (KAS), Almanya Hristiyan Demokrat Birliği(CDU)'ne yakın olan siyasi bir dernek olup adını CDU'nun kurucusu ve Almanya'nın ilk Federal Şansölyesi olan Konrad Adenauer (1876-1967)'dan almıştır. Konrad-Adenauer-Stiftung Derneği'nin Türkiye'deki ortaklık ilişkilerine dayanan proje çalışması 1983 yılında başlamış ve Almanya-Türkiye ve Avrupa-Türkiye ilişkilerinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır (<https://www.kas.de/tr/web/tuerkei/hakk-m-zda>).

bulunmaktadır. Bu görev ve yetkiler Anayasa'nın 90. maddesine göre kanun gücünde olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart'ının 4. maddesi⁴ ile de uyumludur (TBB, 2020-2024 Stratejik Plan: 15).

TBB, tüzüğünde yer alan görev ve yetkiler paralelinde bu görev ve sorumlulukları etkin bir biçimde yerine getirebilmek için dört amaç belirlemiştir. Bunların birincisi, karar alma süreçlerinde belediyelerin hak ve menfaatlerini korumak üzere yerinden yönetim ilkesi gereğince belediyelerin hizmet standartlarını taraf olunan uluslararası sözleşmelerle uyumlu geliştirmek ve belediyelere görevleriyle orantılı mali kaynak verilmesini sağlamak. İkincisi, belediyelerin kurumsal kapasitelerini geliştirmek üzere eğitim, danışmanlık ve teknik destek sağlamak. Üçüncüsü, ulusal ve uluslararası kurumlar nezdinde belediyeleri temsil etmek, iş birlikleri kurmak, örnek uygulamalara yönelik bilgi ve deneyim paylaşmak. Son olarak da kurumsal kapasiteyi güçlendirmek suretiyle hizmet verimliliğini artırmak ve kurum içi kurum dışı iletişimi etkin hale getirmektir (TBB, 2021 Faaliyet Raporu: 198). Bu hedeflerden de anlaşılabacağı gibi TBB ülke genelinde belediyeler için oldukça önemli fonksiyonları yerine getiren bir konumdur.

TBB, 'Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları' adı altında belediyeçilik konusunda her yıl birçok yayın yapmaktadır. Eğitim hizmetleri alanında oldukça aktif olan TBB, çeşitli iş birlikleri ile çalıştaylar, toplantılar, eğitimler, seminerler organize ederek belediyelere destek olmaktadır. TBB'nin diğer birliklere oranla daha fazla bir bütçeye sahip olmasının, Türkiye geneli belediyeler açısından çatı bir kuruluş konumunda olmasının, belediyeler arası iş birliğinde önemli fonksiyonları yerine getirmesinin, yasalarda verilen görev ve yetkileri ile belediyeçilik alanında önemli gelişmelere katkılar sunmasının onu diğer birliklerden ayırıcı konuma getirdiği açıktır.

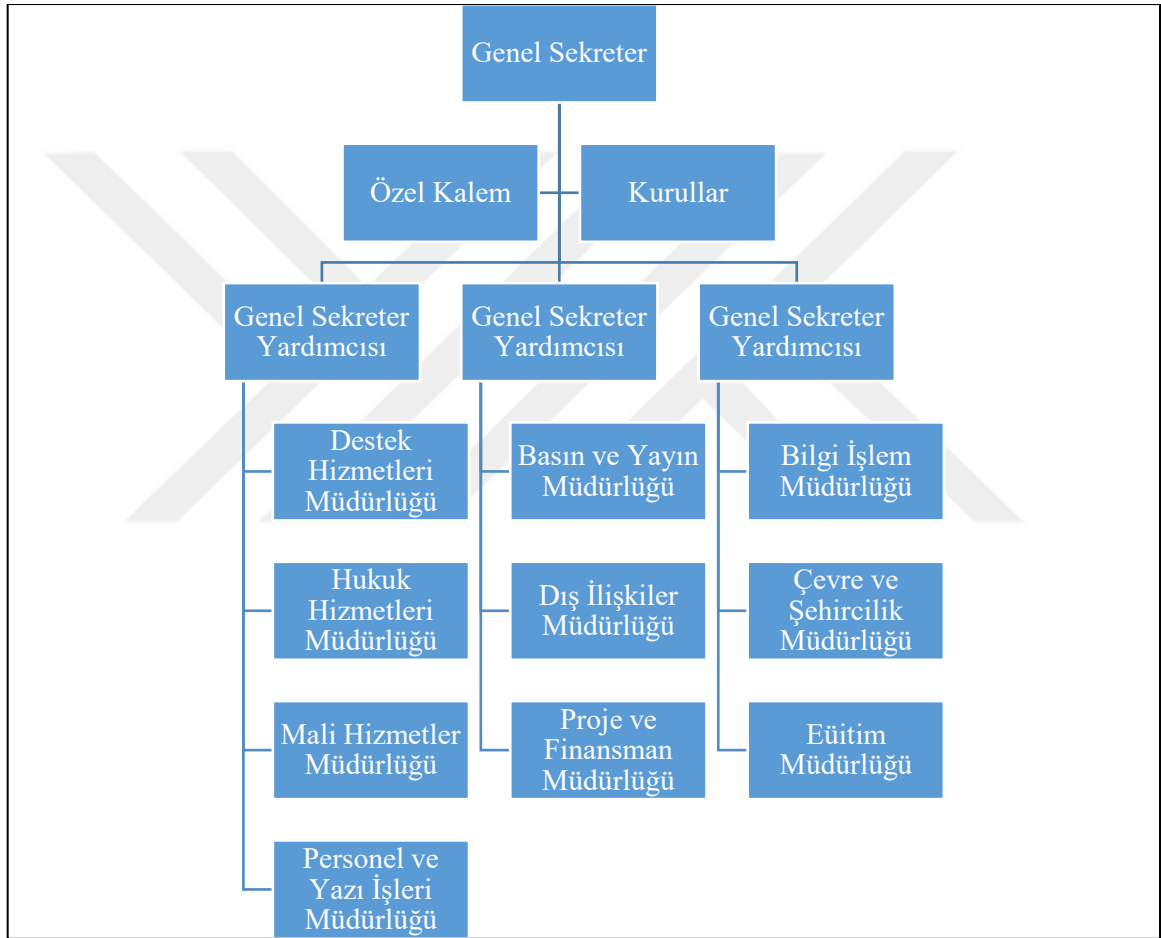
3.1.2. TBB'nin Teşkilat Yapısı

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na istinaden bu kanun kapsamında düzenlenen tüzüğe göre TBB organları; birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanından oluşmaktadır. Birliğin teşkilat yapısı ise başkandan sonra en üst yönetici konumunda olan genel sekreter, genel sekretere bağlı özel kalem ve kurullardır. Birlik tüzüğünün 18. maddesinde 'Birlik Teşkilatı' başlığında düzenlenen bu birimler, birlik faaliyetlerinin yerine getirilmesinde yardımcı birimler olarak oluşturulmuşlardır. Şekil 2'de gösterildiği gibi birlik teşkilatı; genel sekreterlik ve ihtiyaç duyulması halinde birden fazla genel sekreter yardımcıları ile eğitim, basın ve yayın, dış ilişkiler, hukuk işleri, bilgi işlem, mali hizmetler, çevre ve şehircilik, proje ve finansman, destek hizmetleri, personel ve yazı işleri müdürlüklerinden oluşmaktadır (TBB, 2021).

⁴ Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart'ı madde 4 (Özerk Yerel Yönetimin Kapsamı) 6. bent "Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır".

Birlik sunmakta olduğu hizmetleri dört farklı istihdam şeklindeki personel ile yürütmektedir. Bunlar, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’na göre diğer kurumlardan görevlendirilenler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlar, 5393 Belediye Kanunu kapsamında tam zamanlı çalıştırılan sözleşmeli personel ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi daimi işçilerdir. 2021 yılı içerisinde istihdam edilen toplam 63 personelin 32’si lisansüstü, 28’i lisans, 2’si ön lisans, 1’i ilk ve orta öğretim seviyesindedir. Birlik personelinin öğrenim durumunun dağılımı birlikte istihdam edilenlerin öğrenim seviyesi yüksek personelden oluştuğunu göstermektedir (TBB, 2021).

Şekil 2: TBB Teşkilat Yapısı

Kaynak: Türkiye Belediyeler Birliği, 2022

Birliğin karar organı *Birlik Meclisi* olup doğal ve seçilmiş üyelerden oluşmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin, nüfusu yüz bin ve daha fazla olan belediyelerin başkanları birlik meclisinin doğal üyesidir. Diğer üyeler ise her il için milletvekili sayısı kadar belediye başkanı ve meclis üyeleri arasından gizli oyla seçilir. Birlik tüzüğüne göre birlik meclisine seçilecek üyelerin en az yüzde sekseni belediye başkanlarından oluşmalıdır. Birlik meclisinin görev ve yetkileri birlik tüzüğü'nün 9. maddesinde tek tek sayılmış olup bu görevler 5355 sayılı kanun ile birliğe yüklenen düzenleyici ve yenilik doğurucu görevleri içermesi yanında 5355 sayılı kanunda belirtilmemiş

görevleri de içermektedir. Faaliyet raporlarını görüşmek, ortak proje ve iş birliklerine karar vermek, sözleşmeli personelin ücretlerini belirlemek 5355 sayılı kanunda yer almayan TBB birlik meclis görev ve yetkilerindendir. Birlik meclisi her yıl Mayıs ve Ekim olmak üzere yılda iki kere üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmakta ve katılanların salt çoğunluğu ile karar almaktadır (TBB, 2021).

TBB'nin 2021 faaliyet raporuna göre, TBB meclis üyelerinin sayısı ve dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: TBB Meclis Üyeleri Dağılımı

Doğal Üyeler	Büyükşehir Belediyeleri	30
	İl Belediyeleri	51
	Nüfusu 100.000 ve Üzeri Belediyeler	177
Seçilmiş Üyeler	Belediye Başkanı	357
	Belediye Meclis Üyesi	243
Toplam		858

Kaynak: Türkiye Belediyeler Birliği, 2021 Faaliyet Raporu: 14

Birlik Encümeni, birlik başkanı dahil on beş belediye başkanından oluşmaktadır. Birlik başkanı hariç diğer üyeler birlik meclisi tarafından kendi üyeleri arasından bir yıl görev yapmak üzere gizli oy ile seçilmektedirler. TBB 2021 faaliyet raporunda belirtildiği üzere birlik, yasal zorunluk olmamasına rağmen encümen seçiminde TBB meclisindeki siyasi partilerin üye dağılımını gözetmektedir. Encümen gündemi başkan tarafından belirlenmekte, birlik encümeni ayda bir kez üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanıp, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alınmaktadır. Tüzüğün 15. maddesinde encümenin görev ve yetkileri sayılmaktadır; birlik meclisinde olduğu gibi 5355 sayılı kanunda olmayan görev ve yetkiler de birlik encümenin görevlerine eklenmiştir. Bu görevler; birlikte görevlendirilecekler ek ödeme tutarı belirlemek, ikramiye verilecek memurlara ve ikramiye miktarını belirlemek, eğitim faaliyetlerinde görev alacaklara ödenecek ücretleri belirlemek.

Birlik idaresinin en üst yöneticisi ve tüzel kişiliğin temsilcisi olan *Birlik Başkanı*, mahalli idareler genel seçimleri sonucu yapılacak ilk meclis toplantısında belediye başkanları arasından gizli oy ile iki yıllığına seçilmektedir. İki yılın sonunda seçilecek başkan ise gelecek olan mahalli idareler genel seçimleri sonucu yapılacak ilk meclis toplantısına kadar görev yapmaktadır. Birlik bütçesinin harcama yetkilisi birlik başkanı olup görev ve yetkileri birlik tüzüğünün 17. maddesinde sayılmaktadır (TBB, 2021).

3.1.3. TBB'nin Gelir ve Giderleri

Birlik, tüzüğünde yer alan yetki ve sorumlulukları yerine getirebilmesi için mali özerkliğe sahiptir. Kendisine ait bir bütçesi olan birliğin gelir ve giderleri tüzüğün 20. ve 21. maddelerinde ayrıntılı sayılmaktadır. Tüzüğün 20. maddesinde yer alan gelirler genel olarak teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler, sermaye gelirleri ve diğer gelirlerden oluşurken; 21. maddesinde sayılan giderler ise, personel giderleri, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemeleri, mal ve hizmet alım giderleri, cari ve sermaye transferleri ve sermaye giderlerinden oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin merkezi yönetime bağımlı olmadan kendi görevlerini yerine getirecek gelir kaynaklarına sahip olması, serbestçe harcama yapabilmesi aynı zamanda sunulan hizmetleri etkin ve verimli gerçekleştirmesi mali özerklik ile mümkün olacaktır (Türkoğlu, 2015: 42). Bu bağlamda yerel yönetim birliği olan TBB sahip olduğu mali özerklik ile merkezi yönetime bağımlı ve mali yönden merkezi yönetimin uzantısı bir birim olmaktan uzaklaşmaktadır.

2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarına göre TBB'nin yıllık gelir kalemleri, gelir miktarları ve toplam bütçe gelirleri Tablo 6'da, yıllık gider kalemleri, harcama tutarları ve toplam bütçe giderleri ise Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 6: TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Bütçe Gelirleri

	Teşebbüs ve Mülkiyet Hakkı	Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	Diğer Gelirler	Sermaye Gelirleri	Red ve İadeler	Net Bütçe Gelirleri Toplamı
2010	367.652 TL	Veri yok	43.220.163 TL	Veri yok	290.338 TL	43.297.477 TL
2011	116.432 TL	Veri yok	48.640.458 TL	Veri yok	-	48.756.890 TL
2012	7.813 TL	Veri yok	54.907.307 TL	-	165.745 TL	54.749.375 TL
2013	14.131 TL	Veri yok	58.956.619 TL	-	-	58.970.750 TL
2014	144.030 TL	Veri yok	66.857.489 TL	-	-	67.001.519 TL
2015	775.968.04 TL	Veri yok	42.385.845.44 TL	-	-	43.161.813 TL
2016	1.133.480 TL	Veri yok	92.947.767 TL	-	-	94.081.247 TL
2017	1.310.620 TL	Veri yok	164.763.852 TL	-	-	166.065.472 TL
2018	1.307.235 TL	28.151 TL	175.316.539 TL	-	-	176.912.950 TL
2019	1.181,244 TL	886.012 TL	140.0426.595 TL	-	-	142.493.852 TL
2020	693.903 TL	1.168.404 TL	161.031.549 TL	-	-	162.893.856 TL
2021	1.048.972,72 TL	1.184.390,23 TL	246.707.245,55 TL	-	24.313,30 TL	248.916.295,20 TL

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından oluşturulmuştur.

Tablo 7: TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Bütçe Giderleri

	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Toplam
2010	1.341.816.04	236.085.83	13.464.114.72	8.178.942.88	226.625.15	-	23.447.584.62
2011	1.927.445.07	313.088.04	19.326.513.17	5.287.988.43	4.840.784.11	-	31.695.818.82
2012	2.933.327	422.720	22.022.021	5.262.825	17.392.271	-	48.033.164
2013	3.100.862	497.931	25.566.563	4.708.343	9.025.901	299.461	43.199.060
2014	2.986.646	442.804	20.698.568	4.710.910	2.058.692	5.607.600	36.505.222
2015	3.655.206	589.226	26.403.838	2.244.823	54.595.542	25.606	87.514.244
2016	4.210.005	667.645	24.115.765	8.370.352	71.319.422	3.658.794	112.341.963
2017	4.735.051	807.909	23.388.614	4.565.645	129.212.387	2.830.000	165.539.606
2018	5.772.234	977.833	36.546.496	2.907.114	163.300.563	19.024.898	228.529.149
2019	6.573.786	1.021.398	30.065.730	6.785.151	111.885.105	2.973.600	159.304.742
2020	6.877.883	1.097.702	28.363.063	4.038.307	79.988.646	11.786.000	132.151.554
2021	9.006.664,27	1.270.626,04	31.310.381,25	3.353.184,53	143.299.531,75	11.137.846,00	199.378.213,84

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından oluşturulmuştur (Birimler TL cinsinden)

Tablo 6'ya ve 7'ye bakıldığında TBB gelir ve giderlerinde yıllar içerisinde dalgalanmalar olsa da son yıllarda gelirlerde ve buna paralel olarak giderlerde ciddi artışlar gözlenmektedir. Bu durum TBB'nin sürekli gelişen bir kurum olduğunun, kurumsal kapasitesinin her yıl büyüdüğünün göstergesi olarak yorumlanabilir. TBB'nin işlevselliğinin yıllar içerisinde artması ile sunulan faaliyetlerin kapsam ve içerik olarak artış göstermesi, bu artışla birlikte yapılan iş birliklerinin genişlemesi bütçede gelir-gider kalemlerindeki miktar artışlarını da etkilemiş olabilir. 2010-2021 yılları arası toplam bütçe gelir ve gider oranlarına bakıldığında TBB'nin diğer birliklere oranla daha fazla bir bütçeye sahip olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde tüm belediyeleri temsil eden tek birlik olması bu durumun nedeni olarak yorumlanabilir.

TBB'nin en fazla kaynak ayırdığı harcama kalemlerini sermaye giderleri ve onu takiben mal ve hizmet alım giderleri oluşturmaktadır. 2021 yılı örneğinde bakılacak olursa; toplam bütçe giderinin yaklaşık %72'sini sermaye giderleri oluştururken %16'sını mal ve hizmet alım giderleri, %6'sını personel giderleri oluşturmaktadır. Bu durum önceki yıllarda da harcama kalemleri rakamsal olarak farklılık gösterse de sıralama olarak aynı gitmiştir. TBB'nin yıllar içerisinde kurumsal yapısını geliştirme amaçlı harcamalar yaptığı ve önceliğini kurumsal yapının gelişimine verdiği söylenebilir.

3.2. TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Sunmuş Olduğu Hizmetler

TBB, tüzüğünde yer alan görev ve sorumlulukları yerine getirmek amaçlı oluşturduğu hedefler doğrultusunda çeşitli hizmetler sunmaktadır. 2010-2021 yılları arasında sunulan hizmetler dikkate alındığında belediyelere düşen görev ve sorumlulukların artmasına paralel olarak birliğin sunduğu hizmetler de yıllar itibarı ile nicelik ve nitelik olarak artış göstermiştir. Bu hizmetlerin bazıları süreklilik gösterirken bazıları kısa süreli olmuştur. Hukuki destek ve rehberlik hizmeti, belediyelerin menfaatlerinin korunması, belediyeler ile ilgili yapılan düzenlemeler, eğitim faaliyetleri, uluslararası ilişkiler ve temsil, basın ve yayın faaliyetleri, bilişim faaliyetleri, konukevi\konaklama ve araç hizmetleri süreklilik gösteren hizmetlerdendir. Birliğin misyonunun “belediyelerin ortak menfaatlerini savunmak ve belediyeçiliği geliştirmek” olduğu dikkate alınırsa sürekli sunulan hizmetler bu misyon ile eşleşmektedir. E-belediye projesi, belediye TV, belediyeler afet koordinasyon merkezi gibi hizmetler ise kısa süreli sunulan hizmetlerden olup dönemin şartlarına uygun sunulduktan sonra içerikleri nitelik olarak değiştirilerek farklı adlandırmalar ile sunulmaya devam etmişlerdir.

TBB'nin 2010-2021 yılları arasında sunmuş olduğu hizmetler faaliyet raporlarında geçen adlandırmalar ile birlikte Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Sunmuş Olduğu Hizmetler

Hizmetin Adı	Hizmetin Sunulduğu Yıllar
Hukuki Destek ve Rehberlik Hizmeti	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Belediyelerin Menfaatlerinin Korunması	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Belediyeler ile İlgili Yapılan Düzenlemeler	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Eğitim Faaliyetleri	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Uluslararası İlişkiler ve Temsil	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Basın ve Yayın Faaliyetleri	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Bilişim Faaliyetleri	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
Konukevi\Konaklama ve Araç Hizmetleri	2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016,2017,2018,2019,2020,2021
E-Belediye Projesi	2011,2012,2013
Belediye TV	2011,2012,2013,2014, 2015,2016
Komisyon ve Platformlar	2011,2012,2013,2014
Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri\Sosyal Sorumluluk ve Yardım Faaliyetleri	2011,2012,2013,2014,2015
Belediyeler Afet Koordinasyon Merkezi	2011
Mevzuat Çalışmaları	2014,2015,2016,2017,2018,2019,
Belediyelere Araç Desteği	2016,2017,2018,2019,2020,2021
Etkinlikler, Ziyaretler ve İş birlikleri	2016,2017,2018,2019,2020,2021
Belediyelerin Sorunları ve Öneriler	2016,2017,2018,2019,2020,2021
İmar ve Planlama	2016

Tablo 8: Devamı

Hizmetin Adı	Hizmetin Sunulduğu Yıllar
Belediye Görev, Yetki ve İmtiyazları	2016
Teşkilat ve Personel	2016
Başkan ve Meclis Üyelerinin Mali ve Sosyal Hakları	2016,2017,2018,2019,2020,2021
İlbank Genel Kurul Üyeliklerinin Belirlenmesi	2016,2017,2018,2019,2020,2021
TBB'nin Kurul Üyelikleri	2016,2017,2018,2019,2020,2021
TBB Tarafından Açılan Davalar	2016,2017,2018,2019,2020,2021
Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birliği	2017,2018,2019,2020,2021
Heyetler	2017,2018,2019,2020,2021
İtfaiyeci Eğitimleri	2017,2018
Proje ve Finansman	2018,2019,2020,2021
LOCLINTERNational 2019	2019,2020,2021
Çevre ve Şehircilik	2020,2021

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Birliğin dönem başkanlarının vizyonları, dünyada ve Türkiye’de değişen konjonktür, belediyelerin ihtiyaçlarının artması ve çeşitlenmesi, birliğin kurumsal kapasitesindeki artış hizmet sunumuna etki eden etmenlerdendir. Tablo 8 incelendiğinde 2010-2016 yılları arası birliğin sunmuş olduğu hizmetler hem sayısal hem de tür olarak benzerlik göstermesine rağmen 2016 yılı itibarı ile hizmetlerin sayısında artış, türünde çeşitlilik görülmektedir. 2016 yılından itibaren belediyelere araç desteği, etkinlikler, ziyaretler ve iş birlikleri, imar ve planlama çalışmaları gibi ayrı hizmetlerin sunulmaya başlanması çeşitlilik artışına örnek verilebilir. Birliğin gider tablosunda (Tablo 7) görüldüğü üzere birlik, yıllar itibarı ile sermaye giderlerini artırmıştır. Sermaye giderleri altındaki araç gereç kapasitesi artışı da belediyelere bu alanda daha fazla hizmet verilmesine olanak sağlamış, bu nedenle de daha önceki yıllarda kısmen sunulan bu hizmet 2016 ve sonrası araç desteği hizmeti adı altında daha kapsamlı hale getirilmiştir. Yine benzer şekilde 2016 ve sonrasında iş birlikleri ve etkinlikler adı altında yeni bir hizmet sunulmaya başlanmıştır. Birliğin yıllar içerisindeki vizyonuna bakıldığında 2016 ve sonrasında iş birliklerine daha çok önem verildiği görülmektedir. Bu kapsamda birlik etkinliklerini ve iş birliklerini daha geniş tutarak, bu hizmeti ayrı bir başlık altında faaliyet raporlarında sunmuştur. 2016 ve sonrası birliğin faaliyetlerinde artış olduğu için daha önce sunulan hizmetler daha detaylı olarak ayrı başlıklar altında sınıflandırılmıştır. ‘Başkan ve meclis üyelerinin mali ve sosyal hakları’ başlıklı hizmet daha önce ‘belediyelerin menfaatlerinin korunması’ başlığı altında sunulan hizmetlerden iken 2016 yılı itibarı ile ayrı bir başlık altına alınmıştır. Yine bu duruma örnek olarak 2017 ve sonrasında devam eden ‘kardeş kent ilişkileri’ örnek verilebilir. Bu hizmet dünyada ve buna bağlı Türkiye’de bu alana yönelik çalışmalara her geçen gün daha fazla önem verilmesi sonucu birlik tarafından daha önce

‘uluslararası ilişkiler ve temsil’ başlığı altında sunulmasına rağmen 2017 itibarı ile ayrı bir başlık altına sınıflandırılmıştır. ‘Çevre ve şehircilik’ başlıklı hizmette benzer şekilde 2020 yılı itibarı ile ayrı bir başlık altında, daha çok sayıda hizmet ile faaliyet raporlarında yer almıştır. Dolayısıyla TBB’nin hizmetlerinin dönemin ihtiyaç ve gereklerine göre sayısal ve\veya kapsam olarak artış ve\veya azalış gösterdiği görülmektedir.

TBB sunmuş olduğu bu hizmet başlıkları altında birçok proje, program, konferans, kongre, seminer, çalıştay ve eğitim faaliyetlerini ulus altı ve ulus üstü iş birlikleri kurarak gerçekleştirmektedir. Birlik, yurt içinde birçok kurum, kuruluş, şirket, dernek ile iş birliği halinde ortaklaşa projeler\programlar gerçekleştirmekte aynı zamanda ulus üstü iş birlikleri şeklinde de çeşitli uluslararası yapılanmalarla da ortak faaliyetlerde bulunmaktadır.

3.2.1. TBB’nin Ulus Altı İş Birlikleri Yoluyla Gerçekleştirdiği Proje ve Hizmetler

İş birliği ile yürütülen hizmetler, tarafların uygulanacak adımlar hakkında hemfikir olmasını sağladığı gibi ortaya çıkabilecek sorunların karşılıklı müzakere yoluyla yeniden değerlendirilmesine, konu ile ilgili farklı çıkarlara sahip tarafların olası sorunlarda ortak bir çözüme gidebilmesine olanak sağlamaktadır (Ersavaş Kavanoz, 2021c: 42). Belediyelerin taleplerini en iyi şekilde karşılayabilmek, daha iyi standartlarda hizmet sunabilmesini sağlamak, gerektiğinde hizmet sunumlarındaki maliyetleri azaltmak amaçlı birçok amaca hizmet eden TBB, sunduğu hizmetlerin büyük bir kısmını ortaklıklar ve iş birlikleri aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Birlik yürüttüğü faaliyetler sırasında düzenli bilgi alışverişi yoluyla iş birliği kurduğu birimler ile görüş alışverişinde bulunarak hem kendi kurumsal yapısını hem de belediyelerin kurumsal yapısını sürekli geliştirmektedir. Bu bağlamda TBB’nin sunduğu hizmetlere ulus altı iş birlikleri açısından bakıldığında, merkezi yönetim birimleri kurumun iş birliği kurduğu aktörler arasında önemli yer tutmaktadır. Özellikle sunulan hizmetin konusuna göre o hizmet ile ilgili bakanlıklar birliğin ortak çalıştığı ve destek aldığı paydaşlardır. İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı başta olmak üzere çeşitli bakanlıklar aracılığı ile birlik birçok hizmet yürütmektedir.

TBB’nin daha çok ilgili bakanlıklar ile olmak üzere yurt içi paydaşlarla yürüttüğü iş birliği projelerine şunlar örnek verilebilir. *Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi*, 2021 yılında başlayan bu proje İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak AFAD Başkanlığı ve TBB arasında iş birliği protokolü imzalanması ile belediyeler, belediye şirket yöneticileri, bağlı idareler, teknik ve idari personele yönelik eğitim hizmetleri verilerek afet bilincinin artırılması amacı ile başlatılmıştır. *Belediyeler ve Üniversiteler İçin Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Teknik Destek Projesi (YEVEDS)*, 2019 yılında başlayan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın lider kuruluş ve TBB’nin paydaş olduğu bir projedir. Projenin amacı, kamu sektöründeki enerji

tüketiminde önemli payları olan belediyeler ve üniversiteler için enerji verimliliğinin artırılması, yenilenebilir enerji yatırımlarının desteklenmesinde farkındalığın artırılması için eğitimler, saha ziyaretleri ve raporlar düzenlemektir. *Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalmasın Projesi*, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Turizm Bakanlığı ve TBB iş birliğinde 2018 yılında bütün illerden 5.220 öğrencinin sinema ile buluşturulduğu bir projedir. *Okullar Hayat Olsun Projesi*, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında uygulanan Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile ortak yürütülen, okullara ait spor salonu, kütüphane, bahçe gibi mekanların belde halkının ortak kullanımına açılması amaçlı bir projedir. 2012 ve 2013 yıllarında yürütülen *Evlilik Öncesi Eğitim Programı*, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı iş birliğinde aile yapılarının güçlendirilmesi amaçlı evliliğe hazırlanan çiftlere verilen eğitimleri içermektedir. Benzer şekilde 2011 yılında İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve TBB arasında ortak hizmet projesi şeklinde sunulan *Engelsiz Kent Engelsiz Turizm İş Birliği Protokolü*, engelli kişilerin sosyal hayata daha aktif katılımını sağlamak amaçlı yürütülmüştür.

TBB tarafından gerçekleştirilen kongre, toplantı, seminer, çalıştay ve eğitim programlarının büyük çoğunluğunu ulus altı iş birlikleri oluşturmaktadır. Bu hizmetleri sunarken özellikle ilgili bakanlıklar, bakanlık teşkilatları ve yöneticileri, üniversite personelleri, özel şirket yöneticileri birliğin ortaklaşa çalıştığı paydaşlarını oluşturmaktadır. 2010-2021 TBB faaliyet raporlarında çok sayıda kongre, toplantı, seminer ve çalıştay hizmeti bulunduğundan bu hizmetlere verilebilecek çeşitli örnekler şu şekilde sıralanabilir. 2021 yılında TBB ve Boğaziçi Üniversitesi otaklığı ile *Sürdürülebilir Şehirler İş Birliği Çalıştayı* çevrim içi olarak düzenlenmiş olup 400'e yakın akademisyen, belediye başkanları ve alanda çalışanlar ile sıfır atık yönetimi, afet yönetimi, iklim eylem planı gibi konular tartışılmıştır. Bu çalıştay sonrası Boğaziçi Üniversitesi ile ortak proje yapmak isteyen belediyelere sanal oda imkanı sunulmuştur. Yine 2021 yılında TBB, Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetimler Politikaları Kurulu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliğinde *6. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu* düzenlenmiştir. Bu sempozyumun ana başlığı 'Direnci Kentler' olup bu alanda çalışma yapan siyasetçiler, akademisyenler, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları bir araya gelerek kentlerin potansiyel tehditler ve tehlikeler karşısında oluşturulabileceği politikalar ve eylem planları tartışılmıştır. 2020 yılında Polis Akademisi ve TBB iş birliğinde *Şehir ve Güvenlik Sempozyumu*, Türkiye'de belediyeciliğin gelişmesine katkı sağlamak amaçlı üst düzey kamu yöneticileri ve akademisyenlerden oluşan 475 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

3.2.2. TBB'nin Ulus Üstü İş Birlikleri Yoluyla Gerçekleştirdiği Proje ve Hizmetler

TBB 2021 faaliyet raporunda belirttiği üzere yurtiçi ve yurtdışında belediyeleri temsil etmek, yerel yönetimler konusunda uluslararası gündemi takip etmek, dünyadaki iyi uygulamalara yönelik bilgi ve deneyim paylaşımı sağlamak üzere çeşitli etkinlik, program, proje ve iş birlikleri

geliştirmektedir. Yerel yönetim sürecinde ulusal ve uluslararası tüm paydaşların yönetim sürecine katılımı ortak bir çıkar geliştirmek için gereklidir (Asaduzzaman, 2016: 347). Bu bağlamda yerel yönetimlerle ilgili uygulamalara rehberlik eden TBB, kurduğu uluslararası iş birlikleri ile uluslararası alanda oluşturulan politikalara ve bu politikalar neticesinde ortaya çıkan belgelere taraf olunması konusunda belediyelere rehberlik yapmakta, belediyelerin uluslararası alanda hibe, maddi ve teknik yardım alma hususunda aracı kurum niteliğinde olmaktadır. Bunların yanında TBB kurduğu uluslararası iş birlikleri ile yerel topluluklar arasında barış, istikrar ve demokrasinin güçlenmesi için kurumsal destek sağlamaktadır.

TBB, bünyesinde kurduğu Dış İlişkiler Müdürlüğü vasıtasıyla yerel yönetim alanında faaliyet gösteren çeşitli uluslararası dernek, birlik, vakıf vb. kurum ve kuruluşlar ile düzenli bir ilişkiye sahiptir. Bu ilişkiler çerçevesinde yurt dışı eğitim programları, teknik ve inceleme gezileri, çalışma ziyaretleri, toplantı, kongre, seminer gibi çalışmalar yapan birlik faaliyetlerini ilişkili olduğu uluslararası ağlar ile yürütmektedir. Birliğin uluslararası iletişim ağları oldukça geniştir; Avrupa Şehirler Birliği (Eurucities), Dünya Miras Şehirleri (World Heritage Cities), Uluslararası Şehir Yöneticileri Teşkilatı (International City Leaders), Uluslararası Kent Yönetimleri Derneği (ICMA), Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites), Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS), Metropol Kentler Birliği (Metropolis), Logictown Teşkilatı, Küresel Belediye Başkanları Forumu (Global Mayors' Forum), Kentler İttifakı (Cities Alliance), Cittaslow, Bölgeler 20, C40 Kentleri, Avrupa Enerji Kentleri ilişkide olduğu uluslararası ağlar arasındadır.

TBB, AB ve diğer uluslararası fon sağlayan kuruluşlar tarafından finanse edilen projelere belediyelerin katılımı sağlamak, bu amaçla hazırlanan projeleri geliştirmesinde belediyelere eğitim desteği vermek, belediyelerin yurt dışındaki belediyeler ile kardeş kent ilişkilerini geliştirmek, dünyada ki iyi uygulama örneklerini yurt içine taşımak, yerel yönetişimi artırmak vb. gibi amaçlarla birçok faaliyette bulunmaktadır. Aşağıda TBB'nin ulus üstü iş birlikleri yolu ile gerçekleştirdiği projelerden süre açısından en uzun ve kapsamlı olanları verilmiştir.

2010-2021 faaliyet raporları incelendiğinde TBB'nin yürüttüğü uluslararası iş birliği projelerinin başında '*kardeş kent*' ilişkileri gelmektedir. Belediyeler 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 74. maddesi⁵ kapsamında kardeş kent ilişkileri kurabilmektedirler. Belediyelerin birçoğu bu tür uluslararası ilişkilerini yürütürken her zaman yeterli kapasiteye sahip olamamaktadırlar. Bu bağlamda kardeş kent ilişkileri kurabilmede belediyelerin partnerlerini belirlerken yol gösterici olma rolünde TBB'ye önemli görevler düşmektedir. TBB'nin bu kapsamda yürüttüğü önemli projelerden bazıları şunlardır; "*Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme (Town*

⁵ 5393 sayılı Belediye Kanunu 74. madde: "Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir."

Twinning) Projesi” 2019 yılından itibaren AB finansmanı ile yürütülmekte olup Türkiye ve AB yerel yönetimleri arasında kardeş kent ilişkilerini geliştirme ve karşılıklı iletişim ve kapasite oluşturma amaçlı yürütülmektedir. Bu proje kapsamında Türkiye’de çeşitli konularda hibe alan 22 belediye bulunmaktadır. Kardeş kent ilişkileri bağlamında değerlendirilebilecek diğer projeler, 2006-2011 yılları arasında TBB ile İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SALAR) iş birliğinde yürütülen “*Belediye Ortaklık Ağları I (TUSENET)*” ve TUSENET projesinin devamı niteliğinde olan 2012-2016 yılları arasında yürütülen “*Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı (TUSELOG)*”dır. Bu iki projenin temel hedefi Türkiye’de yerel yönetim uygulamalarını güçlendirmektir. 2021 yılı itibarı ile birlik bünyesinde bulunan 1389 belediyenin 128 ülkeyle toplamda 1852 kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır (TBB 2021 Faaliyet Raporu: 157).

AB tarafından finanse edilen Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın yürütücülüğünü yaptığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı’nın eş faydalanıcısı TBB’nin de paydaş olduğu *Yerel Yönetim Reformuna Destek Projeleri (LAR I, LAR II, LAR III)* 2009 yılından itibaren üç aşamalı olarak yürütülmektedir. Projelerin temel amacı Türkiye’de etkili, şeffaf ve katılımcı yerel yönetim uygulamasının sağlanmasıdır. Proje kapsamında TBB tarafından her yıl çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

TBB’nin yürüttüğü uluslararası iş birliği projelerinden biri de ‘*Yerel Yönetişimde Dayanıklılık (Dirençlilik) Projesi (RESLOG)*’ dir. RESLOG Türkiye Projesi, belediye birlikleri ve belediyelerle birlikte yerel yönetim mekanizmalarını geliştirmek, kapsayıcı hizmetlere eşit erişim ve yerel ekonomik kalkınma alanlarını desteklemek için Suriyeli mülteci ve yerel topluluklarının dirençlerini artırma amaçlı çatışma çözümüne ve toplumsal cinsiyete duyarlı yerel eylemler ile Türkiye’de göçün yerel yönetimi alanında çalışan bir projedir (Reslog (t.y.), reslogproject.org). TBB, İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SKL), Marmara Belediyeler Birliği iş birliğinde, İsveç Kalkınma Ajansı (SIDA) fonu ile yürütülen RESLOG 2018 yılında başlatılmıştır. Bu proje kapsamında TBB tarafından ‘Belediye Başkanları Göç Platformu’ oluşturulmuş, Suriyeli sığınmacılara yönelik sunulan kentsel hizmetlerden edinilen tecrübeler ile göç alanında bir politika belgesi ortaya konulmuştur.

TBB tarafından uluslararası alanda kurulan diğer bir iş birliği ‘*Qudra 2 Türkiye Programı*’dır. Bu projenin amacı Suriye ve Irak krizlerine yanıt olarak Suriyeli mültecilerin istikrarı bozan etkilerini hafifletmeye katkıda bulunmak, mültecilerin, ev sahibi toplulukların dirençliliklerini artırmak ve mülteci ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermektir (Qudra (t.y.), avrupa.info.tr). Proje AB Bölgesel Güven Fonu, AB Madad Fonu, Almanya Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma (BMZ), İspanya Uluslararası Kalkınma İş Birliği Kurumu (AECID) tarafından ortak finanse edilmektedir. Projenin uygulayıcı ortağı Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu (GIZ) olup Türkiye’de TBB ile iş birliğinde, kapasite geliştirme, diyalog ve Toplumsal Destek Projeleri yoluyla 2020 yılından beri 16 belediyeye hibe desteği sağlamaktadır. Bunun yanı sıra bu proje

kapsamında TBB Göç ve Uyum Merkezi iş birliğinde pilot bölgelerde çeşitli toplantılar, eğitimler ve çalıştaylar düzenlenmiştir (TBB, 2021 Faaliyet Raporu).

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), BM öncülüğünde 2030 yılına kadar tüm dünyada geçerli olmak üzere yoksulluğu tüm yönleri ile sonlandırmak, insanlığın ortak refahını sağlamak amaçlı oluşturulan hedefleri içeren eylem planıdır. TBB söz konusu amaçların gerçekleştirilmesi için SKA'nın uygulayıcısı olmakla birlikte, belediyeler nezdinde bu amaçların gerçekleştirilmesinde farkındalık oluşturmak üzere 2019 yılından itibaren çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda UCLG tarafından başlatılan “SKA'nın Yerelleştirilmesi” kampanyasına destek veren TBB aynı zamanda Belediye Akademisi bünyesinde sunulan uzaktan eğitimler ile de konu ile ilgili bilgilendirmeleri yerel birimlere aktarmaktadır.

TBB, Birleşmiş Milletler Çocuk Yardım Fonu (UNICEF) iş birliğinde yürütülen *Çocuk Dostu Kentler (ÇDK) Programının* IV. fazı 2021 yılında imzalanmıştır. ÇDK Programı, küresel alanda yerel yönetimlerin BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi esas alarak yerel düzeyde çocuk haklarını hayata geçirmeye destek olmaktadır. Türkiye’de ÇDK Girişimi 2014 yılında 10 ilde kentsel alanlarda dezavantajlı çocukların ve ergenlerin karşılaştıkları güçlüklerle müdahale ve yardım etmek amaçlı başlatılmıştır. Programın IV. fazı ile Türk ve sığınmacı çocukların erken çocukluk eğitim ve bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması, belediyelerin çocuklara duyarlı afet riskinin azaltılmasına yönelik kapasitelerini genişletmesi ve planlama, bütçeleme yoluyla çocuklara duyarlı politikalar geliştirmesi hedeflenmektedir (Çocuk Dostu Şehirler (t.y.), unicef.org). Bu bağlamda 2021 yılı itibarı ile TBB, 132 belediye personeline ‘Çocuk İşçiliği’, ‘Çocuk Odaklı Bütçeleme’ gibi konularda eğitim düzenlemiş, program kapsamında UNICEF iş birliğinde belediyeler için ‘Çocuk Odaklı Faaliyet Planı’ geliştirmiştir.

İsveç Uluslararası Kalkınma İş Birliği Ajansı (SIDA) tarafından finanse edilen ve 2018-2021 yılları arasını kapsayan *İnsan Hakları Kentleri Projesi*, TBB, Roul Wallenberg Enstitüsü (RWL) Türkiye Programı, Türk Dünyası Belediyeler Birliği iş birliğinde yürütülmüştür. Proje kapsamında yerel yönetimlerde ‘engelli’, ‘yaşlı’, ‘çocuk’, ‘kadın’ ve ‘sığınmacı’ grupların kent yaşamında insani haklarının pratiğe geçirilmesi ve bu grupların belediye hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda TBB tarafından belediyelere toplantı ve eğitimler düzenlenmiş 7 pilot belediye aracılığı ile çalışma alanları belirlenmiştir.

2014-2016 yılları arasında AB tarafından finanse edilen TBB tarafından geliştirilen *İstihdam İçin Eğitim ve Koordinasyon Projesi (İSKEP)*, Türkiye’deki dezavantajlı grupların işgücü piyasasına erişimlerinin önündeki engellerin kaldırılması, istihdam edilebilirliklerinin artırması amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla 12 pilot belediye seçilmiş ve bu belediyeler proje bütçesi ile desteklenip gerekli eğitimler verilmiştir.

TBB'nin ulus üstü iş birliği yoluyla yürüttüğü diğer bir proje *Belediyeler Kent Konseyleri ile Birlikte Çalışıyor Projesi*'dir. Bu proje Hollanda Belediyeler Birliği Uluslararası İş Birliği Ajansı (VNG International) ile ortak yürütülmekte ve Hollanda Dışişleri Bakanlığı (MATRA-CA) tarafından finanse edilmektedir. Projenin uygulama süresi 2020-2022 yılları arasındadır ve bu proje ile katılımcı yönetim süreçlerini geliştirmek ve desteklemek amaçlanmaktadır. Proje kapsamında TBB tarafından 3 pilot belediye seçilmiş ve bu belediyelerde Yerel Çalışma Grupları ve TBB Katılım Uzmanlık Ekibi oluşturularak kent konseylerinin kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.

3.2.3. TBB'nin Sunmuş Olduğu Hizmetlerin Belediyelere Katkıları

TBB'nin sunmuş olduğu hizmetler üyesi olan belediyelere sağladığı katkılar açısından değerlendirildiğinde şu şekilde sınıflandırma yapmak mümkündür. Bunlar; danışmanlık hizmetleri, eğitim faaliyetleri, lobicilik faaliyetleri, maddi destek ve bilgi-deneyim paylaşımıdır.

Danışmanlık hizmetleri; danışmanlık ilişkisi içinde gönüllü olarak yapılan bir ilişki olup profesyonel yardım edici (danışman) ile yardım isteyen (danışan) arasındadır. Yapılan danışmanlık hizmetinde danışman, danışanın şimdiki ve gelecekteki sorunlarına yardım etmeye çaba göstermektedir (Gücenme, 1986: 97). Bu bağlamda TBB belediyelerin kurumsal kapasitelerini geliştirme ve hizmet kalitesini iyileştirmeye yönelik danışmanlık hizmeti vermektedir (TBB Faaliyet Raporu, 2021). TBB'de yapılan danışmanlık hizmetleri birçok alanda olmakla birlikte bu hizmetlerin büyük bir çoğunluğunu hukuksal danışmanlık oluşturmaktadır. TBB bünyesinde kurulan Hukuk İşleri Müdürlüğü, belediyelerin yapacakları faaliyetlerin ve hizmetlerin yasal mevzuata uygun olup olmadığı konusunda belediyelere danışmanlık yapmaktadır. Birlik, TBMM mevzuat çalışmalarını düzenli olarak takip etmekte ve mevzuat değişikliklerini uygulama yönergeleri ile birlikte belediyelere gerek resmi internet sayfasından gerek e-mail aracılığı ile duyurmaktadır. Aynı zamanda bazı durumlarda belediyeler tarafından hukuki alana dair TBB'den görüş istenmekte ve birlik tarafından bu istekler cevaplanmaktadır. TBB hukuksal danışmanlık yanı sıra ulusal ve uluslararası kuruluşlardan proje kaynağı alınması, iyi yönetim ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması konularında da belediyelere danışmanlık hizmeti vermektedir. TBB bünyesinde kurulan TBB Göç ve Uyum Merkezi'nin göç ve sosyal politikalar konularında düzenlediği seminer, çalıştay ve eğitimler, kardeş kent ilişkileri kapsamında belediyelerin yurt dışında hangi şehir ve proje ile ilişkiler kuracağı noktasında belediyelere yapılan bilgilendirme faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri örneklerindendir.

Eğitim faaliyetleri; en genel anlamda bir kuruluşun iyileşmesi ve gelişmesi için insan odaklı yapılan tüm faaliyetlerdir. Bu bağlamda belediye çalışanlarının hem değişen koşullara uyum sağlayabilmeleri hem de mevcut hizmetleri en etkin biçimde yerine getirebilmeleri için yeterli bilgiye, beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Belediye birlikleri, belediyelerin eğitim konusunda

yararlandıkları önemli kuruluşlardandır (Arıkboğa, 2020: 55-56). TBB'nin sunduğu hizmetlerin başında eğitim faaliyetleri gelmektedir. Birlik, 'Belediye Akademisi' çatısı altında 2009'dan beri belediyelerin ve bağlı idarelerin atanmış ve seçilmiş yöneticileri ile personeline yönelik kongreler, sempozyumlar, çalıştaylar, komisyon toplantıları gibi geniş yelpazede eğitim faaliyetleri düzenlemektedir. Birliğin özel gruplara özel konularda verdiği hibrit eğitimlerinin yanı sıra ülke genelinde ve uzaktan eğitim faaliyetleri de mevcuttur. TBB, bu eğitimler ile yıllık eğitim ihtiyacı analizi sonucu öncelikli alanlarda belediyelere uzmanlaşmış eğitim hizmetini doğru eğitim yöntemleri ile sunarak belediyelerin hizmet kalitelerinin geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Biçer ve Kodaz, 2021: 59). Bu hizmetler 'ana hizmet alanı eğitimleri', 'mevzuat eğitimleri' ve 'vizyon eğitimleri' üç ana başlığında yürütülmektedir. Ana hizmet alanı eğitimleri ile belediyelerin ana hizmet alanlarına ilişkin sorunlarını çözmek, mevzuat eğitimleri ile belediyeleri mevzuatlara ilişkin bilgilendirmek, vizyon eğitimleri ile de belediyelerin kurumsal kapasitesini geliştirmek amaçlanmaktadır.

Tablo 9'da TBB tarafından yıllara göre eğitim istatistikleri verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere birlik her geçen yıl eğitim hizmeti kapasitesini ve eğitim hizmetlerinden yararlanıcı sayısını artırmıştır. Birlik bu eğitim programlarını düzenlerken çok paydaşlı bir yapı içerisinde birçok kurum ve kuruluş ile iş birliğine gitmiştir. Özellikle araştırma kurumu ve üniversiteler bu çok paydaşlı eğitim programları içerisinde önemli yer tutmaktadır.

Tablo 9: TBB Tarafından Yıllara Göre Eğitim İstatistikleri

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Eğitim Sayısı	91	158	170	138	213	240	321	676	707	390	457	1.537
Katılımcı Sayısı	24.760	28.261	24.787	23.736	17.092	23.638	27.606	46.234	65.439	72.042	149.110	424.251

Kaynak: TBB Faaliyet Raporları: 2010-2021

Lobicilik faaliyetleri; halkın, baskı gruplarının, kurumların, lobilerin ülkelerinde veya yabancı ülkelerdeki yasama, yürütme, yargı organlarına çıkarları doğrultusunda yasaların desteklenmesi veya desteklenmemesi yönünde, baskı gruplarının yetkilileri, ülke temsilcileri veya lobiciler aracılığıyla sürdürdükleri bir dizi organize eylemlerdir (Canöz, 2014: 24). Bu anlamda TBB'nin stratejik planında yer alan birinci amacı *"karar alma süreçlerinde belediyelerin hak ve menfaatlerini korumak, yetki ve sorumluluklarını yerinden yönetim ilkesi, genel kabul görmüş hizmet standartları ve birliğin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla uyumlu olarak geliştirmek; görev ve sorumluluklarıyla orantılı mali kaynak verilmesini sağlamak"* lobicilik faaliyetlerini içermektedir. Birlik, belediyeler tarafından iletilen veya kendi tespit ettiği sorun alanlarında değerlendirmeler yaparak öneriler geliştirmekte ve bunları ilgili kurumlarla paylaşmaktadır. Faaliyet raporlarında sunulan hizmetlerde 'belediye sorunları ve öneriler' başlığı altında lobicilik faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilecek pek çok öneri bulunmaktadır. Belediyeler ile ilgili

yapılacak düzenlemelerin birçoğu mevzuat değişikliği gerektirdiğinden TBB bu anlamda gerekli düzenlemeler için merkezi yönetim kurum ve kuruluşlarına aracı kurum niteliğinde belediyelerin taleplerini iletmekte gerekirse ilgili birimlere belediyelerin menfaatleri doğrultusunda baskı uygulayabilmektedir. Haberleşme vergisi kapsamının genişletilmesine dair “belediyelerce alınan haberleşme vergisine cep telefonu ve internetin dahil edilmesi”, toplu ulaşımda KDV ve ÖTV indirimine dair “belediyelerin toplu taşıma hizmetlerinde kullandıkları akaryakıttan alınan KDV’nin %18’den %8’e indirilmesi ve ÖTV’den muaf tutulması”, büyükşehir belediyeleri pay dağıtımına dair “büyükşehir belediye paylarındaki farklılığın giderilmesi ve yıllık kişi başı pay ortalaması olan 1.171 TL’nin altında kalan büyükşehir belediyelerinin ortalamaya yaklaştırılması amacıyla bu belediyelere kişi başı ortalama farkı kadar genel bütçeden denkleştirme ödeneği verilmesi ve dağıtım kriterlerinin değiştirilmesi” ilgili kurumlara iletilen önerilerden bir kaçını oluşturmaktadır.

Maddi destek; kamu mal ve hizmetleri yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında bölüşülmüş olduğundan bölüşülen hizmetlerin karşılanması da mali kaynakların bölüştürülmesini gerektirir. 1982 Anayasası’nın 127. maddesinde “...mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır...” hükmü gereğince yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynağı sağlanması anayasal dayanak bulmasına rağmen bu durum her zaman mümkün olmamaktadır (Türkoğlu, 2015: 44-46). Bundan ötürü belediyeler hizmet sunumlarında mali kaynak yetersizliği yaşadıklarında belediye birliklerinden destek alabilmektedirler. TBB bu manada belediyelere gerek parasal gerek araç-ekipman gerekse proje desteği şeklinde hizmet vermektedir. Birliğin sürekli devam eden hizmetlerinden olan “araç desteği” belediyelere sunulan maddi desteklerden biri olup birçok belediye bu hizmetten faydalanmaktadır. Bunun yanında birliğin parasal olarak maddi destek sağladığı özel projelerde mevcuttur. Bu projelere 2021 yılında “Düziçi Belediyesi Yol Bakım ve Onarım Uygulamalarının Desteklenmesi” amacıyla Düziçi Belediyesine sağladığı 100.000 TL, yine aynı yıl “Sokak Hayvanları İçin Hayvan Barınağı Yapılması” amacıyla imzalanan protokol kapsamında sağladığı 250.000 TL maddi destek örnek gösterilebilir. Yine bu bağlamda ulus üstü iş birliği projeleri yolu ile belediyelere hibe kaynağının sağlanması da TBB’nin belediyelere sağladığı katkılardan maddi destek başlığı altında değerlendirilebilir. Qudra 2 Türkiye Programı kapsamında sığınmacı yükü olan 15 pilot belediyeye hibe sağlanması buna örnek gösterilebilir.

Bilgi-Deneyim Paylaşımı; örgüt ve kurumlarda yaşanan değişimler ve gelişimler bilgi, bilgi yönetimi ve deneyim paylaşımı konularına verilen önemi artırmaktadır. Bilgi-deneyim paylaşımının sağlandığı kurumlarda çalışanların başarısı artmakta ve böylece kurumların da başarıyı yakalaması kaçınılmaz olmaktadır (Hatunoğlu ve Yeşil, 2020: 450). Bu bağlamda farklı belediye veya kurumlar tarafından deneyimlenen durumların bu deneyimleri henüz yaşamamış belediyeler ve kurumlar ile paylaşımı kurumsal kırılganlığı azaltacaktır. TBB’nin bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik etmek, iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmak önemli ve etkin

görevlerindendir. Birlik, bilgi ve deneyim paylaşımı yolu ile belediyelerin beşeri sermayesinin kalitesini artırmakta, düzenlemiş olduğu pek çok kongre ve sempozyum ile farklı belediye personellerini bir araya getirmekte, teknik bilgi ihtiyacı olan belediyelere destek olmakta ve bu yolla yerel yönetim alanına dair bilgilerin belediyeler arasında artmasına kaynaklık etmektedir. Bunun yanı sıra Birlik kurmuş olduğu uluslararası ilişkiler ile dünyadaki iyi uygulama örneklerini de Türkiye'ye taşımaktadır. UCLG, CEMR, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK) gibi oluşumlarda yer alan TBB, yerel yönetimlerin sorunlarının tartışıldığı, deneyimlerin paylaşıldığı, bilgi alışverişinin sağlandığı platformlar aracılığı ile yurt içinde belediyelere uluslararası alandan bilgi ve deneyim paylaşımı aktarımı sağlamaktadır.

3.3. Kentsel Dirençlilik Oluşturma Sürecinde TBB'nin Sunmuş Olduğu Hizmetlerin Değerlendirilmesi

İş birlikçi yönetim anlayışıyla faaliyet gösteren TBB sahip olduğu görev ve yetkileri ile kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde önemli bir yer oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde TBB'nin işlevselliğinin 2010-2021 faaliyet raporlarının analizi edilerek tartışılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda dirençlilik alt türlerine göre TBB'nin faaliyetleri sınıflandırılmış ve bu faaliyetlerin dirençlilik sürecine katkıları tartışılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine uygun olarak 'içerik analizi' tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma kendi doğal akışı içindeki sosyal hayatın incelenmesine yoğunlaşır. Sosyal yaşamın zenginliği ve karmaşıklığı sosyal hayata dair farklı bakış açıları ve çözümleme türleri oluşturduğundan nitel verilerin çözümlemesinde de çok çeşitli bakış açıları ve uygulamalar mevcuttur. Çözümleme tekniklerinde çeşitliğe yol açan şey verilerin farklı yollarla elde edilmesi kaynaklıdır. Nitel çözümleme literatüründe nitel verilerin 'dönüştürülmesi', 'yorumlanması', 'anlamlandırılması' gibi terimler oldukça yaygın olmasıyla birlikte verilerin çözümlenmesinde kullanılan temel yöntemler; sistematik, görülebilir ve tanımlanabilir olmalıdır (Punch, 2005: 188-189). İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilmesi ve bunların anlaşılır biçimde düzenlenip yorumlanması sürecidir. İçerik analizinde kodlama yardımıyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkartılır (Akbulut, 2013: 155).

Bu çalışmada içerik analizi süreci dört aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama 'verilerin kodlanması': bu aşamada araştırmacı elde ettiği bilgileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır (Karataş, 2015: 74). Araştırma örneklemini olarak TBB'nin resmi web sitesinde yer alan 2010-2021 yılları arası 12 faaliyet raporu incelemeyi geçirmiştir. 12 faaliyet raporunda yer alan TBB tarafından sunulan hizmetler "önceden belirlenmiş kavramlara göre kodlama" ile bölümlere ayrılmıştır. Buna göre daha önceden araştırmacı tarafından alan yazınında belirlenen 7 kavram ('ekolojik dirençlilik',

‘sosyal dirençlilik’, bölgesel ekonomik dirençlilik’, ‘kentsel altyapı dirençliliği’, ‘afet dirençliliği’, ‘göç dirençliliği’, ‘kurumsal dirençlilik’) altında 2010-2021 yılları arası TBB tarafından sunulan hizmetler sınıflandırılmış ve tablo haline getirilmiştir. İkinci aşama ‘temaların bulunması’: bu aşamada ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temaların bulunması gerekir. Bunun için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenip ortak yönler bulunmaya çalışılır (Karataş, 2015: 75). Bu bağlamda TBB’nin faaliyet raporlarında sunulan hizmetlerin kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere sağladığı katkılar 5 kategoriye (‘danışmanlık hizmetleri’, ‘eğitim faaliyetleri’, ‘lobicilik faaliyetleri’, ‘maddi destek’ ve ‘deneyim paylaşımı’) ayrılmıştır. Üçüncü aşama ‘verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi’: bu aşamada araştırmacı ilk iki aşamada sistemli bir şekilde elde edilen verileri düzenler ve bu şekilde belirli bulgulara göre verileri tanımlar (Karataş, 2015: 75). Buna göre TBB’de sunulan hizmetler, 7 kavramın her biri için beş kategoriye göre değerlendirilip sonuçlar tablo haline getirilmiştir. Son aşama olan ‘bulguların yorumlanması’nda ise ortaya çıkan bulguların anlamlandırılması, ilişkilendirilmesi yapılarak anlamlı sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.3.1. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi

Ekosistemler dinamikdir; insanın var olduğu veya insanın var olmadığı sistem dinamiklerini bir bütün olarak içinde barındırıp sürekli değişime uğrarlar ve kararlılık noktaları da sürekli değişir (Gunderson, 2000: 428). Sahip olduğu yerel toplulukları, kurumları, fiziksel yapısı ile ekolojik sistem olarak kentler birçok bileşene, kararlılık noktalarına sahiptir, sistemin bütününi oluşturan birden çok etmeni ve dirençlilik ölçüm birimlerini içermektedirler. Bu nedenle literatürde dirençlilik alt türlerinden olduğu varsayılan ekolojik dirençlilik çalışma kapsamında bahsedilen diğer dirençlilik alt türlerini kapsayıcı bir özelliğe sahiptir. Yani herhangi bir kentsel sistemde ekolojik dirençlilik analizi yapılacaksa aynı zamanda afet dirençliliği, altyapı dirençliliği, sosyal dirençlilik, bölgesel ekonomik dirençlilik gibi diğer dirençlilik türlerinin de analizi birlikte yapılmalıdır. Bu bağlamda TBB’nin sunmuş olduğu hizmetlerin ekolojik dirençlilik oluşturma sürecine etkisini değerlendirebilmek amaçlı hizmetlerin sınıflandırılmaya tabi tutulması tüm diğer dirençlilik türlerine dair hizmetleri de kapsadığından mümkün olamamaktadır. Bundan ötürü bu başlık altında TBB’nin sunmuş olduğu hizmetler analiz edilirken ekolojik dirençlilik literatürünün aşırı iklim olaylarını, iklim değişikliklerini, bunların çevresel etkilerini ele alan kısıtlı bir bölümü değerlendirilmiştir. Ekolojik dirençlilik literatürüne dair diğer alanlar farklı dirençlilik türleri altında çalışmanın devamında değerlendirilecektir.

İklim değişikliklerine ve iklim değişiklikleri sonucu oluşan yıkıcı etkilere karşı alınabilecek tedbirler küresel ölçekte eylemler gerektirmekle birlikte ekolojik sistemler üzerinde aşırı iklim olayları sonucu oluşan baskıları azaltmak ve sistemi bu baskılara karşı daha dirençli hale getirmek büyük oranda sistemin direnme, uyum sağlama ve esneklik özellikleriyle ilgilidir (McCook vd., 2007: 81). İklim değişikliklerine uyum ve azaltım çabaları doğası gereği merkezi, yerel ve

uluslararası organizasyonlar arasında daha fazla iş birliği gerektirdiğinden aşırı doğa olayları karşısında kentlerin direnç geliştirmesi kompleks bir yapı içinde kentler arası ve bölgesel iş birliğini gerekli kılar (Ersavaş Kavanoz, 2020: 12-13). Bu anlamda kentler arası ve bölgesel iş birliğini sahip olduğu geniş iletişim ağları ile kent belediyelerine ve bölgesel belediye birliklerine nispeten daha işlevsel olarak kurabilecek TBB'ye önemli sorumluluklar düşmektedir. Kentsel riskler arasında son derece önemli bir risk olan aşırı iklim olaylarına karşı direnç oluşturmak bu risk alanına ilişkin reaktif ve proaktif olarak farkındalık oluşturmaktan alınabilecek tedbirlere kadar bir dizi eylem gerektirir. Bu eylemlerin oluşturulması ve hayata geçirilmesi kent yönetimlerinin tek başına üstlenmesi zor bir hizmet alanı olduğu için TBB bu noktada belediyelere sunacağı hizmetler ile destek olabilmektedir.

TBB'nin 2010-2021 yılları arasında sunmuş olduğu hizmetlerin 'aşırı iklim olayları, iklim değişiklikleri ve bunların çevresel etkilerinin azaltılması' açısından yıllara göre sınıflandırılması Tablo 10'da verilmiştir. Bu hizmetlerin 2020 ve 2021 yıllarında yoğunlaştığı görülmektedir. Nitekim TBB faaliyet raporlarına 'Sunulan Hizmetler' başlığı altında 'Çevre ve Şehircilik' özel başlığının 2020 yılında eklenmesi bu alana dair hizmetlerin bu yıl itibarı ile birlik gündeminde daha yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 10: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Ekolojik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Ekolojik Dirençlilik Alanına Dair Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları Ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-SKA -YEVDES -Gıdanı Korumak Fikir, Proje ve Uygulama Yarışması	-Belediyelerde Yenilenebilir ve Akıllı Enerji Uygulamaları Toplantısı -Belediyelerde Gıda Bankacılığı Çalıştayı -6. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu: Dirençli Kentler -CNR Sıfır Atık Fuarı	-Çevre cezası verme yetkisinin belediyelere devredilmesi önerisi	-Sürdürülebilir Ulaşım Fikir ve Proje Uygulama Yarışması Ödül Töreni - Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme-II: Yeşil Bir Gelecek Hibe Programı	-Çevre ve çevre sağlığı eğitimleri -Kentsel dönüşüm eğitimleri -Temizlik ve katı atık eğitimleri -Temalı park ve bahçeler eğitimleri -Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2020	-SKA	-Covid sonrası Sağlıklı Şehirler Telekonferansı -Kentsel Dayanıklılık Çalıştayı -Sıfır Atık Kurul Toplantısı -Yerelde İklim Değişikliği ve Etkilenebilirlik Oturumu -Gıdanı Korumak Sofrana Sahip Çık Kampanyası	-Tarım alanlarında yapılaşma koşullarının yeniden düzenlenmesi	-Sıfır Atık ve Belediyeler Ödül Töreni -Bisikletli Ulaşım Fikir ve Proje Uygulama Yarışması Ödül Töreni	-Belediye Akademisi altında 'Çevre ve Çevrecilik' alanına dair çeşitli eğitimler
2019	-SKA -YEVDES	-ICCA 2019 İklim Değişikliği Konferansı	-Çevre ve Şehircilik Bakanlığının imar, planlama ve ruhsat yetkisinin belediyelere devri önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında 'Çevre ve Çevrecilik' alanına dair çeşitli eğitimler
2018	-SKA	-MEWA Sürdürülebilir Turizm ve Yerel Kalkınma Forumu -MEWA Çevre Komitesi toplantısı	Veri yok	Veri Yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Alternatif enerji kaynakları eğitimi
2017	Veri yok	-Çevre Teknolojileri İhtisas Fuarı -COP23 BM İklim Konferansı Yerel ve Bölgesel Liderlerin İklim Zirvesi	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2016	-TUSELOG	- Konya Kent 2016 Fuarı -Ulusal Kentsel Su ve Atıksu Yönetimi Sempozyumu -Biyosidal Kongresi 2016 -Habitat III Konferansı	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Su arıtma tesisleri işletme eğitimi -Çevresel gürültü yönetimi eğitimi -Katı atık yönetimi eğitimi

Tablo 10: Devamı

TBB Tarafından Ekolojik Dirençlilik Alanına Dair Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2015	-TUSELOG	-Uluslararası Tarım, Gıda ve Gastronomi Kongresi -Çevre Teknolojileri İhtisas Fuarı -Uluslararası Akıllı Şebekeler Kongre ve Fuarı -Belediye Atıklarının yönetimi Kongresi -Uluslararası Enerji Kongresi ve Fuarı	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2014	-TUSELOG	-Belediyelerde Atık Yönetimi Sempozyumu	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Su yönetimi eğitimi
2013	-TUSELOG	-İstanbul 3W Kongresi	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2012	-TUSELOG -Su Meslekleri Eğitim Merkezi Kurma Projesi	-Uluslararası Tarım, Gıda ve Gastroloji Kongresi	Veri Yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Çevre eğitimleri
2011	-TUSENET -İmar Mevzuatı, Yapı Denetimi, Enerji Verimliliği ile Çevre ve Katı Atık Yönetimi Projesi	-Uluslararası %100 Yenilenebilir Enerji Konferansı IRENEC 2011 -Uluslararası Çevre Teknolojileri Fuarı, IWES 2011	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Çevre eğitimleri
2010	-TUSENET	-Belediyeler Çevre Zirvesi, Atık su ve Katı Atık yönetimi -Uluslararası Çevre Organizasyonu	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Enerji verimliliği eğitimleri

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin ekolojik dirençlilik alanına dair sunmuş olduğu hizmetlerden eğitim faaliyetleri ve düzenlemiş olduğu kongre, toplantı, çalıştaylar yıllara göre süreklilik göstermiştir. Her yıl bu alana dair düzenlemiş olduğu mutlaka bir veya birden fazla kongre, toplantı, seminer, çalıştay bulunmaktadır. Özellikle iklim değişikliği, çevre, enerji ve kentsel atık tematik alanları bu faaliyetleri oluşturmaktadır. Birlik bünyesinde bulunan Belediye Akademisi, ana hizmet eğitimleri başlığı altında çevre ve çevre eğitimi kategorisini düzenli olarak müfredatına ekleyerek eğitim alanında da süreklilik göstermiştir. Yine bu alana dair TBB'nin maddi destek olarak değerlendirilebilecek fakat ana amacı belediyelerde farkındalık yaratmak olan hizmetleri, 2020 ve 2021 yıllarında olmak üzere ödül törenleri, yarışmalar ve 'Türkiye AB Arasında Şehir Eşleştirme-II: Yeşil Bir Gelecek Hibe Programı'dır. Belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik hizmetler ise bu alanda oluşturulacak politikalar büyük çoğunlukta merkezi yönetim tarafından belirlendiğinden TBB tarafından aktif sunulamamıştır. Son olarak TBB'nin bu alan için proje ve program faaliyetlerine bakıldığında; ana amacı iklim değişiklikleri ve çevre olmamakla birlikte yönetişime vurgu yaptığı için dolaylı olarak bu başlık altında değerlendirilebilecek 2010-2016 yılları arasını kapsayan TUSENET\TUSELOG projeleri, toplam 17 amaçtan birini oluşturan 'iklim eylemi' amacını içerdiği için 2018-2022 yılları arasını kapsayan 'Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri' bu başlık altındaki hizmetlerden sayılabilir. TBB'nin özellikle bu alana dair tek projesi 2019-2022 aralığını kapsayan YEVEDES projesidir.

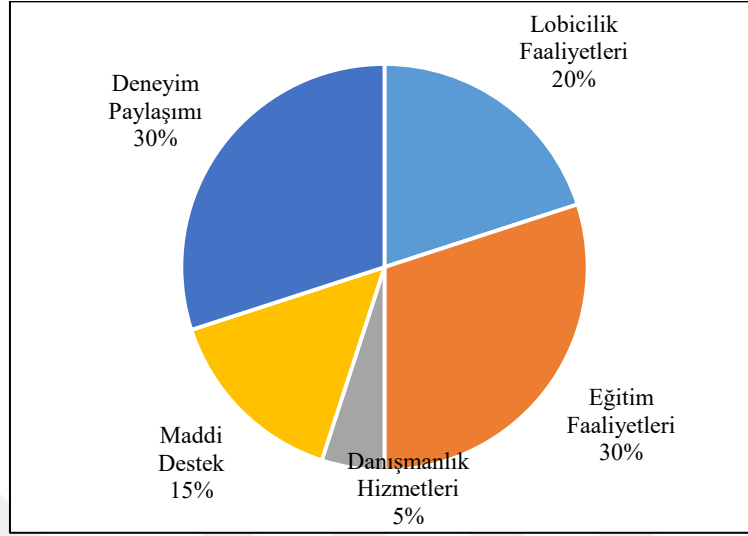
TBB'nin sunmuş olduğu her bir faaliyetin çıktısı belediyelere sağladığı katkılar açısından farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların beş kategoriye göre dağılımı Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: TBB Tarafından Ekolojik Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB tarafından Ekolojik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
SKA	✓	✓			✓
YEVEDES		✓		✓	✓
TUSELOG\TUSENET Projeleri	✓	✓			✓
Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme-II: Yeşil Bir Gelecek Hibe Programı		✓		✓	✓
Yarışma ve ödül törenleri				✓	
Ekolojik dirençlilik alanına ilişkin çeşitli toplantı, kongre, seminer ve çalıştaylar	✓	✓	✓		✓
Belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik faaliyetler	✓				
Ekolojik dirençlilik alanına ilişkin yapılan yayınlar\eğitimler		✓			✓

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 1: TBB'nin Ekolojik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin ekolojik dirençlilik oluşturma sürecinde sunduğu hizmetler ile belediyelere sağladığı katkılar değerlendirildiğinde 'eğitim faaliyetleri' ve 'deneyim paylaşımı' kategorileri diğer kategorilere göre en fazla katkı sağladığı alanlar olmuştur. Eğitim faaliyetleri altında düzenlenen toplantı, seminer gibi faaliyetler aynı zamanda belediyeler için birer deneyim paylaşımı fırsatı sunduğundan bu iki kategori eşit oranda dağılım göstermiştir. İklim değişikliği ve çevre konularında merkezi yönetim birimlerinde ve belediyelerde farkındalık oluşturmak, bu konuların merkezi yönetimin yönetsel ve idari politikalarında yer almasını sağlamak TBB'nin 'lobicilik faaliyetleri' kategorisinde sunduğu hizmetler olarak bu kategori ikinci sırada oransal büyüklük göstermiştir. Ekolojik dirençlilik oluşturma sürecinde 'maddi destek' ve 'danışmanlık hizmetleri' belediyelere en az oranda katkı sağlayan kategoriler olmuştur.

3.3.2. TBB'de Sunulan Hizmetlerin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi

Kentlerin sadece fiziksel dirençliliğinin riskleri karşılamada yeterli olmaması, teknik yaklaşımların risklere karşı çözüm arayışlarında başarısız olması kentsel direnç kavramının terör, salgın hastalık, yoksulluk, sosyal eşitsizlik, göç gibi farklı kamu politikaları içerecek şekilde sosyal direnç yaratmaya yönelik olarak kullanılmaya başlanmasına neden olmuştur (Ersavaş Kavanoz, 2021a: 376-377). Sosyal dirençlilik en genel anlamda 'sosyal grupların ve toplulukların bir krizden kurtulma ve/veya krizlere olumlu yanıt verme kapasitesi'dir (Maclean vd., 2014: 146). Sosyal dirençlilik oluşturmak öncelikle dirençli bir toplum yaratmaktan geçer. Dirençli bir topluluk güven, liderlik, kolektif etkinlik, sosyal sermaye, sosyal uyum, topluluk duygusu, toplumsal katılım, mevcut normlar, tutumlar, değerler, iletişim ve bilgi gibi bir dizi faktörü içinde barındırır (Maguire ve Hagan, 2007: 19). Kentlerde yaşayan toplulukların sosyal hayata etkin katılımından bu

toplulukların kentsel riskler karşısında dirençliliğini sağlamaya kadar bir dizi sorumluluğa sahip olan yerel yönetimlere sosyal direnç oluşturma noktasında görevler düşmektedir. Türkiye’de her ne kadar sosyal politikalar merkezi hükümet tarafından yürütülüyor olsa da belediyeleri sadece altyapı hizmeti sunan bir kurum olmaktan çıkaran sosyal belediyeçilik anlayışı ve gerekleri sosyal direnç oluşturmada önemli bir etmen olmaktadır. Sosyal dirençlilik toplulukların bir bütün içerisinde siyasal, ekonomik ve sosyal yönden dirençliliğini kapsayan çok boyutlu bir kavram olduğundan sosyal dirençlilik analizleri de kentsel yaşamdaki siyasal, ekonomik ve sosyal boyutların tümünü içerir. Bu durumda kentsel hizmetlerin tümünün sosyal dirençlilik analizine tabi tutulması gerekmektedir. Çalışma kapsamında bu başlık altında sosyal dirençlilik alanı ‘sosyal politikalar’ ile kısıtlı tutulmuş ve ‘sosyal politikalar’ alanı üzerinden TBB’nin hizmetleri sınıflandırılmaya çalışılmıştır. TBB tarafından 2010-2021 yılları arası sunulan hizmetlerin sosyal dirençlilik alanına dair kentlerde ki sosyal gruplar ve topluluklar açısından sınıflandırılması Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\ Seminer\Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-SKA -Belediyeler Kent Konseyleriyle Birlikte Çalışıyor Projesi -ÇDK Programı IV	-Genç Dostu Şehirler Kongre ve Sergisi -Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Mutabakatı -Kadın ve Tarih Kongresi -Vakıf Kuran Kadınlar Konferansı	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	-Engelsiz ve Çocuk Dostu Şehirler Fikir ve Proje Yarışması	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2020	-SKA -İnsan Hakları Kentleri Projesi -İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi -Daha Demokratik Bir Yerel Yönetişim İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi -Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi Hibe Programları	-Küresel Covid-19 Salgını Sonrası Sosyal Riskler ve Fırsatlar Çevrimiçi Konferansı -Covid Sonrası Sağlıklı Şehirler Telekonferansı -Erken Çocukluk Bakım ve Eğitim Hizmetlerinin Yerel Yönetimler Tarafından Sunulması Çalıştayı -TBB Sosyal Alanlara İlişkin Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi Toplantısı -Kentsel Dayanıklılık Çalıştayı -Güvenli Şehirler Sempozyumu	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi -TBB bünyesinde ‘Sosyal Politikalar’ komisyonunun oluşturulması	Veri yok	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2019	-SKA -İnsan Hakları Kentleri Projesi - Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi Hibe Programları	Veri yok	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2018	-SKA -Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalmaması Projesi	-Kadın Dostu Kentler Deneyim Paylaşımı -Belediyelere Bağlı Kadın Konukevi Değerlendirme Çalıştayı -Çocuk İşçiliği ile Mücadele Sempozyumu	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	Veri Yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2017	-Çocuklar Sinema ile Buluşuyor Projesi	-Kadın Konukevi Sonrası Destek Mekanizmaları Çalıştayı	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Çocuk koruma evleri personeli eğitimleri -Aile içi şiddetle mücadele eğitimleri

Tablo 12: Devamı

TBB Tarafından Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\ Seminer\Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2016	-İSKEP -TUSELOG Projesi	Veri yok	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2015	-İSKEP -TUSELOG Projesi -Güvenli Kentler Projesi -BM Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı -Çocuk Dostu Şehirler Projesi	-Uluslararası Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kongresi -	-Belediyelerin okul, yurt ve ibadethane yapımı giderlerinin borçlardan mahsup edilmesi önerisi -Gençlik, spor, kültür ve turizm hizmetlerinin belediyelere devredilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2014	-İSKEP -TUSELOG Projesi -Güvenli Kentler Projesi -BM Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı -Çocuk Dostu Şehirler Projesi	-Uluslararası Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kongresi -Yerel Karar Alma süreçlerine Vatandaş Katılımı Uluslararası Konferansı	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2013	-TUSELOG Projesi -BM Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı -Evlilik Öncesi Eğitim Programı -Bir Yastıkta Yarım Asır Programı -Okullar Hayat Olsun Projesi	-Uluslararası Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kongresi	-SOYBİS verilerinin belediyeler ile paylaşılması sağlandı	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2012	-TUSENET Projesi -Evlilik Öncesi Eğitim Programı -Okullar Hayat Olsun Projesi	-Çocuk İşçiliği Toplantısı	Veri Yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2011	-TUSENET Projesi -Okullar Hayat Olsun Projesi -Engelsiz Kent Engelsiz Turizm İş Birliği Protokolü	-Kadın Sığınma Evleri Çalıştayı	-TBB bünyesinde toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu oluşturuldu	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2010	-TUSENET Projesi -Belediyeler Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projesi	Veri yok	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin sosyal dirençlilik alanına dair sunmuş olduğu hizmetlere bakıldığında bu hizmetlerin içeriğinin kentlerdeki kırılgan gruplardan olan kadınlar, çocuklar ve engelli bireyler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu alan dair sunulan hizmetlerin sayısının da 2020-2021 yıllarında artış gösterdiği görülmektedir. TBB kendi bünyesinde oluşturduğu çalışma komisyonlarına 2020 yılında 'sosyal politikalar çalışma komisyonu' eklemesi hizmetlerin 2020-2021 yıllarında yoğunlaşmasını destekler niteliktedir. Bu hizmetlerin 2020 yılında artış göstermeye başlamasının, dünya genelinde yaşanan Covid-19 salgını ile mücadelede belediyelere sosyal politikalar alanında daha fazla görevler düşmesi kaynaklı olduğu söylenebilir. Yine TBB bünyesinde oluşturulan ve 2011 yılından beri çalışmalarına devam eden 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu' kadınların TBB gündeminde önemli bir yer aldığını göstermektedir. Kadınları sosyal ve siyasal alanda görünür kılmak, kentsel yaşama aktif katılımlarını sağlamak amaçlı çalışan komisyon bu alanda pek çok toplantı, seminer ve eğitim düzenlemiştir. Kadın sığınma evleri çalıştayları, kadın konukevi sonrası destek mekanizmaları çalıştay, kadın dostu kentler deneyim paylaşımı toplantıları, kadın ve tarih konulu kongresi bu hizmetlere örnek gösterilebilir. Çocuk işçiliği, çocuk istismarı, aile içi şiddet, aile yapısının güçlendirilmesi konularını da gündemine alan birlik, 2021 yılında ÇDK Projesi, 2019-2020 yıllarında İnsan Hakları Kentleri Projesi, 2020 yılında İş dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi, 2012-2013 yıllarında Evlilik Öncesi Eğitim Programları gibi önemli projeler ile bu alanda hizmet sunmuştur.

Gençlik, spor ve turizm hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından sunulması gerektiğini savunan TBB, bu konu için 2015 yılından itibaren gerekli mercilere lobicilik yapmış fakat herhangi bir sonuç alamamıştır. Yine benzer durumda sosyal hizmet sağlamak amaçlı yapılacak okul, yurt ve ibadethane giderlerinin zaten kısıtlı olan bütçeleri ile belediyelere ayrıca maliyet yüklediği düşünüldüğünden ilgili mercilere bu giderlerin belediye borçlarından mahsup edilmesi önerisi 2015 yılından beri her yıl düzenli iletilmiş fakat herhangi bir sonuç alınamamıştır. Belediye Akademisi altında her yıl sunulan eğitim modüllerinde başta belediye ve belediye personellerine yönelik olmak üzere çeşitli gruplara ve kurumlara sosyal hizmetler alanında çeşitli eğitimler verilmektedir. Bunlar; sosyal hizmetler ve yardımlar, nikah hizmetleri, gençlik, spor, sağlık hizmetleri, kültür, sanat ve turizm hizmetleridir.

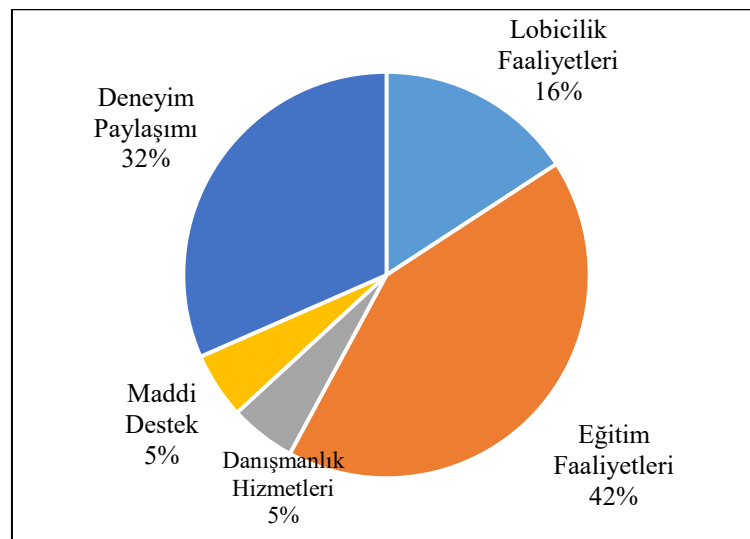
TBB'nin sunduğu tüm bu hizmetlerin sosyal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere sağladığı katkılar beş kategori üzerinden Tablo 13'te değerlendirilmiştir.

Tablo 13: TBB Tarafından Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB tarafından Sosyal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
SKA	✓	✓			✓
ÇDK Programı		✓			✓
İnsan Hakları Kentleri Projesi		✓	✓		✓
İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı Projesi	✓	✓			
Daha Demokratik Bir Yerel yönetim İçin Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi	✓	✓			✓
Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme (Town Twinning) Projesi		✓		✓	✓
Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalması Projesi		✓		✓	
İSKEP	✓	✓			✓
TUSENET/TUSELOG Projeleri	✓	✓			✓
Güvenli Kentler Projesi		✓			✓
BM Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı		✓			✓
Türkiye Engelsiz Yetenek Günleri Programı		✓			
Evlilik Öncesi Eğitim Programı		✓			
Okullar Hayat Olsun Projesi		✓			✓
Sosyal politika alanına ilişkin çeşitli toplantı, kongre, seminer ve çalıştaylar		✓	✓		✓
Belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik faaliyetler	✓				
Sosyal politika alanına ilişkin yapılan yayınlar/egitimler		✓			✓

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2: TBB'nin Sosyal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin sosyal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere en fazla katkı sağladığı kategori 'eğitim faaliyetleri' olmuştur. Birlik sunduğu tüm hizmetler genelinde eğitim faaliyetlerine özel bir

yer verdiği için bu alana da yansımıştır. Türkiye’de sosyal politikaların oluşturulması merkezi yönetime, uygulanması yerel yönetimlere ait olduğundan sosyal politikaların uygulayıcısı olarak belediyeler bu alanda en fazla eğitim ve deneyim paylaşımına ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması bağlamında TBB eğitim hizmetleri yanı sıra dünyada ve Türkiye’deki iyi uygulama örneklerinin belediyeler arasında yaygınlaştırılmasına aracılık eden ‘deneyim paylaşımı’ hizmeti ile sosyal dirençlilik oluşturma sürecine ikinci sırada katkı sağlamıştır. Sosyal hizmet sunumunda merkezi yönetim birimlerinde bazı hizmetlere yönelik olarak farkındalık oluşturup mevzuat gündemine alınması noktasında ‘lobicilik faaliyetleri’ ile TBB sosyal dirençlilik oluşturma sürecine üçüncü sırada katkı sunmaktadır. Birlik ‘maddi destek’ ve ‘danışmanlık hizmetleri’ bağlamında sosyal dirençlilik oluşturma sürecinde oldukça yetersiz kalmış ve en az bu alanlarda belediyelere katkı sağlamıştır.

3.3.3. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi

Kentler birçok anlamda olduğu gibi ekonomik anlamda da bozulmalara, karışıklıklara karşı direnç geliştirilmesi gereken bir özelliktedir (Ersavaş Kavanoz, 2020: 20). Kentlerin ekonomik anlamda dirençlilik göstermeleri büyük oranda bölge ekonomilerine hatta ülke ekonomilerine bağlı bir durumdur. Bölgesel ekonomik dirençlilik, bölgedeki tüm ekonomik sektörlerin ve hizmetlerin analize tabi tutulduğu, bölgedeki finansal sistemin kendi kendine yetebildiği, bölgede oluşabilecek ekonomik şokların absorbe edilebildiği ve bölgenin ekonomik istikrarının sağlandığı kentsel dirençlilik değerlendirme boyutlarından bir tanesidir. Bu dirençlilik türü kentsel alt sistemlerin ekonomik gelişim içerisindeki katkısından ekonomik aktivite çeşitliliğine kadar birçok özelliği içinde barındırır (Yıldırım, 2022: 1532). Kent yönetimleri olan belediyeler çok paydaşlı bir yapıya sahip olan bölge ekonomisinin paydaşlarından sadece bir tanesidir. Bu durumda sadece belediyeler üzerinden yapılacak bir bölgesel ekonomik dirençlilik analizi oldukça yetersiz kalacaktır. Bölge ekonomisinin değerlendirilmesi ve analize tabi tutulması ayrı bir literatür ve disiplin gerektirdiğinden bu başlık altında sadece bölge ekonomisine katkı sağladığı düşünülen faaliyetler üzerinden TBB’nin sunmuş olduğu hizmetler sınıflandırılmıştır (Tablo 14).

Tablo 14: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\ Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-SKA	-AB Bölgeler Komitesi Türkiye Çalışma Grubu 26. Toplantısı “Covid-19 Sonrası Yerel Ekonomik Kalkınma” Oturumu -Aracı Şehirler II. Dünya Forumu -Bölgesel Kalkınma Toplantıları	-Belediyelerin iş birliği yapabileceği kurumlar arasına kooperatiflerinde dahil edilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2020	-SKA -Kırsal Kalkınma İçin Yenilikçi Yaklaşımlar İş Birliği Hibe Projesi	-Kalkınma Yerel Vizyon Bölgesel İstişare Toplantıları 1-2 -	-Belediyelerin iş birliği yapabileceği kurumlar arasına kooperatiflerinde dahil edilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2019	-SKA -Yerel Finansal Kapasite Geliştirme Teknik Yardım Projesi -Kırsal Kalkınma İçin Yenilikçi Yaklaşımlar İş Birliği Hibe Projesi	Veri yok	-Belediyelerin iş birliği yapabileceği kurumlar arasına kooperatiflerinde dahil edilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2018	-SKA	-Altınbaşak Tarım Şehirleri Yarışması -Karadeniz Sınır Ötesi İş Birliği Programı Bilgilendirme Toplantısı -Toplu Ulaşım Birimleri İstişare Toplantısı	Veri yok	Veri Yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2017	Veri yok	-İşyeri Ruhsat Mevzuatı ve Sorunları Çalıştayı -Karayolu Trafik Güvenliği Sempozyumu		Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2016	-İSKEP	-Karayolu Trafik Güvenliği Sempozyumu -Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu -Şehircilik ve Teknolojiler Fuarı	-Kentsel dönüşümün belediye şirketleri iş birliği ile yapılabilmesi önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2015	-İSKEP	-Uluslararası Tarım, Gıda ve Gastronomi Kongresi	-Kırsal Kalkınma Programı İzleme Komitesi Çalışmaları -Su tesisleri üzerinden elektrik üretmek isteyen belediyelerin teşvik edilmesi önerisi -İşlevini yitiren baraj ve gölet alanların belediyelere devri önerisi	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Tablo 14: Devam

TBB Tarafından Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\ Toplantı\ Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2014	-İSKEP	Veri yok	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2013	Veri yok	Veri yok	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2012	Veri yok	-Yerel Ekonomik Kalkınma Konferansı -7. İpekyolu Başkanları Forumu	Veri Yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2011	Veri yok	Veri yok	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2010	Veri yok	Yeni Hal Kanunun Toplantısı	Veri yok	Veri yok	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 14'e bakıldığında TBB'nin diğer dirençlilik alt türlerine göre bölgesel ekonomik dirençlilik alanında oldukça az faaliyetinin olduğu görülmektedir. Bölge ekonomilerinin çok paydaşlı bir yapıya sahip olması, ekonomi politikalarının merkezden yürütülmesi, bölgesel kalkınma fırsatlarının yaratılmasında yerel yönetimlerin imkanlarının kısıtlı olması, bölge ekonomilerinin geliştirilmesi bağlamında oluşturulacak politikaların sadece kent yönetimleri tarafından oluşturulmaması gibi nedenler bölgesel ekonomik dirençlilik alanına dair TBB'nin hizmet sunumunu azaltıcı etkenlerdendir. TBB doğrudan bölgesel ekonomilerin gelişimine katkı sağlayıcı bir faaliyette bulunmamıştır. Bu alana dair sunulan hizmetler daha çok bilgilendirme ve eğitim amaçlı olmuştur. Yine bu alana dair yürüttüğü projeler de bölge ekonomilerini doğrudan değil dolaylı etkileyebilecek özelliğe sahiptir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri projesi 12 tane hedeften oluşup sadece iki tanesi ('İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme' ile 'sanayi, yenilikçilik ve altyapı') doğrudan bölgesel ekonomik gelişme ile ilgilidir. Yerel Finansal Kapasite Geliştirme Teknik Yardım Projesinin ana amacı belediyelerin finansal kaynaklarının iyi yönetilmesidir. Kırsal Kalkınma İçin Yenilikçi Yaklaşımlar İş Birliği Projesi ise Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi kapsamında bir pilot belediyede yürütülen projedir. İSKEP ise engelli bireyleri iş piyasasına kazandırmak amaçlı yürütülen bir projedir.

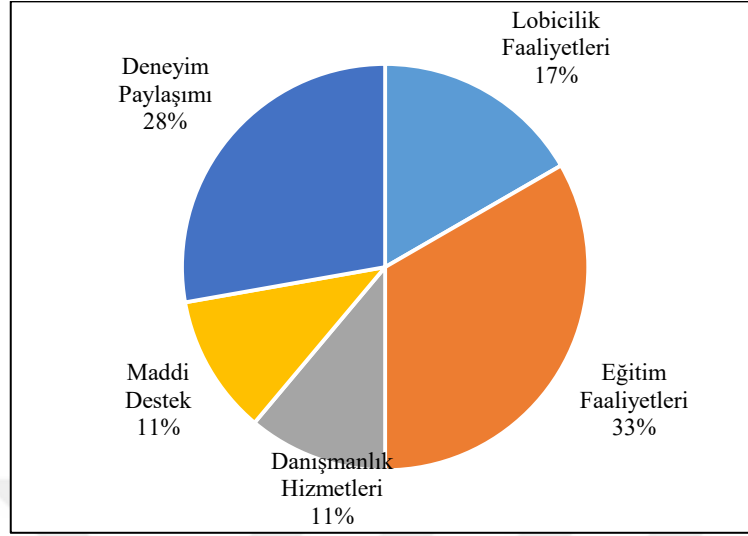
Bu alanda TBB tarafından düzenlenen kongre, toplantı, seminer ve çalıştay faaliyetleri de oldukça kısıtlıdır. Hatta bazı yıllar bu alana dair düzenlenmiş bu tür herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır. Belediye Akademisi altında verilen eğitim modüllerinde de her yıl düzenli olarak verilen tek modül 'ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi' modülü olmuştur.

Tablo 15: TBB Tarafından Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB tarafından Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmalık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
SKA	✓	✓			✓
Yerel Finansal Kapasite Geliştirme Teknik Yardım Projesi		✓	✓		
Kırsal Kalkınma İçin Yenilikçi Yaklaşımlar İş Birliği Hibe Projesi		✓		✓	✓
İSKEP		✓		✓	✓
Bölgesel ekonomi alanına ilişkin çeşitli toplantı, kongre, seminer ve çalıştaylar	✓	✓	✓		✓
Belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik faaliyetler	✓				
Bölgesel ekonomi alanına ilişkin yapılan yayınlar\eğitimler		✓			✓

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3: TBB'nin Bölgesel Ekonomik Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin bölgesel ekonomik dirençlilik oluşturma sürecinde sunmuş olduğu hizmetler belediyelere katkısı açısından değerlendirildiğinde; 'eğitim faaliyetleri' en fazla katkı sunduğu kategori olmakla birlikte bunu 'deneyim paylaşımı' takip etmiştir. Bu alanda TBB belediyelere en az 'danışmanlık hizmetleri' ve 'maddi destek' kategorisinde katkı sağlamıştır.

3.3.4. TBB'de Sunulan Hizmetlerin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi

Afet kavramı disiplinlerin yaklaşımları ve niteliklerine göre birçok biçimde tanımlanan bir kavram olup en geniş anlamıyla toplumsal ve fiziksel yapıda değişimler meydana getiren travmatik ve ani olaylardır. Afet sonrası dönemde 'normale', 'eskiye' dönebilmek veya afet etkilerinden, oluşturduğu travmatik değişimlerden hızlıca toparlanabilmek dirençlilik kapasitesi ile yakından ilişkilidir (Gökalp Yılmaz, 2021: 126-127). Tüm yönetim kademeleri (merkezi, yerel, bölgesel) vatandaşlarını korumakla yükümlüdür. Fakat yerel yönetimler afetlere müdahale eden ilk kurumlar olduğundan afet risklerini azaltmak ve toplulukları bu risklere karşı dirençli hale getirmek konusunda özel bir yükümlülüğe sahiptir. Afet dirençliliği afet sonrası ile ilişkili olduğu kadar afet öncesi reaktif biçimde risk azaltma hazırlıkları ile de ilişkilidir. Bundan ötürü afet dirençliliği oluşturmak olası afet durumları ile başa çıkabilme, önceden hazırlıklı olabilme yetenekleri içeren dirençli planlamadan geçer (Jean-Lee, 2016: 37).

Afet yönetimi kapsamlı bir iş birliği gerektirdiğinden tüm belediyelerin çatı kuruluşu niteliğinde olan TBB sunacağı hizmetler ile hem eğitim noktasında hem farkındalık oluşturmak noktasında afet yönetimi politikasına olumlu katkılar sunabilir. Ayrıca kentler çok fazla çeşitte afetler ile sürekli karşı karşıyadır, bu afet çeşitlerine her an hazırlıklı olmak ve sonrasında hızlıca

toparlanmak belediyelerin her zaman tek başına üstesinden gelemeyeceği bir durumdur. TBB ilişkide olduğu gerek ulusal gerekse uluslararası iş birlikleri aracılığı ile afet sonrasında belediyelere daha kolay ve hızlı yardım ulaştırma konusunda da afet dirençliliği oluşturma sürecine olumlu katkılar sağlayabilir. 2010-2021 faaliyet raporlarına göre TBB'nin afet dirençliliği alanına ilişkin hizmetleri Tablo 16'da yıllara göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 16: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-RESLOG Projesi -Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi -SKA -TBB ve BM-Habitat Arasında İş Birliği Protokolü -LAR III -ÇDK Programı IV	-3. Uluslararası Afet ve Dirençlilik Kongresi -6. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu -Bölgesel Kalkınma Toplantıları -Ulusal Gönüllü İtfaiyecilik Yönetmeliği Çalıştayı -Afet Riski Azaltma Çalıştayı -Sürdürülebilir Şehirler İş Birliği Çalıştayı	-Covid-19 salgının belediyeler üzerinde etkilerinin giderilmesi amaçlı tavsiye kararlar -Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'ndeki 'yapı yüksekliği' tanımının değiştirilmesi önerisi	Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil yardım eğitimleri -Afet farkındalık eğitimleri
2020	-RESLOG Projesi -SKA	-Covid-19 Salgını Sonrası Sosyal Riskler ve Fırsatlar Çevrimiçi Konferansı -Belediye Başkanları Toplantısı -TBB-UCLG Covid-19 Deneyim Paylaşımı Toplantısı -Afet Riski Azaltma ve Deprem Çalıştayları, -Yerelde İklim Değişikliği ve Etkilenebilirlik Oturumu	-Covid-19 salgının belediyeler üzerinde etkilerinin giderilmesi amaçlı tavsiye kararlar -Olağanüstü durumlarda belediye başkan vekili görevlendirilmesi önerisi	-Araç ve ekipman desteği, -Qudra 2 Türkiye Programı	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri -Covid-19 sonrası eğitimleri, -İklim değişikliği, su güvenliği eğitimleri
2019	-RESLOG Projesi -SKA	-ICCA 2019 İklim Değişikliği Konferansı	-Binaların yangından korunması hakkında yönetmelik incelemesi	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2018	-RESLOG Projesi -SKA	-Uluslararası Kentsel Su ve Atıksu Yönetimi Toplantısı -İtfaiyecilik Mesleğinde Psikososyal Risk Etkenleri Çalıştayı -Su Kayıplarının Kontrolü Toplantısı	-Taşkın ve Rüşubat Kontrolü Yönetmeliği görüş önerisi	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri -Atık su arıtma ve yönetimi eğitimi
2017	Veri yok	-Su Kayıpları Balkan Forumu -COP23 BM İklim Konferansı Yerel ve Bölgesel Liderlerin İklim Zirvesi -Dünya Su Konseyi- Dünya su Kongresi	-Altyapı Sistemlerinin Koordinasyonuna İlişkin Yönetmelik Taslağı incelemesi -Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik Taslağı incelemesi	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri

Tablo 16: Devamı

TBB Tarafından Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2016	-UCLG Görev Gücü- Afet ve Koordinasyon Merkezi	-Ulusal Kentsel Su ve Atıksu Yönetimi Sempozyumu -Habitat III Konseyi -Konya KENT 2016 Fuarı	-Afet Yönetimi Yönetmeliği incelemesi	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2015	-UCLG Görev Gücü- Afet ve Koordinasyon Merkezi	-İtfaiyeci Sempozyumu, -2015 Uluslararası Interschutz İtfaiye, Kurtarma, Yangın Önleme, Afet Yardım -BM Yerel Liderler İklim Zirvesi,	-Enerji Tesisleri ve afet nedeniyle yapılacak yatırımların bakanlıkça yürütülmesi önerisi -6306 sayılı kanunda riskli alan tanımının değiştirilmesi önerisi	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2014	Veri Yok	Veri Yok	-Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un uygulama yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik taslağı görüş bildirme	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2013	Veri yok	-Afet ve Acil Durum Yönetimi Semineri	-Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun için görüş bildirme	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2012	Veri yok	-Afet ve Acil Durum Yönetimi Semineri	-Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi hakkında kanun taslağı için görüş bildirme	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2011	-Belediyeler afet koordinasyon merkezi (Bel- Afetkom)kurulması	Veri yok	-Afet yardımlarında ibraname alınması uygulamasının kaldırılması için öneri	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri
2010	Veri yok	Veri yok	Veri yok	-Araç ve ekipman desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -İtfaiye, afet ve acil Yardım Eğitimleri

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin afet dirençliliğine ilişkin sunmuş olduğu hizmetlerin 2020 ve 2021 yıllarında yoğunlaştığı görülmektedir. Dünya genelinde yaşanan Covid-19 Pandemisi bu yoğunlaşmanın nedeni olmakla birlikte özellikle 2021 yılında içeriği pandemi olan birçok konferans, kongre, sempozyum, çalıştay düzenlenmiş, bunların bir çoğuna TBB öncülük etmiştir. 2015-2019 yılları arası afet çalışmaları daha çok iklim değişikliği, yangın, deprem ve su konularına yönelik olmuştur. 2010-2015 yılları arasında ise afet alanına ilişkin hizmetler oldukça sınırlı sayıda olup bunların birçoğunu da eğitim hizmetleri oluşturmuştur. TBB'nin bu alanda yıllar içerisinde değişmeden devam eden hizmeti itfaiye, afet ve acil yardım eğitimleridir. Belediye akademisi tarafından hizmet içi eğitim, ülke genelinde eğitim ve çeşitli belediye personellerine verilen eğitimler şeklinde sunulmuştur. Yine bu alanda çeşitli nedenler ile belediyelere tahsis edilen araç ve ekipmanlar da sürekli devam eden hizmetlerden sayılabilir. 2011 yılı Ekim ayı Encümen toplantısında TBB, Türkiye'de meydana gelen afetler sonrasında afetlere hazırlıklı olmak ve bunun için belediyeler arası yardımlaşma farkındalığını artırmak, etkin koordinasyon sağlamak amaçlı Belediyeler Afet Koordinasyon Merkezi (Bel-Kom) kurulmasına karar vermiştir. Bu amaçla çeşitli belediyeler ziyaret edilmiş ve görüşmeler yapılmıştır fakat daha sonraki yıllarda faaliyet raporları incelendiğinde böyle bir merkeze rastlanmamıştır. Kurulması amaçlanan böyle bir merkezin yürüteceği faaliyetler afet çalışmaları açısından önemli bir işleve sahip olacakken TBB tarafından sürdürülebilirliği sağlanamamıştır.

2021 yılı itibarı ile birliğin afet dirençliliğine ilişkin halen yürüttüğü 6 proje bulunmaktadır. Bunlardan 'Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi' sadece afet dirençliliğine ilişkin olup diğerleri farklı konular yanında afet konusunu da içermektedir. Afete Hazır Türkiye ve Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi, belediyelerin, bağlı idarelerin, belediye şirketlerinin yönetici, teknik ve idari personeline eğitimler verilmesi ile yerel yönetimlerin afete her durumda hazırlıklı olmalarının sağlanması amacıyla İç İşleri Bakanlığı, AFAD Başkanlığı, TBB arasında imzalanan iş birliği protokolüdür. RESLOG Projesi, SKA, TBB ve BM-Habitat arasında İş Birliği Protokolü, LAR III, ÇDK Programı IV, Yerel Finansal Kapasite Geliştirme Teknik Yardım Projeleri uluslararası boyutta aktörler ile ortaklık kurularak yürütülen içeriğinde afet çalışmaları alt başlıklarının da olduğu projelerdir.

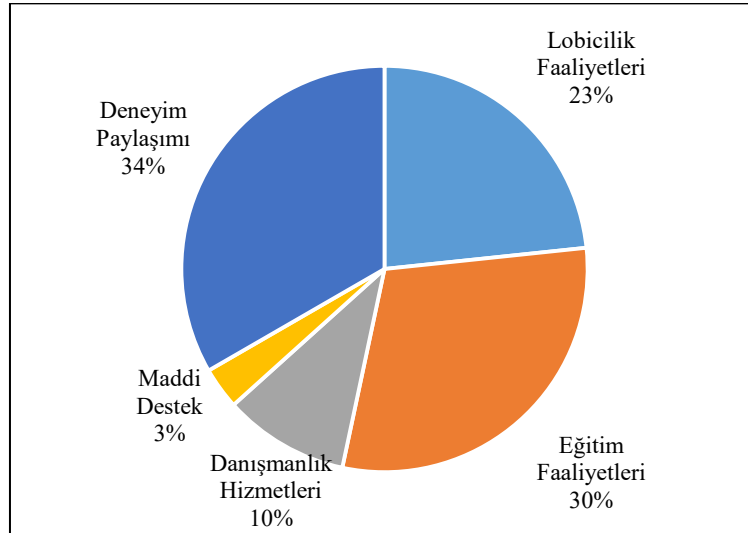
TBB tarafından sunulan afet çalışmalarının her biri afet dirençliliği oluşturma sürecinde belediyelere farklı kategorilerde katkı sağlamıştır. Sunulan hizmetler ve katkı sağlanan kategoriler Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: TBB Tarafından Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB Tarafından Afet Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
RESLOG Projesi	✓	✓			✓
SKA	✓	✓			✓
Afete Hazır Türkiye Bilinçlendirme ve Eğitim Projesi	✓	✓	✓		✓
TBB ve BM-Habitat Arasında İş Birliği Protokolü		✓			✓
LAR III	✓	✓			✓
ÇDK Programı IV		✓			✓
Yerel Finansal Kapasite Geliştirme Teknik Yardım Projesi		✓	✓		✓
UCLG Görev Gücü-Afet Koordinasyon Birimi	✓				✓
Afet dirençliliği alanına ilişkin çeşitli toplantı, kongre, seminer ve çalıştaylar	✓	✓			✓
Afet dirençliliği alanına ilişkin incelenen ve görüş bildirilen mevzuat çalışmaları	✓		✓		
Afet dirençliliği alanına ilişkin yapılan eğitimler		✓			✓
Araç ve ekipman desteği				✓	

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 4: TBB'nin Afet Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Önceki tecrübelerden yararlanılarak daha iyiye ulaşma amacıyla TBB'nin belediyeler arası 'deneyim paylaşımı' hizmetleri, afet nedeniyle oluşabilecek kayıpları azaltma amacıyla bu alanda belediyelere sağlanan katkılardan birinci sıradaki kategoriye oluşturmaktadır. TBB tarafından belediyelerin hizmet kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlı yürütülen 'eğitim faaliyetleri' afet dirençliliği alanında da belediyelere sağlanan katkılardan ikinci sırayı almaktadır. Afet risklerini yönetebilmek, afet riskleri ile etkili mücadele edebilmek için öncelikli eylemlerden biri de afeti anlamaktır. TBB'nin yürüttüğü eğitim faaliyetlerinin afet farkındalığı yaratma, afetlere hazırlıklı olma noktasında belediyelere sağladığı katkılar açısından bu durumu destekler niteliktedir. TBB yürüttüğü projeler ve düzenlediği toplantılar ile sadece eğitim amacını gerçekleştirmemekte aynı zamanda bu faaliyetler aracılığı ile merkezden yerele çeşitli kademedeki yöneticileri ve ilgili kişileri de bir araya getirmektedir. Böylece afet alanına ilişkin yereldeki sorunların üst düzey birimlere, sorunu yaşayan ilk kademe yönetimler tarafından aktarılmasına aracılık etmektedir. Aynı zamanda kendi kurumsal kimliği ile de bu sorunların çözümüne yönelik 'lobicilik faaliyetleri' gerçekleştirmektedir. Bu nedenle TBB bu alana yönelik olarak belediyelere sağladığı katkılar açısından lobicilik faaliyetleri kategorisi üçüncü sırada yer almaktadır. 'Danışmanlık hizmetleri' ve 'maddi destek' kategorileri de afet dirençliliği oluşturma sürecinde TBB'nin belediyelere katkı sağladığı en az alanlar olmaktadır.

3.3.5. TBB'de Sunulan Hizmetlerin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi

Kentsel mekanın oluşma ve biçimlenme sürecinin dolaysız belirleyicisi olan kentsel altyapı hizmetlerini, yerleşime henüz açılmamış arazinin parsellenmesinden yapıli çevrenin oluşması ve düzenlenmesi süreçlerine kadar uzanan kontrollü kentleşmeyi sağlama, sağlıklı yaşam alanı oluşturma konusunda önemli işlevler gören yatırımlar olarak tanımlamak mümkündür (Kılınç, 2021: 311). Kentlerdeki zayıf altyapı sistemleri kentsel ekonomik maliyetleri artırıcı etkiye sahip olduğundan kent sakinlerinin refahı üzerinde de olumsuz bir etki yaratacaktır. Düşük kalitede altyapı, yetersiz hizmet sunumu, kötü barınma, trafik sıkışıklığı gibi nedenlerle kentsel alanlarda yaşama maliyeti yüksekse kentsel büyüme ve gelişme aynı oranda düşük olacaktır (Collier ve Venables, 2016: 394-395). Kentsel altyapıların dirençli olması aynı zamanda sürdürülebilir olmasını gerektirir. Sürdürülebilir kentsel altyapıların temel özellikleri ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların dengeli bir iletişim içerisinde olmasıdır. Bu üç boyutun dengeli etkileşimi mevcut ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamada belirli işlev ve hizmetleri sunarken ekonomi, toplum ve çevrenin de dengeli gelişimini sağlayan sürdürülebilir kentsel altyapılar oluşturur (Wang vd., 2018: 2). Sürdürülebilir olmayan kentsel altyapıların ani şoklar veya kronik sorunlar karşısında kesintiye uğraması, bu koşullar altında toparlanma kabiliyetinin zayıf olması kentlerin dirençliliğini olumsuz yönde etkileyecektir.

Kentsel altyapı hizmetleri teknik altyapı, ulaşım altyapısı, beşeri altyapı, yeşil altyapı hizmetleri gibi birçok kavramı içinde barındıran geniş bir anlama sahiptir. Bu hizmetlerin sunumu sadece yerel yönetimlerin sorumluluğunda olmayan çok paydaşlı bir yapı içerisinde çeşitli teknik bilgi ve deneyim gerektiren özelliklere sahiptir. Çalışma kapsamında kentsel altyapı hizmetleri belediye hizmet sunumlarını doğrudan etkileyen atıksu ve kanalizasyon, içme suyu temini ve dağıtımı, katı atık toplama ve arıtma, kent içi ulaşım ve toplu ulaşım, haberleşme ve telekomünikasyon hizmetlerini içerek şekilde sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. TBB tarafından 2010-2021 yılları arası kentsel altyapı hizmetlerine yönelik gerçekleştirilmiş faaliyetler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-SKA -Avrupa Hareketlilik Haftası Programı-Ulusal Ödülleri -Değer Yaratmak İçin Akıllı Şehirler Faaliyetleri	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Sürdürülebilir Şehirler İş Birliği Çalıştayı -Karayolu Trafik Güvenliği Altyapı ve Denetim İhtisas Toplantısı	-Maden paylarının belediyelere aktarılması önerisi -Belediyelerin gelir getirmeyen alt yapı yatırımları için yapılacak harcamalarda KDV oranının %18'den %1'e indirilmesi önerisi -Motorlu taşıtlar vergisi üzerinden yol ve trafik katkı payı tahsil edilmesi önerisi -Yük ve yolcu taşımacılığı hizmetlerinden %1 oranında taşıma vergisi alınması önerisi -Karayolu geçişleri ile orman alanındaki belediye hizmetleri için ücret alınmaması önerisi -BŞ belediyelerine şehir içi hareketli ve duran, diğer belediyelere duran trafik yetkisinin verilmesi önerisi -Şehirlerde trafik yoğunluğunu önlemek için tercihli ve ücretli yollar yapılması önerisi -Taş ve kum ocağı ile jeotermal kaynaklara ruhsat verilmesi yetkisinin Büyükşehir belediyelerine verilmesi önerisi ⁶	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler -Akıllı Ulaşım Sistemleri eğitimleri
2020	-SKA -Avrupa Hareketlilik Haftası Programı-Ulusal Ödülleri -Değer Yaratmak İçin Akıllı Şehirler Faaliyetleri -LAR III	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Atıksu Tecrübe Paylaşımı Toplantısı -Toplu Ulaşım Hizmetleri İstişare Toplantısı	-2021 yılı verileri	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler

⁶ Tabloda 2021 yılı 'belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik faaliyetler' bölümündeki verilerin tümü diğer yıllarda '2021 yılı verileri' şeklinde kısaltılmıştır.

Tablo 18: Devam

TBB Tarafından Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2019	-SKA -Avrupa Hareketlilik Haftası Programı-Ulusal Ödülleri -Değer Yaratmak İçin Akıllı Şehirler Faaliyetleri	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Su Kayıpları Balkan Forumu	-2021 yılı verileri	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında verilen çeşitli eğitimler
2018	-SKA -Avrupa Hareketlilik Haftası Programı-Ulusal Ödülleri	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Su Kayıpları Balkan Forumu -Uluslararası Kentsel Su ve Atıksu Yönetimi Toplantısı -İçme Suyu ve Atıksu Sempozyumu	-2021 yılı verileri - Altyapı kazılarında harç alınması önerisi	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Kentsel Ulaşım Hibe Programları eğitimleri
2017	Veri yok	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Su Kayıpları Balkan Forumu -Uluslararası Altyapı Trafik Yönetimi ve Park Sistemleri Fuarı -Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu	-2021 yılı verileri -Altyapı kazılarında harç alınması önerisi	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2016	Veri yok	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Uluslararası Altyapı Trafik Yönetimi ve Park Sistemleri Fuarı -Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu	-2021 yılı verileri -Altyapı kazılarında harç alınması önerisi -Elektronik haberleşme altyapı sistemi kurulması ve işletilmesi yetkisinin belediyelere verilmesi önerisi	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2015	Veri yok	-Dünya Su Konseyi Faaliyetleri -Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Uluslararası Altyapı Trafik Yönetimi ve Park Sistemleri Fuarı -2560 sayılı Kanun Çalıştayı Uluslararası Akıllı Şebekeler Kongresi -Belediye Atıklarının Yönetimi Kongresi	-2021 yılı verileri -Su tesisleri üzerinden elektrik üretmek isteyen belediyelerin teşvik edilmesi önerisi -İzinsiz kazı ve harfiyat yapılmasına ceza verilebilmesi önerisi	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Trafik Elektronik Denetleme Sistemleri Bilgilendirme eğitimi

Tablo 18: Devam

TBB Tarafından Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2014	-Trafik Güvenliği İş Birliği Protokolü (TEDES)	-Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlüğü İstişare Toplantıları -Uluslararası Altyapı Trafik Yönetimi ve Park Sistemleri Fuarı -Belediye Atıklarının Yönetimi Kongresi -Trafik Güvenliği İş Birliği -Altyapı Kazısı Teknolojileri İhtisas Fuarı	-Atıksu arıtma tesisi elektrik giderlerinin düşürülmesi önerisi	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Su Yönetimi eğitimi
2013	Veri yok	-İstanbul 3W Kongresi	Veri yok	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2012	-Su Meslekleri Eğitim Merkezi Kurma Projesi	-Su Kanunu Çalıştayı	Veri yok	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler -Belediyeler ve İçme Suyu eğitimi
2011	Veri yok	-Sürdürülebilir Ulaşım Sempozyumu	Veri yok	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2010	Veri yok	-Yerel Çevre Hizmetleri Platformu	Veri yok	-Araç Desteği	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin doğrudan kentsel altyapı alanına ilişkin gerçekleştirmiş olduğu proje veya program bulunmamaktadır. SKA, Avrupa Hareketlilik Haftası Programı, LAR III, Akıllı Şehirler Programı birçok kentsel hizmeti içine alan programlardır. Bu programlarda yer alan başlıklar içinde kentsel altyapı hizmetlerine dahil edilebilecek hizmetler bulunmaktadır. Örneğin SKA kentlerin ve insan yerleşimlerinin güvenli, kapsayıcı, dirençli ve sürdürülebilir kılınması için yürütülmektedir. Bu kapsamda temiz su, erişilebilir enerji, sanayi, inovasyon ve alt yapı başlıkları altında başlatılan kampanyalara TBB destek vermiştir. 'Avrupa Hareketlilik Haftası' etkinlikleri kapsamında TBB, kentlerde çalıştaylar, konferanslar ve seminerler düzenleyerek belediyeleri sürdürülebilir ulaşım tedbirleri almaya teşvik etmiştir. Yine TBB tarafından LAR III projesi kapsamında büyükşehir belediyelerinin ve ilçe belediyelerinin bütçelerinin %10 oranını kırsal alanlardaki altyapı işleri için kullanmasını sağlamak amaçlı hizmet standartları geliştirilmiştir. 'Değer Yaratmak İçin Akıllı Şehirler Faaliyetleri' katılımcı, güvenilir, temiz, sağlıklı, konforlu yaşam alanları sunan kentler oluşturmak amaçlı gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olup TBB belediyelerin hayata geçireceği akıllı şehir çalışmalarına destek vermekte ve bu bağlamda hazırlamış olduğu yıllık raporlar ile dünyadaki iyi uygulama örneklerini belediyelere sunmaktadır.

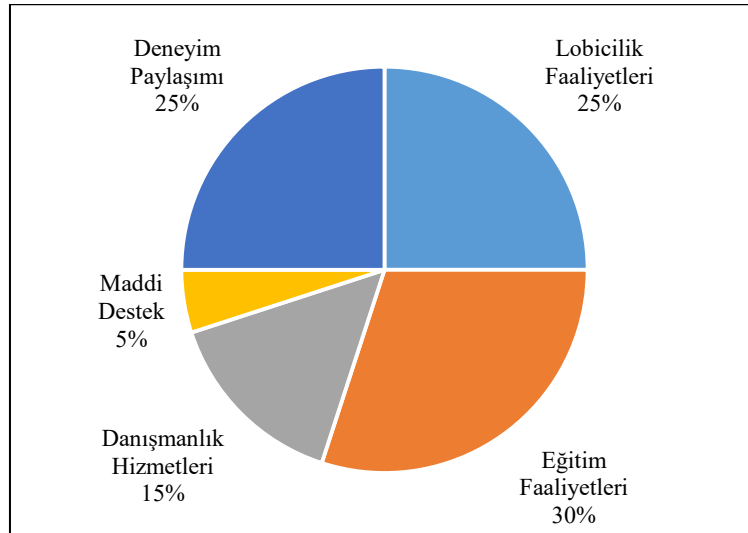
TBB'nin bu alanda sunmuş olduğu hizmetlere yıllar içerisinde bakıldığında daha çok kongre, toplantı, seminer, çalıştay, sempozyum, fuar gibi etkinlikler şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Buna kentsel altyapı çalışmalarının yüksek maliyet, ileri teknik gerektirmesi ve altyapı çalışmalarının daha çok merkezi yönetim ağırlıklı sunulmasının neden olduğu söylenebilir. TBB bu alanda daha çok belediyelere eğitimler verilmesi, belediyelerin bu alanda yaşadığı sorunların ve çözüm önerilerinin gerekli makamlara iletilmesi şeklinde lobicilik faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Her alanda olduğu gibi bu alanda da TBB 'belediye akademisi' tarafından birçok eğitimler düzenlemiştir. Akıllı Ulaşım Sistemleri Uygulamalarına ilişkin belediyeleri bilgilendirmek amaçlı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı iş birliğinde 11 farklı konuda belediye personeline eğitimler verilmiştir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere TBB tarafından gerekli birimlere birçok konuda öneriler ulaştırılmış fakat önerilerin büyük kısmı yıllar içerisinde çözüm bulamadığından üst üste her yıl tekrar etmiştir. Örneğin, belediyelerin gelir getirmeyen altyapı yatırımları için yapılacak harcamalarda KDV oranının %18'den %1'e indirilmesi 2015 yılı itibarı ile TBB'nin gündemine alınmış fakat merkezi yönetim tarafından bu öneriye cevap verilmemiştir. Bunun yanında TBB gündemine alınan ve sonuçlanan önerilerde bulunmaktadır. Örneğin, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında üst üste 'altyapı kazılarında harç alınması' önerisi TBB tarafından gündeme getirilmiş ve bu öneri dikkate alınarak 7099 sayılı 'Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la çözüme kavuşturulmuş, 2464 sayılı 'Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 79. maddesinde altyapı kazı izni harcı düzenlenmiştir.

Tablo 19: TBB Tarafından Kentsel Altyapı Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB tarafından Kentsel Altyapı Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
SKA	✓	✓			✓
Avrupa Hareketlilik Haftası Etkinlikleri		✓			✓
LAR III	✓	✓	✓		
Değer Yaratmak İçin Akıllı Şehirler Faaliyetleri		✓			✓
Kentsel altyapı alanına ilişkin çeşitli toplantı, kongre, seminer ve çalıştaylar	✓	✓	✓		✓
Belediyelerin sorunları ve çözüm önerilerine yönelik faaliyetler	✓				
Kentsel altyapı alanına ilişkin incelenen ve görüş bildirilen mevzuat çalışmaları	✓		✓		
Kentsel altyapı alanına ilişkin yapılan yayınlar\eğitimler		✓			✓
Araç ve ekipman desteği				✓	

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 5: TBB'nin Kentsel Altyapı Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Kentsel altyapı hizmetleri sunulurken bu hizmetlerin büyük çoğunluğu aynı anda birden fazla birimin iş birliği çerçevesinde ve eş güdümlü yürütülmesini gerektirir. Bu bağlamda merkezi yönetim ve belediyeler arasında eş güdüm ve iş birliği sağlamakla görevli TBB, bu hizmetlerin sunumunda yetkili kişileri, kurumları ve birimleri ortak bir eğitim faaliyeti içinde bir araya

getirmek suretiyle hizmet sunumundaki eşgüdüm sorunlarını en aza indirmektedir. TBB'nin kentsel altyapı dirençliliği oluşturmada belediyelere sağladığı katkılar kategorisinde 'eğitim faaliyetleri'nin birinci sırada olması bu durumu destekler niteliktedir. 'Lobicilik faaliyetleri' kategorisinin belediyelere sağlanan katkılar açısından ikinci sırada olması kentsel altyapı hizmet politikalarının uygulanmasında belediyeler ve merkezi yönetim arasında görev alanı sorunlarının yaşanması ve bu sorunların çözümü noktasında TBB'nin aracı kurum niteliğinde olmasına bağlanabilir. TBB yoğun olarak yürüttüğü kongre, seminer, toplantı ve çalıştay gibi faaliyetler ile eğitim faaliyetleri sunarken aynı zamanda çeşitli birimleri ve birim yöneticilerini bir araya getirmekte, çeşitli belediyelere kendi aralarında bilgi alışverişi ve deneyim paylaşımı fırsatı sunmaktadır. Bu durum da 'deneyim paylaşımı' kategorisinin TBB'nin belediyelere sağladığı katkılar açısından üçüncü sırada yer almasına neden olmaktadır. TBB'nin kentsel altyapı dirençliliği oluşturma sürecinde belediyelere en az 'danışmanlık hizmetleri' ve 'maddi destek' kategorilerinde katkı sağladığı görülmektedir.

3.3.6. TBB'de Sunulan Hizmetlerin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecine Etkisi

Göç dirençliliği, göçmenleri, göçmenlerin konumlandığı yerel yönetim birimlerini, yerel halkı, merkezi yönetimi, uluslararası kuruluşları içine alan çok yönlü ilişkiler ağıdır. Bu ağ içerisinde göç akışları ve çağdaş uluslararası göçmenlerin entegrasyon yörüngeleri öngörülemez hale geldikçe resmi kurumlardan kar amacı gütmeyen yerel kurumlara kadar çok sayıda kurum ve kuruluş kritik roller üstlenmektedir (Preston vd., 2021). Bu roller çoğu zaman karşılıklı iletişim, iş birliği ve uyum gerektirmektedir. Göç dirençliliğinin temelinde toplumsal dirençlilik vardır, zorla yerinden edilen veya diaspora ile karşı karşıya kalan tüm topluluklar için toplum içinde sosyal bağların yeniden inşa edilmesi gereklidir. Yeniden yerleşim programları, politikaları, toparlanma, sürdürülebilirlik, toplumsal ve sosyal iyileşme süreçlerinin teşvik edilmesi gibi sosyal bağların yeniden inşa çalışmaları sığınmacı/mülteci gibi dezavantajlı grupların toplumsal dirençliliğini artıracaktır (Murray ve Zautra, 2012: 344). İnsan yaşamları her zaman içinde yaşadıkları çevrelerden, kültürel değerlerden, inançlardan etkilenir. Hem dışarıdan gelen topluluklar hem de yerel topluluklar için göç olgusunun insanlar üzerinde ki olumsuz etkilerini azaltmak amaçlı sosyal, yönetsel müdahaleler bireysel ve topluluklar nezdinde iyileşmeyi sağlayan önemli araçlar olacaktır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin topluluk direnci oluşturma sürecindeki aktif rolleri göç dirençliliği oluşturma sürecini doğrudan etkileyecektir.

TBB'nin tüm Türkiye genelindeki etki alanı, kurumsal kapasitesi ve tüm belediyelerin çatı kuruluşu niteliğinde olma özelliği göz önüne alındığında gerçekleştirdiği hizmetler ile göç dirençliliği oluşturma sürecine önemli katkılar sunacağı açıktır. Göç olgusu ulusal sınırları aşan bir konu olduğu için göç alanına ilişkin yapılan hizmetler ve kurulan ortaklıklar genelde uluslararası aktörlerle olmaktadır. Bu nedenle belediyeler yanında birçok ulusal ve uluslararası aktörün rol oynadığı göç dirençliliğinde TBB'nin yürüttüğü iş birlikçi politikalar, uluslararası faaliyetler göç

alanında TBB'yi operasyonel bir aracı kurum haline getirmektedir. Bu bağlamda TBB'nin 2010-2021 faaliyet raporları incelendiğinde göç konusuna ilişkin yaptığı hizmetler Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

TBB Tarafından Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler					
Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje\ Program Faaliyetleri	TBB Tarafından Düzenlenen Konferans\Toplantı\Seminer\ Çalıştay Vb. Faaliyetler	Belediyelerin Sorunları ve Çözüm önerilerine Yönelik Faaliyetler	Maddi Destek	Eğitim Faaliyetleri
2021	-RESLOG Projesi -Qudra 2 Programı -TBB Göç ve Uyum Merkezi -Göç Küresel Görev Gücü -ÇDK Programı IV	-UCLG-MEWA Yönetim Kurulu ve Konsey Ortak Toplantısı -CEMR II Siyasi Komite Toplantısı	-Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	-Qudra 2 Programı	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2020	-RESLOG Projesi -Qudra 2 Programı -TBB Göç ve Uyum Merkezi -Göç Küresel Görev Gücü, -Türkiye-Almanya Bilgi Değişimi Projesi, -İnsan Hakları Kentleri Projesi	-Türk-Alman Ulusal Yönlendirme Komitesi COVID-19 Bilgilendirme Oturumu -Türkiye-Almanya Kardeş kent Konferansı	-Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	-Qudra 2 Programı	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2019	-RESLOG Projesi -Türkiye-Almanya Bilgi Değişimi Projesi -İnsan Hakları Kentleri Projesi	-UCLG Dünya Kongresi -Küresel Mülteci Forumu -Uluslararası Belediye Göç Forumu	-Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	Veri Yok	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2018	Veri Yok	-Suriyeli Sığınmacılar Mali Analiz Çalıştayları, -Brüksel’de Göç Toplantısı	-Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	Veri Yok	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2017	Veri Yok	-UCLG Dünya Konseyi, -Küresel Kentler ve göç Konferansı	-Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	Veri Yok	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2016	Veri Yok	-BM İstanbul Dünya İnsani Zirvesi	-Mülteci yükü olan belediyelere ek kaynak	Veri Yok	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2015	-TUSELOG	-CEMR II Siyasi Komite Toplantısı, -YBYK 28. Genel Kurul Toplantısı,	-Mülteci yükü olan belediyelere ek kaynak	-Sığınmacı yükü olan belediyelere araç desteği	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2014	Veri Yok	Veri Yok	-Sığınmacı yükü olan belediyelere ek kaynak	-Sığınmacı yükü olan belediyelere araç desteği	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2013	Veri Yok	Suriyeli Mülteciler İçin Barış Misyonu	Veri Yok	-Sığınmacı yükü olan belediyelere araç desteği	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2012	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	-Sığınmacı yükü olan belediyelere araç desteği	-Belediye Akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler
2011	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok
2010	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok	Veri Yok

Kaynak: TBB’nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB'nin göç alanına ilişkin hizmetleri 2015 yılına kadar oldukça kısıtlı olmakla birlikte 2015 sonrasında bu hizmetler yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu duruma 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrası Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye giriş yapmaya başlamaları ve sonrasında yoğun göç alan kentlerde yaşanan kentsel, sosyal sorunların artmasının neden olduğu söylenebilir. 2018 ve sonrası TBB'nin göç alanında yaptığı faaliyetler uluslararası boyutta artış göstermiştir. Buna Suriye kaynaklı Türkiye'ye gelen göç dalgası için Türkiye'nin jeopolitik konumu gereği hem yaşanılacak ülke hem de transit ülke olması neden gösterilebilir. TBB bu alana yönelik en fazla kongre, toplantı, seminer ve çalıştay faaliyetlerinde etkinlik göstermiştir. Özellikle uluslararası alanda üyesi olduğu ulus üstü ağlar aracılığı ile birçok kongre ve toplantılara katılım sağlamış belediyeleri bu alanda temsil etmiştir.

TBB tarafından göç alanına ilişkin sunulan hizmetlerden RESLOG Projesi, Qudra 2 Programı, Göç ve Uyum Merkezi ve Göç Küresel Görev Gücü'nün konusu sadece göç ve sosyal uyum politikalarına ilişkin iken diğer proje\program ve etkinlikler farklı konuların yanında göç konusunu da ele alan faaliyetlerdir. RESLOG Projesi, TBB'nin göç ve sığınmacı konularında başlattığı ilk kapsamlı projedir. Bu proje kapsamında 'Belediye Başkanları Göç Platformu' oluşturulmuş ve Suriyeli sığınmacılar temelinde sunulan kentsel hizmetlerden edinilen deneyimler ile göç politikalarına ilişkin bir politika belgesi ortaya konulmuştur. Qudra 2 Programı Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yer aldığı belediyelere hibe kaynağı sağlaması açısından diğer projelere göre farklılık göstermiştir. 2020 yılında TBB bünyesinde kurulan 'Göç ve Uyum Merkezi' ise göç çalışmalarına daha kurumsal bir yapı kazandırması açısından göç konusunun devam eden yıllarda birlik tarafından daha kapsamlı ele alınacağını göstergesi olmuştur. 'Göç Küresel Görev Gücü' ise, göç alanına dair bu kurumsal yapının uluslararası boyutta ele alınmasının önünü açana bir yapılanma olmuştur.

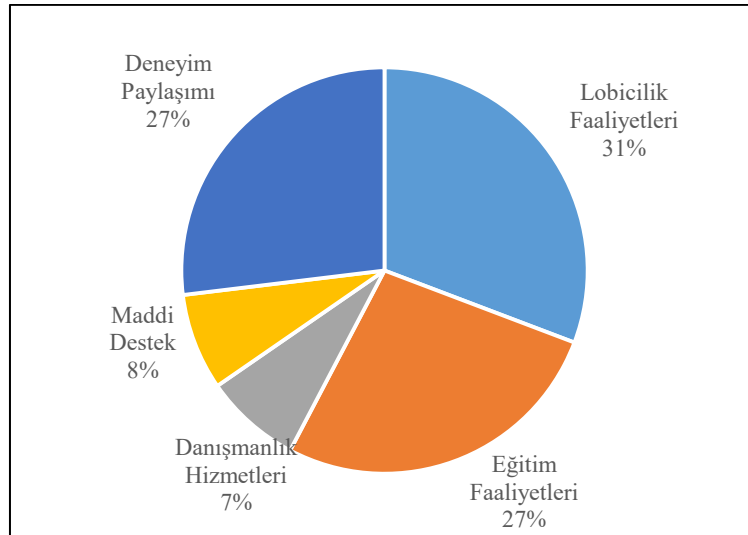
Sunulan hizmetlerin her biri belediyelere göç dirençliliği oluşturma sürecinde farklı kategorilerde katkılar sağlamaktadır. Tablo 21'de TBB tarafından göç alanına ilişkin hizmetler ve bu hizmetlerin göç dirençliliği oluşturma sürecinde belediyelere sağladığı katkıların beş kategoriye göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 21: TBB Tarafından Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB Tarafından Göç Dirençliliği Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
RESLOG Projesi	✓	✓			✓
Qudra 2 programı		✓		✓	✓
TBB Göç ve Uyum Merkezi	✓	✓	✓		✓
Göç Küresel Görev Gücü	✓				✓
ÇDK Programı IV	✓	✓	✓		
Türkiye-Almanya Bilgi Değişimi Projesi		✓			✓
İnsan Hakları Kentleri Projesi	✓				✓
TUSELOG	✓				
TBB tarafından düzenlenen kongre, toplantı, seminer, çalıştay vb. faaliyetler	✓	✓			✓
Sığınmacı barındıran belediyelerin mali yükü ile ilgili çözüm önerisi	✓				
Araç ve ekipman desteği				✓	
Belediye Akademisi tarafından yürütülen çeşitli eğitimler		✓			

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 6: TBB'nin Göç Dirençliliği Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye’de kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında faaliyet gösteren kuruluşlar merkezi ve yerel yönetimler olduğu gibi göç politikalarının oluşturulması ve

uygulanmasında da belirleyici kuruluşlar merkezi ve yerel yönetimlerdir. Göç yönetiminin yapılandırılmasında merkezi kuruluşlar ve merkezi kuruluşların taşra teşkilatı ağır basmakta fakat uygulayıcı birimler yerel yönetimler olmaktadır. Bu nedenle göç dirençliliği oluşturmak için gerekli olan mevzuat değişikliklerini merkezi birimlerden talep ederek ‘lobicilik faaliyetleri’ yürüten TBB, göç politikalarının uygulayıcısı olan yerel yönetimlere en fazla bu alanda katkı sağlamıştır. Her bir eğitim faaliyeti aslında belediyeler için bir deneyim paylaşım fırsatı yarattığından TBB’nin ‘eğitim hizmetleri’ ve ‘deneyim paylaşımı’ kategorileri bu alanda eşit oranda dağılım göstermiş ve ikinci sırayı almıştır. TBB’nin her yıl sunduğu araç ekipman desteği ve bu alanda yürüttüğü Qudra 2 Türkiye Hibe Programı ile belediyelere ‘maddi destek’ kategorisi ile üçüncü sırada katkı sağlamıştır ‘Danışmanlık hizmetleri’ TBB’nin göç dirençliliği oluşturma sürecinde belediyelere en az katkı sağladığı kategori olmuştur.

3.3.7. TBB’de Sunulan Hizmetlerin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecine Etkisi

Dirençlilik alanındaki kurumsal kapasite analizleri yalnızca dışsal ve ani şokların sistemlerde kritik eşikler oluşturmadığını aynı zamanda içsel değişim mekanizmalarında -ki bu da sistemi oluşturan kurumları içine alır- meydana gelen ani ve kronik şokların da sistemlerde kritik eşikler oluşturduğunu öne sürer. Kurumlar burada sistemdeki tüm hareketliliği sağlama anlamında içsel dinamikler tarafından yönlendirilen bileşenler olarak kavramsallaştırılır. Kurum tarafından yönetilen her bir eylemde yer alan tüm aktörlerin kendi kendine yetebildiği ve olası şokları absorbe edebildiği kurumsal bir yapı dirençli bir kurum olarak kavramsallaştırılır (Sjöstedt, 2015). Dolayısıyla kurumlar bir sistemin dirençliliğini analiz etme anahtarlarından biri olarak nitelendirilirler. Örneğin herhangi bir doğal afetin aynı derecede farklı iki bölgeyi etkilediği varsayıldığında, bu iki farklı bölgenin toparlanma hızları farklı ise o bölgelerde ki kurumsal yapının dirençlilik seviyelerinin de farklı olduğu söylenebilir. Daha dirençli bir kurumsal yapı olası zorluklara hızlı ve etkili yanıt verirken bunun tersi de kırılgan bir kurumsal yapıyı gösterir.

Değişim ve gelişimin önemli olduğu bilgi çağında kurumların varlıklarını sürdürebilmesi kurumsallaşma ile mümkün olmaktadır. Bu bağlamda genel olarak kurumsallaşmayı, görev dağılımının yapıldığı, prosedür ve standartların yazılı şekilde olduğu, kurum sürekliliğinin sağlandığı, yöneticiler ve çalışanlar arasında uyumlu bir şekilde etkileşim ve iletişimin olduğu, yönetimde profesyonellerin söz sahibi olduğu bir yapı olarak tanımlamak mümkündür (Başköy ve Kızılboğa Özasan, 2021: 1020). Kent yönetimleri olan belediye ve büyükşehir belediyelerinin kurumsallaşması ve kurumsal kapasitesinin güçlü olması kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Çalışma kapsamında kurumsallık belediyeler için incelendiğinden ‘kurumsal kapasite’ kavramı “belediyelerin sorumlu olduğu hizmetleri sunmasını sağlayacak finansal, fiziksel, insan ve bilgi kaynaklarını geliştirme, düzenleme ve yönetme yeteneği” olarak ele alınmıştır (Söylemez ve Şahin, 2019).

Türkiye’de tüm belediyelerin doğal üyesi olduğu çatı kuruluş niteliğinde olan TBB üyesi olan belediyeler ve belediye birlikleri ile sürekli bir iletişim halinde olmasının yanında yasama, yürütme organları, merkezi yönetim kurum ve kuruluşları ile de kurumsal bir diyalog içerisinde. TBB, belediyelerin kurumsal yapısını desteklemek, daha etkin ve verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla eğitim, hukuki danışmanlık, lobicilik faaliyetleri gibi birçok alanda hizmet vermektedir. TBB’nin 2010-2021 yılları arası sunmuş olduğu hizmetlerin tümüne bakıldığında ‘kurumsal kapasite geliştirme’ alanının diğer hizmet alanlarına oranla tüm hizmetler içerisinde payının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Özellikle bu alana ilişkin eğitim faaliyetleri yıllar içerisinde artarak devam etmiştir.

Tablo 22: TBB Tarafından 2010- 2021 Yılları Arası Belediyelerin Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirmesine Yönelik Yapılan Girişimler\Çözüm Önerileri

Yıl	Belediyelere ile ilgili sorunlar\girişimler\çözüm önerileri
2021-2020-2019-2018-2017-2016-2015-2014-2013-2012-2011-2010	-Belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin, belediye çalışanlarının, bağlı idare çalışanlarının mali ve sosyal hakları için düzenleme talepleri -Büyükşehir\büyükşehir ilçe belediyelerine pay dağıtımı ile ilgili adaletsizliğin giderilmesi için öneriler -Belediyelerin görev, yetki ve organlarında değişiklikler için öneriler -Belediye gelirleri ile ilgili değişiklik önerileri -Belediyelerin mali denetimine ilişkin değişiklik önerileri -Merkezi idare birimlerinin çeşitli konularda belediyelere yetki devri için öneriler
2021-2020-2019-2018-2017-2016-2015-2014-2013	-Belediyelerden kalkınma ajansı paylarının düşürülmesi veya kesilmemesi önerisi
2013	-Yerel yönetim uzmanlarının çalıştırılması önerisi
2021-2020-2019-2018-2017-2016-2015	-Gençlik ve spor, kültür ve turizm hizmetlerinin, ödenek, personel, taşınır ve taşınmazları ile büyükşehir belediyelerine devredilmesi önerisi -Belediyelere çevre cezası verme ve tahsil yetkisinin verilme önerisi -TBB teşkilat yapısında değişiklik önerisi
2019-2018-2016-2015	-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın imar, planlama ve ruhsat yetkisinin zorunlu haller dışında kısıtlanması önerisi
2015	-Yasal sınırlar içerisinde belediye meclislerine vergi oranı belirleme yetkisi verilme önerisi
2016-2015	-Kentsel dönüşümün belediye ve belediye şirketleri ile iş birliği içinde yapılması öneri -Belediye başkanlarının parti yönetiminde yer almaları önerisi
2021-2020-2019	-Büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarından uygun gördüklerini kaynağı ile birlikte ilçe belediyelerine devredebilmeleri önerisi -Belediyelerin kooperatiflerle iş birliği yapabilmeleri önerisi

Kaynak: TBB’nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

TBB 2010-2021 yılları arasında belediyelerin kurumsal dirençlilik oluşturmaya yardımcı olmak, kurumsal kapasitelerini geliştirmek amaçlı diğer dirençlilik türlerine ait yapılan girişimler ve çözüm önerilerine oranla çok daha fazla sorunu gündeme getirmiş ve çözüm önerileri sunmuştur. Bu nedenle bu başlık altında “TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Belediyelerin Kurumsal Kapasitelerinin Geliştirmesine Yönelik Yapılan Girişimler\Çözüm Önerileri” adlı ayrı

bir tablo oluşturulmuştur. TBB'nin belediyeler ile ilgili düzenleme taleplerinin büyük çoğunluğunun belediyelerin kurumsal yapısında değişiklik gerektiren düzenlemeler olduğu görülmektedir. Bunun yanında merkezi yönetim ve belediyeler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımından doğan sorunlar ve çözüm önerileri de belediyeler ile ilgili düzenleme taleplerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Fakat birlik tarafından gündeme getirilen sorunlar ve çözüm önerileri idari düzenleme ya da kanun değişikliği gerektirdiğinden önerilerin büyük bir bölümü sonuçsuz kalmıştır. 2010-2021 yılları arası TBB tarafından her yıl aynı şekilde gündeme getirilmesine rağmen sonuç alınamayan birçok sorunun varlığı bunun göstergesidir (Tablo 22). Bu duruma Türkiye'de ki yönetim geleneğine hakim olan merkezîyetçi yönetim anlayışı ve yerel yönetimlerin daha demokratik daha özerk bir yapıda değişimi için halen devam eden, tamamlanmamış yerel yönetim reformu sürecinin neden olduğu söylenebilir.

Tablo 23: TBB Tarafından 2010-2021 Yılları Arası Kurumsal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler

Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje	TBB Tarafından Düzenlenen Kongre, Toplantı, Sempozyum, Fuar, Çalıştay	Belediyeler İle İlgili Yapılan Düzenlemeler	Eğitim Faaliyetleri
2021	-RESLOG Projesi -Belediyeler Kent Konseyleri ile Birlikte Çalışıyor Projesi -LAR III -Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-Telifde Ben de Varım Bilgilendirme Toplantısı -Sürdürülebilir Şehirler İş Birliği Çalıştayı	-Belediye borç ve alacaklarının yeniden yapılandırılması -Kalkınma Ajansı paylarının yeniden düzenlenmesi -Belediyelere toplu taşıma gelir desteği sağlanması -Belediyelere yapılan bağışlarla ilgili kağıtlar damga vergisinden muaf tutulması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2020	-RESLOG Projesi -LAR III -Ufuk 2020 -Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-Kentsel Dayanıklılık Çalıştayı -Bölge Belediye Başkanları toplantısı -TBB Eğitim Hizmetlerinin Değerlendirilmesi İnsan Kaynakları Daire Başkanları toplantısı -Belediye Hizmetleri Sunumunda Teknolojik Yaklaşımlar: TÜBİTAK Uygulamaları toplantısı -TBB Projeler ve Dış İlişkiler Kongresi	-Covid-19 salgınının etkilerinin giderilmesi için düzenlemeler yapılması -Belediye borç ve alacakları yeniden yapılandırılması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2019	-RESLOG Projesi -LAR III -Türkiye AB Arasında Şehir Eşleştirme (Town Twinning) Projesi -Yerel Yönetimler Etik Farkındalık Projesi -Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler Sempozyumu -Eğitim ve Yerel Yönetimler Çalıştayı -TBB Proje ve Finansman Kongresi	-5216 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülen yerlerde muafiyet hükümleri kaldırılması -Eğlence vergisinin elektronik belge ile ödenmesinin sağlanması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2018	-İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesi -Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-Belediyelerin Denetimi: Kamu Denetçiliği Kurumu toplantısı -Belediyelere Taşeron İşçilerin Şirketlere Devri Süreci Bilgilendirme Toplantısı -Taşeron İşçi Devredilen Şirketlerde Hizmet Alımı Bilgilendirme Toplantısı	-Belediye borçlarına mahsuben yapılan kesintiler belirli süre durdurulması -Belediye borç ve alacaklarının yeniden yapılandırılması -İmar barışı ile ilgili belediyelere rapor hazırlanması ve sunulması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2017	-Kişisel ve Kurumsal Gelişim Projesi -Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-İş Sağlığı ve Güvenliği Çalıştayı -Belediye Finansmanı ve Döviz Kuru Riskine Karşı Koruma Araçları Çalıştayı Belediyecilik Fuarı\ANFAŞ -İSG-Rehber Doküman Hazırlama Çalıştayı -Yerel Diplomasi Çalıştayı -IPA II Sivil Toplum Sektörü Toplantısı	-Belediye borç ve alacaklarının yeniden yapılandırılması -Belediye başkanlarına silah ruhsatı düzenlemesi yapılması -Taşeron personelin belediye şirketlerine geçirilme düzenlemesi	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Tablo 23: Devamı

Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje	TBB Tarafından Düzenlenen Kongre, Toplantı, Sempozyum, Fuar, Çalıştay	Belediyeler İle İlgili Yapılan Düzenlemeler	Eğitim Faaliyetleri
2016	-Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri	-Eğitim İhtiyacı Belirleme ve Değerlendirme Çalıştayı -İş Sağlığı ve Güvenliği Çalıştayı	- Belediye borç ve alacaklarının yeniden yapılandırılması -Taşınmazların satışından KDV alınmaması -Trafik para cezalarından belediyelere gönderilen payların artırılması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2015	-Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri -TUSELOG	-Şehircilik ve Teknolojiler Fuarı -Yerel Yönetimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyum ve Çalıştayı	-61. Hükümet 2016 Yılı Eylem Planı için Belediye Sorunları Raporu düzenlenmesi -Belediye başkanlarının VIP salonlarını kullanabilmesi	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2014	-Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri -TUSELOG	-12. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR)	-Büyükşehir belediyelerinin eğitim ve sağlık harcaması için pay ayırma zorunluluğunun kaldırılması -Belediye mallarına haciz yasağı düzenlemesi	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2013	-Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri -TUSELOG -İstanbul Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projesi	-Avrupa ve Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Demokrasi Çalıştayı -KAYSEM-Kamu Yönetimi Sempozyum -KAYFOR- Kamu Yönetimi Forumu -VI. Yerel Yönetimlerin Mali Yönetimi Forumu	-Sözleşmeli personelin memur kadrolarına atanmaları -SOYBİS verilerinin belediyelere açılması -TAKBİS verilerinin belediyelere ile paylaşılması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2012	-Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri -TUSELOG -İstanbul Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projesi	-V.Yerel Yönetimlerin Mali Yönetimi Forumu -Sınır Ötesi İş Birliği ve Yerel yönetimler Forumu -Kardeş Kentler ve Sivil Toplum Diyalogu Konferansı -Türk Dünyası Yerel Yönetimlerine Yönelik Etkinlikler	-6360 sayılı kanun çalışmalarında sözlü ve yazılı açıklamalar	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler
2011	-TUSENET -LAR II -Belediyeler Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projesi	-IV. Yerel Yönetimlerin Mali Yönetimi Forumu -AB ve Türk Belediyeleri Arasında Kardeş kentler Projesi Tanışma Toplantısı	-Yeni anayasa çalışmalarında yerel yönetimler ile ilgili görüş ve önerilerin bildirilmesi -Belediyelerin birleşmesi sonrası ihtiyaç fazlası işçilerin nakli için usul ve esasların raporlanması -Kalkınma Ajansı paylarının yarı nispetinde düşürülmesi	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Tablo 23: Devamı

Hizmetin Sunulduğu Yıl	Proje	TBB Tarafından Düzenlenen Kongre, Toplantı, Sempozyum, Fuar, Çalıştay	Belediyeler İle İlgili Yapılan Düzenlemeler	Eğitim Faaliyetleri
2010	-TUSENET -LAR II -Belediyeler Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projesi	-25. Yılında Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi Ulusal Kongresi -Bilgi Teknolojileri Toplantısı -Belediye İş Birliklerinin Geliştirilmesi Toplantısı	-İller Bankası ortaklık payı oranının düşürülmesi -İller Bankası'nda belediyelerin temsil oranların artırılması -6111 sayılı (torba) kanun ile ihtiyaç fazlası işçilerin naklinin sağlanması -Maden sahalarında açılacak işyerlerine verilecek ruhsatlara ilişkin harcın %50'sinin belediyelere ödenmesinin sağlanması	-Belediye Akademisi altında çeşitli eğitimler

Kaynak: TBB'nin 2010-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 23 incelendiğinde, TBB'nin kurumsal dirençlilik oluşturma sürecine ilişkin oldukça fazla proje yürüttüğü görülmektedir. Bu alana dair 2010 yılından itibaren önemli sayılabilecek projelerin başında LAR II-III, TUSENET- TUSELOG, Türkiye ve İstanbul Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor Projeleri, Kardeş kent İlişkileri ve İş Birlikleri Projeleri gelmektedir. TBB, 2017 yılından itibaren bu alana dair projelerinin sayılarını ve çeşitlerini artırmıştır. Özellikle belediyelerin kurumsal kapasitelerini geliştirmek amaçlı Kişisel ve Kurumsal Gelişim Projesi (2018), İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesi (2019), Yerel Yönetimler Etik Farkındalık Geliştirme Projesi (2020), Ufuk 2020 ve Belediyeler Kent Konseyleri İle Birlikte Çalışıyor Projesi (2021) bu alanda etkin olan projelerdendir. 2019 yılından itibaren yürütülen RESLOG Projesi'nde ise yerel yönetimlerin planlama ve kentsel dirençlilik kapasitelerinin artırılması hedeflendiğinden bu projede kurumsal dirençlilik oluşturma sürecini destekler niteliktedir.

Birlik görev alanına giren konularda merkezi yönetim birim ve temsilcileri, kamu kurumları, belediye birlikleri, belediyeler, üniversiteler, sanayi odaları, özel sektör kuruluşları ile iş birliği çerçevesinde çeşitli kongre, toplantı, sempozyum, çalıştay, fuar gibi etkinlikler düzenlemekte ve bu iş birlikleri ile farklı kentsel paydaşları bir araya getirmektedir. Mesleki becerinin artırılması, güncel mevzuatın tanıtılması, kişisel ve kurumsal gelişimin sağlanması, bilgi paylaşımı ile iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasına yönelik olarak yürütülen bu etkinlik aynı zamanda diğer ülkelerdeki yerel yönetimler ve eş değer kuruluşlar ile ortak iş birlikleri yapılarak da gerçekleştirilmektedir. TBB, proje tanıtım toplantılarından eğitim ihtiyacı belirleme çalıştaylarına, kurumsal yapının işleyişi hakkında bilgilendirme sempozyumlarından çeşitli hizmet alanlarında bilgi ve deneyimi artırıcı kongrelere kadar pek çok konuda belediyelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi için hizmet sunmuştur.

TBB'nin kurumsal dirençlilik alanında belediyeler ile ilgili yaptığı düzenlemelere bakıldığında belediyelerin finansal kaynaklarının artırılması yönünde yapılan düzenlemelerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Anayasanın 127. maddesinde "...mahalli idarelere görevleriyle orantılı gelir kaynağı sağlanacağı..." ibaresi bu düzenlemelerin TBB tarafından talep edilmesinin dayanağını oluşturmuştur. Birlik özellikle hemen hemen her yıl belediyelerin borç ve alacaklarının yeniden yapılandırılmasını sağlamış ve faaliyet raporlarında bunu belediyelerin hizmet sunumunda gelir kaynağı sıkıntısı yaşamaması sonucu hizmet kalitesini düşürmemesi amaçlı gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. 2020 yılında Covid-19 salgınının belediye hizmetleri üzerinde ki etsinin azaltılmasına katkı sağlamak amaçlı düzenlemelerde gerçekleştirmiştir. TBB tarafından belediyelerde salgın sonrası toplum yararına çalışma programlarının düzenlenmesi, salgınla mücadelede büyükşehir belediyeleri için fon oluşturulma girişimleri, belediyelerin mali durumlarının olumsuz etkilenmesi sonucu alınan mali tedbirler, belediye ve bağlı kuruluş personelinin pandemi kaynaklı kısa süreli izine ayrılma durumlarında İŞKUR desteğinin sağlanması bunlardan birkaçını oluşturmaktadır.

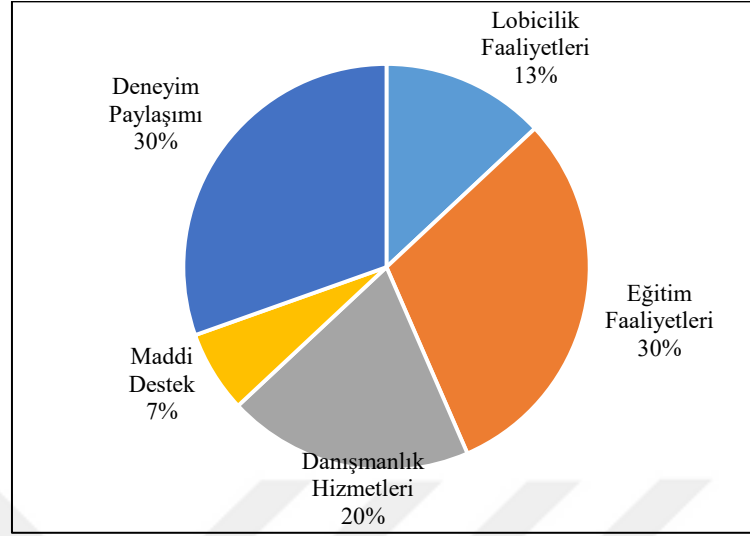
Bir kurumun fiziksel yapısı, maddi kaynakları ne kadar iyi olursa olsun, bu kurumu idare edebilecek, maddi kaynakları etkin kullanabilecek insan kaynaklarına sahip değilse kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Bunun için kurumlar kapsamlı eğitim gibi insan kaynakları uygulamaları ile kurum içi bir eğitim ve öğrenme sürecine önem vermelidir (Söylemez ve Şahin, 2019). Bu kapsamda TBB ‘Belediye Akademisi’ kurumsal yapılanması altında zaman içerisinde farklılık gösteren eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı her yıl çeşitli eğitim programları düzenlemiştir. Bu programlar hizmet içi eğitimler, yönetici personel eğitimleri, idari personel eğitimleri, belediye meclis üyeleri eğitimleri, teknik eğitimler, il ve ilçe belediyeleri eğitimleri, lisansüstü eğitimler ve belediye birlik eğitimleri modülleri şeklinde devam etmektedir.

Tablo 24: TBB Tarafından Kurumsal Dirençlilik Alanına İlişkin Hizmetler ve Bu Hizmetlerin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Beş Kategoriye Göre Dağılımı

TBB Tarafından Kurumsal Dirençlilik Alanına İlişkin Sunulan Hizmetler	Hizmetlerin Belediyelere Sağladığı Katkılar				
	Lobicilik Faaliyetleri	Eğitim Faaliyetleri	Danışmanlık Hizmetleri	Maddi Destek	Deneyim Paylaşımı
RESLOG Projesi	✓	✓			✓
LAR II ve LAR III	✓	✓	✓		✓
Belediyeler Kent Konseyleri ile Birlikte Çalışıyor Projesi		✓	✓		✓
Kardeş Kent İlişkileri ve İş Birlikleri	✓	✓	✓		✓
Ufuk 2020		✓	✓		✓
Türkiye-AB Arasında Şehir Eşleştirme (Town Twinning) Projesi		✓	✓		✓
Yerel Yönetimler Etik Farkındalık Projesi		✓		✓	✓
İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Projesi		✓			✓
Kişisel ve Kurumsal Gelişim Projesi		✓			✓
TUSENET- TUSELOG		✓	✓		✓
Belediyeler Avrupa Birliği’ne Hazırlanıyor Projesi	✓	✓	✓	✓	✓
Belediyelere ile ilgili yapılan düzenlemeler		✓			✓
Belediyeler ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri	✓		✓	✓	
Belediye akademisi tarafından verilen çeşitli eğitimler	✓				
TBB tarafından düzenlenen kongre, toplantı, seminer, fuar ve çalıştaylar		✓	✓		✓
		✓			✓

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 7: TBB'nin Kurumsal Dirençlilik Oluşturma Sürecinde Belediyelere Sağladığı Katkıların Oransal Gösterimi

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur

TBB'nin kurumsal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere sağladığı katkılardan 'eğitim faaliyetleri' ve 'deneyim paylaşımı' kategorileri eşit oranda birinci sırayı almıştır. 2010-2021 yılları arası bu alana dair sunulan hizmetler incelendiğinde bu hizmetlerin hemen hemen hepsi mutlaka bir eğitim faaliyeti içermektedir. Birlik tarafından faaliyet raporlarında da belirtildiği gibi eğitim faaliyetleri sunulan hizmetlerin en başında gelmekte ve bu durum kurumsal dirençlilik oluşturma sürecine de yansımaktadır. Dirençli bir kurumsal yapı, koşullar değiştiğinde oluşabilecek yeni durumları ve şartları sistemin içine hızlıca dahil eden ve sistemin işleyişini kesintiye uğratmadan yeni duruma uyum sağlayan bir yapıdır. Bu yapının oluşması öncelikle farkındalık ve nitelikli bilgi gerektirir. Bu bağlamda TBB belediyelere sunduğu eğitim hizmetleri ile belediyelere kurumsal yapılarını dirençli hale getirebilmek amaçlı destek olmaktadır. Deneyim paylaşımı temelde bilgi alışverişi amacını içerir ve eğitim faaliyetlerinin büyük çoğunluğu bu amacı kapsar. Örneğin daha önce yaşanmamış herhangi bir kriz anında, bu krizi yönetmekle sorumlu yerel yönetimin öncelikli olarak nasıl bir yol izleyeceği bu krizi daha önce deneyimlemiş farklı bir yerel yönetim biriminden alacağı destekle daha kolay hale gelebilir. Düzenlediği eğitim faaliyetleri, toplantı, kongre vb. gibi etkinlikler ile kentsel aktörler arasında bilgi ve tecrübe alışverişi ortamları oluşturan TBB kurumsal dirençlilik alanında da deneyim paylaşımı kategorisi ile birinci sırada belediyelere katkı sunmaktadır. TBB'nin özellikle hukuki boyutta olmak üzere gerçekleştirmiş olduğu 'danışmanlık hizmetleri' kurumsal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere ikinci sırada katkı sağlamaktadır. Belediyelerin görev alanına giren konularda belediyeler, bazen mevzuatların uygulanması noktasında sorunlar yaşayabilmekte hukuka uygunluk konusunda bilgi eksikliği nedeniyle danışma ihtiyacı duyabilmektedirler. Belediyelerden gelen soruları cevaplamak, mevzuat uygulamalarını daha açıklayıcı bir biçimde belediyelere iletmek, mevzuat değişikliklerini belediyelere bildirmek gibi hizmetleri ile TBB kurumsal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere destek olmaktadır.

Belediyelerin çıkarlarının korunması amaçlı TBB tarafından yapılan ‘lobicilik faaliyetleri’ kurumsal dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere üçüncü sırada katkı sağlamaktadır. Türkiye’de belediyeler birer kamu tüzel kişisidir, her ne kadar karar organları yerel halk tarafından seçiliyor olsa da tamamen özerk bir yapıya sahip değildirler. İdarenin bütünlüğü ilkesi gereğince belediyeler üzerinde merkezi yönetimin idari vesayet yetkisine sahip olduğu düşünülürse gerçekleştirdiği lobicilik faaliyetleri ile TBB belediyeler ve merkezi yönetim arasından aracı kuruluş niteliğinde hizmet vermektedir. Belediyelerin kurumsal yapılarındaki sorunların çözüme kavuşturulması için TBB’nin ilgili makamlara iletmış olduğu bu sorunlar ve çözüm önerileri belediyelere kurumsal dirençlilik oluşturma noktasında destek olmaktadır. Genellikle her alanda olduğu gibi kurumsal dirençlilik alanında da TBB ‘maddi destek’ kategorisi ile belediyelere en az katkı sağlayan kategori olmuştur.

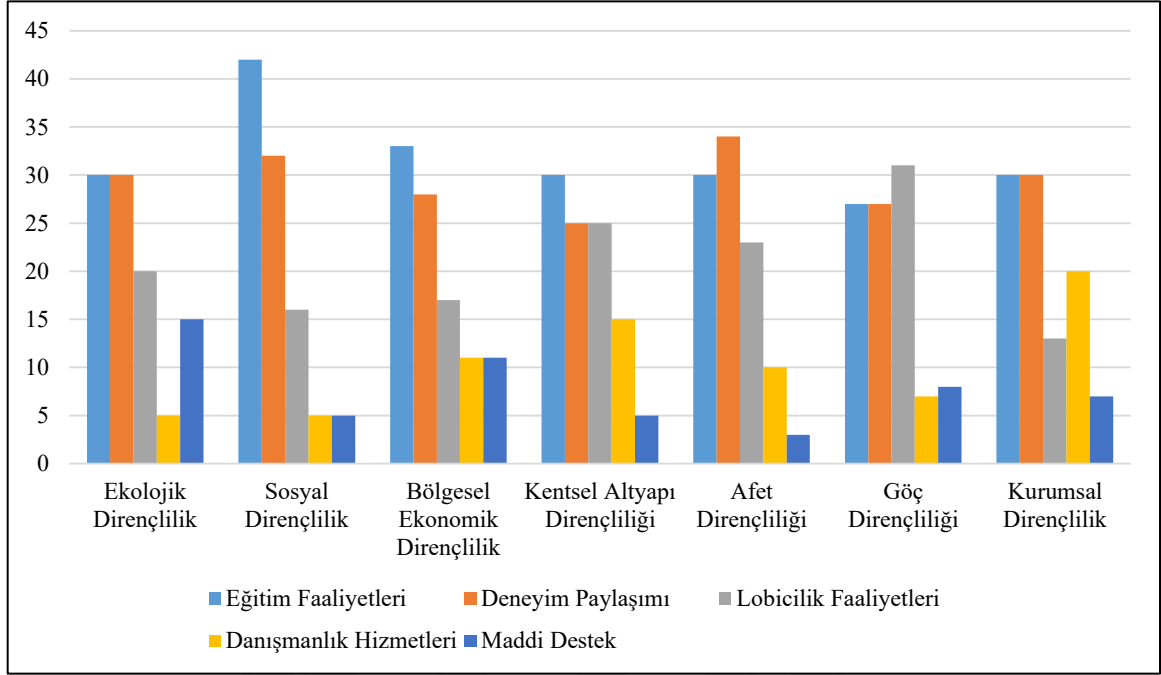
3.4. TBB’nin 2010-2021 Yılları Arası Sunduğu Hizmetlerin Kentsel Dirençlilik Türlerine Göre Belediyelere Sunduğu Katkıların Genel Değerlendirilmesi

TBB’nin 2010-2021 yılları arası faaliyet raporlarında sunulan hizmetler incelendiğinde dirençlilik kavramına 2010-2018 yılları arasında rastlanmamıştır. 2019 yılından beri devam eden RESLOG Projesi TBB’nin kentsel dirençlilik başlığı altında yaptığı tek projedir. Bunun yanında 2019 yılında dirençlilik başlığında sayılabilecek bir diğer faaliyet, Türkiye ve AB arasında Şehir Eşleştirme (Town Twinning) Projesi kapsamında kurulan Çankaya Belediyesi ile Frankfurt\Almanya arasında olan “Kadın Gücüyle Dirençli Kentler” iş birliğidir. 2020 yılında TBB ilk defa tüm Türkiye geneli katılımına açık ‘Kentsel Dayanıklılık Çalıştayı’ düzenlemiştir. 2021 yılında ise TBB’nin de düzenleyicileri arasında olduğu ‘6. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu’ yapılmış ve sempozyumun ana başlığını ‘Dirençli Kentler’ oluşturmuştur. Dolayısıyla kentsel dirençlilik konusu TBB’nin gündemine 2019 yılı itibarı ile girmiş ve bu dönem aynı zamanda kavramın Türkiye siyasi gündeminde de önceki yıllara oranla daha yoğun yer aldığı dönem olmuştur. Kentsel dirençlilik kavramının TBB’nin gündemine son yıllarda girmiş olmasına rağmen kavramın tanımından ve içeriğinden yola çıkılarak TBB’nin yıllar içerisinde sunduğu tüm hizmetler kentlere ilişkin olduğundan bu hizmetler dirençlilik bağlamında değerlendirilebilmektedir. Çünkü kentlere dair hayata geçirilecek her bir hizmet kent sistemini olumlu\olumsuz etkilediğinden kentsel dirençlilik ile de yakından ilişkili olacaktır.

TBB’nin sunduğu hizmetlerin kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde belediyelere sağladığı katkıların başında ‘eğitim faaliyetleri’ gelmektedir. Birlik, bünyesinde oluşturduğu Belediye Akademisi aracılığıyla yıllık eğitim ihtiyacı analizleri sonucu elde edilen verilere göre eğitim programları düzenlemektedir. Bu eğitim programları çeşitli modüllerde hemen hemen her yıl öncelikli ihtiyaç alanlarına göre yeni eklemeler yapılarak, ana amacı belediyelerin hizmet kapasitelerini artırma olarak planlanmakta ve sunulmaktadır. Ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler sonucu artan, çeşitlenen hizmet talebi karşısında belediyelerin büyük kısmı bilgi

eksikliği nedeniyle çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Kentsel direnç oluşturma sürecini olumsuz etkileyen bu bilgi eksikliği sorununa TBB yürüttüğü eğitim faaliyetleri ile olumlu katkılar sunmaktadır. Kentsel dirençlilik alanlarının hemen hemen hepsinde TBB'nin yürüttüğü eğitim faaliyetlerinin en yüksek oranda seyretmesi bunu destekler niteliktedir. TBB'nin sunduğu hizmetlerin belediyelere olan katkısında oransal olarak ikinci sırayı 'deneyim paylaşımı' almıştır. TBB tarafından sunulan eğitim faaliyetleri altında düzenlenen kongre, toplantı, seminer gibi faaliyetler aynı zamanda katılımcılar için birer deneyim paylaşımı fırsatı sunduğundan bu iki kategori ilk iki sırayı almıştır. TBB bütün belediyelerin çatı kuruluşu niteliğinde olduğundan Türkiye'deki tüm belediyeler ile sürekli bir kurumsal iletişim halindedir. Türkiye'deki en küçük kapasiteli belediyeden en yüksek kapasiteli belediyeye kadar tüm belediyelerin sorunlarını merkezi yönetime aracı kuruluş niteliğinde ileten TBB'nin yapmış olduğu 'lobicilik faaliyetleri' belediyelere sağladığı katkılar arasında oransal olarak üçüncü sırada yer almıştır. TBB bünyesinde oluşturduğu destek hizmetleri müdürlüğü, dış ilişkiler müdürlüğü, eğitim müdürlüğü, hukuk işleri müdürlüğü gibi birimler ile belediyelerin karşılaştıkları her türlü sorunlarda gerek mevzuat gerek proje gerek yerel hizmetler alanlarında belediyelere danışmanlık hizmetleri vermektedir. Belediyeler çeşitli iletişim yolları ile birliğe sorularını yöneltmekte, birlikte yasal mevzuat çerçevesinde soruların yanıtlanmasında belediyelere yardımcı olmaktadır. Bu amaçla gerçekleştirdiği tüm hizmetler 'danışmanlık hizmetleri' olarak TBB'nin belediyelere sağladığı katkılarının oransal gösterimde dördüncü sırayı almıştır. Oransal değerlendirmede son sırada olan 'maddi destek' kategorisi TBB'nin belediyelere en az oranda katkı sağladığı alan olmuştur. TBB'nin sunduğu hizmetlerin geneli değerlendirilirken maddi destek kategorisine ait hizmetler TBB'nin belediyelere direk sunduğu ayni ve nakdi yardımlar olarak analize alınmıştır. 'Herhangi bir yasal mevzuatın değiştirilmesine aracılık edilerek belediyelere sağlanan ek vergiler', 'belediyelerin uluslararası projelerde yer almasına aracılık edilerek proje kapsamında belediyelerin aldığı hibeler' vb. dolaylı parasal destek sağlayan hizmetler maddi destek kategorisinde değerlendirilmemiştir. Ayrıca birliğin yıllar içerisinde ki gelir-gider bütçelerinden elde edilen verilere göre birlik, gelirlerinin büyük çoğunluğunu kendi kurumsal kapasitesini geliştirme amaçlı harcadığı görülmüştür. Bu etmenlerin TBB'nin Türkiye'deki diğer birliklere oranla daha fazla bir bütçeye sahip olmasına rağmen belediyelere sağladığı katkılardan maddi destek kategorisinin en alt sırada olmasının nedenleri olarak yorumlanabilir (Grafik 8).

Grafik 8: TBB'nin 2010-2021 Yılları Arası Sunduğu Hizmetlerin Yedi Kentsel Dirençlilik Türüne Göre Beş Kategoride Belediyelere Sunduğu Katkılar

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yerele ait tüm aktörlerin ortak bir paydada, karşılıklı iletişim halinde ve iş birliği içinde hareket etmeleri kentsel dirençlilik oluşturma sürecine olumlu katkılar sunacağı açıktır. Kentsel dirençlilik yerel, ulusal ve uluslararası boyutların tümünü içeren bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle yerel yönetimlerin kuracakları yerel iş birlikleri aynı zamanda ulus-üstü iş birliklerini de gerekli kılmaktadır. Kurulacak yerel iş birlikleri, tüm bilgi ve güce tek bir yerel aktörün sahip olmadığı durumlarda, karşılıklı çıkar ve gönüllülük esasına göre kurulduklarından, ortak çıkarların müzakere edilmesi, kaynakların değiştirilmesi, bölüştürülmesi, bilginin çoğaltılması, sorumluluğun paylaşılması noktalarında hem yerel hem ulusal boyutta yerel yönetimlere destek olmakta ve kentsel dirençliliği artırmaktadır.

Yerel iş birliği modeli olan belediye birlikleri kentsel dirençlilik oluşturma sürecinde, kurulma amaçları ve sağladıkları hizmetler bağlamında değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

Belediye birlikleri, üyesi olan belediyelerle ortaklaşa bölgesel planlama stratejilerini hazırlar ve geliştirir. Innes ve Booher (2010: 9), geleneksel planlamada “görevlilerin kendi özerk kararlarını verme ayrıcalığına ve yükümlülüğüne sahip oldukları varsayımıyla hareket etme eğiliminde oldukları” ve bu sürecin genellikle paydaşların katılım eşitliğini engellediğini belirtirler. İş birliğine dayalı planlama da ise mümkün olduğu kadar çok bilgi kaynağından (sosyal, ekolojik, teknolojik, vb.) yararlanıldığından nüfusun tüm kilit kesimleri doğrudan veya dolaylı olarak planlamaya dahil edilmektedir. Bu da daha fazla esnekliğe sahip planlama süreçleri ile gelecekteki bilinmeyen koşullara ve taleplere doğru ilerlemede mevcut seçeneklerin çeşitliliğini artırmakta, daha mümkün sonuçlar ve stratejiler (potansiyeller) içermektedir. Dirençli kentsel planlama, kentlerin hassas ağ bileşenlerinin değerlendirilmesini, bu bileşenlerin belirli etkileşimleri nasıl kolaylaştırdığını, nihai hedefe ulaşma yolunda bu belirli etkileşimlerin nasıl tasarlanması gerektiğini içerir. Bu noktada, herhangi bir belediyenin belirli bir bölgenin unsuru olduğu düşünüldüğünde, o belediye sadece kendine ait hizmet alanında yetkili ve alana hâkim durumdadır. Bölgesel planlama yapılırken o bölgeye ait her bir belediyenin ortak olduğu bir belediye birliğinin bölgenin genel sorunlarının çözümünde daha etkin olacağı açıktır.

Çevre sorunları sınır tanımamazlığı ile bilinmektedir. İklim değişikliğine bağlı oluşabilecek tüm sorunlar kentlerin dirençliliğini tehdit etmektedir. Hava kirliliği, su kirliliği, aşırı doğa olayları herhangi bir belediyenin sorunu olarak değerlendirilemezler. Çevre sorunları karşısında belediyeler

hem karşılıklı hem de bir dayanışma içerisinde hareket etmek zorundadırlar. Bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşamalarına imkân verilmesi, toplumun çevre değerleri konusunda bilinçlendirilmesi, temiz çevre anlayışının geliştirilmesi, doğal afetlere karşı geleceğe yönelik alınması gereken önlemler belediyelerin hizmet alanlarına girmektedir. Fakat bu hizmetlerin sunulmasındaki iş yükleri tek bir belediyenin üstesinden gelebileceği hizmetler değildirler. Çevre sorunlarının çözümünde benimsenen ilkelerin bütüncül bir yönetim anlayışıyla hayata geçirilmesi gerekmektedir. Tam da bu noktada belediye birlikleri, gerek birliktelikten doğan güçlü kapasiteleri gerek eğitim ve bilinçlendirme alanında yaptığı faaliyetler gerekse çevre sorunlarının doğurduğu olumsuz sonuçların bertaraf edilmesinde üyesi olan belediyelerine destek olmaktadır. Yani birlikler, kentlerin iklim olayları karşısında dayanıklılığına hizmet etmekte, iklim değişikliği ile bağlantılı hasarların minimize edilmesini iş birliği yoluyla gerçekleştirebilmektedirler.

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte artık yerel hizmetler eski niteliğinde ve içeriğinde değildirler. Toplumların artan refahı ile birlikte bireyler daha üstün standartlı hizmetleri talep etmektedirler. Belediyelerin çoğu artan bu hizmet talebi karşısında hem araç-gereç hem de uzman personel açısından yetersiz kalmaktadır. Belediyelerin kısıtlı bütçeleri göz önüne alındığında uzmanlık gerektiren bir hizmeti sağlama aşamasında bu konuda uzman farklı bir belediyeden destek alması kaçınılmaz görülmektedir. Teknolojinin gerisinde kalan bir kent yönetiminin kentsel direnci düşüreceği açıktır. Bunun yanında kentsel sistemlerin işlevselliğinin devamı için tüm teknolojik gelişmelerin kent yaşamına entegre edilmesi gerekmektedir. Birliklerin üyelerine verecekleri eğitim, bilgi alışverişi, danışmanlık gibi hizmetler ile belediyelerin üstesinden gelemeyecekleri teknik hizmetlerde yerel halkın taleplerini karşılaması açısından yardımcı olacaktır. Bu da dolaylı olarak kentsel direnci olumlu yönde etkileyecektir.

Kentsel direnç, geçmişten ders alan ve geleceğini ön gören kentler içerir. Geçmişte farklı belediyelerde yaşanmış sorunlar, afetler, acil durumlar ve krizlerle ilgili tecrübeler birlikler aracılığıyla bu sorunları henüz tecrübe etmemiş diğer belediyelerle paylaşılır. Böyle bir bilgi alışverişi kriz anlarında nelerin yapılması nelerin yapılmaması gerektiğinin önceden tespitini sağlar. Böylelikle de kent yönetimleri kriz anlarında kentsel sistemlerin çöküşünü engellemiş, en az hasarla hızlı bir toparlanma sağlamış olurlar.

Dirençli bir kent sorumlulukların doğru dağıtıldığı bir organizasyon şeması içinde koordineli çalışma ve geniş istişare gerektirir. Bazı ortak yerel hizmetler birden fazla belediye yönetimini ilgilendirmekte, bu tür hizmetler için yapılacak yatırımlar bütüncül bir koordine gerektirmektedir. Dahası ortaklaşa yapıldığında daha ekonomik olan bu hizmetler, belediye yönetimleri tarafından bir araya gelinerek farklı bir örgüt oluşturmalarını gerektirecektir. Bölgesel ortak ihtiyaçlar diyebileceğimiz içme suyu, atık su, çöp toplama alanları gibi projelerin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında belediye birliklerine önemli roller düşmektedir.

Belediye birlikleri, üye belediyelerin sosyal, kültürel, sanayi, turistik hizmetleri sağlamada merkezden, uluslararası veya mesleki kuruluşlardan mali, teknik yardım alabilmesi amacıyla çalışmalar yapmaktadırlar. Kentlerin ekonomik dirençliliğine etki eden etmenler arasında bölgesel ekonomik kalkınmanın sağlanması, bölgedeki sektörlerin rekabet gücünün artırılması, ekonomik şoklara yanıt verme kapasitesi gibi unsurlar yer almaktadır. Kalkınmanın sağlanmasında engel teşkil edecek sorunların çözümü için ekonomik stratejiler geliştirilirken deneyimli personel tedarikini sağlamada belediye birlikleri üyesi olan belediyelere destek olabilmektedir. Bunun yanında kentlerin doğal, kültürel varlıkları kentlere kendi özgünlüklerini kazandırdığı gibi muazzam bir ekonomik gelir kaynağı da olabilmektedir. Bu doğal ve kültürel varlıkların korunmasında ve geliştirilmesinde gerek merkezi yönetimden alacakları destekler gerekse bu alanda yetkili kuruluşlardan alınan yardımlar belediyeler için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu kaynaklara ulaşmak her zaman kolay değildir, burada da belediye birliklerine aracı kuruluşlar olarak önemli görevler düşmektedir. Herhangi bir ekonomik şoktan hızlıca toparlanmak güçlü bir ekonomi gerektirir ve maalesef ki her kent böyle bir ekonomik güce her zaman sahip değildir. Belediye birlikleri, şok anında, sonrasında, toparlanma sürecinde, kentsel sistemin sürekliliğinin sağlanmasında üyesi olan belediyelere hem araç hem personel hem de kaynak temin edebilmektedir.

Kentsel dirençliliğin artırılmasında belediye birliklerinin yarattığı imkanların TBB örneği üzerinden incelendiği bu çalışmada yerel yönetimlerin iş birlikçi uygulamaları, belediye birliklerinin yürüttüğü yerel iş birlikleri ve ulus ötesi iş birliklerinin kentsel dirençlilik sürecine etkisi bağlamında geliştirilen hipotezlere ilişkin sonuçlar şunlardır;

- Kentsel dirençlilikte yerel yönetimlerin kuracakları iş birlikleri, yerele ait birden fazla aktörün olabildiğince ortak bir paydada, ortak sorunlar etrafında karşılıklı iletişim ve yardımlaşma içinde hareket etmesine olanak verdiğinden kentsel dirençliliği artıracaktır.
- Belediye birliklerinin iş birliği ile etkin yürüttüğü uygulamalar, belediyelerin sunması gereken bazı kamu hizmetlerini birlikte yürütmek, kentsel sorunların çözümünde belediyelerin tek başlarına yeterli olamadığı durumlarda belediyelere destek olmak, ortak menfaatler etrafında ortak çözüm yolları üretmek yönünde belediyelere sağladığı katkılarla kentsel dirençliliği artırmaktadır.
- Belediye birlikleri belediyelere nispeten daha geniş uluslararası ağlara sahip olduğundan, belediyeleri uluslararası platformlarda temsil ederek hem dünya belediyeleri ile karşılıklı iletişim kurarak iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırma hem de uluslararası kuruluşlardan gerektiğinde proje desteği alma amacıyla oluşturacakları ulus üstü iş birlikleri ile kentsel dirençliliğin artırılmasına olanak sağlamaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Adger, W. Neil (2000), "Social And Ecological Resilience: Are They Related?", **Progress In Human Geography**, 24(3), 347-364.
- _____ (2003), "Building Resilience To Promote Sustainability", **IHDP Update**, 2(2003), 1-3.
- Adger, W. Neil vd. (2002), "Migration, Remittances, Livelihood Trajectories, And Social Resilience", **AMBIO: A Journal of the Human Environment**, 31(4), 358-366.
- Adger, W. Neil ve Hodbod, Jennifer (2014), "Ecological and Social Resilience", Atkinson, Giles vd. (Ed.), **Handbook of Sustainable Development**, içinde (91-104), Edward Elgar Yayınları, UK.
- Adger, W. Neil vd. (2005). "Social-Ecological Resilience To Coastal Disasters", **Science**, 309(5737), 1036–1039.
- Adger, W. Neil ve Vincent, Katherine (2005), "Uncertainty In Adaptive Capacity", **Comptes Rendus Geoscience**, 337(4), 399-410.
- AFAD (2014), "Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü", **Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayınları**, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> (12.05.2021).
- Ahern, Jack (2011), "From Fail-Safe to Safe-to-Fail: Sustainability and Resilience in the New Urban World", **Landscape and Urban Planning**, 100(4), 341–343.
- Akbaş, İsmet (2015), "Bölgesel Kalkınma'da Yönetişim Kavramı", **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6(2), 333-354.
- Akbulut, Yavuz (2013), "Verilerin Analizi", Adile Aşkın Kurt (Ed.), **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, 1. Baskı içinde (139-162), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Akman, Çiğdem ve Akman, Elvettin (2017), "Türkiye'de Kardeş Kent Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (27), 228-254.
- Akman, Çiğdem (2019a), "Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatına (UCLG-MEWA) Üyelikler Üzerinden Bir Araştırma", **MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi**, (1), 1221-1242.

- _____ (2019b), “Türkiye’de Belediyeler Birliği’nin İşlevselliği Üzerine Bir Değerlendirme”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 28(3), 73-105.
- Alexander David E. (2013), “Resilience And Disaster Risk Reduction: An Etymological Journey”, **Natural Hazards and Earth System Sciences**, 13(11), 2707–2716.
- Aligica, Paul Dragos ve Tarko, Vlad (2014), “Institutional Resilience And Economic Systems: Lessons From Elinor Ostrom’s Work”, **Comparative Economic Studies**, 56(1), 52-76.
- Allen, Craig R. vd. (2014), “Panarchy: Theory And Application”, **Ecosystems**, 17(4), 578-589.
- Almedom, Astier M. (2005), “Resilience, Hardiness, Sense Of Coherence, And Posttraumatic Growth: All Paths Leading To “Light At The End Of The Tunnel”?”, **Journal Of Loss And Trauma**, 10(3), 253-265.
- Altan, Yakup vd. (2013), “Yerel Yönetimlerde Kamu Özel Ortaklığı Uygulaması: Büyükkabaca Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 5(3), 9-17.
- Altay Kaya, Deniz (2021), “Zorunlu Göç Ve Dayanıklılık Planlaması: Türkiye'nin Suriye Zorunlu Göçü Deneyimi”, **Metu Journal Of The Faculty Of Architecture**, 38(2), 115-143.
- Anderies John M. vd. (2013), “Aligning Key Concepts For Global Change Policy: Robustness, Resilience, And Sustainability”, **Ecology and Society**, 18(2), 1-8.
- Angeon, Valerie ve Bates, Samuel (2015), “Reviewing Composite Vulnerability And Resilience Indexes: A Sustainable Approach And Application”, **World Development**, 72, 140–162.
- Ansell, Chris ve Gash, Alison (2008), “Collaborative Governance İn Theory And Practice”, **Journal Of Public Administration Research And Theory**, 18(4), 543-571.
- Ansell, Chris (2012), “Collaborative Governance”, David Levi-Faur (Ed.), **The Oxford Handbook of Governance**, içinde (498-511), Oxford Üniversitesi Press, United States, New York.
- Arıkboğa, Erbay (2017), “Yerel Yönetim Birlikleri Üstüne”, **Şehir ve Toplum**, (8), 77-87.
- Arıkboğa, Ülkü (2020), “Hizmet İçi Eğitim ve Belediye Birliklerinin Rolü”, **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 12(1), 55-68.
- Asaduzzaman, Mohammed vd. (2016), “Strengthening Local Governance İn Developing Countries: Partnership As An Alternative Approach”, **Public Organization Review**, 16(3), 335-356.
- Attoh-Okine, Nii O. Vd. (2009), “Formulation Of Resilience Index Of Urban Infrastructure Using Belief Functions”, **IEEE Systems Journal**, 3(2), 147-153.
- Atılğan, Bekir (2016), “Yerel Yönetim Birliklerinin Yeniden Yapılandırılması Üzerine bir Çözümleme”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1992), **T.C. Resmi Gazete**, 21365, 3 Ekim 1992.

- Bahadur, Aditya ve Tanner, Thomas (2014), “Transformational Resilience Thinking: Putting People, Power and Politics at the Heart of Urban Climate Resilience”, **Environment and Urbanization**, 26(1), 200-214.
- Banai, Reza (2020), “Pandemic And The Planning Of Resilient Cities And Regions”, **Cities**, 106(2020).
- Barin Cruz, Luciano vd., (2016), “Institutional Resilience İn Extreme Operating Environments: The Role Of İnstitutional Work”, **Business & Society**, 55(7), 970-1016.
- Başköy, Doğan ve Kızılböğü Özaslan, Rüveyda (2021), “Kurumsallaşmaya Etki Eden Faktörlerin Belediye Özelinde Analizi”, **Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi Dergisi**, 14(3), 1018-1037.
- Batal, Salih ve Tuğlu, Kubilay (2018), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Çok Düzlemli Yönetişim ve Kent Diplomasisi Bakımından Değerlendirilmesi”, **TESAM Akademi Dergisi**, Yerel Yönetimler Özel Sayısı, 189-214.
- Baydemir, Osman (2007), “Türkiye’de Belediye Birlikleri ve Belediyelerin Geleceği”, **Fransa ve Almanya Örneğinde Belediye Birlikleri ve Türkiye**, 1. Baskı içinde (83-93), Konrad-Adenauer-Stiftung Yayını, Ankara.
- Baykal, Hülya ve Baykal, Tan (2014), "Küreselleşen Dünya'da Çevre Sorunları/Environmental Problems in A Globalized World", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 5(9), 1-17.
- Bayrak, Bülent ve Karakılçık, Yusuf (2022), “Yerel Yönetim Birliklerinde Yönetişim Uygulaması: " Türkiye Belediyeler Birliği" Örneği: TBB'de Yönetişim”, **Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 44-64.
- Bayramoğlu, Sonay (2015), **Toplumcu Belediye Nam-ı Değer Belediye Sosyalizmi**, 1. Baskı, NotaBene Yayınları, Ankara.
- Beilin, Ruth ve Wilkinson, Carthy (2015), “Introduction: Governing for Urban Resilience”, **Urban Studies**, 52(7), 1205-1217.
- Béné, Christophe Wood vd. (2012),”Resilience: Newutopia Or New Tyranny? Reflection About The Potentials And Limits Of The Concept Of Resilience İn Relation To Vulnerability Reduction Programmes”, **IDS Working Paper**, 2012 (405), 1–61.
- Benton, J. Edwin (2013), “Local Government Collaboration: Considerations, Issues and Prospects”, **State and Local Government Review**, 45(4), 220-223.
- Benson, Melinda Harm, ve Garmestani, Ajhond S. (2011), “Embracing Panarchy, Building Resilience and Integrating Adaptive Management Through A Rebirth Of The National Environmental Policy Act”, **Journal of Environmental Management**, 92(5), 1420-1427.

- Berkes, Fikret vd. (Ed.) (2000), **Linking Social And Ecological Systems: Management Practices And Social Mechanisms For Building Resilience**, Cambridge University Press, UK.
- Berkes, Fikret vd. (2003), **Navigating Social-Ecological Systems: Building Resilience for Complexity and Change**, Cambridge University Press, UK.
- Berkün, Sanem ve Durmaz, Vildan (2019), “Yerel Yönetimlerin Etkinliğinde Ekip Çalışmasının Rolü: Yerel Yönetim Birlikleri”, **International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal**, 5(1), 43-54.
- Bexell, Magdelana vd. (2010), “Democracy İn Global Governance: The Promises And Pitfalls Of Transnational Actors”, **Global Governance**, 16(1), 81-101.
- Berkün, Sanem ve Durmaz, Vildan (2019), “Yerel Yönetimlerin Etkinliğinde Ekip Çalışmasının Rolü: Yerel Yönetim Birlikleri”, **International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal**, 5(1), 43-45.
- Beunen, Raoul vd. (2017), “Governing For Resilience: The Role Of İnstitutional Work”, **Current Opinion in Environmental Sustainability**, 28(1), 10-16.
- Bıçakçioğlu, Emre (2010), “**Belediye Birlikleri Ve Türk Dünyası Belediyeler Birliği**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biçer, Yunus ve Kodaz, Murat (2021), “**Yerel Diplomasi ve Kardeş Kent İlişkileri**”, Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, Ankara.
- Bilik, Mahmet Baki (2021), “Deprem Tehlikelerine Karşı Van Kent Merkezinin Sosyo-Mekansal Zarar Görebilirliği”, **Dirençlilik Dergisi**, 5(21), 67-92.
- Birkmann, Jörn vd., (2010), “Extreme Events And Disasters: A Window Of Opportunity For Change? Analysis Of Organizational, İnstitutional And Political Changes, Formal And Informal Responses After Mega-Disasters”, **Natural Hazards**, 55(3), 637-655.
- Bosher, Lee ve Coaffee, Jon (2008), “International Perspectives On Urban Resilience. Proceedings Of The Institution Of Civil Engineers”, **Urban Design and Planning**, 161(4), 145-146.
- Bosher, Lee (2014), “Built-In Resilience Through Disaster Risk Reduction: Operational Issues”, **Building Research & Information**, 42(2), 240-254.
- Boyd, Emily ve Juhola, S. (2015), “Adaptive Climate Change Governance For Urban Resilience”, **Urban Studies**, 52(7), 1234-1264.
- Boyd, Emily vd., (2015), “Anticipatory Governance For Social-Ecological Resilience”, **Ambio**, 44(1), 149-161.
- Bozkurt, Cevdet (2010), “Risk, Kurumsal Risk Yönetimi ve İç Denetim”, **Denetişim**, 4(1), 17-30.

- Brakman, Steven vd. (2016), "Town Twinning And German City Growth", **Regional Studies**, 50(8), 1420-1432.
- Brand, FridolinSimon ve Jax, Kurt Jax (2007), "Focusing the Meaning(s) of Resilience: Resilience as a Descriptive Concept and a Boundary Object". **Ecology and Society**, 12(1), 1-16
- Brown, Anna Dayal vd. (2012), "From Practice to Theory: Emerging Lessons From Asia for Building Urban Climate Change Resilience", **Environment and Urbanization**, 24(2), 531–556.
- Brugmann, Jeb (2012), "Financing the Resilient City", **Environment and Urbanization**, 24(1), 215-232.
- Briguglio, Lino vd. (2005), "Conceptualizing And Measuring Economic Resilience", **Economics Vulnerability Index**, 3(1), 26-49.
- Bruneau, Micheal vd. (2003), "A Framework To Quantitatively Assess And Enhance The Seismic Resilience Of Communities", **Earthquake Spectra**, 19(4), 733-752.
- Buckle, Philip vd. (2000), "New Approaches To Assessing Vulnerability And Resilience", **Australian Journal of Emergency Management**, 15(2), 8-14.
- Buis, Hans (2009), "The Role Of Local Government Associations In Increasing The Effectiveness Of City-To-City Cooperation", **Habitat International**, 33(2), 190-194.
- Campanella, Thomas J. (2006), "Urban Resilience and the Recovery of New Orleans", **Journal of the American Planning Association**, 72(2), 141–146.
- Canöz, Kadir, (2014), "Tutum Oluşturma Etkinliği Olarak Lobcilik", **Selçuk İletişim Dergisi**, 2(4), 21-29.
- Cardoso, Jodi Berger ve Thompson, Sanna J. (2010), "Common Themes Of Resilience Among Latino Immigrant Families: A Systematic Review Of The Literature", **Families in Society**, 91(3), 257-265.
- Carpenter, Stephen R. vd. (2001), "From Metaphor To Measurement: Resilience Of What To What?", **Ecosystems**, 4(8), 765–781.
- Carpenter, Stephen R. ve Brock, William A. (2004), "Spatial Complexity, Resilience, And Policy Diversity: Fishing On Lake-Rich Landscapes", **Ecology and Society**, 9(1), 1-31
- Caughman, Liliana (2022), "Characterization Of Partnerships And Collaborations In US Cities' Urban Resilience Plans", **RAUSP Management Journal**, 57(4), 215-230.
- Cepiku, Denita vd. (Ed.) (2017), **The Routledge Handbook Of Global Public Policy And Administration**, New York: Routledge, New York.
- Chang, Stephanie ve Shinozuka, Masanobu (2004), "Measuring Improvements In The Disaster Resilience Of Communities. Earthquake Spectra", **Earthquake Spectra**, 20(3), 739-755.

- Chelleri, Lorenzo (2012), “From the «Resilient City» to Urban Resilience. A Review Essay on Understanding and Integrating the Resilience Perspective for Urban Systems”, **Documents d’Anàlisi Geogràfica**, 58(2), 287–306.
- Chelleri, Lorenzo vd. (2015), “Resilience Trade-Offs: Addressing Multiple Scales and Temporal Aspects of Urban Resilience”. **Environment and Urbanization**, 27(1), 181-198.
- Chen, Changkun vd. (2020), “A New Model For Describing The Urban Resilience Considering Adaptability, Resistance And Recovery”, **Safety Science**, 128(2020), 1-9.
- Chmutina, Ksenia vd. (2014), “Role of urban design and planning in disaster risk reduction. Proceedings of the Institution of Civil Engineers”, **Urban Design and Planning**, 167(3), 125-135.
- Chorn-Pond, Arn ve Ungar, Micheal (2012), “An Interview with Arn Chorn-Pond: Helping Children in Cambodia Through the Revival of Traditional Music and Art”, Micheal Ungar (Ed.), **The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice**, içinde 99-110, **Springer Science & Business Media, USA**.
- Clark, Jennifer vd. (2010), “A Typology Of ‘Innovation Districts’: What It Means For Regional Resilience”, **Economy and Society**, 3(1), 121–137.
- Coaffee Jon ve Boshier Lee (2008), “Integrating Counter-Terrorist Resilience Into Sustainability”, **Proc ICE**, 161(2), 75–83.
- Coaffee, Jon (2013a), “Towards Next-Generation Urban Resilience in Planning Practice: From Securitization to Integrated Place Making”, **Planning Practice & Research**, 28(3), 323–339.
- _____ (2013b), ‘Rescaling and Responsibilising the Politics of Urban Resilience: From National Security to Local Place-Making’, **Politics**, 33(4), 240-252.
- Coaffee, Jon and Clarke, Jennifer (2015), ‘On Securing the Generational Challenge of Urban Resilience’, **The Town Planning Review**, 86(13), 249.255.
- Coaffee, Jon vd., (2018), “Urban Resilience Implementation: A Policy Challenge and Research Agenda for the 21st Century”, **Journal of Contingencies and Crisis Management**, 26(3), 403-410.
- Cope, Stephen vd. (1997), “Globalization, New Public Management And The Enabling State: Futures Of Police Management”, **International Journal of Public Sector Management**, 10(6), 444-460.
- Collier, Paul ve Venables, Anthony J. (2016), “Urban Infrastructure For Development”, **Oxford Review of Economic Policy**, 32(3), 391–409.

- Cote, Muriel ve Nightingale, Aandrea J. (2011), “Resilience Thinking Meets Social Theory: Situating Social Change İn Socio-Ecological Systems (SES) Research”, **Progress in Human Geography**, 36(4), 475–489.
- Cumming, Graeme S. ve Peterson, Garry D. (2017), “Unifying Research On Social–Ecological Resilience And Collapse”, **Trends İn Ecology & Evolution**, 32(9), 695-713.
- Czarniawska, Barbara (2009), “Emerging İnstitutions: Pyramids Or Anthills?”, **Organization Studies**, 30(4), 423-441.
- Çelik, Abdullah (2014), “Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 16 (1) , 1-20.
- Çiçek, Niyazi ve Bozlağan, Recep (2008), "Yerel Yönetim Birliklerinde Belge Yönetimi Programı: Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Örneği", **Akademik İncelemeler Dergisi** 3(2), 189-222.
- Çiçek, Yeter (2014), “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(1), 53-64.
- Davoudi, Simin (2012), “Resilience: a Bridging Concept or a Dead End?”, **Planning Theory & Practice**, 13(2), 299-333.
- Davoudi, Simin vd. (2013), “Evolutionary Resilience and Strategies for Climate Adaptation”, **Planning Practice & Research**, 28(3), 307-322.
- Davoudi, Simin (2016), “Resilience And Governmentality Of Unknowns”, **Routledge**, 1, 210-249.
- De Keersmaecker, Wanda vd. (2015), “Resilience And The Reliability Of Spectral Entropy To Assess Ecosystem Stability”, **Global Change Biology**, 24(1), 1-3.
- Demir, Konur Alp (2014), “Klasik Kamu Yönetimi Yapısından Yerelleşmeye Geçiş: Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme”, **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(2), 151-171.
- _____ (2019), “Kent Yönetiminde Değişim Algısı: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme ve Yerelleşen Yönetişim Uygulaması”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 74 (1) , 193-218.
- Demirel, Demokan (2010), “Yönetişimde Yeni Bir Boyut: E-Yönetişim”, **Türk İdare Dergisi**, 466(1), 65-94.
- Derissen, Sandra vd. (2011), “The Relationship Between Resilience And Sustainability Of Ecological-Economic Systems”, **Ecological Economics**, 70(6), 1121–1128.
- Desouza, Kevin C. ve Flanery, Trevor H. (2013), “Designing, Planning, and Managing Resilient Cities: A conceptual Framework”, **Cities**, 35(1), 89–99.

- DeVerteuil, Geoff ve Golubchikov, Oleg (2016), “Can Resilience Be Redeemed? Resilience as a Metaphor for Change, Not Against Change”, **City**, 20(1), 143–151.
- Doğan, Kadir Caner (2016), “Postmodern Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler ve Katılım: Yerel Yönetişim Odaklı Bir Yaklaşım”, **İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 3 (2) , 73-99.
- Duxbury, Jane ve Dickinson, Sarah (2007), “Principles For Sustainable Governance Of The Coastal Zone: In The Context Of Coastal Disasters”, **Ecological Economics**, 63(2-3), 319-330.
- Düzenli, Kubilay (2021), "Tek Parti İdaresinden 12 Eylül 1980'e Yerel Siyasetin Değişimini Belediyeler Üzerinden Okumak: Merkezi Yönetime Yardımcılıktan Toplumcu Belediyecileğe", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 45, 222-249.
- Ekşi, Ali (2020), “Risk Olgusunun Kamu Yönetimi ve Toplumsal Yapıya Etkisi”, **Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12 (1), 1-12.
- Emek, Uğur (2009), “Türkiye’de Altyapı Hizmetlerinin Özel Sektöre Gördürülmesi: Neden, Ne Zaman, Nasıl?”, **İktisat İşletme ve Finans**, 24(284), 9-45.
- Emhan, Abdurrahim (2009), “Risk Yönetim Süreci ve Risk Yönetmekte Kullanılan Teknikler”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 23(3), 209-220.
- Engle, Nathan L. (2011), “Adaptive Capacity and Its Assessment”, **Global Environmental Change** 21 (2), 647–656.
- Erdem, Nisa, (2021), “Karmaşık Sorunlar ve Yerel İş Birlikleri”, Ersavaş, Kavanoz vd. (Ed.), “Karmaşık Sorunlar ve Kent”, 1. Baskı içinde (51-71), Astana Yayınları, Ankara.
- Ernstson, Henrik vd. (2010), “Urban Transitions: On Urban Resilience and Human-Dominated Ecosystems”, **Ambio**, 39(8), 531–545.
- Ersavaş Kavanoz, Suna ve Erdem, Nisa (2019), “Kü-Yerel Süreçte Kent Girişimciliği Bağlamında Kardeş Kent: Trabzon-Zigetvar Örneği”, **International Journal of Political Science & Urban Studies**, 7(1), 191-208.
- Ersavaş Kavanoz, Suna (2020), “Kentsel Direnç Kavramı Üzerine”, **Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi**, 2(1), 5-24.
- _____ (2021a), “Kentsel Direnç Planlamasında İş Birliği”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 59, 374-390.
- _____ (2021b), “Kötü Huyulu Sorunlarla Mücadelede ve Kentsel Dirençlilik Politikalarının Geliştirilmesinde Uyumlanabilir/Uyarlanabilir Yönetişim”, **Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**, 13(25), 722-735.

- _____ (2021c), “Karmaşık Sorunlarla Mücadelede İş Birlikçi Yönetişim ve Aktörler”, Ersavaş, Kavanoz vd. (Ed.), “Karmaşık Sorunlar ve Kent”, 1. Baskı içinde (40-50), **Astana Yayınları, Ankara.**
- Eryılmaz, Bilal (2009), **Kamu Yönetimi**, 2. Baskı, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Eryiğit, Burak Hamza (2016), “Yerel Kalkınma Bağlamında Yerel Yönetim Birliklerinin Kuruluş Sürecinde Uygulanan Vesayet Denetimi ve Bir Model Önerisi”, **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, 4(1), 283-295.
- Esen, Selin (2004), “Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 4, 89-122.
- Esmer, Şenol (2008), **Yerel Yönetim Birlikleri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Evans, Richard ve Karecha, Jay, (2014), “Staying On Top: Why Is Munich So Resilient And Successful?”, **European Planning Studies**, 22(6), 1259-1279.
- Falicov, Celia J. (2005), “Emotional Transnationalism And Family Identities”, **Family Process**, 44(4), 399-406.
- Folke, Carl vd. (2002), “Resilience And Sustainable Development: Building Adaptive Capacity In A World Of Transformations”, **AMBIO: A Journal of the Human Environment**, 31(5), 437–440.
- Folke, Carl vd. (2010), “Resilience Thinking: Integrating Resilience, Adaptability And Transformability”. **Ecology and Society**, 15(4), 1-9.
- Folke, Carl, (2006), “The Emergence Of A Perspective For Social-Ecological Systems Analysis”, **Global Environmental Change**, 16, 253–267.
- _____ (2016), “Resilience (republished)”. **Ecology and Society**, 21(4), 1-30.
- Foster, Kathryn (2007), “A Case Study Approach to Understanding Regional Resilience”, UC Berkeley, 1-44, <https://escholarship.org/content/qt8tt02163/qt8tt02163.pdf> (12.03.2021).
- Friend, Richard ve Moench, Marcus (2013), “What Is The Purpose Of Urban Climate Resilience? Implications For Addressing Poverty And Vulnerability”, **Urban Climate**, 6, 98–113.
- Gaillard, Jean-Christophe (2007), “Resilience Of Traditional Societies In Facing Natural Hazards”, **Disaster Prevention and Management**, 16(4), 522-544.
- Gaventa, John ve Valderrama, Camilo (1999), “Participation, Citizenship And Local Governance”. **University of Sussex, Institute of Development Studies**, 21, https://pria-academy.org/pdf/M4_AR2_Participation_Citizenship_and_local_Governance.pdf (28.06.2022).

- Gediz Oral, Burcu ve Arpazlı Fazlılar, Tuğba (2019), “Neoliberalizm ve Yerel Yönetişim Bağlamında Kamu Özel Sektör İşbirliklerinin Yerel Girişimcilik Üzerine Etkileri”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 26 (3) , 763-782.
- Gezici, Hikmet Salahattin ve Kocaoğlu, Mustafa (2018), “Dünyada ve Türkiye’de Kardeş Kent Uygulamaları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 27(2), 113-139.
- Goldstein, Bruce Evan vd. (2015), “Narrating Resilience: Transforming Urban Systems Through Collaborative Storytelling”, **Urban Studies**, 52(7), 1285-1303.
- Gökalp Yılmaz, F. Gaye (2021), “Doğal Afetler, Toplumsal Değişme ve Dirençlilik İlişkisi: Toplumsalın Yeniden İnşası Üzerine Bir Değerlendirme”, **Sosyolojik Bağlam Dergisi**, 2(2), 119-132.
- Green, Olivia O. ve Garmestani, Ajhond S. (2012), “Adaptive Management To Protect Biodiversity: Best Available Science And The Endangered Species Act”, **Diversity**, 4(2), 164-178.
- Greif, Avner (2014), “Do Institutions Evolve?”, **Journal of Bioeconomics**, 16(1), 53-60.
- Gray, Sarah AO vd. (2015), “Caregiver Insightfulness And Young Children’s Violence Exposure: Testing A Relational Model Of Risk And Resilience”, **Attachment & Human Development**, 17(6), 615-634.
- Guhan, Subramanian (1998), “World Bank On Governance: A Critique”, **Economic and Political Weekly**, 3(4), 185-190.
- Gunderson, Lance H. (2000), “Ecological Resilience—In Theory And Application”, **Annual Review Of Ecology And Systematics**, 31(1), 425-439.
- _____ (2010), “Ecological And Human Community Resilience In Response To Natural Disasters”, **Ecology And Society**, 15(2), 1-11.
- Gücenme, Ümit (1986), “İşletmeler İçin Yönetim Danışmanlık Hizmeti”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 7(2), 95-102.
- Güler, Bilgöl (1993), “Yerel Yönetim Tarihine Yaklaşım Sorunu”, **Amme İdaresi Dergisi**, 26(1), 87-96.
- Güngördü, Feriha Nazda ve Bayırbağ, Mustafa Kemal (2019), “Policy and Planning in the Age of Mobilities: Refugees and Urban Planning in Turkey”, Özdemir Sarı, Burcu vd. (Ed.), **Urban and Regional Planning in Turkey**, 1 Baskı içinde (185-212), Springer, Switzerland.
- Hallegatte, Stephane (2014), “Economic Resilience: Definition And Measurement”, **World Bank Policy Research Working Paper**, 6852, 1-46.
- Hamilton, W. A. H. (2009), “Resilience and the City: the Water Sector”, **Urban Design and Planning**, 162(3), 109–121.

- Hassler Uta ve Kohler Niklaus (2014), “The İdeal Of Resilient Systems And Questions Of Continuity”, **Building Research & Information**, 42(2), 158–167.
- Hatunoğlu Mihriban ve Yeşil Salih (2020), “Bilgi Paylaşımını Etkileyen Faktörlerin Bilgi Paylaşımı Üzerine Etkisi: Bir Alan araştırması”, **Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, 16(27), 424-464.
- Helmke, Gretchen ve Levitsky, Steven (2004), “Informal Institutions And Comparative Politics: A Research Agenda”, **Perspectives On Politics**, 2(4), 725-740.
- Henstra, Daniel (2012), “Toward the Climate-Resilient City: Extreme Weather and Urban Climate Adaptation Policies in Two Canadian Provinces”, **Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice**, 14(2), 175–194.
- Herrfahrdt-Pähle, Elke ve Pahl-Wostl, Claudia (2012), “Continuity And Change İn Social-Ecological Systems: The Role Of Institutional Resilience”, **Ecology and Society**, 17(2), 1-14.
- Hill, Edward vd. (2008), “Exploring Regional Economic Resilience”, **Institute Urban and Regional Development**, 2008(4), 1-22.
- Hilvert, Cherly ve Swindell, David (2013), “Collaborative Service Delivery: What Every Local Government Manager Should Know”, **State and Local Government Review**, 45(4), 240-254.
- Hinkel, Jochen (2011), “Indicators Of Vulnerability And Adaptive Capacity: Towards A Clarification Of The Science–Policy İnterface”, **Global Environmental Change**, 21(1), 198-208.
- Holling, Crawford S. ve Orians, Gordon (1971), “Toward An Urban Ecology”, **Bulletin of the Ecological Society of America**, 52(2), 2-6.
- Holling, Crawford S. ve Goldberg, Michael Arthur (1971), “Ecology And Planning”, **Journal of the American Institute of Planners**, 37(4), 221-230.
- Holling, Crawford S. (1973), “Resilience and Stability of Ecological Systems”, **Annual Review of Ecology and Systematics**, 4(1), 1-23.
- _____ (1996), “Engineering Resilience Versus Ecological Resilience”, Peter Schulze (Ed.), **Engineering Within Ecological Constraints**, içinde (31-44), National Academies Press, Washington.
- Huitema, Dave vd. (2009), “Adaptive Water Governance: Assessing The Institutional Prescriptions Of Adaptive (Co-) Management From A Governance Perspective And Defining A Research Agenda”, **Ecology and Society**, 14(1), 1-19.
- Hughes, Terence P. vd. (2005), “New Paradigms For Supporting The Resilience Of Marine Ecosystems”, **Trends in Ecology & Evolution**, 20, 380-386.

- ICLEI, (2018), “Resilient Cities Report 2018”, https://resilientcities2018.iclei.org/wp-content/uploads/RC2018_Report.pdf (22.01.2023).
- Imrie, Rob ve Raco, Mike (1999), “How New is the New Local Governance? Lessons from the United Kingdom”, **Transactions of the Institute of British Geographers**, 24(11), 45-63.
- Innes, Judith E. ve Booher, David E. (2010), **Planning With Complexity: An Introduction To Collaborative Rationality For Public Policy**, First Puplished, Routledge, New York.
- İkizer, İhsan (2017), “Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı’na (UCLG) Analitik Bir Bakış”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 26(4), 125-142.
- Jabareen, Yosef (2013), “Planning The Resilient City: Concepts And Strategies For Coping With Climate Change And Environmental Risk”, **Cities**, 31, 220-229.
- Jean-Lee, Young (2016), “Building Resilient Cities Through Community Empowerment: Principles and Strategies for Taiwan”, **Interntional Rewiev for Spatial Planning and Sustainable Development**, 5 (2), 35-46.
- Jessop, Bob (2002), “Liberalism, Neoliberalism, And Urban Governance: A State–Theoretical Perspective”, **Antipode**, 34(3), 452-472.
- Joenniemi, Pertti ve Jańczak, Jaroslaw (2017), “Theorizing Town Twinning—Towards A Global Perspective”, **Journal of Borderlands Studies**, 32(4), 423-428.
- Joseph, Jonathan (2013), “Resilience As Embedded Neoliberalism: A Governmentality Approach”, **Resilience**, 1 (1), 38–52.
- Kadıoğlu, Mikdad (2008), “Modern Bütünlesik Afet Yönetim Temel İlkeleri”, M. Kadıoğlu, E. Özdamar (Ed), **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri içinde** (1-34), JICA Türkiye Ofisi, 2, Ankara.
- Kaisto, Virpi (2017), “City Twinning From A Grassroots Perspective: Introducing A Spatial Framework To The Study Of Twin Cities”, **Journal of Borderlands Studies**, 32(4), 459-475.
- Kalfa, Ceren ve Ataay, Faruk (2008), “Yönetişim: Devlet Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 17(3), 229-240.
- Kalkan, Merve Ercan ve Deniz, Veli (2013), “Risk Kavramı Üzerine”, **TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi**, 13 (48) , 43-48.
- Kaplan, Howard B. (1999), “Toward an Understanding of Resilience: a Critical Review of Definition and Models”, Glantz, M.D. ve Johnson, J.L. (Ed.), **Resilience and Development: Positive Life Adaptation, içinde** (17-83), Kluwer Academic/Plenum, New York.

- Kapucu, Naim vd. (2009), “Collaborative Public Management And Collaborative Governance: Conceptual Similarities And Differences”, **European Journal of Economic and Political Studies**, 2(1), 39-60.
- Karaçor, Süleyman ve Oltulu, Arif (2011), “Demokrasi Ve Yönetişim Boyutu İle Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı”, **Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 11(22), 403-418.
- Karataş, Kamil ve Bıyık, Cemal (2008), “Türkiye’de Kentsel Teknik Altyapı Tesisleri Uygulamalarında Koordinasyonun Önemi ve Altyapı Koordinasyon Merkezleri”, **Jeodezi ve Jeoinformasyon Dergisi**, 99, 5-15.
- Karataş, Zeki (2015), “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, **Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi**, 1(1), 62-80.
- Kaya, Kemal (2000), “Belediyelerin İş Birlikleri”, **Canadian Tax Journal**, 50(1), 147-155.
- Kaypak, Şafak (2013), “Çevre Sorunlarının Çözümünde Küresel Çevre Politikaları”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 31, 17-34.
- Keleş, Ruşen (1970), “Türkiye de Şehirleşme Eğilimleri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 25(04), 41-83.
- _____ (2019), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 12. Baskı, Cem Yayınevi, İzmir.
- _____ (2020), “Yerel Demokrasiyi Merkezîyetçilik Virüsünden Arındırmak”, **Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi**, 2 (1), 45-58.
- Kılınç, Aygöl (2021), “Kentsel Alanda Teknik Altyapı Hizmetlerinin Parçacıl Üretilme Politikasına Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Memleket Siyaset Yönetim**, 16 (36), 305-328.
- Kızılböğâ, Rüveyda (2012), “Geleneksel Risk Yönetiminden Kurumsal Risk Yönetimine Geçiş”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 16(3), 297-316.
- Kızılböğâ Özaslan, Rüveyda ve Alıcı, Orhan Veli (2015), “Türkiye’de Yerel Yönetim Bakanlığı Deneyimi ve Günümüzde Gerekliğinin Sorgulanması”, **Electronic Turkish Studies**, 10(1), 351-366.
- Kim, Donghyun ve Lim, Up (2016), “Urban Resilience In Climate Change Adaptation: A Conceptual Framework”, **Sustainability**, 405(8), 1-17.
- Kimhi, Shaul ve Shamai, Michal (2004), “Community Resilience And The Impact Of Stress: Adult Response To Israel's Withdrawal From Lebanon”, **Journal Of Community Psychology**, 32(4), 439-451.
- Kinzig, Ann P. vd. (2006), “Resilience And Regime Shifts: Assessing Cascading Effects”, **Ecology and Society**, 11(1), 1-23.

- Koçak, Burak ve Can, Hüseyin (2018), “Kültürel Mirasın Korunmasında Belediye Birliklerinin Rolü: Koca Yusuf Projesi Örneği”, **Balkan Sosyal Bilimler Dergisi**, 7(14), 148-164.
- Koçak, Burak (2019a), “Yerel Hizmetlerin Sunumunda Alternatif Bir Kurum: Yerel Yönetim Birlikleri ve Hukuki Dayanakları”, **Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 5(10), 161-183.
- _____ (2019b), “Yerel Yönetim Birliklerinin Daha Etkin Kullanılması için Çözüm Önerileri”, **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, 8(4), 78-87.
- Köseoğlu, Mehmet (2010), “Yerel Yönetim Birliklerinin Sorunları Ve Çözüm Önerileri”, **Türk İdare Dergisi**, 468, 85-101.
- Kulaç, Onur ve Babaoğlu, Cenay (2021), “Türkiye’de Politika Kurullarının İşbirlikli Yönetişim Açısından Değerlendirilmesi”, **Yasama Dergisi**, (44), 101-122.
- Kumar, Neha ve Quisumbing, Agnes (2014), **Gender, Shocks, And Resilience**, 11, IFPRI, Washington.
- Kurutçu Koray ve Memiş Levent (2020), “Kıyaslamanın (Benchmarking) ve Öğrenmenin Aracı Bir Unsuru Olarak Kardeş Kent Uygulaması”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, 3(1), 37-47.
- Lang, Thilo (2008), **Institutional Perspectives Of Local Development İn Germany And England: A Comparative Study About Regeneration İn Old Industrial Towns Experiencing Decline**, Potsdam, https://publishup.uni-potsdam.de/opus4-ubp/frontdoor/deliver/index/docId/3566/file/lang_diss.pdf (24.08.2022).
- _____ (2011), “Urban Resilience And New İnstitutional Theory–A Happy Couple For Urban And Regional Studies?”, Bernhard Müller (Ed.), **German annual of spatial research and policy 2010 Urban Regional Resilience: How do Cities and Regions Deal With Change**, içinde (15-24), Springer, Berlin.
- _____ (2012), “How do Cities And Regions Adapt to Socio-Economic Crisis? Towards An Institutional Approach to Urban And Regional Resilience”, **Raumforschung und Raumordnung**, 70(4), 285-291.
- Leach, Melissa (2008), Re-Framing Resilience: a Symposium Report, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2315> (12.20.2021).
- Lebel, Louis vd. (2006), “Governance And The Capacity To Manage Resilience İn Regional Social-Ecological Systems”, **Ecology and Society**, 11(1), 1-21.
- Leichenko, Robin (2011), “Climate Change And Urban Resilience”, **Current Opinion İn Environmental Sustainability**, 3(3), 164-168.
- Leitner, Helga vd. (2018), “Globalizing Urban Resilience”, **Urban Geography**, 39(8), 1276-1284.

- LeRoux, Kelly ve Carr, Jered B. (2007), "Explaining Local Government Cooperation On Public Works: Evidence From Michigan", **Public Works Management & Policy**, 12(1), 344-358.
- Liao, Kuei-Hsien (2012), "A Theory on Urban Resilience to Floods - A Basis for Alternative Planning Practices", **Ecology and Society**, 17(4), 1-15.
- MacKinnon, Danny ve Derickson, Driscoll Derickson (2013), "From Resilience To Resourcefulness A Critique Of Resilience Policy And Activism", **Progress in Human Geography**, 37(2), 253-270.
- Maclean, Kirsten vd. (2014), "Six Attributes Of Social Resilience", **Journal of Environmental Planning and Management**, 57(1), 144-156.
- Maguire, Brigit ve Hagan, Patrick (2007), "Disasters and Communities: Understanding Social Resilience", **The Australian Journal of Emergency Management**, 22(20),
- Mahallî İdare Birlikleri Kanunu Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu, (2004), 819, (26.04.2004), <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss819m.htm> (11.23.2022).
- Maiter, Sarah ve Stalker, Carol (2011), "South Asian Immigrants' Experience Of Child Protection Services: Are We Recognizing Strengths And Resilience?", **Child & Family Social Work**, 16(2), 138-148.
- Manyena, Bernard vd. (2011), "Disaster Resilience: A Bounce Back Or Bounce Forward Ability?", **Local Environment: The International Journal of Justice and Sustainability**, 16(5), 417-424.
- Martin, Ron ve Sunley, Peter (2007), "Complexity Thinking And Evolutionary Economic Geography", **Journal Of Economic Geography**, 7(5), 573-601.
- Matyas, David ve Pelling, Mark (2015), "Positioning Resilience For 2015: The Role Of Resistance, Incremental Adjustment And Transformation İn Disaster Risk Management Policy", **Disasters**, 39(1), 1-18.
- McCook, Laurence J. vd. (2007), "Ecological Resilience, Climate Change And The Great Barrier Reef", **Climate Change And The Great Barrier Reef: A Vulnerability Assessment**, içinde (75-96), The Great barrier Reef Marine Park Authority, <https://elibrary.gbrmpa.gov.au/jspui/bitstream/11017/537/1/Chapter-4-Ecological-resilience-climate-change-and-the-Great-Barrier-Reef.pdf> (05.09.2022).
- McDonnell, Mark J. (2011), "The History Of Urban Ecology", **Urban Ecology**, 9, 34-49.
- McEvoy, Darryn vd. (2013), "Resilience And Climate Change Adaptation: The Importance Of Framing", **Planing Practise & Research**, 28(3), 280-293.
- McGuire, Michael (2006), "Collaborative Public Management: Assessing What We Know And How We Know It", **Public Administration Review**, 66, 33-43.

- Meerow, Sara vd. (2015), "Defining Urban Resilience", **A Review. Landscape and Urban Planning**, 147, 38-49.
- Meerow, Sara vd. (2019), "Social Equity In Urban Resilience Planning", **Local Environment**, 24(9), 793-808.
- Mehmood, Abid (2016). "Of Resilient Places: Planning For Urban Resilience", **European Planning Studies**, 24: 2, 407-419.
- Michail, Domna (2013), "Social Development And Transnational Households: Resilience And Motivation For Albanian Immigrants In Greece In The Era Of Economic Crisis", **Southeast European and Black Sea Studies**, 13(2), 265-279.
- Miller, William vd. (2000), "**Models Of Local Governance: Public Opinion And Political Theory In Britain**", First published, Palgrave, New York.
- Minca, Mirela (2015), "Types Of International Cooperation At The Local Level Bucharest City Hall Case Study", **Theoretical & Applied Economics**, 22(2), 237-246.
- Molina, Kristine M. ve Alcántara, Carmela, (2013), "Household Structure, Family Ties, And Psychological Distress Among US-Born And Immigrant Latino Women", **Journal of Family Psychology**, 27(1), 147-158.
- Muratoğlu, Tahir (2011), "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türk Hukuku", **Journal of Istanbul University Law Faculty**, 69(1-2), 737-775.
- Murray, Kate ve Zautra Alex (2012), "Community Resilience: Fostering Recovery, Sustainability and Growth", Micheal Ungar (Ed.), **The Social Ecology of Resilience**, içinde (337-347), Springer Science Business Media, LLC, London.
- Mythen, Gabe (2012), "Identities In The Third Space? Solidity, Elasticity And Resilience Amongst Young British Pakistani Muslims". **The British Journal Of Sociology**, 63(3), 393-411.
- Nanda, Ved P. (2006), "The "Good Governance" Concept Revisited". **The Annals Of The American Academy Of Political And Social Science**, 603(1), 269-283.
- Neighbourhood, Our Global (1995), "The report of the Commission on Global Governance", <https://www.gdrc.org/u-gov/ugov-programmes.html> (11.21.2021).
- Nelson, Donald R. vd. (2007), "Adaptation To Environmental Change: Contributions Of A Resilience Framework", **Annual Review of Environment and Resources** 32 (1), 395-419.
- Nelson, Priscilla P. ve Sterling, Raymond L. (2012), "Sustainability And Resilience Of Underground Urban Infrastructure: New Approaches To Metrics And Formalism", **GeoCongress 2012**, 3199-3208.

- Normandin, Julie-Maude vd. (2019), "The Definition Of Urban Resilience: A Transformation Path Towards Collaborative Urban Risk Governance", Grazia Brunette vd. (Ed.), *içinde* (9-25), **Urban Resilience For Risk And Adaptation Governance**, Springer, Chen.
- Norris, Fran H. vd. (2007), "Community Resilience As A Metaphor, Theory, Set Of Capacities, And Strategy For Disaster Readiness", **American Journal of Community Psychology**, 41(2), 127-150.
- Nunes Silva, Carlos (2020), "Global Trends in Local Governance", Nunes Silva, Carlos (Ed.), **Contemporary Trends in Local Governance: Reform, Cooperation and Citizen**, *içinde* (1-19), Springer.
- O'Brien, Karen vd. (2009), "Rethinking Social Contracts: Building Resilience In A Changing Climate", **Ecology and Society**, 14(2), 1-17.
- Obrist, Brigit vd. (2010), "Multi-Layered Social Resilience: A New Approach In Mitigation Research", **Progress in Development Studies**, 10(4), 283-293.
- OECD (2016), Resilient Cities, Preliminary Version. <https://www.oecd.org/fr/regional/resilient-cities-policy-highlights.htm>, (06.10.2020).
- O'Hare, Paul, ve White, Iain. (2013), "Deconstructing Resilience: Lessons From Planning Practice", **Planning Practice and Research**, 28(3), 275-279.
- Oktay, Tarkan (2020), "1920-2020 Döneminde Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi", **Medeniyet Araştırmaları Dergisi**, 5(2), 171-223.
- Ostrom, Einor (2010), "Polycentric Systems For Coping With Collective Action And Global Environmental Change", **Global Environmental Change**, 20(4), 550-557.
- _____ (2014), "Do Institutions For Collective Action Evolve?", **Journal of Bioeconomics**, 16(1), 3-30.
- Otto-Zimmermann, Konrad (2011), "Building the Global Adaptaion Community", Konrad Otto-Zimmermann (Ed.), **Resilient Cities: Cities and Adaptation to Climate Change – Proceedings of the Global Forum 2010**, *içinde* (3-10), Dordrecht: Springer.
- Owens, Jayanti ve Lynch, Scott M. (2012), "Black And Hispanic Immigrants' Resilience Against Negative-Ability Racial Stereotypes At Selective Colleges And Universities In The United States", **Sociology of Education**, 85(4), 303-325.
- Ökmen, Mustafa vd. (2004), "Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler", Mustafa Ökmen ve Abdullah Yılmaz (Ed.), **Kuramdan Uygulamaya KAMU YÖNETİMİ**, *içinde* (23-80), Gazi Kitapevi, Ankara.
- Ökmen, Mustafa (2005), "Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri Ve Yerel Yönetimler", <https://www.researchgate.net/profile/Mustafa->

Okmen/publication/295852631_Kuresellesme_Surecinde_Yerellesme_Egilimleri_ve_Yerel_Yonetimler/links/56cdeb1108ae4d8d64998a8b/Kueresellesme-Suerecinde-Yerellesme-Egilimleri-ve-Yerel-Yoenetimler (24.02.2023).

- Ökmen, Mustafa ve Parlak, Bekir (2015), **Yerel Yönetimlerde Yeni Vizyonlar**, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Özcan, Ali (1996), **Yerel Yönetim Birlikleri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özel, Mehmet (2013), “Özerk Yerel Yönetimlerin Oluşumunda Kentlerin Tarihsel İşlevi”, **Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences**, 18(2), 47-64.
- Özer, M. Akif (2006), “Yönetişim Üzerine Notlar”, **Sayıştay Dergisi**, (63), 59-89.
- Özer, Yunus Emre (2018), **Risk Azaltma Yaklaşımı Çerçevesinde Dirençli Kentler**, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara.
- Özler, Murat (2021), “Kamu Yönetimi Bağlamında Afete Dirençli Toplum ve Bütünleşik Afet Risk Yönetimi”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 7(3), 901-917.
- Özlü, Rukiye Mehtap (2020), “Türk Yerel Yönetimlerinin Uluslararası İşbirlikleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 7(1), 159-189.
- Öztürk, Namık Kemal ve Demirel, Özge (2021), “Çok Paydaşlı İş Birliği ve Dirençli Kent Açısından Montreal Şehri”, **Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, 10(2), 24-44.
- Pendall, Rolf vd. (2010), “Resilience And Regions: Building Understanding Of The Metaphor”, **Cambridge Journal of Regions, Economy and Society**, 3(1), 71–84.
- Peterson, Garry vd. (1998), “Ecological Resilience, Biodiversity, and Scale”, **University of Nebraska – Lincoln, Ecosystems**, 1, 6–18.
- Pickett, Steward T. A. vd. (1992), “The New Paradigm in Ecology: İmplications for Conservation Biology Above the Species Level”, Fiedler, Peggy L. ve Jain, Subodh K. (Ed.), **In Conservation Biology**, içinde (65-88), Springer, Boston.
- Pickett, Steward T. A. vd. (2004), “Resilient Cities: Meaning, Models, and Metaphor for İntegrating the Ecological, Socio-economic, and Planning Realms”, **Landscape and Urban Planning**, 69(4), 369–384.
- Pickett, Steward TA vd. (2014), “Ecological Resilience And Resilient Cities”, **Building Research & Information**, 42(2), 143–157.
- Pierson, Paul (2000), “The Limits Of Design: Explaining İstitutional Origins And Change”, **Governance**, 13(4), 475-499.

- Pike, Andy vd. (2010), “Resilience, Adaptation And Adaptability”, **Cambridge Journal Of Regions, Economy And Society**, 3(1), 59-70.
- Preston, Valerie vd. (2021), “Migration And Resilience İn Urban Canada: Why Social Resilience, Why Now?”, **Journal of International Migration and Integration**, 23, 1421-1441.
- Punch, Keith F. (2005), “**Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar**”, 1. Baskı, Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Ribeiro, Paulo Jorge Gomes ve Gonçalves, Luis Antonio Jardim (2019), “Urban Resilience: A Conceptual Framework”, **Sustainable Cities and Society**, 1-41.
- Rhodes, Rod Aw (1994), “The Hollowing Out Of The State: The Changing Nature Of The Public Service İn Britain” ,**The Political Quarterly**, 65(2), 138-151.
- Rittel, Horst WJ ve Webber, Melvin M. (1973), “Dilemmas in a General Theory of Planning”, **Policy Sciences**, 4(2), 155-169.
- Rockefeller Vakfı (2015), “City Resilience Index”, <https://www.rockefellerfoundation.org/report/city-resilience-index/>, (18.11.2021).
- Rockefeller Vakfı (2019), “100 Resilient Cities İnitiation. New York: Rockefeller Foundation”, <http://www.100resilientcities.org>, (20 Mart 2020).
- Romero-Lankao, Patricia ve Gnatz, Daniel M. (2013), “Exploring Urban Transformations in Latin America”, **Current Opinion in Environmental Sustainability**, 5(3–4), 358–367.
- Rose, Adam, (2007), “Economic Resilience To Natural And Man-Made Disasters: Multidisciplinary Origins And Contextual Dimensions”, **Environmental Hazards**, 7(4), 383-398.
- Rose, Adam ve Liao, Sui-Yi. (2005), “Modelling Regional Economic Resilience To Disasters: A Computable General Equilibrium Models Of Water Service Disruptions”, **Journal of Regional Science**, 45, 75–112.
- Rubado, Meghan E. (2019), “The Role of Local Government Collaboration in Legacy Cities”, **University of Pittsburgh Press**, 21-36.
- Sanchez, Adriana vd. (2018), “The City Politics of an Urban Age: Urban Resilience Conceptualisations and Policies”, **Palgrave Communications**, 4, 1-12.
- Saul, Judith L. ve Landau, Jack (2004), “Facilitating Family And Community Resilience İn Response To Major Disaster”, <https://www.arise-network.com/wp-content/uploads/2017/08/FacilitatingFamilyandCommunityResilienceAfterDisaster2004.pdf> (11.17.2022).
- Sezer, Özcan ve Bayram, Tuğçe (2014), “Yerel Yönetimler Arası İşbirliğini Geliştirmede Yerel Ağların Önemi: Balkan Ülkeleri Yerel Yönetimleri ile İşbirliğini Geliştirme Potansiyeli”, Hasan Vergil ve Özcan Sezer (Ed.) **1. Karadeniz ve Balkan Ekonomik ve Politik**

Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı, içinde (85-99), Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, Zonguldak.

- Shaker, Richard Ross (2015), “The Spatial Distribution Of Development İn Europe And İts Underlying Sustainability Correlations”, **Applied Geography**, 63, 304-314.
- Shaker, Richard Ross vd. (2019), “(Re) Emphasizing Urban İnfrastructure Resilience Via Scoping Review And Content Analysis”, **Urban Science**, 3(2), 44.
- Sjöstedt, Martin (2015), “Resilience Revisited: Taking İnstitutional Theory Seriously”, **Ecology and Society**, 20(4), 1-23
- Simmie James ve Martin Ron (2010), “The Economic Resilience Of Regions: Towards An Evolutionary Approach”, **Cambridge Journal of Regions, Economy and Society**, 3, 27-43.
- Sipahi, Esra Banu (2010), “Küresel Çevre Sorunlarına Kolektif Çözüm Arayışları ve Yönetişim”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (24), 331-344.
- Slater, Tom (2014), “**The Resilience Of Neoliberal Urbanism**”, <https://www.opendemocracy.net/opensecurity/tom-slater/resilienceof-neoliberal-urbanism/>, (02.05.2021)
- Smyth, Ines ve Sweetman, Caroline (2015), “Introduction: Gender And Resilience”, **Gender & Development**, 23(3), 405-414.
- Sobacı, Mehmed Zahid (2007), “Yönetişim Kavramı Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 5(1), 195-208.
- Söylemez, Adnan ve Şahin, Ali (2019), “Yerel Yönetimlerde Kurumsal Kapasitenin Ölçülmesi (Konya Örneği)”, **ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi**, Assam Uluslararası Hakemli Dergi 13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri Özel Sayısı, 471-493.
- Sterk, Marjolein vd. (2017), “How To Conceptualize And Operationalize Resilience İn Socio-Ecological Systems?”, **Current Opinion İn Environmental Sustainability**, 28, 108-113.
- Sterling, Raymond vd. (2012), “Sustainability İssues For Underground Space İn Urban Areas”, **Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Urban Design and Planning**, 165(4), 241-254.
- Stoker, Gerry (2011), “Was Local Governance Such A Good İdea? A Global Comparative Perspective”, **Public Administration**, 89(1), 15-31.
- Stumpp, Eva Maria (2013), “New İn Town? On Resilience And ‘Resilient Cities’”, **Cities**, 34, 164-66.
- Surjan, Akhilesh vd. (2011), “Understanding Urban Resilience. In Climate And Disaster Resilience İn Cities”, **Emerald Group Publishing Limited**, 6, 17-45.

- Şarbak, Zekeriya (2007), “Türkiye’de Belediye Birliklerinin Durumu”, **Fransa ve Almanya Örneğinde Belediye Birlikleri ve Türkiye**, 1. Baskı içinde (57-67), Konrad-Adenauer-Stiftung Yayını, Ankara.
- Şat, Nur (2000), “Türkiye’de Yerel Hizmetlerin Sunulmasında Belediye Birliklerinin Yeri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şengül, Ramazan (2013), “Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin İşlevselliği Üzerine Bir Alan Araştırması: Bartın Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 15 (2) , 67-86.
- Şengül, Ramazan (2017), **Yerel Yönetimler**, 8. Baskı, Umuttepe Yayınları, İstanbul.
- Şinik, Bilal (2007), “Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Ekseninde Örgütlenme Modelleri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanner, Thomas vd. (2019), “Urban Governance for Adaptation: Assessing Climate Change Resilience in Ten Asian Cities”, **IDS Working Papers**. 2009(315), 1-47.
- Taştekin, Abdullah ve Akca, Hakan (2021), “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na Türkiye’nin Koyduğu Çekincelerin Yeniden Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, 3(3), 594-609.
- Tavares, Antonio (2018), “Municipal Amalgamations And Their Effects: A Literature Review”, **Miscellanea Geographica**, 22(1) 5-15.
- Taylan, Arzu (2007), “Zorunlu Deprem Sigortası ve Kentsel Risk”, **Journal of Planning**, 23-34.
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (2023), Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, “**2022 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu**”, https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2022_faal-yet-raporu_21062023-20230621163737.pdf (10.06.2023).
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (1995), **Yedinci Beş Yıllık (1996-2000) Kalkınma Planı**, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Yedinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1996-2000.pdf (02.05.2022).
- Tekeli, İlhan ve Ortaylı, İlber (1978), **Türkiye’deki Belediyeciliğin Evrimi**, 7. Baskı, Türk İdareciler Derneği Yayınları, Ankara.
- Topal, Abdul Kadir (2011), “Kırsal Belediyelerde Optimal Büyüklüğü Belirlemeye Yönelik Bir Model Denemesi: Trabzon Örneği”, **Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 31 (2), 367-380.
- Tuçaltan, Gül (2021), Önsöz: Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi Yayınları (2018-2021), Balaban, Osman vd. (Ed.), **İklim Değişikliği, Göç ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi II** içinde (XIX-XXII), SKL International AB. www.sklinternational.se (15.05.2022)

- Tuğaç, Çiğdem (2019), “Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Yerel Yönetimlerin Görevleri Ve Sorumlulukları”, *İdealkent*, 10(28), 984-1019.
- Turan, Hande Tek (2015), “5355 Sayılı Yasaya Göre Türkiye’de Birlikler: Hizmet Sunumunda Adem-i Merkeziyetçi ve Katılımcı Yaklaşım”, *Strategic Public Management Journal*, 1(2), 72-87.
- Tülek, Betül ve Mirici, Merve Ersoy (2019), “Kentsel Sistemlerde Yeşil Altyapı Ve Ekosistem Hizmetleri”, *Peyzaj*, 1(2), 1-11.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (t.y.), “**Türk Dil Kurumu Sözlükleri**”, <https://sozluk.gov.tr> (07.03.2020).
- Türkiye Belediyeler Birliği (2022), “**TBB Tüzüğü**”, https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_turkiye-belediyeler-birligi-tuzugu_46 (27.12.2022).
- Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), “**2020-2024 Stratejik Plan**”, https://tbb.gov.tr/online/stratejik_plan_2020/index.html (21.01.2023).
- Türkoğlu, İrfan (2015), “Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(18), 41-70.
- Tyler, Stephen ve Moench, Marcus (2012), “A Framework for Urban Climate Resilience”, *Climate and Development*, 4(4), 311–326.
- United Nations (2017), **World Population Prospects: The 2017 Revision**, www.un.org/development/desa/publications/worldpopulation-, (08.12.2021).
- UNISDR (2009), “**United Nations Office for Disaster Reduction, Terminology on Disaster Risk**”, https://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf (08.19.2022).
- _____ (2013). **Making Cities Resilient: Summary For Policymakers. A Global Snapshot Of How Local Governments Reduce Disaster Risk**. www.unisdr.org/files/33059_33059finalprin-terversionexecutivesu.pdf, (18.06.2020)
- UN-Habitat (2012), **Resilience**, <https://unhabitat.org/urban-themes/resilience/>, (23.04.2020).
- URL, “Reslog” (t.y.), <http://www.reslogproject.org/>, (29.01.2023).
- _____ “Qudra” (t.y.), <https://arsiv.avrupa.info.tr/tr/proje/qudra/>, (30.01.2023).
- _____ “Çocuk Dostu Şehirler” (t.y.), <http://www.unicef.org/>, (30.01.2023).
- Usta, Sefa ve Bilgiç, Erdal (2016), “Yerel Yönetimlerde Hizmet Sunumu: Kamu Özel Ortaklığı Modeli”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 249-268.
- Uyar, Hakkı (2004), “Türkiye’de ve Dünyada Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe Yılı”, *Aydınlanma* 1923, 51(51), 31-38.

- Uysal, Yusuf ve Atmaca, Yıldız (2018), “Türkiye’deki Merkezi Ve Yerel Yönetim İlişkilerinin Yönetişim Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, 1(3), 411-424.
- Uzun, Berat (2012), **Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri: Türkiye Belediyeler Birliği ve Tarihi Kentler Birliği Örnek İncelemeleri**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Abdullah (2020), “Kötü Huylu Problemlerle Mücadele Stratejileri: Problem Odaklı Ve Durumsalcı Bir Perspektif”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, (57), 145-170.
- Ünlü, Halil (1993), **Yerel Yönetimler Arası İşbirliği**, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULA-EMME Yayınları, Ankara.
- Wardekker, J. Arjan vd. (2010), “Operationalising A Resilience Approach To Adapting An Urban Delta To Uncertain Climate Changes”, **Technological Forecasting and Social Change**, 77(6), 987-998.
- Wardekker, J. Arjan vd. (2020), “A Diagnostic Tool for Supporting Policymaking on Urban Resilience”, **Cities**, 101(2020), 1-13.
- Wagner, Iwona ve Breil, Pascal (2013), “The Role of Ecohydrology in Creating More Resilient Cities”, **Ecohydrology & Hydrobiology**, 13(2), 113–134.
- Walker, Brian vd. (2004), “Resilience, Adaptability And Transformability In Social– Ecological Systems”, **Ecology and Society**, 9(2), 1-5.
- Walker, Brian ve Salt, David (2012), **Resilience Thinking: Sustaining Ecosystems and People in a Changing World**, Island Press, London.
- Wamsler, Christine (2008), “Achieving Urban Resilience: Understanding and Tackling Disasters From a Local Perspective”, **Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Urban Design and Planning**, 161(4), 163-172.
- Wang, Liang vd. (2018), “A Unified Assessment Approach For Urban Infrastructure Sustainability And Resilience”, **Advances in Civil Engineering**, 2018, 1-20.
- Warm, David (2011), “Local Government Collaboration For A New Decade: Risk, Trust, And Effectiveness”, **State and Local Government Review**, 43(1), 60-65.
- Weichselgartner, Juergen ve Kelman, Ilan (2015), “Geographies Of Resilience: Challenges And Opportunities Of A Descriptive Concept”, **Progress In Human Geography**, 39(3), 249-267.
- Wild, Kirsty vd. (2013), “Resilience: Thoughts On The Value Of The Concept For Critical Gerontology”, **Ageing & Society**, 33(1), 137-158.

- Wilkinson, Cathy (2012), “Social-Ecological Resilience: Insights And Issues For Planning Theory”, **Planning Theory**, 11(2), 148–169.
- World Bank (1989), “World Development Report 1989 : Financial Systems and Development”. **New York: Oxford University Press**. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/5972> License: CC BY 3.0 IGO (13.04.2022).
- Wu, Jianguo ve Wu, Tong (2013), “Ecological Resilience as a Foundation for Urban Design and Sustainability”, Steward TA Pickett vd. (Ed.), **Resilience in Ecology and Urban Design: Linking Theory and Practice for Sustainable Cities**, içinde (211-229). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Vale, Lawrence J. (2014), “The Politics of Resilient Cities: Whose Resilience and Whose City?”, **Building Research & Information**, 42: 2, 191-201.
- Van Buuren, Arwin vd. (2016), “Path-Dependency And Policy Learning In The Dutch Delta: Toward More Resilient Flood Risk Management In The Netherlands?”, **Ecology and Society**, 21(4), 1-11.
- Varol, Nehir ve Buluş Kırıkkaya, Esmâ (2017), “Afetler Karşısında Toplum Dirençliliği”, **Journal of Resilience**, 1(1), 1-9.
- Voicu, Bogdan ve Comşa, Mircea (2014), “Immigrants' Participation In Voting: Exposure, Resilience, And Transferability”, **Journal of Ethnic and Migration Studies**, 40(10), 1572-1592.
- Yaslıkaya, Refik (2019), “Yerel Yönetimlerde Ölçeği Büyütmenin Ekonomik Sonuçları: Belediye Birleşmeleri Üzerinden Bir İnceleme”, **Turkish Studies - Social Sciences**, 14(5), 2683-2706.
- Yaşamış, firuz Demir (1993), “Belediye Reformu”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 2(2), 11-24.
- Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi, (1985), <http://secim.ihh.com.tr/Kanunlar/YerelYonetimlerEvrenselBildirgesi> (29.10.2022).
- Yıldırım, Arzu (2015), “Türkiye’de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme”, **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(1), 75-96.
- Yıldırım, Korkmaz (2022), “Sürdürülebilir Kentsel Politikalara Açılan Yeni Bir Pencere: Kentsel Dirençlilik”, **Kent Akademisi**, 15(4) , 1522-1546.
- Yılmaz, Onur Kemal (2018), “Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri: Coğrafi Bölge Belediye Birlikleri Üzerine Bir Araştırma Ve Model Önerisi”, **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi**, 6 (15), 731-752.
- Zabçı, Filiz Çulha (2002), “Dünya Bankası’nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 57(3), 151-179.

- Zengin, Gökhan (2010), “**Belediyelerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Karşılmasında Belediye Birliklerinin Rolü Üzerine Bir Alan Araştırması (Marmara Belediyeler Birliği Örneği)**”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2013), “Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Modelleri: Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri Üzerine Bir İnceleme”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, 1(2), 86-106.
- Zeren, Halim Emre ve Aktulun, Ece (2018), “Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar Ve Belediyelerin Kardeş kent İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi**, 5(11), 1-14.
- Zeren, Halim Emre ve Çubuk, Ecem Buse Sevinç (2020), “Türkiye’de Mahalli İdare Birliklerinin Bugünü Ve Geleceğine Yönelik Bir Değerlendirme”, **Türk İdare Dergisi**, 491, 365-398.
- Zhang, Shuhai vd. (2015), “Urban Land Changes As The Interaction Between Self-Organization And Institutions”, **Planning Practice and Research**, 30(2), 160-178.
- Zhang, Xiaoling ve Li, Huan (2018), “Urban Resilience And Urban Sustainability: What We Know And What Do Not Know?”, **Cities**, 72, 141-148.
- Ziervogel, Gina vd. (2017), “Inserting Rights And Justice Into Urban Resilience: A Focus On Everyday Risk”, **Environment and Urbanization**, 29(1), 123-138.
- 100 Resilient Cities (t.y.), <https://www.rockefellerfoundation.org/100-resilient-cities/>, (15.07.2019).
- 442 Sayılı Köy Kanunu (1924), **T.C. Resmi Gazete**, 68, (18.03.1924).
- 1580 Sayılı Belediye Kanunu (1930), **T.C. Resmi Gazete**, 1471, (3.4.1930).
- 3723 Sayılı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, **T.C. Resmi Gazete**, 20887, (8.5.1991).
- 4517 Sayılı Avrupa Yerel Topluluklar Veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, **T.C. Resmi Gazete**, 23595, (06.02.2000).
- 5216 Sayılı Büyükşehir Kanunu (2004), **T.C. Resmî Gazete**, 25531, (23.07.2004).
- 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (2005), **T.C. Resmi Gazete**, 25842, (11.06.2005).
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005), **T.C. Resmi Gazete**, 25874, (13.07.2005).
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012), **T.C. Resmî Gazete**, 28489, (06.12.2012).

ÖZGEÇMİŞ

1994 yılında Trabzon Yomra Merkez İlkokulu'nu; 1997 yılında Trabzon İmam Hatip Orta Okulu'nu; 2001 yılında Trabzon Fatih Lisesi'ni; 2006 yılında Pamukkale Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nü; 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programını bitirdi. 2017 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda doktora programına başladı. 2016-2021 yılları arasında Avrasya Üniversitesi'nde "öğretim görevlisi" olarak görev yaptı.

SEZGİN HATİPOĞLU, evli ve bir erkek annesi olup, İngilizce bilmektedir.